

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ «ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΩ ΚΑΙ ΑΛΛΑΖΩ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.....	5
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ FORTALEZA (ΒΡΑΖΙΛΙΑ)	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	6
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	7
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	8
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	9
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ BURGAS ΚΑΙ RUSE (ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ)	11
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	11
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	11
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	13
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	14
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ PRAIA (ΚΑΜΠΟΥ ΒΕΡΝΤΕ (ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ))	15
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	15
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	15
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>16</i>
<i>Πρόσφατες τοπικές πολιτικές</i>	<i>17</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	17
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>17</i>
<i>Πρόσφατες τοπικές πολιτικές</i>	<i>17</i>
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	18
5. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	19
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ DUNKERQUE (ΓΑΛΛΙΑ).....	20
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	20
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	20
<i>Πρόσφατες Γαλλικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, «Η μεγάλη εθνική υπόθεση».....</i>	<i>21</i>
<i>Η εμφάνιση του ζητήματος της «μεσοφυλίας» ("intersex").....</i>	<i>21</i>
<i>Τοπικές πολιτικές σε σχέση με το φύλο.....</i>	<i>21</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	22
<i>Πρόσφατες Γαλλικές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις</i>	<i>22</i>
<i>Οι μεταναστευτικές πολιτικές του δήμου του Dunkerque</i>	<i>22</i>
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	23
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΜΠΟΥΠΟΛΗΣ (ΕΛΛΑΔΑ).....	24
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	24
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	24
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>25</i>
<i>Πρόσφατες τοπικές πολιτικές</i>	<i>25</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	26
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>26</i>
<i>Πρόσφατες τοπικές πολιτικές</i>	<i>26</i>

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	27
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ TORINO (ΙΤΑΛΙΑ)	28
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	28
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	28
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>29</i>
<i>Πρόσφατες τοπικές πολιτικές</i>	<i>30</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	30
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>31</i>
<i>Πρόσφατες τοπικές πολιτικές</i>	<i>31</i>
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	32
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ALTO ALENTEJO (ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ)	34
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	34
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	34
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>35</i>
<i>Σημαντικές τοπικές πολιτικές</i>	<i>36</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	37
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>38</i>
<i>Σημαντικές τοπικές πολιτικές</i>	<i>38</i>
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ BUCURESTI ΚΑΙ BAIA MARE (ΡΟΥΜΑΝΙΑ)	41
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	41
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	41
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	42
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ HUELVA ΚΑΙ JAEN (ΙΣΠΑΝΙΑ)	45
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	45
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	45
<i>Ισπανική νομοθεσία για τη βία σε σχέση με το φύλο</i>	<i>45</i>
<i>Στοιχεία για το μέγεθος του προβλήματος</i>	<i>46</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	46
<i>Ισπανική νομοθεσία για τη μετανάστευση.....</i>	<i>47</i>
<i>Στοιχεία για το μέγεθος του προβλήματος</i>	<i>47</i>
4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	48
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	49
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	49
2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ.....	53
<i>Ο ρόλος της Σύμβασης της Istanbul στην Ευρώπη.....</i>	<i>55</i>
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>58</i>
<i>Πρόσφατες (τοπικές) πολιτικές</i>	<i>60</i>
<i>Βία σε σχέση με το φύλο και κοινότητα LGBT.....</i>	<i>62</i>
3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	64
<i>Ο δύσκολος ορισμός του «μετανάστη»</i>	<i>64</i>
<i>Πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις</i>	<i>66</i>
<i>Πρόσφατες (τοπικές) πολιτικές</i>	<i>68</i>
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	70

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Maria Bottiglieri

Το πρόγραμμα *Αναγνωρίζω και Αλλάζω (R&C)* στοχεύει στη διάδοση μιας νοοτροπίας και συμπεριφοράς, ανάμεσα στους πολίτες των εμπλεκόμενων χωρών και ειδικότερα των νέων, βασισμένες στην αναγνώριση πληθώρας ταυτοτήτων και στην ενεργή καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης και βίας, κυρίως όσον αφορά το φύλο και την πολιτισμική διαφορετικότητα. Οι κύριες δραστηριότητες του προγράμματος είναι:

- 1) Σχολικές πρωτοβουλίες που πραγματοποιούνται μέσω αμοιβαίας μάθησης και εκπαίδευσης μεταξύ ομότιμων πάνω σε τρία κυρίως θέματα (ένα ανά έτος):
 - 1.1. Σχέσεις: προσωπική και κοινωνική ταυτότητα
 - 1.2. Διαφορετικότητα και διάκριση: ίσοι και διαφορετικοί
 - 1.3. Βία: δράση και αντίδραση
- 2) Εκστρατείες ευαισθητοποίησης με την προώθηση εκδηλώσεων, διαγωνισμών και πλατφόρμας πολυμέσων
- 3) Προώθηση πολιτικών και τοπικών δημόσιων παρεμβάσεων (τοπικά και διεθνή εργαστήρια, συναντήσεις με τους διαμορφωτές πολιτικής οι οποίοι συνομιλούν με νεανικούς συλλόγους).

Εταίροι του προγράμματος είναι οι ακόλουθοι: Prefeitura Municipal de Fortaleza (Βραζιλία), Caritas Ruse (Βουλγαρία), Delphi Association for Strategic Management (Βουλγαρία), Câmara Municipal da Praia (Πράσινο Ακρωτήριο), Ville de Dunkerque (Γαλλία), Βαρδάκειος Σχολή – Ερμούπολη (Ελλάδα), Collegno Municipality (Ιταλία), the City of Turin (Ιταλία), ISCOS Piemonte NGO (Ιταλία), Comunidade Intermunicipal do Alto Alentejo – CIMA (Πορτογαλία), Serviciul Public Asistență Socială Baia Mare (Ρουμανία), Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București (Ρουμανία), Asociația Caritas București (Ρουμανία), Diputación Provincial de Huelva (Ισπανία), Diputación Provincial de Jaén (Ισπανία).

Οι αποδέκτες του προγράμματος είναι μαθητές, νέοι, σχολεία, γονείς, σύλλογοι νέων, ερευνητές, υπάλληλοι τοπικής αυτοδιοίκησης.¹

Το *Αναγνωρίζω και Αλλάζω (R&C)* περιλαμβάνει διάφορες δραστηριότητες, αρκετές επιστημονικές γλώσσες και μια διαθεματική προσέγγιση στην οποία συμμετέχουν πολλαπλοί συντελεστές νεαροί εκπαιδευτές, σχολεία, σύλλογοι, ειδικοί επικοινωνίας, φοιτητές, υπάλληλοι τοπικής αυτοδιοίκησης). Αυτές οι πολύμορφες δραστηριότητες συνοδεύονται και υποστηρίζονται από την έρευνα που παρουσιάζεται, η οποία έχει σκοπό να παρουσιάσει πρόσφατες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν σε κάθε χώρα που εμπλέκεται στο πρόγραμμα, όπως επίσης και τοπικές πρωτοβουλίες και τις πιο αποτελεσματικές πρακτικές για την καταπολέμηση των διακρίσεων και της βίας σε τοπικό επίπεδο.

Ο απώτερος στόχος του προγράμματος είναι να συνεισφέρει στην προώθηση κοινωνιών που είναι συνειδητοποιημένες και ανθεκτικές απέναντι στα διαφορετικά είδη διάκρισης και βίας σχετιζόμενης με το φύλο ή/και το μεταναστευτικό και κατά συνέπεια, πιο δεσμευμένες στο να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους φαινόμενα. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η έρευνα εστιάζει στις καλές πρακτικές ενάντια στις διακρίσεις και τη βία οι οποίες υιοθετήθηκαν τα τελευταία τρία χρόνια από τις τοπικές αρχές των περιοχών εταίρων αυτού του προγράμματος. Αυτή η επιλογή δίνει τη δυνατότητα στο πρόγραμμα (εξαιρετικό στο είδος του), να αναλύσει όχι μόνο τις τοπικές δημόσιες πολιτικές, αλλά να ιχνηλατήσει βιώσιμους τρόπους για να επιτευχθεί (de facto) ισότητα, αναλύοντας τις διαφορετικές προσεγγίσεις οι οποίες ήταν στη βάση κάθε τοπικής δραστηριότητας (όπως εκπαιδευτικές δραστηριότητες, συμμετοχικές διαδικασίες, διαπολιτισμική επικοινωνία και τοπικές πιλοτικές προσπάθειες παρακολούθησης του ρυθμιστικού πλαισίου και της τρέχουσας δημόσιας πολιτικής).

Όπως επισημαίνεται από την τελική συγκριτική ανάλυση,² ακόμα και εκεί που το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι προχωρημένο, τα βασικά ατομικά δικαιώματα παρ' όλ' αυτά καταπατούνται: είτε γιατί τα εν λόγω δικαιώματα προστατεύονται με τυπικά αλλά ουσιαστικά δεν λαμβάνονται υπόψη από την τοπική κοινωνία, είτε γιατί υπάρχουν ρυθμιστικές ελλείψεις και νομικά κενά στην παροχή αποτελεσματικής ασφάλειας. Η ανάγκη εκπλήρωσης της προστασίας των ήδη διακηρυγμένων θεμελιωδών (ίσων) δικαιωμάτων, συνεπάγεται πολλές θεσμικές δεσμεύσεις: όχι μόνο από τις δικαστικές αρχές από τις οποίες οποιοσδήποτε μπορεί να ζητήσει ατομική προστασία, αλλά κυρίως από τους διοικητικούς θεσμούς οι οποίοι, μέσω των δημοσίων πολιτικών (τοπικών,

¹ Βλ. περισσότερα στον επίσημο ιστότοπο www.recognizeandchange.eu: Βλ. επίσης τα προωθητικά βίντεο: (<https://recognizeandchange.eu/PromoRCSHORT.mp4>): βίντεο που δημιουργήθηκαν από νέους που συμμετείχαν στο διαγωνισμό βίντεο 2019: (<https://videowall.recognizeandchange.eu/context/>) και το παιχνίδι «Επέλεξε και Άλλαξε» (<https://game.recandchange.eu/>)

² Βλ. περισσότερα σελ. 47 – Finelli - Συμπεράσματα

εθνικών, Ευρωπαϊκών και διεθνών), μπορούν να αφαιρέσουν τα εμπόδια για μια ουσιαστική ισότητα και να δημιουργούν τις απαραίτητες θετικές προϋποθέσεις για καλύτερη διαφύλαξη και ολοκληρωμένη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτό το πρόγραμμα έχει και δυνατά και αδύναμα σημεία. Από τη μία πλευρά, το βασικό δυνατό του σημείο είναι ότι έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει τις (τοπικές) πολιτισμικές διαδικασίες οι οποίες είναι και η βάση καθώς και ο στόχος κάθε δραστηριότητας, οι οποίες αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: δεν είναι τυχαίο ότι ενδυνάμωσε τον διάλογο μεταξύ θεσμών (Τοπικές αρχές και Σχολεία) και ενθάρρυνε έναν συμμετοχικό και δομημένο διάλογο ανάμεσα στους Νέους και τους Τοπικούς Πολιτικούς. Από την άλλη πλευρά, το αδύναμο σημείο του είναι η συνειδητοποίηση ότι το πρόγραμμα μόνο του δεν μπορεί να αλλάξει νόμους ή πολιτικές, άμεσα.

Αυτή η ερευνητική δραστηριότητα πρέπει να ενταχθεί σε ένα αδιαμφισβήτητο και σαφές πλαίσιο, δηλαδή αυτό της «παγκόσμιας εκπαίδευσης». Τι ακριβώς είναι η «παγκόσμια εκπαίδευση»; Υπάρχει αρκετή σύγχυση και αρκετές διαφωνίες σχετικά με τον όρο και το εννοιολογικό πλαίσιο όσον αφορά την Παγκόσμια Εκπαίδευση, την Αναπτυξιακή Εκπαίδευση, την Εκπαίδευση για μια Παγκόσμια Υπηκοότητα και πλήθος άλλων όρων.³ Παρ' όλες τις διαφορές, αυτό που είναι σημαντικό, είναι ότι στο πλαίσιο των διαφορετικών επιπέδων μιας Παγκόσμιας εκπαιδευτικής στρατηγικής (διεθνούς, ευρωπαϊκής, εθνικής), οι τοπικές αρχές, όπως αυτές που συμμετέχουν ως εταίροι του *Αναγνωρίζω και Αλλάζω*, μπορούν να συνεισφέρουν στην υλοποίηση διαφορετικών παγκόσμιων εκπαιδευτικών στρατηγικών (παρέχοντας ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα, άμεσα και έμμεσα).

Οι εταίροι του R&C προωθούν ένα πρόγραμμα Παγκοσμίου Εκπαίδευσης μέσω μια δράσης Παγκόσμιας Νεανικής Εργασίας⁴ που στοχεύει στην προστασία και εκπλήρωση όλων των Βασικών δικαιωμάτων και ειδικότερα αυτών των νέων ανθρώπων, των γυναικών, των LGBTQI και των μεταναστών. Επιπρόσθετα, το R&C προσδοκά να συνεισφέρει στην επίτευξη:

- Της Παγκόσμιας Ατζέντας για Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030, ειδικότερα όσον αφορά τον Στόχο 4 ο οποίος δεσμεύει τη διεθνή κοινότητα «να παρέχει ποιοτική, δίκαιη και χωρίς εξαιρέσεις εκπαίδευση και μαθησιακές ευκαιρίες για όλους».⁵

- Της προοπτικής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Παγκόσμια Εκπαίδευση, σύμφωνα με την οποία «Η Παγκόσμια Εκπαίδευση είναι εκπαίδευση η οποία ανοίγει τα μάτια και το μυαλό στην πραγματικότητα ενός παγκοσμιοποιημένου κόσμου και ζωντανεύει τη θέληση για έναν κόσμο με περισσότερη δικαιοσύνη, ισότητα και Ανθρώπινα Δικαιώματα για όλους».⁶

- Των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αναπτυξιακή Εκπαίδευση, ειδικά εκείνων του προγράμματος DEAR (Development Education and Awareness Raising Program).⁷ Σύμφωνα με τη θέση του EurorAid, «το DEAR έχει ως στόχο να πληροφορήσει τους πολίτες της ΕΕ σχετικά με αναπτυξιακά θέματα, να παρακινήσει μεγαλύτερη δημόσια υποστήριξη στις ενέργειες ενάντια στη φτώχεια, να δώσει στους πολίτες εργαλεία με τα οποία να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα παγκόσμια αναπτυξιακά θέματα, να καλλιεργήσουν καινούργιες ιδέες και να αλλάξουν νοοτροπίες».⁸

- Των θεμάτων/προβλημάτων της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης σε Εθνικό επίπεδο. Για παράδειγμα, για την Ιταλική νομοθεσία, η οποία ονομάζει την Παγκόσμια Εκπαίδευση: «Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Υπηκοότητα (ECG)», η ECG είναι μια συγκεκριμένη διάσταση των πολιτικών της διεθνούς συνεργασίας και – μαζί με τη Συνεργασία για την Ανάπτυξη και την Ανθρωπιστική Βοήθεια – είναι ένας από τους στόχους της Ιταλικής Εξωτερικής Πολιτικής σε αυτόν τον τομέα.⁹

³ Βλ. περισσότερα μεταξύ άλλων στο: an overview of Momodou Sallah, A Scholar-Activist's Heretic Attempts To "Eradicate Poverty" From A Southern Perspective, Through Disruptive Global Youth Work on Sinergias – diálogos educativos para a transformação social | junho 2020 – n. 10.

⁴ M. Sallah, 'Global youth work: A matter beyond the moral and green imperatives?' in M. Sallah & S. Cooper (Eds.), *Global youth work: Taking it personally*, (2008), Leicester, UK: National Youth Agency, p. 1-13.

⁵ *General Assembly*, Resolution adopted by the General Assembly on September 25, 2015 - Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development - A/RES/70/1, October 21, 2015 (www.un.org).

⁶ North-South Centre of the Council of Europe (2019). Global education guidelines: Concepts and methodologies on global education for educators and policy makers. Lisbon, Portugal: North-South Centre.

⁷ Το πρόγραμμα Dear εμπλέκει επίσης τις Τοπικές Αρχές, όπως δηλώνει το Άρθρο 14 της Ρύθμισης (ΕΚ) Νο 1905/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006, θεσπίζοντας ένα οικονομικό εργαλείο για τις συνεργασίες ανάπτυξης. Βλ. το Κείμενο της Ρύθμισης (ΕΚ) 1905/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32006R1905>

⁸ Για το πρόγραμμα DEAR, βλ. περισσότερα στο: https://ec.europa.eu/europeaid/node/655_fr

⁹ Βλ. Άρθρο 1(4) Νόμος Νο 124/2015: "Italy promotes education, awareness and participation of all citizens to international solidarity, cooperation and sustainable development".

ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ένα από τα αποτελέσματα τα οποία προβλέπονται από το πρόγραμμα R&C είναι η υλοποίηση εκθέσεων για την ανάλυση κάθε τοπικής πραγματικότητας. Οι αναφορές θα γίνουν από κάθε εταίρο κατά τη διάρκεια του πρώτου και του τρίτου έτους (βλ. την πλήρη Φόρμα Αίτησης στις Δραστηριότητες 3.2). Αυτές οι εκθέσεις έχουν πραγματοποιηθεί από ερευνητές τους οποίους προσέλαβε το πρόγραμμα για αυτόν ειδικά τον σκοπό και συγκεκριμένα από εξειδικευμένους ερευνητές πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων των περιοχών που εμπλέκονται στο πρόγραμμα. Οι εκθέσεις του πρώτου έτους (ολοκληρώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2018), είχαν στόχο την ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης όσον αφορά τις διακρίσεις και τη βία στις περιοχές του προγράμματος. Ενώ οι εκθέσεις του τρίτου έτους (ολοκληρώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2020) είχαν στόχο να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα τα οποία πέτυχε το R&C ως προς την επιρροή στις τοπικές πολιτικές.

Εστιάζοντας στον δεύτερο γύρο αυτών των εκθέσεων, αυτή η Ενότητα θέλει να παρουσιάσει τις 9 ερευνητικές εργασίες (περιληπτικά) εννέα εταίρων του προγράμματος. Οι εργασίες αυτές σκοπό έχουν να συνοψίσουν (σε περίπου 5 σελίδες για τον κάθε εταίρο) τις εκθέσεις ανάλυσης συνθηκών που γράφτηκαν το τρίτο έτος του προγράμματος. Με αυτόν τον τρόπο, κάθε εργασία παρουσιάζει πώς οι ιθύνοντες για τη λήψη αποφάσεων αντιμετώπισαν τη μισαλλοδοξία και τις ανισότητες στις κατά τόπους περιοχές τους τα τελευταία 3 χρόνια, μεταξύ άλλων, μέσω νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, νομολογιών, τοπικών παρεμβάσεων και ανάπτυξης καλών πρακτικών στις δημόσιες υπηρεσίες. Πράγματι, κάθε εργασία εξετάζει τις πιο αξιόλογες πρωτοβουλίες (κατά κύριο λόγο θετικές δράσεις)¹⁰ που υλοποιήθηκαν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, και στις οποίες εμπλέκονταν θεσμοί, υπηρεσίες, τοπικοί φορείς, πολίτες, ειδικότερα νεολαία και σχολεία.

Τα οριζόντια θέματα είναι (i) φύλο και (ii) μετανάστευση, ειδικότερα διακρίσεις και βία σε σχέση με το φύλο και τη μετανάστευση. Κατά συνέπεια, η έρευνα είναι δομημένη με τον ακόλουθο τρόπο: κατ' αρχήν, μια εισαγωγή η οποία κατά κανόνα παρουσιάζει το εκάστοτε εθνικό νομικό καθεστώς (περιλαμβάνει το συνταγματικό σύστημα, την κεντρική και αποκεντρωμένη διακυβέρνηση, τις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης ή και τα υπερεθνικά – δεσμευτικά – όργανα για την προστασία και προώθηση της ισότητας)· στη συνέχεια, μια ειδική ανάλυση για τη βία σε σχέση με το φύλο στην εν λόγω περιοχή· τέλος, μια ειδική ανάλυση για τις διακρίσεις και τη βία σε σχέση με τη μετανάστευση στην εν λόγω περιοχή. Κάθε απόσπασμα εξετάζει και τα δύο οριζόντια θέματα, παρουσιάζοντας εθνικά και (αν είναι δυνατόν) τοπικά στοιχεία και στατιστικές για τα θέματα φύλου και μετανάστευσης, εκθέτοντας στη συνέχεια τις τελευταίες νομοθετικές παρεμβάσεις και στα δύο πεδία και τελικά παρουσιάζοντας τις πιο πρόσφατες τοπικές πολιτικές που στοχεύουν στη ντε φάκτο ουσιαστική ισότητα. Κλείνοντας, κάθε απόσπασμα συνοδεύεται από μια σύντομη βιβλιογραφία, η οποία δεν επιδιώκει να είναι μια ολοκληρωμένη λίστα όλων των αναφορών, αλλά είναι ενδεικτική και αναφέρει τις σχετικές πηγές, ιστοσελίδες και βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για να γραφτεί η έκθεση όσον αφορά την ανάλυση του σχετικού περιβάλλοντος.

Τα ερευνητικά αποσπάσματα ακολουθούνται από μια εκτενή συγκριτική ανάλυση, η οποία αντιπροσωπεύει όχι μόνο άλλο ένα ερευνητικό αποτέλεσμα στα πλαίσια του προγράμματος R&C, αλλά μια ακόμη δέσμευση του Δήμου του Τορίνο ως επικεφαλής του προγράμματος. Πράγματι, για να γραφτεί αυτή η τελική έρευνα, ο Δήμος ανέπτυξε και μία συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Τορίνο και το CIRSDe (το Ερευνητικό Κέντρο Μελετών - Γυναίκες και Φύλο). Η τελική συγκριτική ανάλυση στοχεύει στην (κριτική) παρουσίαση διαφορετικών δημόσιων πολιτικών και κατά τόπους παρεμβάσεων ενάντια στις διακρίσεις και τη βία. Εν τέλει αποσκοπεί στο να μοιραστούν οι καλές πρακτικές και να γίνουν πηγή έμπνευσης για μελλοντικές θετικές δράσεις για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της συμμετοχής των πολιτών.

¹⁰ Ορίζεται από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) ως «όλα τα μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής συγκεκριμένων ομάδων σε ορισμένους τομείς οικονομικής, πολιτικής ή κοινωνικής δραστηριότητας, στις οποίες αυτές οι ομάδες θεωρούνται υποεκπροσωπούμενες», στο "The Benefits of Positive Action", (2008): https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/220-FRA_thematicpaper_positiveaction_ICMPD_en.pdf.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ FORTALEZA (ΒΡΑΖΙΛΙΑ)

Robson Torres Bandeira
σε συνεργασία με

Diego Carneiro, Suiany Moraes και Otilia Barros*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η Βραζιλία είναι μια ομοσπονδιακή δημοκρατία, η οποία βασίζεται στην αρχή της αποκεντρωμένης διακυβέρνησης. Η Πολιτεία Cereá είναι μια από τις 27 ομοσπονδιακές πολιτείες της Βραζιλίας και η Fortaleza είναι η πρωτεύουσα της.

Τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των ειδήσεων που αφορούν **εγκλήματα μίσους**, έχει αυξηθεί, ιδιαίτερα σαν αποτέλεσμα μιας ακροδεξιάς ιδεολογίας και της πόλωσης στις συζητήσεις μεταξύ φιλελεύθερων και συντηρητικών. Τα βασικά κίνητρα για αυτά τα εγκλήματα είναι εθνοτικής καταγωγής, χώρας προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, θρησκείας, ιδεολογίας και κοινωνικής κατάστασης.

Συνήθως, αυτά τα εγκλήματα δείχνουν ανισότητες που αναπαράγονται για χρόνια μέσω μηχανισμών της κοινωνικής ζωής.

Σε αυτό το πλαίσιο, **τα πιο σημαντικά εγκλήματα προκατάληψης αφορούν τη φυλή, το φύλο και την ομοφοβία**, τα οποία απαιτούν περισσότερη προσοχή από την κοινωνία και τη δημόσια διοίκηση. Σύμφωνα με τον Χάρτη Μίσους (2019), η Βραζιλία κατέγραψε 12.098 περιπτώσεις εγκλημάτων μίσους το 2018, με 70,47% από αυτά, να οφείλονται σε φυλετικές προκαταλήψεις, 17,9% στον σεξουαλικό προσανατολισμό των θυμάτων και 9,43% να σχετίζονται με προκαταλήψεις σχετιζόμενες με το φύλο. Στο 9,71% όλων των περιπτώσεων το τελικό αποτέλεσμα ήταν ανθρωποκτονία. Αυτή η εσκεμμένη θανατηφόρα βία στοχευοποιεί κυρίως μαύρους, LGBT και γυναίκες, σύμφωνα με τον Άτλαντα Βίας (2019). Αναφορικά με τη φυλετική προκατάληψη, η υπηρεσία *Disque 100*, κανάλι για την καταγγελία καταπάτησης ανθρώπινων δικαιωμάτων από το Υπουργείο Γυναικών, Οικογενειών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (MMFDH), σημειώνει ότι **οι διακρίσεις ήταν ο κυριότερος τύπος παραβίασης που σημειώθηκε την περίοδο 2015-2019** (97,73% των καταγγελιών). Στο 27,66% αυτών των περιπτώσεων διάκρισης, υπήρξε και ψυχολογική βία. Στις προαναφερόμενες διακρίσεις, το μεγαλύτερο μέρος είναι φυλετικές, εθνοτικές, εκφοβισμού, ταπείνωσης, παρενόχλησης και δώξης. Πολλά από τα θύματα είχαν ηλικία 15 με 30 (31,92%), 72,94% ήταν μαύροι ή μελαμψοί και το 48,85% ήταν γυναίκες.

Αυτό συμβαίνει, παρόλο που **το Σύνταγμα της Βραζιλίας (1988) προβλέπει την ισότητα ανάμεσα στις κύριες αξίες του**. Συγκεκριμένα το Άρθρο 5 αναφέρει «Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, χωρίς διάκριση οποιουδήποτε τύπου, με την απαράβατη εγγύηση του δικαιώματος στη ζωή, στην ελευθερία, στην ισότητα, στην ασφάλεια και στην ιδιοκτησία, για τους Βραζιλιάνους και τους ξένους μόνιμους κατοίκους.» Όπως επίσης υπάρχουν πολλά νομοθετικά μέτρα που προωθούν την **ισότητα** και την προστασία των θυμάτων.

Όσον αφορά την **ομοσπονδιακή νομοθεσία**, αξίζει να σημειωθεί ο Νόμος N. 12.288/2010, ο οποίος θεσμοθετεί το Καταστατικό της Φυλετικής Ισότητας και ο Νόμος N. 11.340/2006, επονομαζόμενος Νόμος Maria da Penha, ο οποίος θέσπισε μηχανισμούς για τον περιορισμό της ενδοοικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες. Στα **τοπικά νομοθετικά μέτρα**, υπάρχει ο Νόμος N. 9.956/2012, ο οποίος δημιούργησε το Δημοτικό Πρόγραμμα Προώθησης Πολιτικών Φυλετικής Ισότητας, στη Fortaleza. Ωστόσο, δεν υπάρχει τοπικός νόμος σχετικά με την προστασία των γυναικών που γίνονται θύματα βίας (όλα στηρίζονται στο Νόμο Maria da Penha). Αυτά τα νομοθετικά μέτρα υποστηρίζουν τα θύματα φυλετικής προκατάληψης και της συνεπαγόμενης βίας, παράλληλα με το να βοηθούν στην τήρηση της παροχής ίσων ευκαιριών για όλους. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να επενδύσει σε εκπαιδευτικές ενέργειες που θα προωθούν την αίσθηση της ισότητας και θα μειώνουν τις διαφορές που εκφράζονται μέσω των προβλημάτων διάκρισης.

* Robson Torres Bandeira, Οικονομολόγος, συντονιστής του Τμήματος Ανάπτυξης της Νεολαίας, στο Δήμο της Fortaleza, σε συνεργασία με Diego Carneiro, PhD Σύμβουλος Αξιολόγησης Πολιτικών, Suiany Moraes, PhD υποψήφια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Ομοσπονδιακού Πανεπιστημίου του Ceará (UFC) και ερευνήτρια του Εργαστηρίου Μελετών για τη Βία, (LEV/UFC), Otilia Barros, MBA Δημόσια Διοίκηση στο Κολλέγιο Estacio College, Διοικητική Δικηγόρος και MLAE στο Πρόγραμμα R&C για τη Βραζιλία.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Η βία γενικότερα και ειδικότερα αυτή που έχει να κάνει με **θέματα φύλου**, αποτελεί μεγάλο μέρος της καθημερινότητας της πόλης της Fortaleza, της πολιτείας του Ceará και της Βραζιλίας συνολικά.

Το 2017, η πολιτεία του Ceará είχε το υψηλότερο ποσοστό νεανικής ανθρωποκτονίας ανάμεσα σε όλες τις πολιτείες της Βραζιλίας, περίπου 140 ανά 100 χιλιάδες κατοίκους. Υπό αυτές τις συνθήκες, έγινε πιο φανερή η αύξηση της **βίας εναντίον των γυναικών**. Υπήρξε μια αύξηση του 176,9% στον αριθμό των γυναικών που δολοφονήθηκαν στο Ceará (περίπου το 87% ήταν μαύρες) από το 2007 μέχρι το 2017. Αυτό προβάλλει την επιμονή της βίας με φυλετικά κίνητρα εναντίον των γυναικών, κάνοντάς τις διπλά ευάλωτες. Υπήρξε επίσης και αύξηση στις ανθρωποκτονίες μέσα στα σπίτια και με χρήση όπλων.

Η **κατάσταση του LGBT πληθυσμού** είναι χειρότερη: το πρόβλημα είναι αόρατο. Και αυτό γιατί οι εγκλήματα ομοφοβίας/τρανσφοβίας καταγράφονται σαν κοινά εγκλήματα. Παρ' όλ' αυτά, υπάρχει αύξηση στη βία, ιδιαίτερα μετά το 2016, με τα ακόλουθα γενικά χαρακτηριστικά: Πάνω από το 70% των δραστών είναι άντρες, πάνω από το 90% των ανθρωποκτονιών λαμβάνουν χώρα σε αστικό περιβάλλον, 60% αφορούν εργένηδες και τα περισσότερα θύματα είναι γυναίκες. Σύμφωνα με το *Disque 100*, ανάμεσα στο 2011 και το 2019, έγιναν 634 αναφορές βίας ενάντια σε LGBT στην πολιτεία του Ceará, εκ των οποίων 34,22% σχετίζονται με διάκριση, 19,26% με φυσική βία και 37,58% με ψυχολογική βία. Σεξουαλικός προσανατολισμός και ταυτότητα φύλου των θυμάτων είναι οι βασικοί λόγοι για αυτή τη βία, η οποία μεταφράζεται σε σωματικά τραύματα, κακομεταχείριση, απειλές, ταπείνωση και ανθρωποκτονία. Μια γενική επισκόπηση δείχνει ότι 41,11% των θυμάτων είναι ηλικίας 15 με 30, 34,66% είναι μαύροι ή μελαμψοί και 51,44 είναι άντρες.

Η έκθεση του 2019 της Ομάδας Ομοφυλόφιλοι της *Bahia* δείχνει ότι η βορειοανατολική περιοχή συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος των βίαιων θανάτων LGBT στη Βραζιλία (35,56%). Η πολιτεία του Ceará είναι η 6^η στην ίδια κατηγοριοποίηση, αναλογικά με άλλες πολιτείες της Βραζιλίας (6,08% των περιπτώσεων). Τα κυρίως θύματα LGBT βίας στη Βραζιλία είναι ομοφυλόφιλοι (52,89%) και τραβεστί (27,05%). Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι αυτοί οι άνθρωποι, πριν τελικά πεθάνουν για λόγους βίας, είναι ήδη θύματα, αν θέλετε, πολλών συμβολικών θανάτων που έχουν προκληθεί από διακρίσεις και βία πράγμα που τους κάνει ακόμα πιο ευάλωτους σε μια τακτική εξόντωσης.

Λόγω αυτής της ανησυχητικής κατάστασης, **νέες νομικές διατάξεις δημιουργήθηκαν για την προστασία του πληθυσμού γυναικών και LGBT** στα τρία επίπεδα διακυβέρνησης, για παράδειγμα:

- **Ομοσπονδιακά μέτρα**, με στόχο να ενισχυθούν οι καταγγελίες ενάντια στους θύτες και ταυτόχρονα να προωθηθεί η αποκατάστασή τους μέσω ψυχοκοινωνικής παρακολούθησης (Νόμοι 13.931/2019 και 13.984/2020). Πρωτοβουλίες για τον εντοπισμό των ομοφοβικών εγκλημάτων, όταν τα σωματικά τραύματα ή η ανθρωποκτονία διαπράττονται εξαιτίας της τρανσεξουαλικότητας ή/και του σεξουαλικού προσανατολισμού (Σχέδιο Νόμου 3.453 / 2019).
- **Μέτρα της πολιτείας** (Ceará) κυρίως για να τονιστεί η μάχη ενάντια στη διαφυλετική βία και LGBT, διαδίδοντας τα κανάλια υποβολής καταγγελιών καθώς και τις ημερομηνίες των εκδηλώσεων σχετικά με αυτά τα εσωτερικά θέματα στο επίσημο πρόγραμμα (Νόμοι 16.892/2019, 16.935/2019, 16.962/2019 και 17.062/2019).
- **Δημοτικοί** (Fortaleza) μηχανισμοί προστασίας του LGBT πληθυσμού και εγγύηση συμβολικών δικαιωμάτων όπως η επίσημη χρήση του κοινωνικού ονόματος για τις λεσβίες, ομοφυλόφιλους, τραβεστί, τρανς και μεσοφυλικών ανθρώπων στις σχολικές καταχωρήσεις. (Ψήφισμα Δημοτικού Συμβουλίου Εκπαίδευσης N. 13/2016).

Επιπλέον αυτών των νομοθετικών μέτρων, μια σειρά δικαστικών αποφάσεων ήταν ευνοϊκές στη διεύρυνση των εγγυήσεων για τα δικαιώματα των θυμάτων διακρίσεων και βίας. Για παράδειγμα, η ετυμηγορία του ADO n. 26/DF, όπου τα μέλη του ανώτατου δικαστηρίου αναγνωρίζουν ότι «οι ομοτρανσφοβικές ενέργειες χαρακτηρίζονται ως είδος ρατσισμού, εφόσον αυτή η συμπεριφορά οδηγεί σε διαχωρισμό ο οποίος μειώνει τα μέλη της ομάδας LGBTI+, εξαιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους.»

Επιπλέον, υπάρχουν **δημόσιες ενέργειες και προγράμματα** για την πρόληψη βίας, την εξάπλωση των τρόπων καταγγελίας και της παροχής βοήθειας στα θύματα. Σε εθνικό επίπεδο ξεχωρίζουν η δημιουργία του Παρατηρητηρίου Γυναικών ενάντια στη Βία (OMV) το 2019 και ο Χάρτης Βίας Φύλου του Μητροπολιτικού Παρατηρητηρίου και τα δύο με σκοπό τη συλλογή στοιχείων και την έρευνα πάνω στην ενδοοικογενειακή βία σε βάρος των γυναικών και των LGBT.

Η συγκεκριμένη θεματική είναι πραγματικά σημαντική στη **Fortaleza**, το Δημαρχείο της οποίας έχει αποκλειστική γραμματεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Κοινωνική Ανάπτυξη (SDHDS), με **τρία**

διαφορετικά συντονιστικά όργανα σχετικά με τις ακόλουθες μειονότητες: Δημόσιες Πολιτικές για τις Γυναίκες, Φυλετική Ισότητα και Σεξουαλική Διαφορετικότητα. Υπάρχει ακόμη το Ειδικό Συντονιστικό Όργανο για τις Δημόσιες Πολιτικές της Νεότητας (CEPPJ) και το CUCAs (Αστικό Κέντρο Πολιτισμού, Τέχνης, Επιστήμης και Αθλητισμού), τα οποία πραγματοποιούν **θετικές ενέργειες** (ενδυνάμωση και χειραφέτηση) και βελτιώνουν τις ικανότητες των νέων οι οποίοι ζουν σε ευάλωτες συνθήκες μέσω προγραμμάτων κατάρτισης, εργαστηρίων, άθλησης, προωθητικών ενεργειών για την υγεία, την ιθαγένεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα, την επικοινωνία, επιχειρηματικότητα, την πολιτισμική εξάπλωση και τις δημιουργικές οικονομικές δραστηριότητες.

Το δίκτυο CUCA υποστήριξε εκδηλώσεις και καμπάνιες με θέμα τη σεξουαλική διαφορετικότητα και την **πρόληψη βίας που σχετίζεται με φυλετικές διακρίσεις, το φύλο και τον σεξουαλικό προσανατολισμό**. Όπως το πρόγραμμα δράσης νεότητας, «*Mente Livre*», καμπάνια CUCA Crespa (ώστε να εκτιμηθεί ο Αφρο-Βραζιλιάνικος πολιτισμός και ειδικότερα τα δικαιώματα και η σπουδαιότητα των μαύρων γυναικών), τον εορτασμό της Δημοτικής Ημέρας για την προβολή των Τραβεστί και Τρανς και την καμπάνια *Mulheres de Todas as Cores* / Γυναίκες Όλων των Χρωμάτων (συζητήσεις/διαλόγους, συναντήσεις, δραστηριότητες, θεατρικές και κινηματογραφικές παραστάσεις με σκοπό τη διάδοση των δικαιωμάτων και την ενδυνάμωση για την καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών).

Άλλες σημαντικές τοπικές θετικές ενέργειες για τη διάδοση της ισότητας και της προστασίας των γυναικών θυμάτων βίας: 1) **Κέντρο Αναφοράς Στήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας – CRM Francisca Clotilde** (δημόσια διοίκηση), το οποίο προσφέρει καταφύγιο σε γυναίκες σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας (ψυχολογική, σεξουαλική, σωματική, ηθική και υλική βία), σεξουαλική βία (κατάχρηση και εκμετάλλευση), θεσμική βία, ηθική παρενόχληση και εμπόριο γυναικών· 2) **Casa da Mulher Brasileira / Το σπίτι της Βραζιλιάνας Γυναίκας - τμήμα Fortaleza** (ένα ομοσπονδιακό πρόγραμμα το οποίο διαχειρίζεται η Κυβέρνηση της Πολιτείας του Ceará στην Fortaleza). Είναι ένας δημοτικός χώρος που συγκεντρώνει εξειδικευμένες και διεπιστημονικές υπηρεσίες για τη φροντίδα των γυναικών θυμάτων βίας, με ψυχοκοινωνική υποστήριξη, ενθάρρυνση της γυναικείας αυτονομίας καθώς και δραστηριότητες γυναικείας ενδυνάμωσης 3) **Ceará Women's Forum (FCM)**, ένα φεμινιστικό πολιτικό κίνημα (μη κυβερνητικός σύλλογος) το οποίο συμμετέχει σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων παρακινώντας την κυβέρνηση για το σχηματισμό δημόσιων πολιτικών για τις γυναίκες.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Το νομικό σύστημα της Βραζιλίας ορίζει την έννοια του «μετανάστη», «πρόσφυγα» και/ή «αιτουμένου άσυλο». Ο ομοσπονδιακός νόμος 13.445/2017, «ο Νόμος της Μετανάστευσης», αναφέρει στην πρώτη παράγραφο τις παρακάτω έννοιες:

- Μετανάστης: ένας άνθρωπος από ξένη χώρα ή άπατρις ο οποίος εργάζεται ή ζει προσωρινά ή μόνιμα στη Βραζιλία.
- Απόδημος: ένας κάτοικος Βραζιλίας ο οποίος διαμένει προσωρινά ή μόνιμα σε ξένη χώρα.

Αυτός ο νόμος περιέχει επίσης ορισμούς για τον επισκέπτη (τουρίστα), τον άπατρι (σύμφωνα με το Καταστατικό Ανιθαγένειας του 1954, το οποίο θεσπίστηκε με το διάταγμα 4.246/2002) και τον κάτοικο συνόρων (παραμεθορίου περιοχής). Στην περίπτωση της **ειδικής νομοθεσίας για πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο**, υπάρχει ο νόμος N. 9.474/2997 ο οποίος αναγνωρίζει ως πρόσφυγα (1^η παράγραφος):

- Ένας άνθρωπος χωρίς υπηκοότητα (άπατρις) ή ο οποίος έφυγε από την πατρίδα του για να σωθεί από διωγμούς που είχαν να κάνουν με τη φυλή, τη θρησκεία, την υπηκοότητα, την κοινωνική ομάδα και τις πολιτικές πεποιθήσεις.
- Ένας άνθρωπος ο οποίος αναγκάστηκε να φύγει από τη χώρα του και χρειάζεται καταφύγιο σε μια άλλη χώρα εξαιτίας σοβαρής ή γενικευμένης καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το νομικό σύστημα της Βραζιλίας σέβεται τις υπερεθνικές υποχρεώσεις όσον αφορά τα θέματα μετανάστευσης και αίτησης ασύλου. Μπορεί να επιβεβαιωθεί αναλύοντας και τους δύο νόμους 13.445/2017 (άρθρο. 46) και 9.474/1997 (άρθρα 4, 5, 6, 12, 18, 48). Επιπλέον, το Σύνταγμα της Βραζιλίας καθορίζει το δικαίωμα για πολιτικό άσυλο στο 4^ο άρθρο, σημείο X: «*Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Βραζιλίας διαχειρίζεται τις διεθνείς της σχέσεις σύμφωνα με τις παρακάτω αρχές: (...) X – Παραχώρηση πολιτικού ασύλου*». Ένα τέτοιο νομικό πλαίσιο, εκτός του ότι ορίζει τι είναι μετανάστης, σκοπό έχει να εγγυηθεί στους ξένους πρόσβαση στα βασικά δικαιώματα, όπως επίσης τη δυνατότητα νομιμοποίησης στη χώρα, ιδιαιτέρως για εκείνους από χώρες σε εμπόλεμη κατάσταση ή που έχουν πληγεί από κλιματικές καταστροφές, ή ακόμα και για ανθρώπους που διώκονται για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις, τη φυλή στην οποία ανήκουν ή τα θρησκευτικά τους πιστεύω στη χώρα από την οποία προέρχονται.

Μπορεί να πει κανείς λοιπόν ότι, **η Βραζιλία έχει μια σχετική ανεκτικότητα όσον αφορά τη μετανάστευση, έχοντας μακρά ιστορία στην υποδοχή μεταναστών.** των οποίων οι απόγονοι αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι του ίδιου του πληθυσμού της Βραζιλίας. Απόδειξη αυτού είναι ο υψηλός αριθμός ξένων που διαμένουν στη Βραζιλία, περίπου 750 χιλιάδες σύμφωνα με στοιχεία της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας. Όσον αφορά τους πρόσφυγες, 11.231 άνθρωποι αναγνωρίστηκαν με αυτή την ιδιότητα από την κυβέρνηση της Βραζιλίας μέχρι το Δεκέμβριο του 2018 (κυρίως από τη Συρία 51%) και 161.057 αιτήσεις για αναγνώριση ως πρόσφυγες επεξεργάστηκαν (80.057 κατατέθηκαν μόνο το 2018, κυρίως από ανθρώπους από τη Βενεζουέλα, 77%).

Παρόλο που η Βραζιλία θεωρείται μια χώρα φιλόξενη για τους ξένους, **η πρόσφατη κρίση στη Βενεζουέλα έφερε στα όρια αυτούς τους φορείς**, καθότι, από τη μια μεριά υφίσταται ο ανθρωπιστικός χαρακτήρας σε αυτό το κίνημα, αλλά από την άλλη μεριά, ασκεί μεγάλη πίεση στις παρεχόμενες δημόσιες υπηρεσίες και ιδιαίτερα στους παραμεθόριους δήμους της πολιτείας Roraima. Για να εξισορροπηθεί αυτό το ζήτημα, **η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση περιόρισε την είσοδο από τη Βενεζουέλα στη Roraima και προσπάθησε να διανεμηθούν οι πρόσφυγες και στις άλλες πολιτείες της Βραζιλίας.** Ανάμεσα στις 61.681 αιτήσεις για αναγνώριση προσφύγων από τη Βενεζουέλα το 2018, οι πολιτείες με το μεγαλύτερο ποσοστό υποδοχής ήταν: Roraima (49,900 ή 81%), Amazonas (9,703 ή 15.7%) και São Paulo (636 ή 1.03%). Η Ceará κατέγραψε 323 αιτήσεις, που αντιπροσωπεύουν το 0,52% όλων των αιτήσεων από υπηκόους της Βενεζουέλας το 2018.

Σύμφωνα με στοιχεία από την Εθνική Έρευνα με δείγματα από τις οικογένειες (PNAD), που πραγματοποιήθηκε από το Ίδρυμα Γεωγραφίας και Στατιστικής της Βραζιλίας (IBGE), μεταξύ 2014 και 2015, το 61,8% των κατοίκων των δήμων της Βραζιλίας είναι αυτόχθονες, το άλλο 38,2% προέρχονται από αλλού. Σε σχέση με αυτό, η Κεντρο-Δυτική περιοχή ξεχωρίζει έχοντας τον μεγαλύτερο αριθμό μη-αυτόχθονων στους δήμους της. Στη Ceará, τα στοιχεία δείχνουν μεγάλη εσωτερική μετανάστευση, μεταξύ των δήμων, όπου 72,1% είναι αυτόχθονες και 27,9% όχι. Η μετανάστευση ατόμων από άλλα ομοσπονδιακά τμήματα είναι χαμηλή, με ποσοστό μη αυτόχθονων στην πολιτεία μόλις 4,2%.

Σε γενικές γραμμές οι διακρίσεις απέναντι στους μετανάστες στη Βραζιλία είναι στενά συνδεδεμένες με πολιτισμικά και οικονομικά θέματα, όπως ο ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας, υπερέχοντας στις πλουσιότερες περιοχές, οι οποίες και είναι ο κύριος προορισμός αυτών των μεταναστευτικών κυμάτων (και για αυτούς που μπαίνουν στη χώρα μόνιμα, αλλά και για τους λαθραίους μετανάστες). Αυτή η διαδικασία εντείνεται λόγω του χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου των διεθνών μεταναστών, οι οποίοι κατά κανόνα ανταγωνίζονται τους ντόπιους (κατοίκους Βραζιλίας) για τις χαμηλότερες θέσεις εργασίας, αποδεχόμενοι χαμηλότερους μισθούς και/ή χειρότερες συνθήκες εργασίας.

Παρόλο που ο αριθμός των μεταναστών/προσφύγων μειώνεται κάθε χρόνο, **η πόλη της Fortaleza έχει στρατηγική για την υποδοχή αυτών των ανθρώπων** σε ένα δημόσιο κτίριο, που λέγεται *Centro-Dia*, ώστε να διασφαλίζονται οι ελάχιστες συνθήκες διαβίωσης (κατοικία, φαγητό, ασφάλεια) και η υποστήριξη από άλλους φορείς (δημόσια διοίκηση, δικαστικό σύστημα και μη-κυβερνητικούς συλλόγους). Πρόσφατα, η Γραμματεία για την Κοινωνική Προστασία, Δικαιοσύνη, Ιθαγένεια, Γυναίκες και Ανθρώπινα Δικαιώματα, της Κυβέρνησης της Πολιτείας του Ceará (SPS), προωθεί την κοινωνική και εργασιακή ένταξη των μεταναστών, μέσω **του Προγράμματος της Πολιτείας για Μετανάστες, Πρόσφυγες και την καταπολέμηση του Εμπορίου Ανθρώπων.** Αυτό το πρόγραμμα, στο πρώτο εξάμηνο του 2020, (Ιανουάριο με Ιούνιο), ασχολήθηκε με 840 μετανάστες από Βενεζουέλα, Κολομβία, Κούβα, Αϊτή, Πράσινο Ακρωτήριο, Γουινέα Μπισάου και άλλα κράτη. Ήρθαν στο Ceará, (συγκεκριμένα στη Fortaleza) και τώρα αναζητούν μια ευκαιρία εργασίας.

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Brazilian Ministry of Justice, National Surveys of Penitentiary Information, <http://dados.mj.gov.br/dataset/infopen-levantamento-nacional-de-informacoes-penitenciarias>.

Brazilian Ministry of Women, Family and Human Rights, *Balanço anual: Ligue 180 recebe mais de 92 mil denúncias de violações contra mulheres*, (2019), <https://www.gov.br/mdh/pt-br/assuntos/noticias/2019/agosto/balanco-anual-ligue-180-recebe-mais-de-92-mil-denuncias-de-violacoes- contra-mulheres>.

Brazilian Ministry of Women, Family and Human Rights, *'Casa da Mulher Brasileira arrives in Ceará for support in facing violence'*, (2018), <https://www.gov.br/mdh/pt-br/assuntos/noticias/todas-as-noticias/2018/dezembro/casa-da-mulher-brasileira-chega-ao-ceara-para-apoio-no-enfrentamento-da-violencia>.

Precidency of the Brazilian Republic, Law No. 12,852, of 5th August 2013, *Youth Statute*, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_Ato2011-2014/2013/Lei/L12852.htm.

Center for the Defense of Children and Adolescents (CEDECA), Ceará, <http://cedecaceara.org.br/site/>.

City Hall of Fortaleza, official website, <https://www.fortaleza.ce.gov.br/>.

Federal University of Rio de Janeiro & National Youth Secretariat, *LGBT Youth Diagnosis: diagnosis of Brazilian youth and propositions of strategic actions*, (2018), available at https://social.mg.gov.br/images/Direitos_humanos/coordenadoria_politica_dos_direitos_da_juventude/Diagn%C3%B3stico%20da%20Juventude%20LGBT+.pdf.

G. Mota, *Cartography of Crime and Violence in Fortaleza*, State University of Ceará, Federal University of Ceará & City Hall of Fortaleza, (2010), <http://salasituacional.fortaleza.ce.gov.br:8081/acervo/documentById?id=204810d7-65b2-453c-b335-a1e0361001b5>.

Institute for Applied Economic Research (IPEA) & Public Security Brazilian Forum, *Atlas of Violence*, (2019), available at <https://www.ipea.gov.br/atlasviolencia/download/19/atlas-da-violencia-2019>.

Institute for Research and Economic Strategy of Ceará (IPECE), State Government of Ceará, <https://www.ipece.ce.gov.br/>.

J. Amaral Filho et. al. (ed.), *Ceará 2050's Report: together thinking about the future*, (2018), <http://www.ceara2050.ce.gov.br/api/wp-content/uploads/2019/01/ceara-2050-diagnostico-consolidado-ceara-2050-versao-final-prof-jair-do-amaral.pdf>.

J. J. Waiselfisz, *Map of Violence: the Brazilian youth*, (2014), <https://www.geledes.org.br/wp-content/uploads/2014/07/Mapa-2014-Jovens-Brasil-vers%C3%A3o-Preliminar.pdf>.

Legislative Assembly of Ceará and UNICEF, 'Comitê Cearense pela Prevenção de Homicídios na Adolescência' (2020), <https://cadavidaimporta.com.br/>.

National Youth Secretariat, *Imprisonment Map: the youth of Brazil*, (2015), available at https://nacoesunidas.org/wp-content/uploads/2018/01/Mapa_do_Encarceramento_-_Os_jovens_do_brasil.pdf.

National Youth Secretariat, *Young Vulnerability to Violence Index*, (2017), http://www.forumseguranca.org.br/wp-content/uploads/2018/10/FBSP_Vulnerabilidade_Juveni_Violencia_Desigualdade_Racial_2017_Relat%C3%B3rio.pdf.

R. Muggah and A. P. Pellegrino, 'Prevention of youth violence in Brazil: an analysis of what works', Igarapé Institute and United Nations Population Fund UNFPA, (2020), https://brazil.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/youth_violence%20%281%29.pdf.

State of Ceará, Committee for Adolescent's Homicides Prevention & Legislative Assembly of Ceará, *Every Life Matters: Final Report of State Committee for Adolescent's Homicides Prevention*, (2016), available at <https://cadavidaimporta.com.br/publicacoes/relatorio-final-cada-vida-importa/>.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ BURGAS ΚΑΙ RUSE (ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ)

Mihail Fenerov
σε συνεργασία με τον Apostol Stoichev*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η διαδικασία σχηματισμού του σύγχρονου νομικού συστήματος της Βουλγαρίας, ξεκινάει με την απελευθέρωση της χώρας από την Οθωμανική πολιτική κυριαρχία το 1878. Το γεγονός σηματοδοτείται από την υιοθέτηση του πρώτου Βουλγαρικού Συντάγματος, το Σύνταγμα του Turnovo το οποίο υπογράφηκε στις 16 Απριλίου 1879, ένα θεμελιώδες αρχείο που υποστηρίζει τις πιο προοδευτικές και δημοκρατικές αρχές που δέσποζαν στην Ευρώπη το δέκατο ένατο αιώνα. Σήμερα, το μοντέρνο νομικό σύστημα της Βουλγαρίας επηρεάζεται από δύο πολύ σημαντικούς παράγοντες: τον εκδημοκρατισμό και τη φιλελευθεροποίηση της χώρας, η οποία ξεκίνησε μετά την πτώση του Κομμουνιστικού καθεστώτος το 1989, από τη μια μεριά, και **την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση**, από την άλλη. Το νομικό σύστημα της Βουλγαρίας εξελίχθηκε μέσω μια βαθιάς και αυστηρά παρακολουθούμενης τροποποίησης προκειμένου να καταφέρει να συμμορφωθεί με το κοινοτικό κεκτημένο (*acquis Communautaire*). Στη συνέχεια, από την ένταξή της στην Ένωση το 2007, η Βουλγαρία είναι Κράτος μέλος της ΕΕ και η ευρωπαϊκή νομοθεσία αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος του νομικού συστήματος της χώρας.

Η Βουλγαρία είναι μια **κοινοβουλευτική δημοκρατία** όπου ο πρωθυπουργός είναι ο επικεφαλής της κυβέρνησης και έχει την ισχυρότερη εκτελεστική δύναμη. Το πολιτικό σύστημα έχει τρεις εξουσίες, νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική, με καθολική ψηφοφορία για όλους τους πολίτες τουλάχιστον 18 ετών. Το Σύνταγμα προβλέπει επίσης δυνατότητες άμεσων δημοκρατικών ενεργειών, μέσα από αναφορές/αιτήματα και εθνικά δημοψηφίσματα.

Στο **Σύνταγμα** της Βουλγαρίας, το Άρθρο 6 δηλώνει ότι κάθε άνθρωπος είναι ίσος απέναντι στο νόμο. Απαγορεύεται να υπάρχουν περιορισμοί δικαιωμάτων και προνομίων με βάση τη φυλή, εθνικότητα, εθνότητα, φύλο, προέλευση, θρησκεία, εκπαίδευση, αναπηρία, πολιτικές πεποιθήσεις, προσωπική ή κοινωνική θέση ή περιουσιακή κατάσταση. Όμως, στη Βουλγαρία δεν υπάρχουν ειδικά εθνικά προγράμματα για την πρόληψη και προστασία από τις διακρίσεις. Αυτή τη θέση την καταλαμβάνει το πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» (2014-2020) το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Ο άξονας προτεραιότητας 2 – «Κοινωνική ένταξη - προβλέπει την κοινωνική και εργασιακή ενσωμάτωση των πολιτών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και αυτών που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες, όπως οι Ρομά» προκειμένου να επιτευχθεί «Ανάπτυξη τοπικών κοινοτήτων και εξάλειψη αρνητικών στερεότυπων» ως πρόληψη ενάντια στις διακρίσεις απέναντι στις περιθωριοποιημένες ομάδες.

Το 2003 το Κοινοβούλιο πέρασε έναν νόμο για την προστασία όσων υφίστανται διακρίσεις, ο οποίος είναι σε ισχύ από το 2004. Αυτός ο νόμος ορίζει κανόνες ενάντια σε οποιοδήποτε είδος διάκρισης και βοηθά στην πρόληψη. Ο στόχος αυτού του νόμου είναι να παρέχει σε κάθε άνθρωπο το δικαίωμα της ισότητας απέναντι στο νόμο, ισότητα μεταχείρισης και ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στην κοινή ζωή καθώς και αποτελεσματική προστασία από τις διακρίσεις. Αυτός ο νόμος προστατεύει από διακρίσεις όλους τους ιδιώτες στην επικράτεια της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, όπως επίσης και συλλόγους και νομικά πρόσωπα. Οποιαδήποτε **άμεση ή έμμεση μορφή διάκρισης** βασισμένη στο φύλο, στη φυλή, εθνικότητα, εθνότητα, υπηκοότητα, προέλευση, θρησκεία ή πιστεύω, εκπαίδευση, πολιτικές/κομματικές πεποιθήσεις, προσωπική ή κοινωνική θέση, αναπηρία, ηλικία, σεξουαλικό προσανατολισμό, οικογενειακή κατάσταση και/ή θέση, περιουσιακή κατάσταση ή οτιδήποτε άλλο ορίζει ο νόμος, ή διεθνής συμφωνία στην οποία συμμετέχει η Δημοκρατία της Βουλγαρίας, είναι απαγορευμένη. Όπως ορίζεται στο Άρθρο 4 Παράγραφος 1, διάκριση θεωρείται η σεξουαλική παρενόχληση, παρακίνηση διακρίσεων, δίωξη και φυλετικός διαχωρισμός, όπως επίσης κατασκευή και συντήρηση αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος που παρεμποδίζει την πρόσβαση σε άτομα με αναπηρία σε δημόσιους χώρους. Ωστόσο, το γεγονός ότι οι διακρίσεις δεν αποτελούν αντικείμενο ποινικής δίωξης σύμφωνα με τον ποινικό κώδικα της Βουλγαρίας, καθιστά τα μέσα προστασίας από αυτές αναποτελεσματικά.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Οι διακρίσεις σε σχέση με το φύλο (γνωστές και σαν **σεξισμός**) είναι ένα σύνολο προκαταλήψεων και εκδηλώσεων διάκρισης και/ή μίσους προς ανθρώπους ανάλογα με το φύλο τους. Σύμφωνα με τις σεξιστικές ιδέες και προκαταλήψεις, υπάρχουν βασικές διαφορές μεταξύ των φύλων, οι οποίες προκαθορίζουν διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους, διαφορετικές σεξουαλικές ελευθερίες και διαφορετικό νομικό πλαίσιο για γυναίκες και

* Ο Mihail Fenerov, είναι συμβασιούχος ερευνητής με bachelor στο Marketing, σε συνεργασία με τον Apostol Stoichev, σύμβουλο σε θέματα διακρίσεων και ανθρωπίνων δικαιωμάτων με master στη Νομική.

άντρες. Ένα παράδειγμα είναι η αντίληψη της **κυρίαρχης θέσης των ανδρών**, οι οποίοι είναι ανώτεροι των γυναικών σε όλους τους τομείς της ζωής με εξαίρεση τη φροντίδα του σπιτιού, των παιδιών, το κέντημα κτλ., με αποτέλεσμα να αρνούνται την πρόσβαση των γυναικών σε ορισμένα επαγγέλματα και σε κάποιες χώρες ακόμα και γενικότερα στην εκπαίδευση και την κοινωνική έκφραση.

Στη Βουλγαρία, το φαινόμενο των διακρίσεων απέναντι στις γυναίκες είναι πλατιά διαδεδομένο. Λαμβάνοντας υπόψη τον Παγκόσμιο Δείκτη Διαφοράς των Φύλων (2020), η χώρα δεν έχει ακόμη μια ξεκάθαρη πολιτική για την ενθάρρυνση της ισότητας των φύλων. Ο δείκτης της Βουλγαρίας είναι 0,727 (με το 1 να δείχνει ισότητα των φύλων), πράγμα που σημαίνει ότι το επίπεδο των διακρίσεων δεν έχει μειωθεί. Στην κοινωνία της Βουλγαρίας, υπάρχει μια ζημιογόνος προκατάληψη σε σχέση με το φύλο, η οποία θέλει τη γυναίκα να είναι καταλληλότερη για τη φροντίδα των μελών της οικογένειας. Αυτό μπορεί να φανεί από τα στατιστικά στοιχεία του Ιδρύματος Εθνικής Κοινωνικής Ασφάλειας (NSSI), όπου σημειώθηκε μια σοβαρή ανισότητα φύλου στη χρήση των αδειών για τη φροντίδα των εξαρτώμενων μελών της οικογένειας. Τα στοιχεία του NSSI δείχνουν ότι σχεδόν στο 100% των περιπτώσεων, οι γυναίκες ανατρέφονται για να φροντίζουν τους άρρωστους της οικογένειας και τα μικρά παιδιά ακόμα και όταν η νομοθεσία επιτρέπει η άδεια να δοθεί στον άντρα. Μια άλλη πλευρά η οποία τονίζει τις διακρίσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες είναι ο λεγόμενος δείκτης **χρόνου**. Αυτός ο δείκτης μετράει το χρόνο που άντρες και γυναίκες περνούν σε άμισθη εργασία στο σπίτι και για τη φροντίδα παιδιών, αρρώστων και γερόντων, όπως επίσης και το χρόνο που αφιερώνουν στον εαυτό τους, για άθληση, συμμετοχή σε πολιτιστικά ή άλλα δρώμενα κτλ. Για παράδειγμα, το ποσοστό των γυναικών που απασχολούνται καθημερινά με το μαγείρεμα ή άλλες δουλειές του σπιτιού στη Βουλγαρία είναι 72,9%, ενώ των ανδρών είναι μόλις 13%. Την ίδια στιγμή, το ποσοστό των ανδρών που περνούν τουλάχιστον μια ώρα σε διασκέδαση είναι 60% υψηλότερο από αυτό των γυναικών. Το αποτέλεσμα του δείκτη είναι **χαμηλότεροι μισθοί** (κατά 15,4%) και **συντάξεις** (κατά 35%), όπως επίσης και μεγαλύτερη πιθανότητα **φτώχειας** και **κοινωνικού αποκλεισμού** για τις γυναίκες στη Βουλγαρία σε σύγκριση με τους άντρες. Από έρευνα που έγινε, μπορούμε επίσης να πούμε ότι σε σύγκριση με τους άντρες, οι γυναίκες στον ιδιωτικό τομέα στη Βουλγαρία, κατέχουν έναν δυσανάλογα χαμηλό αριθμό διευθυντικών θέσεων και η εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει μια ισορροπημένη παρουσία ανδρών και γυναικών στη σύνθεση των διαχειριστικών οργάνων των εταιριών. Τα αποτελέσματα της έρευνας βασίζονται στο σύνολο του πληθυσμού και δείχνουν ότι ο μηνιαίος μισθός των γυναικών είναι χαμηλότερος από αυτόν των ανδρών.

Το 2006 εγκρίθηκε ένας νόμος με σκοπό να επικυρωθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και να προσαρμοστεί κατά συνέπεια η εθνική πολιτική επί του θέματος αυτού. Ο ίδιος νόμος ορίζει επίσης έναν εθνικό φορέα, την Εθνική Επιτροπή, για την ισότητα ανδρών και γυναικών, η οποία υποβάλει προτάσεις για ένα εθνικό σχέδιο δράσης.

Σύμφωνα με μια εθνική αντιπροσωπευτική έρευνα του “Partners Bulgaria Foundation”, 1 στις 4 γυναίκες έχει υποστεί βία. Οι γυναίκες Ρομά εξαναγκάζονται σε πρόωρους γάμους και εγκυμοσύνες από τις ίδιες τους τις οικογένειες με σκοπό να λάβουν υλικές ανταμοιβές και αγαθά από την άλλη πλευρά. Κάποιες ομάδες γυναικών είναι ιδιαίτερος εύλωτος στην **αόρατη ενδοοικογενειακή βία**: γυναίκες με αναπηρίες, ηλικιωμένες, γυναίκες από εθνοτικές και θρησκευτικές μειονότητες και γυναίκες πρόσφυγες. Σχεδόν ένα εκατομμύριο γυναίκες στη Βουλγαρία υπόκεινται σε ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική και/ή οικονομική παρενόχληση από τους συντρόφους τους. Οι γυναίκες είναι όλο και συχνότερα θύματα εγκλημάτων σε σχέση με το φύλο εξαιτίας της παραδοσιακής στερεότυπης ιδέας ότι η γυναίκα είναι/πρέπει να είναι υφιστάμενη του άνδρα. Η βία απέναντι στις γυναίκες είναι εμφανής στην κοινωνία της Βουλγαρίας. Η χώρα κατακλύζεται από περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Το 2017 καταγράφηκαν τέσσερις υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας ενάντια σε γυναίκες οι οποίες κατέληξαν σε θάνατο.

Στη Βουλγαρία υπάρχει νόμος που προστατεύει από την ενδοοικογενειακή βία. Ο νόμος ορίζει τα δικαιώματα των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, τα προστατευτικά μέτρα και τη διαδικασία για την εφαρμογή τους. Οικιακή βία θεωρείται οποιαδήποτε πράξη σωματικής, σεξουαλικής πνευματικής, συναισθηματικής ή οικονομικής βίας, όπως επίσης και το γεγονός ότι κάποιος είναι θύμα τέτοιου είδους βίας, τη βεβαιωμένη κατάργηση της ιδιωτικής ζωής, ατομικής ελευθερίας και ατομικών δικαιωμάτων, τα οποία διαπράττονται ενάντια σε άτομα με κάποιο βαθμό συγγένειας, που έχουν ή είχαν οικογενειακή σχέση ή σε εκ των πραγμάτων αποδεδειγμένη συγκατοίκηση. Σε περίπτωση οικιακής βίας, το θύμα έχει το δικαίωμα να απευθυνθεί στο δικαστήριο για προστασία.

Σε ό,τι αφορά τη Σύμβαση της Istanbul, το **Συνταγματικό Δικαστήριο της Βουλγαρίας** αποφάσισε ότι η Σύμβαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες και την οικιακή βία, γνωστή ως **Σύμβαση της Istanbul**, δεν συνάδει με το Σύνταγμα της Βουλγαρίας. Η Βουλγαρία είναι μια από τις 21 χώρες που την υπέγραψαν αλλά δεν την επικύρωσαν. Το ανώτατο δικαστήριο της χώρας κρίνει ότι η Σύμβαση ενάντια στη βία κατά των γυναικών θα ήταν αντισυνταγματική και κατά συνέπεια η υιοθέτησή της θα ήταν πρακτικά αδύνατη από το κοινοβούλιο. Το 12-μελές δικαστήριο αποφάσισε με οκτώ υπέρ, τέσσερις κατά, ότι ο ορισμός του «φύλου», κατά τη Σύμβαση, ως κοινωνικό κατασκεύασμα «που καθιστά σχετικό το όριο ανάμεσα στα δύο φύλα, αρσενικό και θηλυκό, όπως αυτά ορίζονται βιολογικά.» Προσθέτει ότι αν η κοινωνία χάσει την ικανότητά της να ξεχωρίζει ανάμεσα σε έναν άνδρα και μια γυναίκα, τότε ο αγώνας κατά της βίας ενάντια στις γυναίκες θα καταλήξει να είναι μια τυπική και ανέφικτη δέσμευση. Η Σύμβαση της Istanbul

εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση της Βουλγαρίας τον Ιανουάριο του 2018, το σχέδιο όμως για την επικύρωσή της από το κοινοβούλιο δεν προχώρησε λόγω των αρνητικών κριτικών, ειδικά εκ μέρους ενός από τα κόμματα του Συνασπισμού Ενωμένοι Πατριώτες, το VMRO. Στις 28 Δεκεμβρίου, το συγκεκριμένο κόμμα, με αρχηγό τον Υπουργό Άμυνας, Krasimir Karakachanov, υποστήριξε ότι, μέσω της Σύμβασης, «διεθνείς κύκλοι πιέζουν τη Βουλγαρία να νομιμοποιήσει ένα «τρίτο φύλο» και να εισάγει σχολικά προγράμματα για την ομοφυλοφιλία και τους τραβεστί δημιουργώντας ευκαιρίες για την επιβολή γάμων ίδιου φύλου». Το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Βουλγαρίας, BSP και η Ορθόδοξη Εκκλησία, οι οποίοι είχαν προηγουμένως υποστηρίξει τη Σύμβαση, άλλαξαν θέση και στράφηκαν εναντίον. Το VMRO και το BSP καλωσόρισαν την απόφαση του δικαστηρίου ως νίκη ενάντια στην «ιδεολογία του φύλου». Οι υποστηρικτές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν είναι βέβαιοι ικανοποιημένοι. Η MKO Bulgarian Helsinki Committee, (BHC), εξέχων επόπτης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Βουλγαρία, σχολίασε την απόφαση ως «μακράν η χειρότερη απόφαση όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στη δικαστική ιστορία».

Δυστυχώς, καμία νομοθετική αναθεώρηση δεν έχει πραγματοποιηθεί τα τελευταία τρία χρόνια. Υπάρχουν όμως κάποιες στρατηγικές και τομείς προτεραιότητας οι οποίοι περιλαμβάνουν: αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και ίσο επίπεδο οικονομικής ανεξαρτησίας, μείωση των διαφορών λόγω φύλου σε μισθούς και έσοδα, προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καταπολέμηση της βίας σε σχέση με το φύλο και προστασία και υποστήριξη για τα θύματα, αλλαγή των υφιστάμενων στερεότυπων σε σχέση με το φύλο σε διάφορες σφαίρες της κοινωνίας. Αυτή τη στιγμή λείπουν επίσης στη Βουλγαρία εθνικές στρατηγικές και σχέδια για την υποστήριξη της κοινότητας LGBT όπως και νόμοι σε αυτό το επίπεδο.

Διακρίσεις και βία σε σχέση με το φύλο δεν μπορούν να μετρηθούν σε τοπικό επίπεδο σε όλη την επικράτεια της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας. Το μόνο που μπορούμε να πούμε εδώ είναι ότι υποθέτουμε ότι η βία απέναντι στις γυναίκες είναι μεγαλύτερη στις αγροτικές περιοχές λόγω έλλειψης εκπαίδευσης, ασφάλειας και ελάχιστης παρουσίας αστυνόμευσης. Στην περιοχή του Burgas η MKO «Demetra» δουλεύει πάνω σε αυτά τα θέματα. Η οργάνωση έχει ένα κέντρο για παιδιά και θύματα βίας και εμπορίου ανθρώπων, το οποίο ιδρύθηκε πριν από 10 χρόνια και μπορεί να δεχτεί μέχρι 8 άτομα. Το κέντρο υποστηρίζεται οικονομικά από τον Δήμο του Burgas και από το κράτος προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιήσει τις δραστηριότητές του. Το κέντρο εστιάζει στην ανάκαμψη από ψυχολογικά τραύματα και τη διασφάλιση κοινωνικής και νομικής προστασίας.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Οι μετανάστες/μετανάστριες είναι πολύ εύκολο να γίνουν θύματα διακρίσεων και βίας δεδομένου ότι δεν μιλούν τη γλώσσα και δεν γνωρίζουν τα τοπικά ήθη και έθιμα. Συχνά δεν έχουν υποστήριξη από οικογένεια ή φίλους. Οι λεκτικές επιθέσεις μίσους και τα εγκλήματα μίσους συνεχίζονται, έχοντας ως στόχο κυρίως **εθνοτικές μειονότητες**, Τούρκους, Ρομά όπως και αιτούντες άσυλο και μετανάστες. Αυτές οι ομάδες είναι και ιδιαίτερα ευάλωτες στη βία. Αυτές οι ομάδες δέχονται διακρίσεις ακόμα και online όπου παρουσιάζονται σαν τελείως διαφορετικοί από τους άλλους ανθρώπους. Δυστυχώς, έτσι, δημιουργείται σε παιδιά και σε κάποιους ενήλικες η ιδέα που έχουν για τους ανθρώπους από άλλες χώρες. Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετές επιθετικές δημόσιες διαδηλώσεις στη Βουλγαρία. Μετανάστες και πρόσφυγες ήταν και συνεχίζουν να είναι, αντικείμενο επίθεσης των εθνικιστικών κινημάτων και των πολιτικών συγκρούσεων. Ο συνολικός αριθμός αιτήσεων για διεθνή προστασία το 2019 σε όλη τη Βουλγαρία ήταν 2152. Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός μεταναστών και προσφύγων που φτάνουν στη Βουλγαρία έχει μειωθεί, αλλά συνεχίζουν να υπάρχουν περιπτώσεις **υπερβολικής βίας και κλοπών** εκ μέρους των συνοριακών φρουρών. Η παράνομη διάσχιση των συνόρων παραμένει εγκληματική ενέργεια, η οποία σαν αποτέλεσμα έχει τη φυλάκιση μεταναστών και προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων και των ασυνόδευτων παιδιών. Οι οργανισμοί που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα καταγράφουν πολυάριθμες περιπτώσεις κακομεταχείρισης των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο όπως επίσης απαράδεκτες συνθήκες στους χώρους κράτησης.

Υπάρχει στη Βουλγαρία νόμος υπέρ των μεταναστών. Είναι ο νόμος περί ασύλου και προσφύγων. Αυτός ο νόμος καθορίζει όρους και προϋποθέσεις για την παροχή προστασίας σε ξένους στο έδαφος της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, καθώς επίσης τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Η προστασία που παρέχει η Δημοκρατία της Βουλγαρίας στους ξένους περιλαμβάνει άσυλο, διεθνή προστασία και προσωρινή προστασία. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας χορηγεί διεθνή προστασία και προσωρινή προστασία βάσει αυτού του νόμου. Η Διεθνής προστασία χορηγείται βάσει της **Σύμβασης της σχετικής με το Καθεστώς των Προσφύγων, Γενεύη 28 Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, 1967**, και τα δύο επικυρωμένα από τον θεσμικό νόμο ο οποίος προβλέπει διεθνή εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το καθεστώς πρόσφυγα και την ανθρωπιστική άδεια παραμονής. Προσωρινή προστασία παρέχεται στην περίπτωση μαζικής προσέλευσης ξένων οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους εξαιτίας εμπόλεμης σύρραξης, εμφύλιου πολέμου, ξένης επίθεσης, καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή μεγάλης κλίμακας βιαιοπραγίες στο έδαφος της χώρας ή σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή και κατά συνέπεια δεν μπορούν να επιστρέψουν εκεί.

Το πιο πρόσφατο νομοθετικό μέτρο πάνω στο θέμα αυτό είναι του Ιουλίου του 2018, όταν η κυβέρνηση υιοθέτησε το **Διάταγμα περί Ένταξης των Προσφύγων**, αλλά απέτυχε να εισάγει και έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για την εφαρμογή του. Σύμφωνα με το UNHCR, Υπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες των Ηνωμένων Εθνών, το διάταγμα απέτυχε στη συνεργασία με τους μη-λειτουργικούς δήμους ή να προτείνει μέτρα για τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την ένταξη στις τοπικές κοινωνίες. Το διάταγμα επίσης απέτυχε στο να ξεπεράσει τα κενά στην πρόσβαση των προσφύγων στην παροχή κοινωνικής κατοικίας, οικογενειακών επιδομάτων για τα παιδιά και μαθημάτων γλώσσας, τα οποία περιορίζουν τη χρήση κοινωνικών και οικονομικών διευκολύνσεων.

Δυστυχώς δεν υπάρχουν αξιοσημείωτες τοπικές πολιτικές που θα μπορούσαμε να συζητήσουμε.

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BTV Media Group, *Every four Bulgarian woman there is a victim of domestic violence*, (2017), <https://btvnovinite.bg/bulgaria/vsjaka-chetvarta-balgarka-e-bila-zhertva-na-njakakav-vid-domashno-nasilie.html>.

Bulgarian Asylum and refugees' law, (2002), <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>.

Bulgarian Helsinki Committee, *Are Women Discriminated in Bulgaria?*, (2016), <https://www.bghelsinki.org/bg/news/diskriminirani-li-sa-zhenite-v-blgariya/>.

Bulgarian Law for Protection against Discrimination, (2004), <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135472223>.

Bulgarian Law for Protection against Domestic Violence", (2009), <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501151>.

Bulgarian Law for the Equality between Men and Women, (updated 2016), <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136803101>.

H. Gatev, *The Istanbul Convention is Intolerant of Individual Countries*, (2018), <https://dariknews.bg/novini/bylgariia/istanbulskata-konvenciia-podhozhdna-netolerantno-kym-otdelnite-dyrzhavi-2111737>

Members of the Seventh Grand National Assembly, "Constitution of the Republic of Bulgaria", (1991), <https://www.parliament.bg/en/const/>.

NSSI (National Social Security Institute), Statistics and analysis, (2017), https://www.nssi.bg/images/bg/about/statisticsandanalysis/statistics/obz/SPRAVKA_bolnichni_template_30_09_2017.pdf.

The Sofia Globe Staff, *"UNHCR welcomes Bulgaria's new ordinance on refugee integration but points to gaps"*, (2017), <https://sofiaglobe.com/2017/07/24/unhcr-welcomes-bulgarias-new-ordinance-on-refugee-integration-but-points-to-gaps/>.

World Economic Forum, *The Global Gender Gap Index 2020 Rankings*, (2020), <https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2020/the-global-gender-gap-index-2020-rankings/>.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ PRAIA (ΚΑΜΠΟΥ ΒΕΡΝΤΕ (ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ))

Paulino Oliveira Do Canto*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το Κάμπου Βέρντε (Πράσινο Ακρωτήριο) είναι μια νησιώτικη (αρχιπελαγική) χώρα, στη Δυτική Αφρική, περίπου 400 ναυτικά μίλια από τη Σενεγάλη, και αποτελείται από δέκα νησιά, τα οποία διαιρούνται σε δύο ομάδες, Barlavento (Santo Antão, São Vicente, Santa Luzia, São Nicolau, Sal and Boa Vista) και Sotavento (Maio, Santiago, Fogo and Brava). Η Δημοκρατία του Κάμπου Βέρντε (από τον Οκτώβριο του 2013 η χώρα ανακοίνωσε στον ΟΗΕ πως το επίσημο όνομά της δεν θα μεταφράζεται), είναι ένα Δημοκρατικό Κράτος βασισμένο στις αρχές της λαϊκής κυριαρχίας, τον πλουραλισμό της δημοκρατικής πολιτικής οργάνωσης και του σεβασμού των βασικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Η Δημοκρατία του Κάμπου Βέρντε αναγνωρίζει και σέβεται την οργάνωση της πολιτικής εξουσίας, τον ενιαίο χαρακτήρα του Κράτους, την πλουραλιστική δημοκρατία, το διαχωρισμό και αλληλεξάρτηση των εξουσιών, το διαχωρισμό μεταξύ θρησκειών και Κράτους, την ανεξαρτησία των Δικαστικών Αρχών, αναγνωρίζει την ύπαρξη και αυτονομία των τοπικών εξουσιών και τη δημοκρατική αποκέντρωση της Δημόσιας Διοίκησης.

Η ισότητα των φύλων είναι μια παγκόσμια νομική αρχή και παγκόσμια δέσμευση που αναγνωρίζεται στους διεθνείς φορείς για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το **Σύνταγμα της Δημοκρατίας του Κάμπου Βέρντε** στο πρώτο του άρθρο, αναγνωρίζει την ισότητα όλων των πολιτών απέναντι στο νόμο, χωρίς διάκριση κοινωνικής προέλευσης ή οικονομικής κατάστασης, φυλής φύλου, θρησκείας, πολιτικών ή ιδεολογικών πεποιθήσεων και κοινωνικής κατάστασης και διασφαλίζει πλήρη εφαρμογή των βασικών ελευθεριών για όλους τους πολίτες. Στο Κάμπου Βέρντε, οποιαδήποτε μορφή διάκρισης, άμεση ή έμμεση, θεωρείται εγκληματική, όπως περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης, φυλετικής διάκρισης, παραβίαση της φυσικής ή ηθικής ακεραιότητας οποιουδήποτε, όπως αναφέρεται στον **Αστικό Κώδικα (άρθρο 68), Ποινικό Κώδικα (άρθρα 152 και 270) και στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων**, στην οποία το Κάμπου Βέρντε ανήκει. Το Σύνταγμα της Δημοκρατίας, ο Οικογενειακός Κώδικας / Αστικός Κώδικας περί οικογενειακής νομοθεσίας, αναπόσπαστο μέρος του Αστικού Κώδικα, ο Εργασιακός Κώδικας και ο Ποινικός Κώδικας επίσης δηλώνουν, σθεναρά, τον σεβασμό για τα δικαιώματα ανδρών και γυναικών, δίνοντας εφόδια για την αποτροπή πρακτικών και συμπεριφορών που θα οδηγούσαν σε διακρίσεις. Η εγκάρσια μορφή του είχε ως αποτέλεσμα συγκεκριμένες ενέργειες στην κοινωνία του Κάμπου Βέρντε, από την παραγωγή στοιχείων μέχρι την πραγματοποίηση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης, αποτελώντας έναν από τους βασικούς πυλώνες για την ανάπτυξη του Κάμπου Βέρντε (9^ο Νομοθετικό Κυβερνητικό Πρόγραμμα, 2016-2021).

Όσον αφορά την ισότητα των φύλων στο Κάμπου Βέρντε, το νομικό πλαίσιο επισημαίνει ότι οι εθνικοί νόμοι, εγχώριοι ή βασισμένοι σε διεθνείς και περιφερειακές συμφωνίες, θα πρέπει να αφαιρούν οποιοδήποτε εμπόδιο για πλήρη ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ζωή και να προωθούν ίση πρόσβαση σε όλους. Υπό αυτή την έννοια, οι αρχές ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν θετικές ενέργειες σε τοπικό επίπεδο. Ενώ το νομικό πλαίσιο και οι ορισμοί του όσον αφορά τη μεταναστευτική πολιτική ενάντια στις διακρίσεις σε αυτόν τον τομέα, είναι συγκεντρωμένο σε εθνικό επίπεδο μέσω της Εθνικής Διεύθυνσης για τη Μετανάστευση, η οποία πρόσφατα καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την Ανώτατη Αρχή για τη Μετανάστευση, η οποία ανήκει στο Υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικής Ένταξης. Παρ' όλ' αυτά, οι τοπικές αυτοδιοικήσεις έχουν την αρμοδιότητα να προωθούν πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, όπως στην περίπτωση του Δήμου της Praia, πρωτεύουσας του Κάμπου Βέρντε, ο οποίος είναι μέλος του Εθνικού Συμβουλίου για τη Μετανάστευση και έχει ένα δημοτικό σχέδιο για την ένταξη των μεταναστών.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Το Κάμπου Βέρντε κατατάσσεται 52^ο ανάμεσα σε 153 χώρες, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ισότητας των Φύλων (2020). Όμως, με εξαίρεση την επιτυχία στην εκπαίδευση που δείχνει σχετικά καλά αποτελέσματα (104),

* Ο Paulino Oliveira Do Canto, έχει Bachelor στις Πολιτικές Επιστήμες από το Πανεπιστήμιο του Κάμπου Βέρντε (Uni-CV) και Master στο «African Regional Integration» από το School of Business and Governance του Uni-CV. Είναι Ερευνητής στο πρόγραμμα "Recognize and Mudar Praia" του Δημοτικού Συμβουλίου της Praia και Αναπληρωτής Ερευνητής στο Κέντρο Ερευνών και Κατάρτισης σε θέματα Φύλου και Οικογένειας (CIGEF) στο Πανεπιστήμιο του Κάμπου Βέρντε.

οι υπόλοιποι παράμετροι, χρειάζονται πολύ δουλειά και περισσότερο αποτελεσματικές παρεμβάσεις, για την ακρίβεια, συμμετοχή και ευκαιρίες στην οικονομία (15), υγεία και επιβίωση (80) και πολιτική εξουσία (89) (World Economic Forum, 2020). Αυτά τα αποτελέσματα δείχνουν, από τη μια μεριά, κάποια πρόοδο, ειδικότερα σε σχέση με την επένδυση ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, αλλά από την άλλη μεριά, υποδεικνύουν τη συνεχή πρόκληση για την ενδυνάμωση της θέσης των γυναικών σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα, κυρίως όμως στην αγορά εργασίας και στη συμμετοχή σε επίπεδο λήψεων αποφάσεων.

Όσον αφορά τη βία που σχετίζεται με το φύλο, τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (2019) δείχνουν ότι περίπου το 15,7% των γυναικών έχουν υποστεί σωματική βία. Το 2005 τα στοιχεία δείχνουν ότι το 19,6% των γυναικών είπαν ότι ήταν θύματα σωματικής, ψυχολογικής ή σεξουαλικής βίας, ποσοστό το οποίο αυξήθηκε στο 20,4% το 2018. Η κατάσταση είναι πιο κρίσιμη σε σχέση με την ψυχολογική βία, η οποία αυξήθηκε σε 15,4% το 2018, σε σύγκριση με το 14% του 2005. Στο σύνολό τους τα εθνικά στοιχεία εφιστούν την προσοχή στην ενδοοικογενειακή βία, καθώς το 15,2% των περιπτώσεων αφορά παντρεμένες γυναίκες που υπέστησαν σωματική βία από τον σύντροφό τους. Σχετικά με τα θύματα GBV το 89% είναι γυναίκες. Τα θύματα ηλικίας από 22 έως 30 αντιπροσωπεύουν το 34,7% του συνόλου και οι ηλικίες από 31 έως 45 το 31% του συνόλου (INE, 2017). Σύμφωνα με μια μελέτη του Ιδρύματος για την Ισότητα και την Ίση Μεταχείριση των Φύλων του Κάμπου Βέρντε (ICIEG, το ακρώνυμο στα πορτογαλικά), σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), ο αριθμός των περιπτώσεων GBV στο Κάμπου Βέρντε, έχει μειωθεί κατά περίπου 52,6% από το 2016 έως το 2019 (ICIEG/UNDP, 2019). Φαίνεται ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της Εισαγγελίας, οι καταγγελίες GBV μειώθηκαν κάτι λιγότερο από 24%, που σημαίνει μια μείωση περίπου 154 περιπτώσεων και παράλληλα τα στοιχεία της Αστυνομίας δείχνουν μια μείωση της τάξης του 34,8%. Αυτή η μείωση οφείλεται κατά κύριο λόγο στις ενέργειες ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης, αναγκαίες προϋποθέσεις για οποιαδήποτε αλλαγή. Κατά συνέπεια, γίνονται ενέργειες διάδοσης πληροφοριών, καμπάνιες εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης πάνω σε θέματα ισότητας των φύλων και επιτέλους από το 2019, η βία σε σχέση με το φύλο (GBV) αποτελεί προτεραιότητα στην πρόληψη εγκλημάτων, με βάση το Νόμο N. 52/IX/2019, ο οποίος ενέκρινε την τροποποίηση του καθεστώτος εφαρμογής εγκληματικής πολιτικής, κατατάσσοντας το GBV ως το έγκλημα με προτεραιότητα πρόληψης. Αυτό σημαίνει ισότητα στη μεταχείριση των δικαστικών υποθέσεων και αναγνώριση της έκτακτης ανάγκης για την εξάλειψη του GBV από την κοινωνία του Κάμπου Βέρντε.

Παρόλο που υπάρχει μείωση στις πράξεις βίας, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι η εισαγγελία λαμβάνει κατά μέσο όρο 2.500 καταγγελίες το χρόνο. Μόνο το 2018, το Κάμπου Βέρντε κατέγραψε 8 περιπτώσεις γυναικοκτονίας, στις οποίες εμπλεκότανε γυναίκες που άφησαν τους συντρόφους τους. Το 2019 όμως, χάρη σε μια σειρά κινητοποιήσεων ευαισθητοποίησης και μια ισχυρή συνεργασία με την Αστυνομία, υπήρξαν σημαντικές νίκες στην καταπολέμηση ενάντια στη GBV και τη γυναικοκτονία καταγράφοντας μείωση του 90% (μόνο μια υπόθεση). Τελειώνοντας, είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε τη διεξαγωγή μιας μελέτης, ακόμα σε εξέλιξη, με στόχο την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου, το προφίλ των επιτιθέμενων και την απάντηση των φορέων στο φαινόμενο, η οποία διεξάγεται από το ICIEG. Τέλος, η πιο ευαίσθητη πρόκληση έχει να κάνει με τα στερεότυπα σε σχέση με το φύλο. Κοινωνικά στερεότυπα που δυστυχώς επιβεβαιώνουν ότι το Κάμπου Βέρντε παραμένει μια χώρα με ισχυρή πατριαρχική και σεξιστική παράδοση, με διάφορες ετερόκλητες σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών. Σε γενικές γραμμές, η αντίληψη των διακρίσεων είναι σχετικά υψηλότερη όσον αφορά την κοινότητα LGBTQI. Κατά συνέπεια, συνεχίζει να είναι δύσκολη η αναφορά σεξουαλικών παρενοχλήσεων και η συλλογή στοιχείων για μια καλύτερη κατανόηση, καθώς επίσης και μακροχρόνιες δικαστικές διαδικασίες οι οποίες ενδεχομένως να προκαλούν αρνητικά μέτρα.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Ανάμεσα στις πιο πρόσφατες θετικές ενέργειες, αναφέρουμε: το **2^ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Αγωγή του Πολίτη 2017-2022**, το οποίο προβλέπει την ίδρυση ενός παρατηρητηρίου για την παρακολούθηση και άμεση αναγνώριση περιπτώσεων εμπορίου ανθρώπων· την επεξεργασία του **5^{ου} Στρατηγικού Σχεδίου για την Ισότητα των Φύλων**, την υιοθέτηση της πρώτης διυπουργικής Επιτροπής για Ενσωμάτωση του θέματος ισότητα των δυο φύλων (Gender Mainstreaming), με το Ψήφισμα υπ'αρ. 103/2018, το οποίο στοχεύει στην παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας της ευρείας διάδοσης της προσέγγισης που αφορά την ισότητα των δύο φύλων στις δημόσιες πολιτικές. Η έγκριση του **Νόμου περί Ισοτιμίας υπ'αρ. 68/IX/2019**, ο οποίος απαιτεί η ισοτιμία στην πολιτική αντιπροσώπευση να είναι τουλάχιστον 40% από το κάθε φύλο, στις λίστες των υποψηφίων για τα όργανα της πολιτικής εξουσίας, όπως την Εθνική Συνέλευση, το Δημοτικό Συμβούλιο, τη Δημοτική Συνέλευση και άλλες πολιτικές δομές, τη δημιουργία του Ταμείου για την Υποστήριξη των Θυμάτων. Το **Ψήφισμα Νο. 143/2017**, το οποίο εγκρίνει το Εθνικό Σχέδιο Φροντίδας, 2017-2019, με σκοπό τη δημιουργία των θεσμικών, τεχνικών και οικονομικών συνθηκών για την υλοποίηση ενός δικτύου φροντίδας για τους πιο ευάλωτους και οριζόντιες πολιτικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων.

Για την πραγματοποίησή του, ενισχύθηκε η εκπαίδευση σε επίπεδο βοήθειας και ένα πρόγραμμα επαγγελματοποίησης στις περιοχές που χρήζουν υποστήριξης, υπηρεσίες βοήθειας για εξαρτώμενους ανθρώπους, προϋπολογισμό για δημοτικά κέντρα και μονάδες ημερήσιας φροντίδας για την υποστήριξη των εξαρτώμενων ανθρώπων.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Ο Δήμος της Praia, ως πρωτεύουσα του Κάμπου Βέρντε, έχει εμπλακεί ενεργά σε προγράμματα και πολιτικές για την ισότητα των φύλων. Επιπλέον έχει φιλοξενήσει σημαντικές εθνικές και διεθνείς συναντήσεις προβληματισμού για την ισότητα των φύλων. Το **Δημοτικό Διαχειριστικό Πρόγραμμα 2016-2020**, Ισότητα και Ισοτιμία Φύλων, αποτελεί τον βασικό πρωταρχικό πυλώνα επέμβασης για την ανάπτυξη μιας Αλληλέγγυας και προοδευτικά πιο καταρτισμένης Πόλης. Με αυτό το σκεπτικό, η πόλη ανέπτυξε μια σειρά από πολιτικές σε σχέση με το φύλο, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει: η υλοποίηση του **Προγράμματος Φύλο και Ενδυνάμωση**, που στόχο έχει τη δημιουργία ευκαιριών εκπαίδευσης, εργασίας και οικονομικής ενδυνάμωσης για τους νέους και τις γυναίκες που ανήκουν σε μονογονικές οικογένειες και ευάλωτες οικογένειες· τη γνωστοποίηση του **Προγράμματος "Gender Alert"**, με σκοπό να ενημερωθούν οι κοινότητες για τη σπουδαιότητα και τους στόχους του Νόμου GBV· την υλοποίηση **εκπαιδευτικών ενεργειών για τους εκπαιδευτικούς**, το οποίο συνετέλεσε στην κατασκευή θετικών παραδειγμάτων στα σχολεία καταπολεμώντας όλων των ειδών διακρίσεις που έχουν σχέση με το φύλο και την ομοφοβία, μέσω του **Προγράμματος «Αναγνωρίζω και Αλλάζω Praia»** και την επεξεργασία, ακόμη σε εξέλιξη, του **Δημοτικού Σχεδίου για την Ισότητα και Ισοτιμία των Φύλων**.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Στο Κάμπου Βέρντε, παρόλο που δεν υπάρχουν περιπτώσεις σωματικής βίας με κίνητρο τη μετανάστευση, όπως ξενοφοβία ή κοινωνικός αποκλεισμός λόγω φυλετικών ή εθνοτικών διακρίσεων, υπάρχουν επίμονες διακρίσεις, ειδικότερα προς τους Αφρικανούς πολίτες στον τρόπο με τον οποίο τους μεταχειρίζονται στα σύνορα, δηλαδή, στον τρόπο με τον οποίο τους βλέπουν να διασχίζουν τα σύνορα του Κάμπου Βέρντε, τους διακρίνουν με βάση το χρώμα του δέρματός τους και γενικότερα, αποκλείοντάς τους από το ιδανικό προφίλ του μεταναστευτικού πολιτικού προγράμματος σε ισχύ από το Κράτος/Κυβέρνηση του Κάμπου Βέρντε. Από αυτή την άποψη, οι καταγγελίες αυξάνονται όλο και συχνότερα, περιλαμβάνοντας διπλωματικές παρεμβάσεις εκ μέρους των χωρών προέλευσης των μεταναστών. Σαν αποτέλεσμα, αντιμετωπίζουν ένα βασικό πρόβλημα το οποίο τους τοποθετεί σε ευάλωτη θέση για την κοινωνική τους ένταξη, έλλειψη των αναγκαίων νόμιμων εγγράφων το οποίο δικαιολογεί την απουσία σύμβασης μόνιμης κατοικίας και την προσωρινή εργασιακή κατάσταση. Αυτό οδηγεί σε διακρίσεις, καταστάσεις εκμετάλλευσης και απουσία κοινωνικής προστασίας.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Τα τελευταία χρόνια, το Κάμπου Βέρντε έχει αναπτύξει μια σειρά θετικών ενεργειών και νομοθετικών παρεμβάσεων που προωθούν την κοινωνική ένταξη των μεταναστών. Ανάμεσα στα κύρια χαρακτηριστικά, υπογραμμίζουμε την υλοποίηση του **2^{ου} Σχεδίου Ενεργειών για τη Μετανάστευση και την Κοινωνική Ένταξη των Προσφύγων (2018-2020)**· την επεξεργασία του Εθνικού Σχεδίου για την καταπολέμηση του Εμπορίου Ανθρώπων 2018-2021 με το Ψήφισμα 40/2018, το **πρόγραμμα για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών** (PISI, το ακρώνυμο στα πορτογαλικά), το οποίο, ενδυναμώνοντας τις ικανότητες μιας οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών (ΜΚΟ, σύλλογοι) επιδιώκει την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και την ενσωμάτωση των μεταναστών στις κοινότητες και στην κοινωνία του Κάμπου Βέρντε. Το **Πρόγραμμα πολυπολιτισμικότητας** (Promul το ακρώνυμο στα πορτογαλικά), το οποίο στόχο έχει να προετοιμάσει, να συστηματοποιήσει και να διαδώσει πληροφοριακό υλικό, μελέτες και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης με θέμα τη μετανάστευση και την ένταξη των μεταναστών. Τέλος το **πρόγραμμα προστασίας των μεταναστών σε επισφαλή κατάσταση**. Όσον αφορά την πιο πρόσφατη νομοθετική παρέμβαση, ξεχωρίζει το **Διάταγμα-Νόμος υπ'αρ. 46/2019**, το οποίο δημιουργεί και ρυθμίζει την Υποστήριξη του Οικειοθελούς Επαναπατρισμού, διευκρινίζοντας τις διαδικασίες υποστήριξης και κοινωνικής πρόνοιας σε ξένους πολίτες που επιθυμούν, με τη θέλησή τους να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η πλειονότητα των μεταναστών διαμένουν στο νησί Santiago και αντιπροσωπεύουν το 56,8%, από τους οποίους το 43,5% μένει στην πόλη Praia. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο το Δημοτικό Συμβούλιο της Praia, σε συνεργασία με το Γενικό Γραφείο Μετανάστευσης, συνέταξε ένα **Δημοτικό Σχέδιο για την Ένταξη των**

Μεταναστών από την πόλη Praia, μέσω του Ψηφίσματος Νο 16/2019. Παρεχόμενες υπηρεσίες περιλαμβάνουν εκπαίδευση των συλλόγων των μεταναστών όσον αφορά θέματα ισότητας των φύλων, πραγματοποίηση εκθέσεων για τη μετανάστευση και συναντήσεις πληροφόρησης για μετανάστες για την πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες: π.χ. εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική ασφάλεια, νομιμοποίηση και τη **χρηματοδότηση 29 προγραμμάτων σε συλλόγους και ΜΚΟ** από κοινότητες μεταναστών στο Κάμπου Βέρντε, με περίπου 1000 άμεσα δικαιούχους για εκπαίδευση, διοίκηση μικρών επιχειρήσεων, χειροτεχνίας, μαθήματα γλώσσας και επαγγελματική κατάρτιση. Τη δημιουργία **Γραφείων Υπηρεσιών Μετανάστευσης** και την εφαρμογή του **Προγράμματος για την Ενδυνάμωση Διαχείρισης της Μετανάστευσης και της Κοινωνικής Ένταξης των Μεταναστών σε Δημοτικό Επίπεδο.**

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το Κάμπου Βέρντε, παρόλο που έχει μια σειρά νομικών μηχανισμών για την καταπολέμηση του φαινομένου των διακρίσεων σε σχέση με το φύλο, πρακτικά αυτό δεν φαίνεται να είναι αρκετό, όταν πρόκειται να δοθεί προτεραιότητα σε ενέργειες που θα προωθούσαν αποτελεσματικά την ισότητα των φύλων. Γενικότερα, οι ενέργειες περιορίζονται στα προβλήματα GBV, εστιάζοντας περισσότερο στη βία ενάντια των γυναικών. Ακόμα και αν τα επίσημα στοιχεία δείχνουν μια πτώση στα στατιστικά, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι πολλές περιπτώσεις βίας δεν αναφέρονται, ειδικά αυτές που συμβαίνουν στο οικογενειακό περιβάλλον. Επιπλέον το Κάμπου Βέρντε τείνει να ασχολείται υπέρμετρα με την προβολή των στόχων μιας διεθνούς "Gender Agenda" με παγκόσμια εστίαση και προκαθορισμένους στόχους, παρεμβάλλοντας ντροπαλά κρίσιμους ενδογενείς παράγοντες στο σχεδιασμό της δικής του ατζέντας όσον αφορά την ισότητα των φύλων. Να προστεθεί επίσης ότι υπάρχει έλλειψη πολιτικής θέλησης για τη συμμόρφωση με τις νομικές προϋποθέσεις για την προώθηση της ισοτιμίας των φύλων και κατά συνέπεια αυτό δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τη δημιουργία μηχανισμών που θα εξασφάλιζαν την εφαρμογή του. Υπάρχει η πεποίθηση ότι ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται το Κάμπου Βέρντε τα ζητήματα σε σχέση με την ισότητα των φύλων είναι σχετικά εκτός τοπικής πραγματικότητας, ακριβώς επειδή η τοπική κοινωνική και πολιτιστική διάσταση δεν λαμβάνεται υπόψη. Τις περισσότερες φορές, Δημόσιες πολιτικές και θετικές ενέργειες προς όφελος της ισότητας είναι *θεραπευτικές* παρά *προληπτικές*. Άλλη μια σημαντική αιτία είναι ο παθητικός τρόπος με τον οποίο η αστυνομία και τα δικαστικά όργανα αντιμετωπίζουν τα εγκλήματα με κίνητρο το φύλο, οδηγώντας κάποιες φορές σε περαιτέρω βία, ίσως και χειρότερη. Υπάρχουν περιπτώσεις γυναικών και κοριτσιών θυμάτων βίας από το σύντροφό τους, οι οποίες μετά την καταγγελία, αντιμετωπίσαν δίωξη ακόμη και θάνατο. Τέλος, η αποικιακή κληρονομιά η οποία διαμόρφωσε μια κοινωνία βασισμένη στη σεξουαλική και φυλετική βία και στην εδραιωμένη ανδροκρατία συνεχίζει να υφίσταται μέχρι και σήμερα.

Όσον αφορά το φαινόμενο της μετανάστευσης, το Κάμπου Βέρντε έχει ένα αξιοσημείωτο νομοθετικό πλαίσιο, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, για την υποδοχή και ένταξη μεταναστών, προσφύγων, αιτούντων άσυλο. Παρόλο που ο νόμος θεωρεί εγκληματική οποιαδήποτε φυλετική διάκριση, οι διακρίσεις παραμένουν κυρίως απέναντι στην Αφρικανική κοινότητα, με περιπτώσεις ρατσισμού στη μεταχείριση στα σύνορα, μολονότι κανείς δεν παραδέχεται αυτές τις ενέργειες. Είναι απαραίτητο να υπογραμμίσουμε ότι, τα τελευταία χρόνια η στάση του Κράτους/της Κυβέρνησης του Κάμπου Βέρντε, απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης, είναι περισσότερο αποτέλεσμα διεθνών πιέσεων, λόγω συγκεκριμένων προγραμμάτων συνεργασίας και πρωτοκόλλων στις περιοχές με μεταναστευτική κίνηση αλλά και στα σύνορα. Στην πραγματικότητα, λόγω της γεωστρατηγικής του θέσης, το Κάμπου Βέρντε θεωρείται «ενδιάμεση ζώνη» της Ευρώπης, συνδέοντας τρεις ηπείρους, Αμερική, Αφρική και Ευρώπη και χώρα εισόδου στην Αφρική. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, η μετανάστευση γίνεται αντιληπτή ως πολιτικό πρόγραμμα εκ μέρους του Κράτους, το οποίο έχει καθορίσει το επιθυμητό προφίλ μετανάστη στο πλαίσιο της διεθνούς κινητικότητας/μετανάστευσης που διέρχεται από τα σύνορα του Κάμπου Βέρντε. Σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (2018), η χώρα έχει περίπου 14.000 μετανάστες, αλλά υπάρχει έλλειψη από πραγματικά στοιχεία για τους λαθραίους μετανάστες στη χώρα, το οποίο κάνει δύσκολο να υπολογίσει κανείς τον ακριβή αριθμό των μεταναστών που μένουν στο Κάμπου Βέρντε. Η πιο κρίσιμη κατάσταση αφορά την πίεση που ασκεί η «έξοδος» από τις αγροτικές περιοχές, με άμεσες συνέπειες στη μείωση του πληθυσμού σε κάποιες τοποθεσίες, όπως για παράδειγμα το νησί του Santo Antão, του οποίου τα έσοδα έχουν μειωθεί και οι οικογένειες έχουν διαλυθεί, ως αποτέλεσμα της υπερβολικής συγκέντρωσης στις πόλεις οι οποίες θεωρούνται οι κύριοι πόλοι ανάπτυξης της χώρας, όπως η Praia City (νησί Santiago), το Mindelo (νησί São Vicente), η Santa Maria (νησί Sal) και το Sal Rei (νησί Boa Vista). Αυτές οι πόλεις αντιμετωπίζουν αστική παραβατικότητα και διαφόρων ειδών εγκληματικότητα, επισφαλείς συνθήκες στέγασης, χαμηλές συνθήκες υγιεινής και ένα αστικό περιβάλλον σε παρακμή. Για όλους τους παραπάνω λόγους θεωρούμε ότι η εκπαίδευση είναι καθοριστικός παράγοντας για μια προοδευτική ισότιμη κοινωνία και ευαισθητοποιημένη στην πολιτισμική διαφορετικότητα όσον αφορά τη μετανάστευση. Είναι βασικό να δημιουργηθούν θεσμοί και μηχανισμοί παρακολούθησης για την επίβλεψη της εφαρμογής και αξιολόγησης της υλοποίησης των δημόσιων πολιτικών και του νομικού συστήματος, όμως, με

χαρακτήρα προληπτικό και με τη δυνατότητα να επιβληθούν μέτρα στις περιπτώσεις μη-συμμόρφωσης, είτε όσον αφορά τις διακρίσεις σε σχέση με το φύλο είτε όσον αφορά το μεταναστευτικό. Ταυτόχρονα, θα ήταν σκόπιμο να δημιουργηθεί ένα Σύστημα Έγκαιρης Ειδοποίησης και Άμεσης Δράσης σαν προληπτικό μέτρο και ομάδες ευαισθητοποίησης για τη διασπορά πληροφοριών στις κοινότητες και, τέλος, τη δημιουργία νομικών μηχανισμών ανάληψης ευθυνών των ατόμων απέναντι στην προσπάθεια αποφυγής φυλετικών εγκλημάτων και διακρίσεων. Όσον αφορά το φαινόμενο της εσωτερικής κινητικότητας/μετανάστευσης, πιστεύεται ότι η μεταφορά οικονομικών πόρων και ανθρώπινου δυναμικού για την τοπική ανάπτυξη, τα κίνητρα για επενδύσεις σε περιοχές με αγροτικό και κτηνοτροφικό ενδιαφέρον όπως και σε άλλους τομείς, σε συμφωνία με τα αιτήματα των τοπικών κοινωνιών, καθώς και η διαδικασία αποκέντρωσης αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για τη μείωση της πίεσης από την αγροτική «έξοδο».

5. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

C. M. de Barros, *Análise de Género e Plano de Ação de Género (GAP 2016-2020) no âmbito da cooperação UE - Cabo Verde, União Europeia e Cabo Verde*, (2016), available at: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/gapcv_2016-2020_pt_0.pdf.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde, *Mulheres e Homens em Cabo Verde: Factos e Números*, (2017), available at: <http://ine.cv/wp-content/uploads/2018/03/mulheres-e-homens-em-cabo-verde-factos-e-numeros-2017.pdf>.

Instituto Cabo-Verdiano para Igualdade de Equidade de Género, *Retrospectiva 2019: 25 anos sob signo da Paridade e de menos VBG*, (2019), available at: <https://www.icieg.cv/images/phocadownload/retrospectiva2019.pdf>.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde & Ministério da Saúde e da Segurança Social, *Principais resultados preliminares do Terceiro Inquérito Demográfico e de Saúde Reprodutiva (IDSR-III)*, (2019), available at: http://ine.cv/wp-content/uploads/2019/02/apresentacao-resultados-preliminares-idsr_iii.pdf.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde, *Estatísticas das famílias e condições de vida: Inquérito Multi-Objetivo Continuo 2018*, available at: http://ine.cv/wp-content/uploads/2019/07/imc_condicoes-de-vida_2018-_site_.pdf.

Instituto Nacional de Estatísticas de Cabo Verde, *Estatísticas do Mercado de Trabalho 1o semestre de 2019*, available at: http://ine.cv/wp-content/uploads/2019/12/imc_2019_2t_estatisticas_mercado_trabalho_nota_imprensa_30_dez_19.pdf.

P. Oliveira, *Mobilidades, fronteiras e integração regional: livre circulação de pessoas na CEDEAO? o caso de Cabo Verde*, Praia: Uni-CV, (2020), (Dissertação de mestrado).

Programa do Governo da IX Legislatura (2016-2020), República de Cabo Verde, available at: <https://www.icieg.cv/images/phocadownload/Programa-do-Governo-da-IX-Legislatura-2016-2021.pdf>

World Economic Forum (2020), *The Global Gender Gap Report 2020*, available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ DUNKERQUE (ΓΑΛΛΙΑ)

Besmira Gurguri*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η Γαλλία είναι ενιαία δημοκρατία και «η διοίκησή της είναι αποκεντρωμένη». Αυτό αναφέρει το **Σύνταγμα της Πέμπτης Δημοκρατίας της 4^{ης} Οκτωβρίου 1958**, το βασικό νομικό κείμενο στο οποίο στηρίζεται η διακυβέρνηση του τρέχοντος πολιτεύματος. Ωστόσο, υφίσταται ένας διαχωρισμός της επικράτειας σε τρία επίπεδα που χαρακτηρίζει μια αποκεντρωμένη οργάνωση: την περιφέρεια, το τμήμα και τον δήμο, τα οποία απολαμβάνουν ελευθερία διοίκησης και οικονομική αυτονομία (προϋπολογισμός). Αυτή η οργανωτική δομή δεν αφορά τη νομοθετική εξουσία, η οποία παραμένει αποκλειστικότητα του κοινοβουλίου. Πράγματι, το κοινοβούλιο, αποτελούμενο από δυο συνελεύσεις, την Εθνική Συνέλευση και τη Γερουσία, ψηφίζει όλους τους νόμους, ελέγχει τις κυβερνητικές ενέργειες και αξιολογεί τις δημόσιες πολιτικές. Οι τοπικές αρχές από τη μεριά τους, περιορίζονται σε ρυθμιστικές εξουσίες οι οποίες τους παρέχονται από το Κοινοβούλιο (διατάγματα, εντάλματα κτλ.).

Αυτός ο διαχωρισμός ρόλων σε νομοθετικά και ρυθμιστικά θέματα υπακούει στο διαχωρισμό των τριών συνταγματικών εξουσιών διοίκησης της Γαλλίας: τη νομοθετική εξουσία, την εκτελεστική εξουσία και τη δικαστική εξουσία. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όσον αφορά την παρακολούθηση συμμόρφωσης με τους νόμους και την τιμωρία των παραβατών, τα οποία αποτελούν αποκλειστική ευθύνη της δικαστικής εξουσίας, η τελευταία μπορεί να εμπλουτίσει την ερμηνεία των νομικών κειμένων με μέσα τα οποία είναι γνωστά ως νομολογία.

Η αρχή της **ισότητας** των πολιτών θεσπίζεται στο Σύνταγμα του 1958, το οποίο ενσωματώνει τις αρχές της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη του 1789 και την εισαγωγή του Συντάγματος του 1946. Από το 2008, η Γαλλική νομοθεσία περιλαμβάνει διεθνή και ευρωπαϊκά κριτήρια για τον ορισμό των βασικότερων μορφών διάκρισης:

- «**Άμεση**» διάκριση ως «η κατάσταση στην οποία ένας άνθρωπος αντιμετωπίζεται λιγότερο ευνοϊκά από έναν άλλον σε μια συγκρίσιμη κατάσταση και αυτό εξαιτίας της προέλευσής του/της, φύλου, οικογενειακής κατάστασης, εγκυμοσύνης, εμφάνισης, κάποιας ιδιαίτερης αδυναμίας λόγω της οικονομικής κατάστασής του/της φαινομενικής ή εν γνώσει του δράστη, του επωνύμου του/της, του τόπου διαμονής ή τραπεζικού λογαριασμού, κατάστασης υγείας, έλλειψης αυτονομίας, αναπηρίας, εκ γενετής χαρακτηριστικών, ηθικών πεποιθήσεων, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, ηλικίας, πολιτικών πεποιθήσεων, συνδικαλιστικών δραστηριοτήτων, ικανοτήτων έκφρασης σε άλλη γλώσσα εκτός των Γαλλικών, το γεγονός ότι ανήκει ή δεν ανήκει σε κάποιο, πραγματικό ή υποτιθέμενο, από τα επόμενα: εθνοτική ομάδα, έθνος, φυλή ή θρησκεία».
- «**Έμμεση**» διάκριση ως «η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική που μοιάζει ουδέτερη αλλά που ενδέχεται να θέσει κάποιον σε μειονεκτικότερη θέση σε σχέση με τους άλλους και αυτό με αφορμή έναν οποιονδήποτε από τους λόγους που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, εκτός αν αυτή η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν έγκυρο/έννομο στόχο».

Αναφορικά με την έννοια της «βίας», ο Γαλλικός νόμος την ορίζει ως όλα τα **ποινικά αδικήματα** ή επιβαρυντικές περιστάσεις που αποτελούν απειλή για την ακεραιότητα των ανθρώπων (Άρθρα 222-7 και ακόλουθα του Ποινικού Κώδικα). Σύμφωνα με το Αστικό Δίκαιο, βία είναι οποιαδήποτε ενέργεια, σκόπιμη ή μη, η οποία προκαλεί σωματική ή ψυχική αναστάτωση στο θύμα με ζημιογόνες συνέπειες για το άτομο του/της ή την περιουσία του/της. Το Γαλλικό δίκαιο δεν διαχωρίζει τους ορισμούς μεταξύ βίας σε σχέση με το φύλο, βίας σε σχέση με την πολιτισμική προέλευση κάποιου ή οποιαδήποτε άλλη βία. Σαν επιβαρυντικές περιστάσεις στο Ποινικό Δίκαιο μπορούν να θεωρηθούν η ταυτότητα φύλου ή η προέλευση του θύματος. Αυτές οι περιστάσεις είναι ξεχωριστές και δεν θα πρέπει να συγχέονται με το νομικό, ηθικό και υλικό στοιχείο του αδικήματος.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Το θέμα της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν είναι πλέον θέμα αρχής αλλά αποτελεσματικότητας στην πράξη. Και αυτό αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία, τη στιγμή που παρόλο ότι έχουν υιοθετηθεί προοδευτικοί

* Besmira Gurguri σε συνεργασία με την Laura Murphy και την πόλη του Dunkerque.

νόμοι, οι ανισότητες υπάρχουν και αντανακλώνται σε κενά ανάμεσα στα δύο φύλα σε όλες τις πτυχές της ζωής (εκπαίδευση, εργασία, πολιτική κτλ.).

Διάφοροι νόμοι έχουν δώσει τη δυνατότητα στις γυναίκες να αποκτήσουν πρόσβαση σε δικαιώματα τα οποία ήταν απαγορευμένα ή αποκλειστικά για άνδρες, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ψήφο (1944), το δικαίωμα να δουλεύουν και να μπορούν να ανοίξουν έναν τραπεζικό λογαριασμό χωρίς την άδεια του συζύγου (1965), το δικαίωμα στην έκτρωση (1975), το νόμο για ίσους μισθούς (2006). Όμως, η πράξη νομοθετικού περιεχομένου της 4^{ης} Αυγούστου 2014 είναι ιδιαίτερος σημαντική λόγω της πολυδιάστατης φύσης της, λαμβάνοντας υπόψη και την ίση μεταχείριση και την καταπολέμηση της βίας σε σχέση με το φύλο.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ, Η «ΜΕΓΑΛΗ ΕΘΝΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ»

Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η ισότητα των φύλων είναι από τα θέματα κλειδιά για την τρέχουσα κυβέρνηση και έχει ανακηρυχθεί σε «Μεγάλη Εθνική Υπόθεση» για την πενταετία. Από τον Οκτώβριο του 2017, έχουν ληφθεί πολλά νομοθετικά μέτρα τα οποία έχουν ενδυναμώσει τα νομικά εργαλεία για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών:

- Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών – η μεγάλη υπόθεση της πενταετίας
- Ο **νόμος υπ'αρ. 2018-771** της 5^{ης} Σεπτεμβρίου 2018 «για την ελευθερία επιλογής του εργασιακού μέλλοντος» προκειμένου να προωθηθεί η πραγματική ισότητα στον εργασιακό χώρο
- Το **«Grenelle»** της 25^{ης} Νοεμβρίου 2019 ενάντια στη βία απέναντι στις γυναίκες. Περίπου 50 μέτρα θεσμοθετήθηκαν γύρω από τρεις βασικούς άξονες: πρόληψη, προστασία και τιμωρία για τη βελτιστοποίηση της προστασίας·
- Το **5^ο Σχέδιο** για την κινητοποίηση και καταπολέμηση όλων των ειδών βίας απέναντι στις γυναίκες (2017-2019)·
- Το **1^ο Διυπουργικό σχέδιο** για την επαγγελματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (2016- 2020).

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ «ΜΕΣΟΦΥΛΙΑΣ» ("INTERSEX")

Οι μεσοφυλικοί άνθρωποι είναι άτομα των οποίων τα φυλετικά χαρακτηριστικά (ορμόνες, γεννητικά όργανα) δεν αντιστοιχούν σε αυτό που κλασικά ορίζεται ως θηλυκό ή αρσενικό, γιατί γεννήθηκαν με μια διαφορετική σεξουαλική ανατομία. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, οι μεσοφυλικοί άνθρωποι αντιπροσωπεύουν το 0,05% με 1,7% του παγκόσμιου πληθυσμού. Είναι θύματα κοινωνικών ταμπού και χειρουργικών παρεμβάσεων στη γέννηση ή κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, με στόχο την «κανονικοποίηση» τους και τον προσδιορισμό του φύλου τους.

Στη Γαλλία, δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί το τρίτο φύλο. Σήμερα, αυτό που γνωρίζεται και αποδέχεται είναι μόνο δύο φύλα: το θηλυκό και το αρσενικό και ένα παιδί πρέπει να δηλωθεί στο ληξιαρχείο μέσα σε 5 μέρες από τη γέννησή του. Το Γαλλικό δίκαιο δεν επιτρέπει την αναφορά άλλου φύλου εκτός του αρσενικού ή θηλυκού στο ληξιαρχικό μητρώο.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Σε επίπεδο Δήμου για την πόλη του Dunkerque, το πρόβλημα των διακρίσεων και της βίας σε σχέση με το φύλο, λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο των δημοτικών πολιτικών με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων. Ο αγώνας ενάντια στις σεξιστικές διακρίσεις περιλαμβάνεται στο σχέδιο ενάντια στις διακρίσεις, σε εφαρμογή από το 2017, το οποίο περιέχει και το πρόγραμμα «Αναγνωρίζω και Αλλάζω».

Ο Δήμος επίσης έχει δεσμευτεί στην προώθηση της ισότητας των φύλων μέσω της εφαρμογής της Νομοθετικής Πράξης της 4^{ης} Αυγούστου 2014 όσον αφορά την πραγματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αυτός ο νόμος απαιτεί από τις τοπικές αρχές και ειδικότερα από τους Δήμους με περισσότερους από 20.000 κατοίκους, να **σχεδιάζουν και να παρουσιάζουν κάθε χρόνο στο Δημοτικό Συμβούλιο μια Αναφορά, για την κατάσταση όσον αφορά την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών**. Ο Δήμος της Dunkerque συμμορφώνεται με αυτή τη νομοθετημένη υποχρέωση από το 2018. Η αναφορά παρουσιάζει μια αξιολόγηση των πολιτικών που εφαρμόστηκαν από το δήμο υπέρ αυτής της ισότητας. Περιέχει επίσης και κατευθυντήριες γραμμές και ένα πρόγραμμα ενεργειών για τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη υλοποίησή τους για τη διόρθωση των ανισοτήτων που παρατηρήθηκαν. Επιπλέον, ο δήμος παρέχει οικονομική υποστήριξη σε τοπικούς συλλόγους οι οποίοι εργάζονται πάνω στο θέμα.

Ολοκληρώνοντας αυτή την ενότητα, μπορούμε να πούμε ότι τα τελευταία χρόνια πολλά θεσμικά μέτρα και σχέδια δημιουργήθηκαν για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς. Επίσης, η ανάπτυξη του κινήματος **#MeToo** είχε σημαντικό αντίκτυπο στην αύξηση της αποδοκιμασίας όλων των μορφών βίας σε βάρος των γυναικών και ενίσχυσε την αλληλεγγύη και την πρόοδο σε νομοθετικό επίπεδο.

Παρ' όλ' αυτά, η ισότητα των φύλων είναι ακόμα εύθραυστη και πολλές ανισότητες παραμένουν στη Γαλλία. Μια γυναίκα πεθαίνει κάθε τρεις μέρες ως αποτέλεσμα ξυλοδαρμού από το σύζυγο ή πρώην σύζυγο. Κάθε χρόνο 225.000 γυναίκες είναι θύματα βίας από τους συντρόφους τους, 84.000 αντιμετωπίζουν βιασμό ή απόπειρα βιασμού και οκτώ στις δέκα γυναίκες φοβούνται να βγουν έξω μόνες τους το βράδυ.

Να προσθέσουμε ότι από τις 17 Μαρτίου, η πανδημία του **COVID-19** έχει παίξει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας και φαίνεται ότι το σπίτι είναι μακριά από το να είναι το ασφαλέστερο μέρος για πολλές γυναίκες. Σε αυτές τις δύσκολες στιγμές, το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας έχει γίνει προτεραιότητα για την κυβέρνηση, λόγω του ότι τα θύματα έχουν λιγότερα μέσα για να ειδοποιήσουν ή να ζητήσουν βοήθεια, αφού είναι περιορισμένα και υπό τη συνεχή επιτήρηση των κακοποιών τους. Πολλά μέτρα τέθηκαν σε εφαρμογή για την προστασία των θυμάτων και τον τερματισμό επικίνδυνων συγκατοικήσεων.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Επειδή δεν υπάρχει νομικός ορισμός του όρου «μετανάστευση» και η ερμηνεία του διαφέρει από χώρα σε χώρα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε αυτό το κομμάτι της παρουσίασης θα χρησιμοποιήσουμε τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης για τη Μετανάστευση για τον όρο «μετανάστης».

«Μετανάστης» είναι οποιοσδήποτε άνθρωπος ο οποίος, αφήνοντας τον συνήθη τόπο διαμονής του/της, διασχίζει ή διέσχισε διεθνή σύνορα ή μετακινείται ή έχει μετακινηθεί μέσα σε ένα Κράτος, ανεξάρτητα από: (1) τη νομική του κατάσταση (2) με το αν η μετακίνηση ήταν εκούσια ή όχι (3) τα αίτια της μετακίνησης ή (4) τη διάρκεια της παραμονής

Αυτή τη στιγμή, τα νούμερα όσον αφορά τη μετανάστευση στη Γαλλία είναι σχετικά σταθερά. Κάθε χρόνο, ο αριθμός εισόδων στο έδαφος της Γαλλίας μεταβάλλεται μεταξύ 200.000 και 250.000 ανθρώπων και ο αριθμός πολιτογράφησης τους κυμαίνεται από 180.000 σε 200.000 το χρόνο.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Ο νόμος της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 2018 αφορά την ελεγχόμενη μετανάστευση, αποτελεσματικό άσυλο και επιτυχή κοινωνική ένταξη. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, ο στόχος αυτού του νόμου είναι να απλοποιήσει τις διαδικασίες και την υποστήριξη για ορισμένα είδη μεταναστών. Όμως, αυτός ο νόμος περιέχει επίσης μέτρα για τη μείωση της μετανάστευσης, αποδυνάμωση των βασικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων για τους μετανάστες και αύξηση της κακομεταχείριση από τους φορείς.

Στις 6 Νοεμβρίου 2019, η Κυβέρνηση παρουσίασε τα 20 μέτρα τα οποία συνθέτουν τις βασικές γραμμές της μεταναστευτικής της πολιτικής. Είναι τα συμπεράσματα συζητήσεων επάνω στο θέμα της μετανάστευσης που έλαβαν χώρα στο Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο του 2019.

ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΟΥ DUNKERQUE

Στη Γαλλία, οι λεγόμενες «μεταναστευτικές» πολιτικές είναι στη δικαιοδοσία του Κράτους. Παρ' όλ' αυτά και επειδή είναι οι πόλεις αυτές που δέχονται τον εν λόγω πληθυσμό, οι δημοτικές πολιτικές δεν μπορούν να τις αγνοήσουν. Αυτό εξηγεί γιατί πολλές πόλεις ξεκίνησαν ή υποστηρίζουν ενέργειες για την υποδοχή και στήριξη των μεταναστών.

Ο Δήμος του Dunkerque ενσωματώνει αυτή την προσέγγιση στις δημοτικές πολιτικές του. Έτσι το 2017, αυτό το θέμα εξετάστηκε και ενσωματώθηκε στο σχέδιο κατά των διακρίσεων το οποίο υιοθέτησε το Δημοτικό Συμβούλιο. Οικονομική υποστήριξη δόθηκε σε συλλόγους που υποστηρίζουν ομάδες μεταναστών στην προσπάθειά τους για κοινωνική ένταξη και προστασία. Τέλος, συγκεκριμένες ενέργειες έγιναν σε συνεργασία με τους συλλόγους, όπως η συμβολή για το **δικαίωμα στην υγιεινή για τους πρόσφυγες** στον καταυλισμό Grande-

Synthe, όπου, για παράδειγμα, προβλέπεται η υλοποίηση ενεργειών για πρόσβαση των μεταναστών σε ντους στον εν λόγω καταυλισμό.

Ολοκληρώνοντας, όλο και περισσότερες διεθνείς οργανώσεις και σύλλογοι καταδικάζουν τη βία σε βάρος των μεταναστών και δεσμεύονται να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα μεταναστών και προσφύγων. Επίσης, δίνουν έμφαση στο γεγονός ότι αυτά τα δικαιώματα πρέπει να γίνονται σεβαστά και καλούν την Γαλλική κυβέρνηση να υιοθετήσει νόμους και πρακτικές σύμφωνα με τη Διακήρυξη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για την Υπεράσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Μολονότι πολλά μέτρα έχουν εφαρμοστεί για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων βίας ενάντια στους μετανάστες, και παρά το γεγονός ότι πληροφόρηση χωρίς κόστος είναι διαθέσιμη σε πάρα πολλά σημεία, οι επαγγελματίες γνωρίζουν πολύ λίγα για αυτά τα δικαιώματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, τα δικαιώματα των μεταναστών, αιτούντων άσυλο και προσφύγων, είναι πιθανό να καταπατούνται ή και να μην γίνονται σεβαστά.

Όσον αφορά τη νομοθεσία και τις πολιτικές για τη μετανάστευση υπάρχει μεγάλη διακύμανση μεταξύ αυστηροποίησης και ανοίγματος. Σε γενικές γραμμές, η Γαλλική δικαιοσύνη, όπως και άλλων Ευρωπαϊκών χωρών έχει γίνει πιο αυστηρή τα τελευταία χρόνια. Το πρόβλημα των παράνομων μεταναστών παραμένει άλυτο και βρίσκεται στο κέντρο της Γαλλικής περιοριστικής μεταναστευτικής πολιτικής.

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

First Inter-Ministerial Plan for Professional Equality between Men and Women, (2016-2020), <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/dossiers/egalite-professionnelle/le-1er-plan-interministeriel-en-faveur-de-legalite-professionnelle/>.

Government Action Program against violence and discrimination based on sexual orientation or gender identity, (2012), http://femmes.gouv.fr/wp-content/uploads/2012/11/violence_v5+_06-2011.pdf.

L. Hauchard, 'De la Binarité Sexuelle à la Reconnaissance d'un Troisième Sexe Neutre?', *Le Petit Juriste*, (2018), <https://www.lepetitjuriste.fr/de-binarite-sexuelle-a-reconnaissance-dun-troisieme-sexe-neutre/>.

L. Tanca and A. Lepoivre, 'La France est-elle un des pays les plus touchés par les féminicides en Europe?', (2019), https://www.bfmtv.com/societe/la-france-est-elle-un-des-pays-les-plus-touchees-par-les-feminicides-en-europe_AN-201909030002.html.

La Politique de Lutte contre les Violences Sexistes et Sexuelles Faites aux Femmes, <https://arretonslesviolences.gouv.fr/l-etat-vous-protège/politique-de-lutte-contre-les-violences-faites-aux-femmes>.

Law No. 2018-771 of 5th September 2018, "pour la liberté de choisir son avenir professionnel", (in French) at <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000037367660&categorieLien=id>.

Law No. 2018-778 of 10th October 2018 "pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie", <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000037381808/>.

Légifrance, Le Service Public de la Diffusion du Droit, <https://www.legifrance.gouv.fr/>.

Ministre délégué chargé de l'Égalité entre les femmes et les hommes, de la Diversité et de l'Égalité des chances, <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/>.

Ministry of Families, Children and Women's Rights, Report on Gender Equality, (2016), <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/wp-content/uploads/2016/06/Guide-art-61.pdf>.

National Grenelle against Gender (Domestic) Violence, (2019), <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/un-grenelle-des-violences-conjugales-pour-lutter-contre-les-feminicides/>.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ (ΕΛΛΑΔΑ)

Δημήτρης Παρασκευόπουλος
σε συνεργασία με τον Στράτο Γεωργούλα*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας από την 1^η Σεπτεμβρίου 2019, η χώρα χωρίζεται σε 7 **αποκεντρωμένες διοικήσεις**, 13 περιφέρειες, 332 δήμους (μεταξύ αυτών και ο Δήμος της Ερμούπολης στη Σύρο) και 4.783 κοινότητες. Στο Ελληνικό έδαφος, το Σύνταγμα υπερισχύει σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη νομική πράξη, ενώ στο νομικό σύστημα της Ελλάδας, οι νόμοι, τα προεδρικά διατάγματα, και οι διοικητικές πράξεις ακολουθούν. Την ίδια στιγμή, όντας μέλος των Ευρωπαϊκών θεσμών, η Ελλάδα πρέπει, μεταξύ άλλων, να ευθυγραμμίζεται με το ρυθμιστικό πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την πρόληψη των Ευρωπαϊκών θεσμών. Ο ρόλος των περιφερειακών δομών στο Ελληνικό νομικό σύστημα στηρίζεται από τη μια μεριά στη μεταφορά των αποφάσεων και πολιτικών της κεντρικής διοίκησης σε τοπικό επίπεδο και από την άλλη, στην προσαρμογή τους στις τοπικές συνθήκες και ιδιαιτερότητες. Επιπρόσθετα, τροφοδοτούν με σχόλια το κέντρο αποφάσεων και βάσει αυτού, είναι δυνατόν πολιτικές σχεδιασμένες και υλοποιημένες σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο να ενθαρρύνονται και υποστηρίζονται από την εθνική κυβέρνηση και τους υπερεθνικούς οργανισμούς. Η αρχή της ισότητας στο νομικό σύστημα της Ελλάδας περιέχεται στο **Σύνταγμα**. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1, «οι Έλληνες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο» και παρ. 2 «οι Έλληνες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις», ενώ παράλληλα το Άρθρο 116, παρ. 2 του Συντάγματος δίνει έμφαση στο «δεν είναι διάκριση λόγω φύλου η θέσπιση θετικών μέτρων για την προώθηση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το κράτος φροντίζει για την κατάργηση ανισοτήτων στην πράξη, ειδικά εφόσον είναι επιβλαβείς για τις γυναίκες». Επίσης, σύμφωνα με το Άρθρο 5, παρ. 2 του Συντάγματος «Όλοι όσοι βρίσκονται σε Ελληνικό Έδαφος, χαίρουν της απόλυτης προστασίας της ζωής τους, τιμής τους και ελευθερίας τους, χωρίς διαχωρισμό εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται σε περιπτώσεις τις οποίες ορίζει το διεθνές δίκαιο. Απαγορεύεται η απέλαση ξένων οι οποίοι διώκονται για πράξεις τους υπέρ της ελευθερίας τους». Ακόμα, σύμφωνα με το Άρθρο 25, παρ. 2, η αναγνώριση και προστασία των βασικών και αδιαπραγμάτευτων ανθρώπινων δικαιωμάτων από το Κράτος στοχεύει στην πραγματοποίηση της κοινωνικής προόδου σε περιβάλλον ελευθερίας και δικαιοσύνης.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Στην Ελλάδα, τα ποιοτικά και τα ποσοτικά στοιχεία για το φαινόμενο των διακρίσεων και της βίας σε σχέση με το φύλο συνεχίζουν να προκαλούν ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους ως προς την εφαρμογή του νόμου και κατά συνέπεια ως προς το να υπογραμμίζουν τις ελλείψεις όσον αφορά τη νομοθετική μέριμνα. Τα στοιχεία του **Global Gender Gap Reports** (Παγκόσμια Έκθεση για τις Διαφορές των Φύλων) του Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ αναφέρει στοιχεία για την Ελλάδα, τα οποία δείχνουν σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών σε μια σειρά δεικτών (συμμετοχή στην αγορά εργασίας, προσεγγιστικό εισόδημα, νομοθέτες, ανώτερα αξιώματα και διευθυντικές θέσεις, γυναίκες στο κοινοβούλιο και σε υπουργικές θέσεις). Αντίστοιχα ποιοτικά στοιχεία μέσω των **κοινοτήτων LGBTQI** υπογραμμίζουν το φαινόμενο του εκφοβισμού (bullying) στην εκπαίδευση, αποφυγή στην προσέγγιση υπηρεσιών υγείας (έλλειψη εμπιστοσύνης και φόβος έκθεσης), κακομεταχείριση και ταπεινώσεις, ψυχιατρικής συμπεριφοράς όσον αφορά την ταυτότητα φύλου, καταχρηστικό/υβριστικό λεκτικό εκ μέρους των μέσων κτλ.

Για τα επίπεδα **βίας** σε σχέση με το φύλο, από το 2012 έως το 2017, έχει καταγραφεί μια αύξηση σχεδόν του 50%. Σχετικά με τις καταγγελίες εγκλημάτων σεξουαλικής βίας, ανεξαρτήτως φύλου, μια αντίστοιχη αύξηση καταγράφεται, με εξαίρεση την περίοδο 2016-2017, όπου υπήρχε μείωση. Επίσης η 24ωρη Γραμμή Υποστήριξης SOS 15900 για την πρόληψη της Βίας Ενάντια στις Γυναίκες και το δίκτυο δομών της Γενικής Γραμματείας για την Ισότητα των Φύλων, μεταξύ 19/11/2016 και 19/11/2017 έλαβαν έναν αυξανόμενο αριθμό τεκμηριωμένων τηλεφωνημάτων και email. Το 2018, 3.325 γυναίκες απευθύνθηκαν στη Γραμμή SOS. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία ο Απρίλιος του 2020 ήταν ο μήνας με τον μεγαλύτερο αριθμό καταγεγραμμένων επεισοδίων. Αυτή είναι μια ανησυχητική αύξηση επεισοδίων ενδοοικογενειακής βίας μέσα σε ένα μόνο μήνα. Στην εποχή που ζούμε, όπου

* Δημήτριος Παρασκευόπουλος, Μεταπτυχιακός Φοιτητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Τμήμα Κοινωνιολογίας), σε συνεργασία με τον Στράτο Γεωργούλα, Υποδιευθυντή του Τμήματος Κοινωνιολογίας, Καθηγητή Εγκληματολογίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Τμήμα Κοινωνιολογίας), Διευθυντή Μεταπτυχιακών Σπουδών ΕΤΚΑΣ, Επιστημονικός Διευθυντής του ΕΚΝΕΧΑ (Εργαστήριο Κοινωνιολογίας, Νεολαίας, Ελεύθερου Χρόνου και Αθλητισμού).

υπάρχει περιορισμός στα ατομικά δικαιώματα ενόψει του κοινού ενδιαφέροντος προστασίας της δημόσιας υγείας υπό την απειλή περαιτέρω εξάπλωσης της πανδημίας του COVID-19, υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες και για την αύξηση των καταγγελιών επεισοδίων βίας και για τα επίπεδα ποσοστού μη αναφερομένων επεισοδίων.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Υπό την επιρροή της ερευνητικής προσπάθειας και μιας συλλογικής απαίτησης, καταγράφεται μια βελτίωση του θεσμικού πλαισίου σε επίπεδο πολιτικών πρωτοβουλιών νομοθεσίας. Ο Νόμος 4356/2015 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Α' 181/24-12-2015), εκτός της εξασφάλισης δυνατότητας καθιέρωσης συμφώνου συγκατοίκησης μεταξύ δύο ενηλίκων, ανεξαρτήτως φύλου, θεσμοθετεί την ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου ενάντια στο Ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία, αναθέτοντάς του: α) το σχεδιασμό πολιτικών για την πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας για τη διασφάλιση της προστασίας ατόμων και ομάδων που στοχοποιούνται λόγω φυλής, χρώματος, εθνικότητας ή εθνοτικής προέλευσης, γενεαλογικού υπόβαθρου, κοινωνικής προέλευσης, θρησκευτικής ή άλλης ταυτότητας, αναπηρίας, σεξουαλικής ταυτότητας ή φύλου, β) επίβλεψη της νομοθεσίας και γ) προώθηση και συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων. Στη συνέχεια έρχεται ο νόμος 4443/2016 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Α' 232/9-12-2016), ο οποίος εισάγει ορισμούς στα είδη διαχωρισμού, ενώ ο Νόμος 4491/2017 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Α' 152/13-10-2017) θεσπίζει το δικαίωμα της **ταυτότητας φύλου**. Ο Νόμος 4531/2018 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 62/05.04.2018) περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την «**Επικύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύμβαση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες και την ενδοοικογενειακή βία**» (Istanbul, 11.V.2011). Το περιεχόμενο της Σύμβασης προστέθηκε στην Ελληνική νομοθεσία, κυρίως τροποποιώντας τη νομοθεσία περί ενδοοικογενειακής βίας (βλ. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 232/Α/24-10-2006) και μια σειρά από άρθρα του **ποινικού κώδικα** (323Α – Εμπόριο ανθρώπων, 315Β - Πρόσκληση, κτλ.). Ο πρόσφατος Νόμος 4604/2019 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Α' 50/26-03-2019) αποτελεί ένα αυτόνομο θεσμικό πλαίσιο με σκοπό την εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών, εδραιώνοντας την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση της βίας σε σχέση με το φύλο. Οι κύριες νομοθετικές παρεμβάσεις είναι: α) ενδιαφέρον για την αύξηση της **συμμετοχής των γυναικών σε πολιτικές και κοινοβουλευτικές θέσεις**, β) η θέσπιση Σχεδίων Ισότητας (ολοκληρωμένες και συμπληρωματικές παρεμβάσεις) και γ) την τοποθέτηση της διάστασης «φύλο» στον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών στα πεδία της υγείας, εκπαίδευσης, μέσων, δημόσιων προϋπολογισμών, κατάρτιση δημοσίων εγγράφων κ.ά.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας των φύλων προβλέπει τη θέσπιση μιας **Περιφερειακής Επιτροπής για την Ισότητα των Φύλων** για κάθε περιφέρεια, ενώ σε τοπικό επίπεδο, προβλέπει τη θέσπιση μιας **Δημοτικής Επιτροπής για την Ισότητα**. Σύμφωνα με το Άρθρο 5 του Νόμου 4604, οι κύριες υποχρεώσεις των παραπάνω επιτροπών είναι «**σχεδιασμός, οργάνωση, συντονισμός και υλοποίηση προγραμμάτων προώθησης ισότητας των φύλων, σύμφωνα με τις πολιτικές της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Οικ.Π.Ι.Φ) και το Εθνικό Σχέδιο Ενεργειών για την Ισότητα των Φύλων και πρωτοβουλίες για την προώθηση της ισότητας των φύλων στα πλαίσια των διοικητικών τους αρμοδιοτήτων, όπως επίσης και την εφαρμογή των εργαλείων του Ευρωπαϊκού Χάρτη Ισότητας των Φύλων για τις Τοπικές Κοινωνίες, υλοποιώντας τις δεσμεύσεις του για την προώθηση των αρχών της ισότητας των φύλων**». Επιπλέον, με το ίδιο σκεπτικό, «**διασφάλιση της συνεργασίας των περιφερειακών υπηρεσιών με τη Γ.Γ.Οικ.Π.Ι.Φ. ώστε να διευκολύνεται σε περιφερειακό επίπεδο η ανάπτυξη ενεργειών και προγραμμάτων σχετιζόμενων με τις πολιτικές της Γ.Γ.Οικ.Π.Ι.Φ, όπως επίσης τις κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα των Φύλων, όπως αυτά διαμορφώνονται κάθε φορά**». Άρα, στη διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, τα κατά τόπους τοπικά και περιφερειακά δεδομένα λαμβάνονται υπόψη. Μη-κυβερνητικοί φορείς, εμπλέκονται κυρίως σε επίπεδο **πρόληψης**, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις παρέχουν στοιχεία μέσω αναφορών οι οποίες μπορούν να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό της εθνικής νομοθεσίας/τοπικών πολιτικών.

Στην **Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου**, οι στρατηγικές για πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου συμπεριλαμβάνονταν στην «Περιφερειακή Στρατηγική για Κοινωνική Ένταξη, Καταπολέμηση της Φτώχειας και όλων των μορφών Διάκρισης στην Περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου», στα πλαίσια του ΕΣΠΑ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2014-2020), το οποίο προβλέπει «**ενέργειες προς όφελος των γυναικών και της καταπολέμησης της βίας**» (υποστηρίζοντας τη λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων Γυναικών και των ξενώνων που φιλοξενούν γυναίκες θύματα βίας). Στα πλαίσια του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος για το Νότιο Αιγαίο 2014-2020 οι παρακάτω συντελεστές συμμετέχουν και χρηματοδοτούνται από: α) το **Συμβουλευτικό Κέντρο Σύρου** με φορέα υλοποίησης το Ερευνητικό Κέντρο για Θέματα Ισότητας, β) το Συμβουλευτικό Κέντρο Ρόδου με φορέα υλοποίησης το Δήμο Ρόδου, γ) το Γνωμοδοτικό Κέντρο της Κω με φορέα υλοποίησης τον Δήμο της Κω και δ) τον Γυναικείο Ξενώνα Θυμάτων Βίας με φορέα υλοποίησης τον Δήμο Ρόδου.

Από το 2013 μέχρι τώρα, το Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών της Σύρου με φορέα υλοποίησης το Ερευνητικό Κέντρο για την Ισότητα των Φύλων (ΚΕΘΙ) συμβάλλουν μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης υποστήριξης των γυναικών θυμάτων οποιασδήποτε μορφής βίας και των παιδιών τους, ενώ φροντίζουν για την πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία όπως επίσης και την ενδυνάμωση του ρόλου των δημοσίων και τοπικών αρχών.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Το **Δίκτυο Καταγραφής Επεισοδίων Ρατσιστικής Βίας**, κατέγραψε για το 2018, μια αύξηση στα επεισόδια ρατσιστικής βίας, ειδικά ενάντια σε πρόσφυγες και μετανάστες, ενώ μια αντίστοιχη αναφορά του 2019 δείχνει μια αυξανόμενη τάση στις καθημερινές ρατσιστικές βιαιοπραγίες. Συγκεκριμένα, για το 2018, 117 περιπτώσεις ρατσιστικής βίας καταγράφηκαν, 74 εκ των οποίων αφορούσαν στοχοποίηση μεταναστών/προσφύγων εξαιτίας της εθνοτικής τους καταγωγής, θρησκευματος και χρώματος και 5 επιπλέον περιπτώσεις ενάντια σε LGBTQI πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. Για το 2019, ένα σύνολο 100 περιπτώσεων ρατσιστικής βίας καταγράφηκαν, εκ των οποίων 51 σχετίζονταν με στοχοποίηση μεταναστών, προσφύγων, αιτούντων άσυλο λόγω της εθνοτικής τους προέλευσης, θρησκείας και/ή χρώματος.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι διατάξεις της **κοινής δήλωσης Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας** του Μαρτίου 2016, που προωθεί τη μεταχείριση της παράνομης μετανάστευσης προς την Ευρώπη και τη μείωση των ομαδικών απελάσεων, άλλαξε την εικόνα του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος στην Ελλάδα. Ο Νόμος 4375/2016 που ακολούθησε (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 51/Α/3-4-2016) δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την οργάνωση νέων δομών για τη διαχείριση της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης (Υπηρεσίες Ταυτοποίησης και Ασύλου). Ταυτόχρονα, ένα δίκτυο υπουργικών αποφάσεων, κυρίως στον χώρο της υγείας και της εκπαίδευσης, βασίστηκε στην εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ανεξαρτήτως φυλής ή εθνοτικής προέλευσης, θρησκείας ή άλλων πιστεύω. Το 2019, ο Νόμος 4636 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 169/Α/1-11-2019) προχώρησε στην εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2011/95/ΕΕ, 2013/33/ΕΕ, 2013/32/ΕΕ). Πολυάριθμες οργανώσεις για την προστασία και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. Ομάδα Εργασίας για τις Αυθαίρετες Κρατήσεις (WGAD) του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών κ.ά.) έχουν κάνει αναφορές ή δηλώσεις για το περιεχόμενο αυτού του κειμένου, σημειώνοντας την αυστηροποίηση του θεσμικού πλαισίου μέσω της αφαίρεσης της ελευθερίας, τη δυνατότητα δημιουργίας Κλειστών Δομών για την Προσωρινή Υποδοχή πολιτών τρίτων χωρών ή απάτριδων, αποχακτηρισμό κοινωνικών ομάδων σε εύλαττη θέση (αυτό συνέβη στην περίπτωση ανθρώπων με μετατραυματική διαταραχή λόγω στρες, ειδικά επιζώντες και συγγενείς θυμάτων ναυαγίων) και [στην περίπτωση μαζικών αφίξεων πολιτών τρίτων χωρών ή απάτριδων] δίνοντας τη δυνατότητα συνέντευξης των αιτούντων διεθνούς προστασίας και το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας. Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4636, μια κοινή υπουργική απόφαση (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Β' 4907/31-12-2019) προχώρησε στον ορισμό των τρίτων χωρών οι οποίες χαρακτηρίζονται ασφαλείς, δημιουργώντας έναν θεσμικό διαχωρισμό μεταξύ αυτών και των χωρών που είναι μη-ασφαλείς.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Στην Περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου, οι στρατηγικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου συμπεριλήφθηκαν στην «Περιφερειακή Στρατηγική για Κοινωνική Ένταξη, Καταπολέμηση της Φτώχειας και όλων των μορφών Διακρίσεων στην Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου», μέρος του πλαισίου του ΕΣΠΑ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2014-2020), που προβλέπει «**Ενέργειες για την Υποδοχή των Προσφύγων – Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών**» (κάλυψη υπηρεσιών για τη βελτίωση στην εύρεση εργασίας και κοινωνική **ένταξη** μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών, νομικής υποστήριξης για διαπολιτισμική μεσολάβηση). Επιπλέον, πολλές οργανώσεις είναι ενεργές στο χώρο αντιμετώπισης των διακρίσεων (βλ. Κέντρο Πρόληψης «ΘΗΣΕΑΣ» στις Κυκλάδες, Αντιρατσιστικό Παρατηρητήριο στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης της Ιεράς Μητρόπολης Σύρου, Κοινοτικό Κέντρο του Δήμου Σύρου-Ερμούπολης και η Βαρδάκειος Σχολή της Ερμούπολης).

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Βουγιούκα, «Συμβουλευτικό Εργαλείο για την Πρωτογενή Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών», Κέντρο Γυναικών Μελετών και Ερευνών «ΔΙΟΤΙΜΑ», <https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2013/07/ERGALEIO-PROLIPSI-1.pdf> (κείμενο στα Ελληνικά).

Κέντρο Γυναικών Μελετών και Ερευνών «ΔΙΟΤΙΜΑ», Άμεση ανάγκη έκτακτων μέτρων για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, <https://diotima.org.gr/ektakta-metra-gia-endoikogenaiki-via/> (κείμενο στα Ελληνικά).

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας & UNHCR, Ετήσια Έκθεση 2019, <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2020/06/ETHSIA-EKTHESH-2019-GREEK.pdf> (κείμενο στα Ελληνικά).

Μ. Λιάπη, Χ. Γιαννοπούλου, Θ. Τυροβολάς, Τζ. Κουντούρη-Τσιάμη, Σ. Σαράτση, «Έρευνα Πεδίου για την Προσβασιμότητα στις Υπηρεσίες Αντιμετώπισης της Έμφυλης Βίας από τον Προσφυγικό και Μεταναστευτικό (Κορίτσια, Αγόρια, Γυναίκες, Άνδρες) στην Ελλάδα» 'Research on the Combating of Domestic Violence in Refugee and Immigrant Population (Girls, Boys, Women, Men), Κέντρο Γυναικών Μελετών και Ερευνών «ΔΙΟΤΙΜΑ», (2019), σελ. 71-74 (κείμενο στα Ελληνικά).

Ν. Μοσχοβάκου, Σ. Ντάνη, «Διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού: δεδομένα, θεσμικό πλαίσιο και ποιοτική διερεύνηση», *ΚΕΘΙ* (2018), σελ. 146-149 (κείμενο στα Ελληνικά).

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη «Περί Διεθνούς Προστασίας: Διατάξεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, ενοποίηση διατάξεων για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, τη διαδικασία χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, αναδιάρθρωση δικαστικής προστασίας αιτούντων άσυλο και άλλες διατάξεις», (2019). http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/prosfuges_metanastes/Paratiriseis%20EEDA%20sto%20nomosxedio%20gia%20Asylo%2024.10.2019.pdf?fbclid=IwAR1z3ZxqxELK_EjNDQMhgf5DbvA1M-CwVDdpaX_rLV0heasoq15kxPN9sC8 (κείμενο στα Ελληνικά).

Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 23^ο Ενημερωτικό Σημείωμα – Έμφυλη βία, 08-11-2019. (κείμενο στα Ελληνικά).

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Νότιου Αιγαίου, Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, Καταπολέμηση της Φτώχειας και όλων των μορφών διακρίσεων στο Νότιο Αιγαίο, (2015).

Ομάδα Εργασίας για τις Αυθαίρετες Κρατήσεις (ΟΕΑΚ), Προκαταρκτικά Ευρήματα από την Επίσκεψη στην Ελλάδα (2-13 Δεκεμβρίου 2019), https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/EoM_Greece_10122019_GreekVersion.docx (κείμενο στα Ελληνικά).

World Economic Forum, Global Gender Gap Report 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ TORINO (ΙΤΑΛΙΑ)

Francesca Finelli*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η Ιταλία έχει αποκεντρωμένο νομικό σύστημα, το οποίο αποτελείται από 20 Περιφέρειες (συμπεριλαμβανομένου του Piemonte), 14 Μητροπολιτικούς Δήμους (συμπεριλαμβανομένου του Torino) και 7.903 Δήμους. Το συνταγματικό μας σύστημα αναγνωρίζει πολλαπλές μορφές **τοπικής αυτοδιοίκησης** και βασίζεται στην αρχή της **επικουρικότητας**. Αυτό σημαίνει ότι το Σύνταγμά μας θεσπίζει και αποκλειστικές κεντρικές αρμοδιότητες του Κράτους, παράλληλες αρμοδιότητες και αποκλειστικές αποκεντρωμένες αρμοδιότητες των Περιφερειών. Ενώ, οι Μητροπολιτικοί Δήμοι και οι Δήμοι δεν έχουν νομοθετική αυτονομία. Αυτές οι τοπικές μονάδες διαχειρίζονται διοικητικές λειτουργίες και έχουν αρμοδιότητα για τοπικά θέματα μόνο.

Η Ισότητα είναι μία από τις δομικές αξίες του συνταγματικού μας συστήματος. Το **Άρθρο 3 του Ιταλικού Συντάγματος** ορίζει ότι «*όλοι οι πολίτες έχουν ίση κοινωνική αξιοπρέπεια και είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, χωρίς διάκριση φύλου, φυλής, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών πεποιθήσεων, προσωπικής και κοινωνικής κατάστασης*». Το Άρθρο 3 επίσης κατοχυρώνει ουσιαστικές ατομικές εγγυήσεις. Πράγματι, αναγνωρίζει επίσης ότι «*είναι υποχρέωση της Δημοκρατίας να καταργεί τα όποια εμπόδια οικονομικής ή κοινωνικής φύσης τα οποία περιορίζουν την ελευθερία και ισότητα των πολιτών, με συνέπεια να παρεμποδίζονται να αναπτυχθούν πλήρως ως άνθρωποι και να συμμετέχουν πραγματικά ως εργαζόμενοι στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική οργάνωση της χώρας*». Κατά συνέπεια, οι Ιταλικές αρχές δεσμεύονται ως προς την επίτευξη και την τυπική και ουσιαστική ισότητα. Όσον αφορά την ισότητα των φύλων, το Ιταλικό Σύνταγμα, δηλώνει σαφώς ότι οι *περιφερειακοί* νόμοι θα πρέπει να καταργούν οποιοδήποτε εμπόδιο για την πλήρη ισότητα ανδρών και γυναικών στην κοινωνική, πολιτισμική και οικονομική ζωή και να προωθούν ίση πρόσβαση στην πολιτική καριέρα. Αυτό συνεπάγεται ότι ζητείται από τις Περιφερειακές αρχές να αναλάβουν θετικές ενέργειες σε τοπικό επίπεδο. Αντιθέτως, όσον αφορά τις εθνικές διακρίσεις σε σχέση με τη μεταναστευτική ροή, η αρμοδιότητα για τον καθορισμό των μεταναστευτικών πολιτικών είναι επικεντρωμένη σε εθνικό επίπεδο. Οι Περιφέρειες δεν μπορούν να ρυθμίσουν τη μετανάστευση και το άσυλο με αυτόνομο τρόπο. Παρ' όλ' αυτά, είναι αρμόδιες για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και το συντονισμό πολλών μέτρων υποστήριξης όπως διαμονή, περίθαλψη, εκπαίδευση, κατάρτιση και μαθήματα γλώσσας.

Εκτός από τις συνταγματικές διατάξεις, είναι βασικό να υπενθυμίσουμε ότι η Ιταλία δεσμεύεται και από διάφορες υπερεθνικές υποχρεώσεις οι οποίες στοχεύουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων και της βίας, ενόσω προωθούν την ισότητα. Πράγματι, το εθνικό νομικό μας σύστημα οφείλει να συμμορφώνεται με διάφορες **διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις**. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ιταλία δεσμεύεται από το δίκαιο της ΕΕ (κυρίως Κατευθυντήριες Γραμμές και Κανονισμοί της ΕΕ) το οποίο θεσπίζεται από τα όργανα της ΕΕ και ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (CJEU). Επιπλέον, η Ιταλία είναι συμβαλλόμενο μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Βασικών Ελευθεριών (ECHR) και δεσμεύεται από τις δικαστικές δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Στρασβούργο. Επίσης, σε διεθνές επίπεδο, η Ιταλία έχει επικυρώσει πολλές Συνθήκες των ΗΕ, όπως τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Ρατσιστικών Διακρίσεων, τη Σύμβαση του 1951 σχετικά με το καθεστώς των Προσφύγων και τη Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων εναντίον των Γυναικών (CEDAW). Σχετικά με τη βία σε σχέση με το φύλο, η Ιταλία δεσμεύεται επίσης για την εφαρμογή της Σύμβασης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας εναντίον των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (γνωστή και ως Σύμβαση της Istanbul), την οποία επικύρωσε το 2013. Οι Ιταλικές αρχές λοιπόν, δεν είναι μόνες στη θέσπιση προτύπων για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά καθοδηγούνται από αρκετούς υπερεθνικούς φορείς και νομικές πηγές.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Οι διακρίσεις και η βία σε σχέση με το φύλο εναντίον των γυναικών είναι φαινόμενο επίμονο και πλατιά διαδεδομένο στη χώρα μας. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Διαφοράς των Φύλων του 2020, η Ιταλία κατατάσσεται 76^η (σε 153 χώρες). Η βαθμολογία της Ιταλίας είναι εξαιρετικά χαμηλή και οι ανισότητες μεταξύ φύλων είναι ιδιαίτερα αισθητές στους τομείς της οικονομικής και πολιτικής εξουσίας. Κατά τον ίδιο τρόπο και

* Francesca Finelli, ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο του Torino, Τμήμα Νομικής, σε συνεργασία με τη Mia Caielli, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια (Συγκριτικού) Συνταγματικού Δικαίου και μέλος του διοικητικού συμβουλίου του CIRSD (Ερευνητικό Κέντρο Μελετών για τις Γυναίκες και το Φύλο).

σύμφωνα με τον Δείκτη Ισότητας Φύλων της ΕΕ του 2019, η Ιταλία βρίσκεται στην 14^η θέση. Η βαθμολογία της είναι χαμηλότερη από το μέσο όρο για την ΕΕ και η χαμηλότερη όλων ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ στον τομέα της εργασίας.

Η εκτεταμένη διάδοση διακρίσεων και βίας αφορά και την κοινότητα **LGBT**. Το νομικό μας σύστημα κρατάει ακόμη τα μάτια κλειστά απέναντι στις ομοφοβικές διακρίσεις και την ομοφοβική βία. Αυτού του είδους οι συμπεριφορές θεωρούνται ακόμα αόρατες και παραμένουν ατιμώρητες στην Ιταλία. Παρ' όλ' αυτά, μια **νέα νομοθετική πρόταση** είναι υπό συζήτηση αυτή τη στιγμή στην Ιταλική Βουλή και αναμένονται νομοθετικές μεταρρυθμίσεις.

Εστιάζοντας στη βία ενάντια στις γυναίκες, το Ιταλικό Εθνικό Ίδρυμα Στατιστικής (ISTAT) καταγράφει ότι περίπου 6,8 εκατομμύρια γυναίκες υπόκεινται σε κάποιο είδος σωματικής ή σεξουαλικής βίας κατά τη διάρκεια της ζωής τους, αντιπροσωπεύοντας το 31,5% των γυναικών της χώρας μας. Στον εργασιακό χώρο, 1,4 εκατομμύρια γυναίκες υπόκεινται σε σωματική παρενόχληση ή σεξουαλικούς εκβιασμούς, αντιπροσωπεύοντας το 8,9% των εργαζόμενων γυναικών. Σχετικά με τις γυναικοκτονίες, το 2018, 133 γυναίκες δολοφονήθηκαν στην Ιταλία. Και τέλος, τα πιο ανησυχητικά στοιχεία αφορούν τα στερεότυπα σε σχέση με το φύλο. Αυτά τα στερεότυπα επιβεβαιώνουν ότι, δυστυχώς, η Ιταλία παραμένει μια χώρα με έντονες πατριαρχικές παραδόσεις, όπου η επιθυμία των ανδρών να κυριαρχούν επί των γυναικών «νομιμοποιείται» από μια ιεραρχική και ασύμμετρη ιδέα της σχέσης μεταξύ ανδρών και γυναικών. Ένα μεγάλο ποσοστό του Ιταλικού πληθυσμού πιστεύει ακόμα ότι οι γυναίκες οι οποίες είναι θύματα βίας «πήγαιναν γυρεύοντας» ή το προκάλεσαν έχοντας συμπεριφορές που δεν συμμορφώνονται με τους παραδοσιακούς γυναικείους ρόλους. Αυτά τα στοιχεία είναι ανησυχητικά. Αποδεικνύουν ότι η βία σε σχέση με το φύλο και η κοινωνική της αποδοχή είναι τρομακτικά ευρέως διαδεδομένα στη χώρα μας.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2019, η τελευταία νομοθετική παρέμβαση για την αντιμετώπιση της βίας σε σχέση με το φύλο στην Ιταλία και είναι ο **Νόμος Νο 69/2019**, γνωστός επίσης και ως «**ο Κόκκινος Κώδικας**». Αυτή η παρέμβαση εισήγαγε πολλές τροποποιήσεις στον Ιταλικό Ποινικό Κώδικα και τον Ποινικό Διαδικαστικό Κώδικα. Ο απώτερος σκοπός του Κόκκινου Κώδικα είναι η επιτάχυνση των ποινικών διαδικασιών, διασφαλίζοντας μια προνομιακή ταχεία διαδικασία για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και βίας σε σχέση με το φύλο (ακολουθώντας τη δικαστική απόφαση του Δικαστηρίου στο Στρασβούργο το 2017, όπου το ECtHR βρήκε τις Ιταλικές Αρχές να έχουν αποτύχει στην έγκαιρη επέμβασή τους σε αυτή την υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας Talpis εναντίον Ιταλίας). Ο Κόκκινος Κώδικας εισήγαγε 4 νέα αδικήματα στο Ιταλικό ποινικό σύστημα: α) παραβίαση περιοριστικής εντολής και απαγόρευσης προσέγγισης σε τοποθεσίες στις οποίες συνήθως συχνάζει το θύμα βίας, β) αναγκαστικός γάμος, γ) «εκδικητική πορνογραφία», η οποία ορίζεται ως παράνομη διάδοση φωτογραφιών ή βίντεο με σεξουαλικό περιεχόμενο και δ) παραμόρφωση του παρουσιαστικού κάποιου μέσω μόνιμου τραύματος στο πρόσωπο. Επίσης, ο Κόκκινος Κώδικας ενδυνάμωσε τις ήδη υπάρχουσες ποινικές κυρώσεις για παρακολούθηση, σεξουαλική βία και ενδοοικογενειακή βία και αύξησε τις επιβαλλόμενες κυρώσεις εφόσον υφίστανται επιβαρυντικές περιστάσεις. Έτσι λοιπόν ο Νόμος Νο 69/2019 παρέχει μια ολοκληρωμένη απάντηση στη βία σε σχέση με το φύλο, εισάγοντας όχι μόνο ταχύτερες διαδικασίες και καινούργια ποινικά αδικήματα αλλά και αυστηρότερες τιμωρίες για τα ήδη υπάρχοντα. Ο Κόκκινος Κώδικας αποτελεί μια δυνατή νομοθετική παρέμβαση σε συμφωνία με τις απαιτήσεις της Σύμβασης της Istanbul.

Το 2017, η Ιταλική Βουλή θέσπισε επίσης την **Κοινοβουλευτική Εξεταστική Επιτροπή**, της οποίας αποκλειστική ενασχόληση θα είναι το φαινόμενο των γυναικοκτονιών και της βίας σε σχέση με το φύλο. Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή εθνικών ερευνών, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση της πραγματικής διάστασης του φαινομένου της βίας σε σχέση με το φύλο στη χώρα. Επιπλέον η Επιτροπή έχει τη δικαιοδοσία να ερευνά πιθανές ασυνέπειες και ελλείψεις στην τρέχουσα νομοθεσία, με σκοπό τη σύνταξη προτάσεων για καινούργιες νομοθετικές και διοικητικές λύσεις.

Το επιβλέπων όργανο **GREVIO (Ομάδα Εμπειρογνώμων για τις Ενέργειες ενάντια στη Βία εναντίον των Γυναικών και ενάντια στην Ενδοοικογενειακή Βία)** επικροτεί τις Ιταλικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση της βίας σε σχέση με το φύλο. Παρ' όλ' αυτά, κάνει έκκληση για περαιτέρω παρεμβάσεις. Ειδικότερα καλεί τις Ιταλικές αρχές να υιοθετήσουν πολιτικές και μέτρα σε ίσο βαθμό σχετικά με την πρόληψη, την προστασία και την τιμωρία της βίας, με στόχο τη διασφάλιση μιας περιεκτικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης. Οι μεταρρυθμίσεις στο ποινικό δίκαιο δεν είναι αρκετές. Οι κοινωνικοί και πολιτισμικοί λόγοι που οδηγούν σε πράξεις βίας κατά των γυναικών δεν είναι δυνατόν να καταπολεμηθούν μόνο μέσω (σκληρότερων) μέτρων στις ποινικές κυρώσεις. Ο νομοθέτης πρέπει να προωθήσει περισσότερο την εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση, την κατάρτιση των επαγγελματιών και γενικότερα τα προληπτικά μέτρα για την καταπολέμηση των σεξιστικών κοινωνικών και πολιτισμικών συμπεριφορών οι οποίες βασίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας της γυναίκας. Ο νομοθέτης μας καλείται να αντιμετωπίσει τις ευρέως διαδεδομένες πατριαρχικές αντιλήψεις και στερεότυπα τα οποία συμβάλλουν στην αποδοχή της βίας και τείνουν να ενοχοποιούν τις γυναίκες για αυτήν. Το βασικό πρόβλημα είναι ότι οι νομοθέτες της Ιταλίας ευνόησαν πολιτικές που έχουν ως στόχο κατά

κύριο λόγο να ποινικοποιούν τις πράξεις βίας. Με αυτόν τον τρόπο, τείνουν να θεωρούν τη βία εναντίον των γυναικών μονοδιάστατα ως ένα ζήτημα ποινικού (διαδικαστικού) δικαίου, αποτυγχάνοντας να δουν την πολυδιάστατη δομή του φαινομένου.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Σε περιφερειακό επίπεδο, η περιφέρεια του Piemonte είναι σοβαρά αφοσιωμένη στην αντιμετώπιση των διακρίσεων και της βίας σε σχέση με το φύλο. Σύμφωνα με τις πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις, ο **Περιφερειακός Νόμος Νο 5/2016** απαγορεύει όλες τις μορφές διάκρισης σε περιφερειακό επίπεδο (και σε σχέση με το φύλο) και ο **Περιφερειακός Νόμος Νο 4/2016** αναγνωρίζει ότι οποιαδήποτε μορφή βίας εναντίον των γυναικών αποτελεί καταπάτηση ανθρωπίνου δικαιώματος, παραβιάζει την προσωπική αξιοπρέπεια, ατομική ελευθερία και ασφάλεια, τη σωματική και ψυχική τους υγεία και περιορίζει το δικαίωμά τους ως πολίτες. Κατά συνέπεια έχει ζητηθεί από την Περιφέρεια Piemonte να επέμβει ενεργά στην υλοποίηση πρωτοβουλιών με στόχο την καταπολέμηση και πρόληψη των διακρίσεων και της βίας εναντίον των γυναικών. Το Περιφερειακό Συμβούλιο υιοθέτησε ένα **Τριετές Σχέδιο Παρεμβάσεων ενάντια στη Βία σε σχέση με το Φύλο (2017-2019)** και πέτυχε πρόσφατα τους παρακάτω στόχους: α) την εδραίωση ενός περιφερειακού δικτύου κέντρων και καταφυγίων κατά της βίας, β) τη δημιουργία ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης για τους εργαζόμενους των υπηρεσιών κατά της βίας, γ) την εισαγωγή ειδικών μέτρων για την παρακολούθηση της βίας σε σχέση με το φύλο και την υποστήριξη των θυμάτων στον τομέα της περίθαλψης (για παράδειγμα ο καινούργιος «Ροζ Κωδικός» στη νοσοκομειακή διαλογή), δ) ειδικά μέτρα στήριξης για την κοινωνική και εργασιακή επανένταξη των γυναικών θυμάτων βίας, ε) μια δυνατή και διάχυτη στρατηγική επικοινωνίας (μεταξύ άλλων, εισάγοντας μια καινούργια εφαρμογή «Erica για κινητά, της περιφέρειας) και τέλος στα ειδικά προγράμματα αποκατάστασης/ένταξης για τους δράστες βίας σε σχέση με το φύλο για την αποφυγή υποτροπής και μελλοντικής βίας.

Ακόμη, είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι ο Δήμος του Torino έχει αναλάβει σημαντική δέσμευση για την αντιμετώπιση της βίας σε σχέση με το φύλο. Από το 2000, έχει θεσπίσει το **Συντονιστικό Όργανο Κατά της Βίας εναντίον των Γυναικών** (στα Ιταλικά “*Coordinamento Contro la Violenza sulle Donne*”). Οι συμμετέχοντες σε αυτό το Συντονιστικό όργανο είναι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς οι οποίοι εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην καταπολέμηση της βίας σε σχέση με το φύλο, όπως για παράδειγμα στον τομέα της περίθαλψης, της κοινωνικής, ψυχολογικής και νομικής υποστήριξης, πολιτισμικής ένταξης, εκπαίδευσης και έρευνας. Θέτουν σε διαθεσιμότητα τις επαγγελματικές τους ικανότητες, οικονομικούς πόρους και μηχανισμούς παρατήρησης. Αυτό το Συντονιστικό όργανο αντιπροσωπεύει ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας για θύματα βίας σε σχέση με το φύλο, όπως επίσης και ένα βασικό εργαλείο παρατήρησης για την πόλη του Torino. Επιπλέον, το 2018, το Δημοτικό Συμβούλιο ενέκρινε ένα σημαντικό Σχέδιο Δράσης με τίτλο «Torino χωρίς βία σε σχέση με το φύλο». Το Σχέδιο αποσκοπεί στην ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ των διαφόρων φορέων που εργάζονται για την πρόληψη, προστασία και δίωξη της βίας εναντίον των γυναικών. Ουσιαστικά το Σχέδιο αποσκοπεί στην ενδυνάμωση του συντονισμού των διαφόρων φορέων, όχι μόνο εισάγοντας νέους (συντονιστικούς) τοπικούς φορείς, αλλά και ενδυναμώνοντας το λόγο των ήδη υπαρχόντων (CCVD) και προωθώντας ειδικά προγράμματα κατάρτισης για τους υπαλλήλους των δημοσίων υπηρεσιών. Αυτή η συντονιστική προσέγγιση, έχει ήδη καταφέρει σημαντικές (και πρωτοποριακές) τοπικές παρεμβάσεις. Δίνοντας ένα από παράδειγμα, το Δεκέμβριο του 2019, η πόλη του Torino εισήγαγε την «πλασματική κατοικία» για γυναίκες θύματα βίας οι οποίες θέλουν να κρατήσουν τα στοιχεία της πραγματικής τους κατοικίας κρυφά. Με αυτόν τον τρόπο, αυτές οι γυναίκες έχουν τη δυνατότητα να μένουν σε μια «συμβολική» διεύθυνση, η οποία τις προστατεύει από δίωξη που υπόκεινται από βίαιους άνδρες.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Τα τελευταία χρόνια, η μετανάστευση έχει αναχθεί σε ένα ευαίσθητο πολιτικό θέμα και μια κοινωνική πρόκληση για την Ιταλία, ιδιαίτερα σε ζητήματα όπως η ένταξη, η ασφάλεια και η διαχείριση των συνόρων. Οι Ιταλοί πολίτες έχουν αρχίσει να κάνουν έντονες συζητήσεις σχετικά με την άφιξη και παραμονή των μεταναστών στη χώρα. Αυτό συνέβη κυρίως ως συνέπεια της μεταναστευτικής κρίσης του 2015 και της πρωτοφανούς αύξησης των προσφύγων και μεταναστών στην Ευρώπη. Επιπλέον λόγω της γεωγραφικής θέσης της Ιταλίας στη Μεσόγειο θάλασσα, έχουμε γίνει μάρτυρες αυτής της μεταναστευτικής κρίσης, ιδιαίτερα στα παράλια της χώρας (τα οποία είναι άμεσα εμπλεκόμενα στη διαχείριση των Μεσογειακών μεταναστευτικών διαδρόμων). Η μεγάλη άφιξη μεταναστών στην Ιταλία έχει δημιουργήσει έντονη ξеноφοβία και αντί-μεταναστευτικό αίσθημα, που χαρακτηρίζεται από έλλειψη ανοχής προς αυτούς που θεωρούνται «άλλοι» ή «ξένοι».

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι τελευταίες νομοθετικές παρεμβάσεις δεν κατόρθωσαν να κατανοήσουν τη διπλή διάσταση της παρούσας κρίσης, συγκεκριμένα της μεταναστευτικής και της ανθρωπιστικής. Ο Ιταλός νομοθέτης αντιμετώπισε το θέμα κυρίως μονόπλευρα, δηλαδή μόνο όσον αφορά τον υπερβολικό αριθμό παράνομων μεταναστών στην Ιταλία. Με αυτόν τον τρόπο, η μονόπλευρη αυτή αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης, πυροδότησε ισχυρισμούς «εισβολής» και ακραίων αντί-μεταναστευτικών θέσεων.

Η υιοθέτηση των δύο **“Διαταγμάτων Ασφάλειας”** σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στο μεταναστευτικό δίκαιο. Και τα δυο διατάγματα είχαν την έντονη υποστήριξη του υπουργού εσωτερικών, Matteo Salvini, ο οποίος εδραίωσε την πολιτική του δέσμευση δίνοντας «προτεραιότητα στην ασφάλεια των Ιταλών πολιτών». Οι πολιτικές προθέσεις του ήταν ξεκάθαρες, επιβεβαιώνοντας μια ισχυρή θέση μεταξύ μετανάστευσης και ασφάλειας. Αντίστοιχα τα **“Διατάγματα Ασφάλειας”** είχαν σκοπό να σταματήσουν την προσέλευση μεταναστών στο Ιταλικό έδαφος, περιορίζοντας τα κριτήρια της νόμιμης παραμονής τους και επιβάλλοντας την ιδέα ότι ο τεράστιος αριθμός μεταναστών θα έθετε σε κίνδυνο την εσωτερική ασφάλεια και ισορροπία της χώρας. Με αυτόν τον τρόπο, τα **“Διατάγματα Ασφάλειας”** μεταρρύθμισαν ριζικά το Ιταλικό μεταναστευτικό σύστημα. Ουσιαστικά, έχουν περιορίσει προηγούμενες εγγυήσεις, ελαττώνοντας τη νομική προστασία στους αιτούντες άσυλο σε Ιταλικό έδαφος. Αρχικά, το **Νομοθετικό Διάταγμα Νο 113/2018** κατήργησε αυτό που ονομάζουμε «ανθρωπιστική προστασία». Η ανθρωπιστική προστασία, συνήθως, δίνονταν σε ανθρώπους που ζητούσαν άσυλο για ποικίλους λόγους και αποτελούσε τη συνηθέστερη μορφή προστασίας έως το 2007. Πλέον έχει αντικατασταθεί από «ειδικές άδειες», συγκεκριμένα (νέες) περιορισμένες μορφές αδειών διαμονής που δίνονται σε εξαιρετικά «ιδιαίτερες περιπτώσεις». Δεύτερον, το **Νομοθετικό Διάταγμα Νο 53/2019** εισήγαγε πρόσθετους περιορισμούς. Αυτή η δεύτερη παρέμβαση, είχε ως στόχο να περιορίσει τις επιχειρήσεις διάσωσης από τη θάλασσα (σε εναρμόνιση με την «πολιτική κλειστών λιμένων» της εκστρατείας του πρώην Υπουργείου μας), εισάγοντας αυστηρές κυρώσεις για πλοία ΜΚΟ που αποβιβάζουν μετανάστες στην Ιταλία χωρίς προηγούμενη έγκριση. Ουσιαστικά, με την εισαγωγή των **“Διαταγμάτων Ασφάλειας”**, γίναμε μάρτυρες, πρώτον, του έντονου περιορισμού των εγγυήσεων των αιτούντων άσυλο και δεύτερον, της “ποινικοποίησης” των επιχειρήσεων διάσωσης. Παρ’ όλα αυτά, η **συνταγματική νομιμότητα** των πρόσφατων αυτών μεταρρυθμίσεων απέχει πολύ από το να είναι αδιαμφισβήτητη (και το Ιταλικό Συνταγματικό Δικαστήριο αποφάνθηκε, τον Ιούλιο του 2020, για τη μερική αντισυνταγματικότητα του πρώτου Διατάγματος). Πράγματι, τα Διατάγματα Ασφαλείας συγκρούονται με αρκετές συνταγματικές και υπερεθνικές εγγυήσεις, μεταξύ αυτών το συνταγματικό δικαίωμα ασύλου (Άρθρο 10), τις (δεσμευτικές) διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τη διεθνή προστασία, το σύστημα του Δουβλίνου, το διεθνές εθιμικό δίκαιο και την αρχή της μη-επαναπροώθησης (*non-refoulement*). Ο περιορισμός των κριτηρίων νόμιμης εισόδου και παραμονής στην Ιταλική επικράτεια δεν αποτελεί τη λύση για την καλύτερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Πράγματι, «δεν μπορούμε να αποτρέψουμε τους ανθρώπους που φεύγουν, για να σώσουν τη ζωή τους. Θα έρθουν. Η επιλογή που έχουμε είναι πόσο καλά θα διαχειριστούμε την άφιξή τους, και πόσο ανθρωπικά».

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Το 2019, οι μη Ιταλοί υπήκοοι που διέμεναν στην περιοχή του Piemonte αντιπροσωπεύαν το 9,8% του πληθυσμού (η πλειονότητα των οποίων είχε Ρουμανική υπηκοότητα, ακολουθούμενη από Μαροκινές και Αλβανικές εθνικότητες). Ενώ οι πρόσφυγες και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας ήταν 19.500 (κυρίως υπήκοοι της Νιγηρίας, της Σενεγάλης και του Πακιστάν) που αντιπροσώπευαν το 0,4% του πληθυσμού της περιφέρειας. Στην κοινωνία στην οποία φιλοξενούνται οι μετανάστες και γενικά οι ξένοι, ο κίνδυνος να γίνουν ευάλωτα θύματα κοινωνικού αποκλεισμού και διακρίσεων είναι μεγάλος. Η ένταξή τους μπορεί να αντιμετωπίσει εμπόδια που οφείλονται σε πολιτιστικές/γλωσσικές/θρησκευτικές διαφορές. Προκειμένου να αποφευχθούν και να ελαχιστοποιηθούν οι κοινωνικές εντάσεις και ο αποκλεισμός, η περιφέρεια του Piemonte προχώρησε στην εφαρμογή διαφόρων πολιτικών ένταξης. Το 2016, το Piemonte ήταν η πρώτη Ιταλική περιφέρεια που εισήγαγε εξειδικευμένη νομοθεσία σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες και την εξάλειψη των διακρίσεων (Περιφερειακός Νόμος Νο 5/2016). Μετά από αυτή τη νομοθετική παρέμβαση, το Περιφερειακό Συμβούλιο υιοθέτησε ένα **Τριετές Σχέδιο Κατά των Διακρίσεων (2018-2020)**, το οποίο δημιούργησε ένα νέο **Περιφερειακό Δίκτυο κατά των Διακρίσεων** καθώς και ένα περιφερειακό **Ταμείο Αλληλεγγύης** για τη δικαστική προστασία των θυμάτων διακρίσεων. Επιπλέον, οι περιφερειακές παρεμβάσεις υποστήριξαν την εκπαίδευση, την ενημέρωση και αρκετές ενέργειες για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης.

Πέραν αυτών των περιφερειακών πρωτοβουλιών, ο Δήμος του Torino προώθησε διάφορες θετικές δράσεις και πολιτικές ένταξης, για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους. Το 2018, υιοθέτησε νέες **«Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συμμετοχή και το Διάλογο μεταξύ**

Εθνοτήτων», αντιμετωπίζοντας έτσι τη δύσκολη πρόκληση για την εξασφάλιση ισότιμης και πλήρους συμμετοχής όλων, στην τοπική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ο απώτερος στόχος ήταν η δημιουργία ενός ισχυρού αισθήματος κοινότητας στην πόλη, προωθώντας την ένταξη και τη συμμετοχή όλων στον καθορισμό των τοπικών πολιτικών. Πιο πρόσφατα, τον Ιούνιο του 2020, ο Δήμος του Torino ενέκρινε, πρώτον, ένα νέο **Σχέδιο Δράσης κατά των Ρατσιστικών Εγκλημάτων Βίας** και, δεύτερον, ξεκίνησε μια νέα δημόσια διαβούλευση, κατά την οποία οι πολίτες μπορούν να υποβάλουν γραπτές προτάσεις με στόχο την από κοινού σύνταξη της (νέας) **Συμφωνίας Συνεργασίας για ένα Αντιρατσιστικό Torino**. Με αυτόν τον τρόπο, ο Δήμος του Torino επιβεβαίωσε τη δέσμευσή του για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, ενώ παράλληλα εδραίωσε την ανοικτή και συμμετοχική προσέγγισή του στον καθορισμό της τοπικής πολιτικής.

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Valsecchi, 'Codice Rosso e Diritto Penale Sostanziale: le principali novità', in 2 Diritto penale e processo, (2020), p. 163.

C. Corsi, 'Evaluating the 'Salvini Decree': Doubts of Constitutional Legitimacy', EUI (2019), at https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/61784/PB_2019_06_MPC.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

GREVIO's (Baseline) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention) – ITALY, GREVIO/Inf(2019)18, available at <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e>.

IRES Piemonte, Gender Equality in Piedmont, (2019 Report), Chapter 3, p. 45 at https://www.ires.piemonte.it/pubblicazioni_ires/RAPPORTO%20UGUAGLIANZE%20DI%20GENERE%202019.pdf.

ISTAT (Italian National Statistics Institute), Integrated Information Framework on Violence Against Women in Italy (in Italian as "Quadro informativo integrato sulla violenza contro le donne in Italia"), <https://www.istat.it/it/violenza-sulle-donne>.

L. Sabbadini, Audizione davanti alla Commissione parlamentare d'inchiesta sul femminicidio, nonché su ogni forma di violenza di genere, (2017), available at <https://www.senato.it/service/PDF/PDFServer/DF/338920.pdf>.

N. Morandi, 'Il permesso di soggiorno per motivi umanitari ai sensi dell'art. 5, comma 6, D.lgs. N. 286/98', (June 2017), https://www.asgi.it/wp-content/uploads/2017/07/2017_Scheda-ASGI-permesso-umanitario_def.pdf.

Piedmont Regional Council, Three-year Plan Against Discrimination (2018-2020), https://www.regione.piemonte.it/web/sites/default/files/media/documenti/2019-01/piano_triennale_2018-2020_0.pdf.

Piedmont Regional Council, Three-Year Regional Plan of Interventions against Gender Violence (2017-2019), <https://www.regione.piemonte.it/web/temi/diritti-politiche-sociali/diritti/antiviolenza/piano-triennale-contro-violenza>.

S. Carta, 'Beyond closed ports: the new Italian Decree-Law on Immigration and Security', (2018), available at <https://eumigrationlawblog.eu/beyond-closed-ports-the-new-italian-decree-law-on-immigration-and-security/>.

S. Meili, 'The Constitutional Right to Asylum: The Wave of the Future in International Refugee Law?', Vol. 41 Fordham International Law Journal, (2018), p. 401.

The City of Turin, Collaboration Agreement for an Anti-racist Turin (in Italian as "Patto di Collaborazione per una Torino Antirazzista"), <http://www.comune.torino.it/benicomuni/notizie/patto-di-collaborazione-per-una-torino-antirazzista.shtml>, http://www.comune.torino.it/ucstampa/comunicati/article_152.shtml.

The City of Turin, Coordination Against Violence Against Women (in Italian as "Coordinamento Contro la Violenza sulle Donne", CCVD), http://www.comune.torino.it/politichedigenere/po/po_reti/po_cccvd/index.shtml.

The City of Turin, Guidelines for Interculture and Participation" (in Italian as "Linee guida per il Coordinamento alle Politiche per l'Interculturalità e alla Partecipazione"), http://www.integrazionemigranti.gov.it/Attualita/Notizie/Documents/La%20politica%20interculturale%20della%20Citt%C3%A0%20di%20Torino_latest.pdf.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΑΛΤΟ ΑΛΕΝΤΕΙΟ (ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ)

Cláudia Múrias*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η Πορτογαλία έχει δεσμευτεί ως προς το σεβασμό και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η Εθνοσυνέλευση έχει την αρμοδιότητα να νομοθετεί και η «Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, Δικαιωμάτων, Ελευθεριών και Εγγυήσεων» του Κοινοβουλίου επιβλέπει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συντάσσει και υποβάλλει νομοσχέδια και αναφορές για κοινοβουλευτική έγκριση. Αρκετές κυβερνήσεις δεσμεύτηκαν να υπερασπιστούν και να ενισχύσουν το Κράτος Πρόνοιας, προωθώντας μια πραγματική κοινωνική ένταξη των πολιτών και την ανάπτυξη τοπικών, περιφερειακών και εθνικών πρωτοβουλιών που αναγνωρίζουν τα οφέλη της πολυμορφίας και της διαπολιτισμικής κοινωνίας, σύμφωνα με την αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης, κατά το άρθρο 13 του Συντάγματος της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (CPR).

Η Πορτογαλία είναι ένα ενιαίο κράτος το οποίο σέβεται στην οργάνωση και στη λειτουργία του τις αρχές της **επικουρικότητας**, της **αυτονομίας των τοπικών αρχών** και της **αποκέντρωσης** της δημόσιας διοίκησης. Σύμφωνα με το CRP, οι τοπικές αρχές είναι νομικά πρόσωπα, εκλέγουν αντιπροσωπευτικά όργανα και μέσω της άσκησης της ρυθμιστικής εξουσίας, επιδιώκουν να προωθήσουν τα συμφέροντα των πληθυσμών τους. Για τη διαχείριση κοινών στόχων, οι δήμοι μπορούν να συγκροτήσουν ενώσεις και ομοσπονδίες: τις Διαδημοτικές Κοινότητες (CIM), στις οποίες ο νόμος παρέχει ειδικές αρμοδιότητες και υποχρεώσεις έναντι των τοπικών υποθέσεων, συγκεκριμένα, την προώθηση της ευημερίας, της ποιότητας ζωής και της πραγματικής ισότητας των φύλων.

Η Πορτογαλία έχει επικυρώσει τα **διεθνή εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα** και τα Προαιρετικά Πρωτόκολλα που είναι πλέον γνωστά ως Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η οποία αποτελεί σημείο αναφοράς για την ερμηνεία των διατάξεων του Χάρτη των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς επίσης Διεθνείς Συμβάσεις όπως η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και το συναφές Πρωτόκολλο του 1967, η Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων και το Ψήφισμα Νο 1325 (2000) «Γυναίκες, ειρήνη και ασφάλεια» του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Όσον αφορά την Κοινότητα των Πορτογαλόφωνων Χωρών (CPLP), το Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων και τη Χειραφέτηση των Γυναικών ανακοίνωσε μια σειρά μέτρων για την καταπολέμηση των επιβλαβών παραδοσιακών πρακτικών, δηλαδή του ακρωτηριασμού/κοπής των γυναικείων γεννητικών οργάνων (FGM/C).

Σε **Ευρωπαϊκό επίπεδο**, η Πορτογαλία δεσμεύεται από το Ευρωπαϊκό δίκαιο (κυρίως οδηγίες και κανονισμοί της ΕΕ) το οποίο εκδίδεται από όργανα της ΕΕ και ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ως Κράτος Μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης (CoE), η Πορτογαλία έχει επικυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και πρέπει να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Πορτογαλία έχει επίσης επικυρώσει τις συμφωνίες και τις συμβάσεις του CoE για τους Πρόσφυγες, τους Διακινούμενους Εργαζομένους, τις Εθνικές Μειονότητες και τη Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Η Πορτογαλία ήταν από τις πρώτες χώρες που επικύρωσε τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Σύμβαση της Istanbul), σύμφωνα με την οποία τα συμβαλλόμενα Κράτη έχουν την υποχρέωση να προλαμβάνουν τη βία κατά των γυναικών, να προστατεύουν τα θύματά της και να διώκουν τους δράστες.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), σε συνεργασία με Κοινωνικά Ιδρύματα, και τον **Δείκτη Διαφοράς των Φύλων** του 2019, η Πορτογαλία κατατάσσεται στην πέμπτη θέση με τους ισότιμους κοινωνικούς νόμους και κανόνες (11,2%), αλλά αυτό δεν αντανakλάται στην καθημερινότητα και στις συμπεριφορές, οι οποίες θα έδειχναν χειρότερα αποτελέσματα. Για

* Cláudia Múrias, ψυχολόγος, ενεργό μέλος του Μητρώου Ψυχολόγων της Πορτογαλίας και αναγνωρισμένη από το CIG (Επιτροπή Ιθαγένειας και Ισότητας των Φύλων) Εμπειρογνώμονας σε θέματα Φύλου, σε συνεργασία με, τον João Pereira, υπεύθυνο πολιτικής του CIG με απόσπαση ως Σύμβουλος στο Συμβούλιο της Ευρώπης στο Τμήμα 'Σεξουαλικός Προσανατολισμός και Ταυτότητα Φύλου' (SOGI) και την Rita Félix Boavida, Κοινωνική Λειτουργό, σύμβουλο του προγράμματος CIMAA (Διαδημοτική Κοινότητα του Alto Alentejo).

παράδειγμα, οι γυναίκες και οι άνδρες έχουν τα ίδια δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας, εντός και εκτός της χώρας (0%), αλλά στην πράξη, λαμβάνοντας υπόψη την ασφάλεια των γυναικών που περπατούν μόνες τη νύχτα, η Πορτογαλία εξακολουθεί να έχει το υψηλότερο ποσοστό γυναικών, μεταξύ των χωρών του OECD, που δηλώνουν ότι αισθάνονται ανασφαλείς να μετακινηθούν ελεύθερα τη νύχτα (74%).

Σε σχέση με την **οικογένεια** προκύπτουν τα χειρότερα αποτελέσματα (21,8%), κυρίως λόγω του άνισου καταμερισμού της οικιακής εργασίας, οι γυναίκες περνούν τρεις φορές περισσότερες ώρες την ημέρα από τους άνδρες σε αυτές τις δραστηριότητες. Σε αυτόν τον τομέα, η Πορτογαλία είναι μία από τις χώρες του OECD όπου οι γυναίκες απασχολούνται περισσότερες ώρες την ημέρα με οικιακές δουλειές, αν και, κατά μέσο όρο, οι γυναίκες εργάζονται 38 ώρες την εβδομάδα και οι άνδρες εργάζονται 41 ώρες. Σύμφωνα με τον Δείκτη Ισότητας των Φύλων, οι οικογενειακές ευθύνες αναφέρονται ως εμπόδιο για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για το 41% των γυναικών σε σύγκριση με το 22% των ανδρών. Οι περισσότεροι άτυποι φροντιστές ηλικιωμένων ή/και ατόμων με αναπηρίες στην Πορτογαλία είναι γυναίκες (60%) και η Πορτογαλία έχει τις υψηλότερες ανεκπλήρωτες ανάγκες για επαγγελματική κατ' οίκον περίθαλψη σε ολόκληρη την ΕΕ (86%). Το 2016, το 23% των γυναικών και το 32% των ανδρών ηλικίας 20-49 ετών (δυσνητικοί γονείς) δεν πληρούσαν τους όρους για να υποβάλουν αίτηση για γονική άδεια και η ανεργία ή η απραξία ήταν ο κύριος λόγος για τον αποκλεισμό του 84% των γυναικών και το 52% των ανδρών. Η μισθολογική διαφορά μεταξύ των φύλων στην Πορτογαλία έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια: από 8,5% το 2007 σε 17,5% το 2017. Οι γυναίκες αποτελούν την πλειονότητα των φτωχών εργαζομένων (54%) και η συνταξιοδοτική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων στη Πορτογαλία είναι 31%. Τα κορίτσια και οι γυναίκες Ρομά έχουν χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και υψηλότερα ποσοστά ανεργίας. Μόνο το ένα τρίτο των γυναικών κατέχουν διευθυντικές θέσεις σε επιχειρήσεις (33%), το ποσοστό των γυναικών υπουργών αυξήθηκε από 14% σε 35% μεταξύ 2005 και 2018, το 36% των βουλευτών είναι γυναίκες, αλλά μόνο το 10% των Δημάρχων είναι γυναίκες.

Η τάση όσον αφορά τις πράξεις **βίας** σε σχέση με το φύλο εξακολουθεί να είναι σημαντική. Η νομοθεσία της Πορτογαλίας παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις όσον αφορά την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Σύμφωνα με την **Ετήσια Έκθεση Εσωτερικής Ασφάλειας (RASI)**, το 2018 υπήρξαν 22.423 αναφορές για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και η αστυνομία κατέγραψε 421 αναφορές βιασμού σε εθνικό επίπεδο, ενώ στο CIM του Alto Alentejo (CIMAA), υπήρξαν 285 αναφορές για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και 6 αναφορές βιασμού. Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Αναπηρίας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ODDH), μία στις δύο γυναίκες με αναπηρία στην Πορτογαλία είναι θύμα βίας σε σχέση με το φύλο, συμπεριλαμβανομένων των βιασμών. Μια Ευρωπαϊκή μελέτη εκτιμά ότι περίπου 1.300 κορίτσια στην Πορτογαλία έχουν υποστεί FGM/C το 2011 και ορισμένες ΜΚΟ αναφέρουν ότι FGM/C εφαρμόζεται και σε νεαρά κορίτσια φτωχών Αφρικανικών κοινοτήτων, κυρίως μεταναστών από τη Γουινέα-Μπισάου. Δύο στα τρία θύματα ανθρωποκτονίας στην Πορτογαλία είναι γυναίκες και σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία από δημοσιεύματα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μέσα στους πρώτους 10 μήνες του 2019, σημειώθηκαν 28 θάνατοι γυναικών που σχετίζονται με ενδοοικογενειακή βία. Επιπλέον, το 85% των καταγγελιών για ενδοοικογενειακή βία απορρίπτονται χωρίς απαγγελία κατηγοριών, λιγότερο από το 7% καταλήγει σε καταδίκες, εκ των οποίων η ποινή τις περισσότερες φορές αναστέλλεται. Στη πραγματικότητα, μόνο το 10% των καταδικασθέντων καταλήγει στη φυλακή. Τα τελευταία 15 χρόνια, περισσότερα από χίλια παιδιά έχουν μείνει ορφανά λόγω της ενδοοικογενειακής βίας (ωστόσο, τα παιδιά δεν θεωρούνται θύματα). Υπάρχει έλλειψη συντονισμού μεταξύ Οικογενειακών και Ποινικών Δικαστηρίων, γεγονός που οδηγεί σε αντιφατικές δικαστικές αποφάσεις (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων επίσκεψης που χορηγούνται σε παραβάτες πατέρες, των οποίων τα παιδιά μαζί με τις μητέρες τους βρίσκονται σε «καταφύγια» υπό προστασία).

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Από τον Οκτώβριο του 2017, πολλά νομοθετικά μέτρα έχουν τεθεί σε εφαρμογή, τα οποία έχουν ενισχύσει το νομικό πλαίσιο για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων και της βίας σε σχέση με το φύλο. Με το **Νόμο Νο 62/2017**, της 1^{ης} Αυγούστου, θεσπίστηκε το καθεστώς ισορροπημένης εκπροσώπησης γυναικών και ανδρών στα διοικητικά και εποπτικά όργανα φορέων του δημόσιου τομέα, στον κρατικό επιχειρηματικό τομέα και σε εταιρείες του χρηματιστηρίου, καθορίζοντας ως ελάχιστο όριο το 33% για κάθε φύλο.

Ο **Νόμος Νο 60/2018, της 21^{ης} Αυγούστου**, ενέκρινε διάφορα μέτρα για την προώθηση της ίσης αμοιβής γυναικών και ανδρών για ίση εργασία ή εργασία ίσης αξίας, κάνοντας τροποποιήσεις και αλλαγές στο Νόμο υπ'άρ. 10/2001, της 21^{ης} Μαΐου, ο οποίος θεσπίζει την Ετήσια Έκθεση για την Πρόοδο της Ισότητας μεταξύ Ανδρών και Γυναικών στην Εργασία, την Απασχόληση και την Κατάρτιση, το Νόμο υπ'άρ. 105/2009, της 14^{ης} Σεπτεμβρίου, ο οποίος ρυθμίζει και τροποποιεί τον Κώδικα Εργασίας, και το Νομοθετικό Διάταγμα υπ'άρ. 76/2012, της 26^{ης} Μαρτίου, το οποίο εγκρίνει τη δομή της Επιτροπής για την Ισότητα στην Εργασία και την Απασχόληση, όπως επίσης επέκτεινε τις αρμοδιότητες για την έκδοση Τεχνικής Πρότασης για τις Διακρίσεις στις Αποδοχές. Ο **Νόμος Νο 26/2019, της 28^{ης} Μαρτίου**, καθορίζει ότι η Ετήσια Έκθεση Προόδου θα πρέπει να περιλαμβάνει

πληροφορίες για την εξέλιξη της ισορροπημένης εκπροσώπησης μεταξύ γυναικών και ανδρών στις θέσεις των φορέων διαχείρισης και δημόσιας διοίκησης και ο **Οργανικός Νόμος υπ'αρ. 1/2019**, της 29^{ης} Μαρτίου, θέσπισε τη δεύτερη τροποποίηση του νόμου περί ισότητας στα όργανα της πολιτικής εξουσίας, απαιτώντας 40% αντιπροσώπευση του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

Σε ό,τι αφορά τα οικογενειακά ζητήματα, ο θεσμός του γάμου προστατεύονταν από τον **Νόμο υπ'αρ. 71/2018, της 31^{ης} Δεκεμβρίου**, ο οποίος προβλέπει, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση, τα αποδεικτικά στοιχεία, την ισοδυναμία του γάμου στην εργασία, τη φορολογία και τις συντάξεις, την παραμονή στο σπίτι σε περίπτωση θανάτου ή τη διάλυση του γάμου, την υιοθεσία και τις προϋποθέσεις επίσημης διάλυσης όταν κάποιος από τα μέλη έχει ως σκοπό να ωφεληθεί από την ένωση. Ο **Νόμος υπ'αρ. 90/2019, της 4^{ης} Σεπτεμβρίου**, ενίσχυσε την προστασία της γονικής μέριμνας, επεκτείνοντας τα δικαιώματα αυτής και της υιοθεσίας σε ζευγάρια γονέων του ιδίου φύλου, αλλάζοντας τον Κώδικα Εργασίας (Ν. 7/2009, της 12^{ης} Φεβρουαρίου) και το Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 91/2009 της 9^{ης} Απριλίου ρύθμιζε την προστασία της γονικής μέριμνας, στο πλαίσιο του ενδεχόμενου μητρότητας, πατρότητας και υιοθεσίας, των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα σύμφωνα με το υπάρχον καθεστώς κοινωνικής προστασίας, και το Νομοθετικό Διάταγμα υπ'αρ. 91/2009, της 9^{ης} Απριλίου, καθόρισε το νομικό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας των γονέων σύμφωνα με το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας και το υπο-καθεστώς αλληλεγγύης. Ο **Νόμος υπ'αρ. 100/2019 της 6^{ης} Σεπτεμβρίου**, ενέκρινε τον Κανονισμό του Άτυπου Παρόχου Φροντίδας, αλλάζοντας τον Κώδικα Καθεστώτων Συνεισφοράς του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας και τον Νόμο υπ'αρ. 13/2003, της 21^{ης} Μαΐου.

Με **Ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 61/2018, της 21^{ης} Μαΐου**, ένας νέος κύκλος προγράμματος ξεκίνησε, δίνοντας έγκριση στο πλάνο **Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα και τη Μη Διάκριση 2018-2030 – «Πορτογαλία + Ισότητα»**, το οποίο απαρτίζεται από τρία Σχέδια Δράσης που καθορίζουν στρατηγικούς στόχους και ειδικές διατάξεις για την ισότητα και τη μη-διάκριση σε σχέση με το φύλο (PAIMH), την πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής βίας εναντίον των γυναικών, της βίας σε σχέση με το φύλο και της ενδοοικογενειακής βίας (PAVMVD) και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και έκφρασης, καθώς και τα χαρακτηριστικά φύλου (PAOIEC). Επίσης, με **Ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών υπ'αρ. 80/2018**, της 19^{ης} Ιουνίου, εγκρίθηκε το τέταρτο Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων 2018-2021 και με το **Ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών Νο 33/2019**, της 15^{ης} Φεβρουαρίου, το οποίο ενέκρινε το 3^ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την εφαρμογή της απόφασης 1325 (2019-2022) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Το **Διάταγμα υπ'αρ. 8/2019**, της 6^{ης} Μαρτίου, κήρυξε μονοήμερο εθνικό πένθος για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και αρκετά από τα Ψηφίσματα του Κοινοβουλίου εισηγήθηκαν την βελτίωση των μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας. Το **Ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου Νο 139/2019 της 19^{ης} Αυγούστου**, ενέκρινε την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης, σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (VMVD), το οποίο θα προωθηθεί από τα υπουργεία Ιθαγένειας και Ισότητας, Εσωτερικής Διοίκησης, Δικαιοσύνης, Παιδείας, Εργασίας, Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Πρόνοιας και Υγείας. Κατά τη διάρκεια του **Συμβουλίου των Υπουργών, στις 23 Απριλίου 2020**, έπειτα από τις συστάσεις της Ομάδας Εμπειρογνομόνων για την Καταπολέμηση της Βίας εναντίον των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (GREVIO), έγιναν αρκετές τροποποιήσεις στο νομικό πλαίσιο.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η Ευρωπαϊκός Χάρτης για την Ισότητα των Γυναικών και των Ανδρών στην Τοπική Ζωή αποτέλεσε την έμπνευση για τα Δημοτικά και Διαδημοτικά Σχέδια για την Ισότητα. Η CIMAA ξεκίνησε τη στρατηγική της για την Ισότητα με το **Διαδημοτικό Σχέδιο για την Ισότητα του Alto Alentejo East** καθώς και αυτό του **Alto Alentejo West**, αναλαμβάνοντας το συντονισμό του πρώτου σε συνεργασία με την Πορτογαλική Αντιπροσωπεία του Ερυθρού Σταυρού του Portalegre και το Κέντρο Υποστήριξης της για τα θύματα της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Σύμφωνα με το Ψήφισμα του Συμβουλίου Υπουργών υπ'αρ. 39/2010 της 25^{ης} Μαΐου, οι Τοπικοί Σύμβουλοι για την Ισότητα είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση και την προώθηση της εφαρμογής των μέτρων που προβλέπονται στις τοπικές στρατηγικές, σχετικά με την προώθηση της ισότητας, την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλων μορφών διακρίσεων. Επτά δήμοι της CIMAA μέχρι στιγμής έχουν διορίσει δημοτικούς συμβούλους: Alter do Chão, Avis, Gavião, Monforte, Ponte de Sor, Portalegre και Sousel. Τον περασμένο Ιούνιο, η CIMAA έκανε αίτηση για την σύνταξη Διαδημοτικού Σχεδίου για την Ισότητα (2021-2024) σύμφωνα με τα νέα πρωτόκολλα της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα και την Καταπολέμηση των Διακρίσεων 2018-2030 «Πορτογαλία + Ισότητα».

Στις 5 Φεβρουαρίου 2019, υπεγράφη πρωτόκολλο μεταξύ της Επιτροπής για την Ιθαγένεια και την Ισότητα των Φύλων (CIG) και της Εθνικής Ένωσης Δήμων της Πορτογαλίας (ANMP). Στόχος ήταν η καθιέρωση θεσμικής συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτονομίας και ενδυνάμωσης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, βρίσκοντας λύσεις που μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες στέγασης των θυμάτων όταν φεύγουν από το καταφύγιο έκτακτης ανάγκης και επιστρέφουν στη ζωή στην κοινότητα (Εθνικό Δίκτυο

Υποστήριξης για τα θύματα Ενδοοικογενειακής Βίας). Πέντε δήμοι από το CIMAA έχουν υπογράψει αυτό το πρωτόκολλο: Arronches, Campo Maior, Castelo de Vide, Monforte και Sousel.

Η Στρατηγική για την Καταπολέμηση της Βίας σε σχέση με το Φύλο και της Ενδοοικογενειακής βίας (2018-2021) στοχεύει στην κατά τόπους αντιμετώπιση της βίας, δίνοντας έμφαση στις δράσεις ευαισθητοποίησης της κοινότητας στις πληττόμενες περιοχές, την κατάρτιση επαγγελματιών και την προτεινόμενη νομοθεσία ώστε να βελτιωθεί η νομική υποστήριξη στα θύματα. Σύμφωνα και με τα δύο **Πρωτόκολλα Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Βίας σε σχέση με το Φύλο και της Ενδοοικογενειακής βίας του Alto Alentejo East και Alto Alentejo West**, μια ομάδα ενδιαφερομένων οι οποίοι έχουν υπογράψει για τη δέσμευσή τους, αποτελεί ένα Δίκτυο για την προώθηση των απαραίτητων προϋποθέσεων για την υποστήριξη και προστασία των θυμάτων, παρέχοντας οικονομική, τεχνική και υλικοτεχνική στήριξη, αναζητώντας πόρους που υπάρχουν ήδη στην εν λόγω κοινότητα.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Η κυβέρνηση θεωρεί ότι όλες οι χώρες της ΕΕ είναι ασφαλείς χώρες προέλευσης ή διέλευσης. Επέστρεψε τους αιτούντες άσυλο στη χώρα εισόδου τους στην ΕΕ ώστε να εξεταστούν εκεί οι αιτήσεις τους. Η Πορτογαλία συμφώνησε να δεχτεί 4.754 πρόσφυγες μέσω του προγράμματος μετεγκατάστασης της ΕΕ. Το 2018, η κυβέρνηση εκπλήρωσε τη δέσμευσή της και δέχτηκε πρόσφυγες στο πλαίσιο του σχεδίου μετεγκατάστασης της ΕΕ για πρόσφυγες που εισήλθαν στην ΕΕ μέσω της Ελλάδας και της Τουρκίας και προσέφερε την πορτογαλική υπηκοότητα σε πρόσφυγες που κατοικούν στην Πορτογαλική επικράτεια. Σύμφωνα με αναφορές κάποιων ΜΚΟ και κάποιων μέσων μαζικής ενημέρωσης, οι αρχές οδήγησαν σε κράτηση ορισμένους αιτούντες άσυλο οι οποίοι υπέβαλαν τις αιτήσεις τους για διεθνή προστασία σε σημεία διέλευσης στα σύνορα. Εάν οι αιτούντες άσυλο έκαναν έφεση για μια αρνητική απόφαση, θα μπορούσαν να παραμείνουν υπό κράτηση για έως και 60 ημέρες, χωρίς άλλη εναλλακτική λύση. Η κυβέρνηση παρείχε επίσης προσωρινή προστασία σε άτομα που ενδεχομένως δεν ήταν πρόσφυγες και επίσης παρείχε επικουρική προστασία σε περίπου 136 άτομα το 2017, σύμφωνα με τη ΜΚΟ 'Πορτογαλικό Συμβούλιο Προσφύγων' (CPR). Το κέντρο υποδοχής για τους πρόσφυγες στη Λισαβόνα παραμένει υπερπλήρες.

Οι μετανάστες που δεν εμπίπτουν στη συγκεκριμένη νομική κατηγορία του "πρόσφυγα" ενδέχεται να βρεθούν σε καταστάσεις όπου θα είναι πιο ευάλωτοι. Οι ΜΚΟ αναφέρουν διακρίσεις σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η στέγαση και η απασχόληση. Η μισαλλοδοξία, τα εγκλήματα και η ρητορική μίσους προκαλούν ανησυχία στην Πορτογαλία, ιδίως στην επιμονή των περιπτώσεων αστυνομικής βίας κατά των μεταναστών (Βραζιλίας, Ουκρανίας, Ρουμανίας και Μολδαβίας) και των εθνικών μειονοτήτων (ιδίως των απογόνων Ρομά και Αφρικανών, αλλά περιλαμβάνει επίσης Μουσουλμάνους, λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους και τρανς). Το CoE, όργανο παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας (ECRI), προειδοποιεί, ότι **ακροδεξιές και νεοναζιστικές ομάδες** διαδίδουν ρητορική μίσους στο Διαδίκτυο και απειλούν τους μετανάστες και τις οργανώσεις που εργάζονται για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους και ότι οι κυρώσεις δεν αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα. Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεσή της, η Επιτροπή για την Ισότητα και την Καταπολέμηση των Φυλετικών Διακρίσεων (CICDR) έλαβε 436 καταγγελίες για διακρίσεις το 2019, αύξηση κατά 26%. Όσον αφορά το περιεχόμενο των καταγγελιών, το 44% σχετιζόταν με την εθνικότητα (κυρίως μεταναστών από Βραζιλία, Ουκρανία, Ρουμανία και Μολδαβία). Το 35% των καταγγελιών που υποβλήθηκαν αναφέρονταν σε διακρίσεις σε σχέση με Αφρικανική/μαύρη προέλευση και 17% σχετιζόταν με τους Ρομά.

Η Πορτογαλία είναι χώρα προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για άνδρες, γυναίκες και παιδιά, σε σχέση με **την καταναγκαστική εργασία και τη σεξουαλική εμπορία**. Τα θύματα της εμπορίας προέρχονται κυρίως από την Αφρική και την Ανατολική Ευρώπη και σε μικρότερο βαθμό από τη Λατινική Αμερική και την Ασία. Ενώ τα περισσότερα θύματα καταναγκαστικής εργασίας είναι άνδρες, μια αύξηση του αριθμού των γυναικών θυμάτων καταναγκαστικής εργασίας καταγράφηκε το 2015 χωρίς να αποκλείονται τα παιδιά. Σύμφωνα με το **Πορτογαλικό Παρατηρητήριο για την Εμπορία Ανθρώπων**, οι αλλοδαποί θύματα εμπορίας για εργασία, προορίζονται για εκμετάλλευση σε γεωργικές και οικοδομικές εργασίες και για οικιακές υπηρεσίες, ενώ οι Πορτογάλοι ήταν θύματα εκμετάλλευσης σε εστιατόρια, γεωργικές εργασίες και οικιακές υπηρεσίες, κυρίως στην Πορτογαλία και την Ισπανία. Οι κυβερνητικές προσπάθειες για την πρόληψη και την εξάλειψη της καταναγκαστικής εργασίας περιλάμβαναν μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης σε όλη τη χώρα και την κατάρτιση των δυνάμεων ασφαλείας για τον εντοπισμό, τη σήμανση και την οδήγηση των θυμάτων σε υπηρεσία στήριξης. Σύμφωνα με ΜΚΟ και μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι καταδίκες παραμένουν λίγες και οι καταδικασθέντες παραβάτες συχνά αποφεύγουν τη φυλάκιση, υποτιμώντας τις προσπάθειες επιβολής του νόμου και την προστασία των θυμάτων. Το 2017, τα δικαστήρια δίκασαν και καταδίκασαν μόνο 11 εμπόρους για καταναγκαστική εργασία.

Οι αλλοδαπές γυναίκες και τα παιδιά, κυρίως από την Αφρική και την Ανατολική Ευρώπη, καθώς και γυναίκες και παιδιά φτωχών οικογενειών της Πορτογαλίας γίνονται θύματα σεξουαλικής εμπορίας εντός της χώρας. Θύματα

από την Πορτογαλία έχουν επίσης υποστεί σεξουαλική εμπορία σε άλλες χώρες, κυρίως στην Ευρώπη. Οι πορτογαλικές αρχές ανέφεραν ότι οι διακινητές φέρνουν γυναίκες και παιδιά, κυρίως από τις αφρικανικές χώρες, στην Πορτογαλία για να ζητήσουν άσυλο, προτού προωθήσουν τα θύματα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες για εκμετάλλευση.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Από τον Οκτώβριο του 2017, έχουν τεθεί σε εφαρμογή πολλά νομοθετικά μέτρα και έχουν ενισχυθεί τα νομικά εργαλεία για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων σε σχέση με τη μετανάστευση.

Με το **Ψήφισμα του Υπουργικού Συμβουλίου υπ'αρ. 80/2018 της 19ης Ιουνίου**, η Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι η μάστιγα της εμπορίας ανθρώπων λαμβάνει ολόένα και πιο διαφορετικές, σύνθετες και περίπλοκες μορφές, πράγμα που συνεπάγεται την ανάγκη για μια καλά καθορισμένη και συνεκτική προσανατολισμένη στρατηγική, μέσω μιας συντονισμένης και αποτελεσματικής πολιτικής ασφάλειας, που ανταποκρίνεται στους κύριους εσωτερικούς και εξωτερικούς κινδύνους και απειλές και προωθεί την ολοκληρωμένη προστασία των θυμάτων. Το 4^ο Εθνικό Σχέδιο κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (2018-2021) έχει στόχο να ενισχυθεί η συνειδητοποίηση έ σχετικά με το θέμα της εμπορίας ανθρώπων, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα θύματα έχουν καλύτερη πρόσβαση στα δικαιώματά τους και πληρούν τις προϋποθέσεις παρέμβασης και να ενισχυθεί ο αγώνας ενάντια στα δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος, που σημαίνει διάλυση του επιχειρηματικού μοντέλου και διάλυση της αλυσίδας εμπορίας. Επίσης ο **Νόμος υπ'αρ. 26/2018 της 5^{ης} Ιουλίου**, τροποποιεί τον Νόμο για την Προστασία των Παιδιών και της Νεολαίας σε Κίνδυνο, εγκεκριμένου ως παράρτημα του Νόμου Νο 147/99 της 1^{ης} Σεπτεμβρίου και το καθεστώς εισόδου, παραμονής, εξόδου και απομάκρυνσης των αλλοδαπών από την εθνική επικράτεια, εγκεκριμένου από τον Νόμο υπ'αρ. 23/2007 της 4^{ης} Ιουλίου, για μια αποτελεσματική ρύθμιση της νομικής κατάστασης παιδιών και νέων ξένης εθνικότητας φιλοξενούμενων σε Κρατικά ιδρύματα.

Τον Αύγουστο του 2019, η Πορτογαλία έγινε μια από τις πρώτες χώρες που ενέκρινε, με **Ψήφισμα του Συμβουλίου Υπουργών υπ'αρ. 141/2019 της 20ης Αυγούστου**, το Εθνικό Σχέδιο Εφαρμογής του Παγκόσμιου Συμφώνου για τη Μετανάστευση. Το Παγκόσμιο Σύμφωνο για την Ασφαλή, Ομαλή και Τακτική Μετανάστευση είναι η πρώτη διακυβερνητική διαπραγματευόμενη συμφωνία, που καταρτίστηκε υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και καλύπτει όλες τις διαστάσεις της διεθνούς μετανάστευσης με ολιστικό και ολοκληρωμένο τρόπο.

Για την εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των εθνικών μειονοτήτων, το **Ψήφισμα του Συμβουλίου Υπουργών υπ'αρ. 154/2018 της 8^{ης} Νοεμβρίου**, θέσπισε την Εθνική Στρατηγική Ένταξης των Κοινοτήτων Ρομά (ENICC). Το ENICC σκοπεύει να βελτιώσει την ευημερία και την ένταξη των Ρομά, να ενθαρρύνει την αμοιβαία κατανόηση και τη θετική αλληλεπίδραση, και να αποδομήσει τα στερεότυπα, παρέχοντας το απαραίτητο πλαίσιο για διάλογο μεταξύ των δημοσίων υπαλλήλων, των Ρομά και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται για και με αυτές τις κοινότητες. Προκειμένου να δοθεί λύση στο ζήτημα των νέων χωρίς δουλειά ή εκπαίδευση, που ονομάζονται NEET, το ENICC επέκτεινε το Πρόγραμμα Escolhas, ένα πρόγραμμα κοινωνικής ένταξης που χρηματοδοτήθηκε από τον Ύπατο Αρμοστή για τη Μετανάστευση (ACM), για νέους έως 30 ετών.

Επίσης, ο **Νόμος υπ'αρ. 83/2019, της 3^{ης} Σεπτεμβρίου**, δηλαδή ο Νόμος περί Στέγασης, καθιέρωσε τις βάσεις του δικαιώματος στέγασης και των θεμελιωδών καθηκόντων του κράτους στην αποτελεσματική εγγύηση αυτού του δικαιώματος σε όλους τους πολίτες, σύμφωνα με τους όρους του Συντάγματος, «καθιερώνοντας ότι ο καθένας έχει το δικαίωμα στέγασης, για τον εαυτό του και την οικογένειά του, ανεξάρτητα από καταγωγή ή εθνικότητα, φύλο, γλωσσά, τόπο καταγωγής, εθνικότητα, θρησκεία, πιστεύω, πολιτικές ή ιδεολογικές πεποιθήσεις, εκπαίδευση, οικονομική κατάσταση, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, ηλικία, αναπηρία ή κατάσταση υγείας».

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Στις 21 Ιουνίου 2018, η ACM ξεκίνησε το πρόγραμμα **Τοπικά Σχέδια για την Ένταξη των Κοινοτήτων Ρομά (PLICC)**, χρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020), με στόχο οι δήμοι και οι τοπικές κοινότητες να προωθήσουν τοπικές παρεμβάσεις και δημοκρατική συμμετοχή από τις κοινότητες των Ρομά και να δημιουργήσουν συνεργίες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή στρατηγικών για την προσέγγιση των κοινοτήτων Ρομά στην πλειονότητα της κοινωνίας. Το έργο κατέληξε σε έναν Οδηγό για τον Σχεδιασμό Τοπικών Σχεδίων για την Ενσωμάτωση των Κοινοτήτων Ρομά με στόχο την ενίσχυση της συνάφειας της ένταξης των Ρομά στην πολιτική και δημόσια ατζέντα των διαφόρων τοπικών φορέων (Ενορίες, Δήμοι, Διαδημοτικές Κοινότητες, Επαρχίες και Περιφέρειες), επισημαίνοντας πόσο απαραίτητη είναι για την ανάπτυξη η συνεργασία και ο μη-αποκλεισμός. Συμμετείχαν 14 κομητείες στη δημιουργία των 12 PLICC. Η Διαδημοτική Κοινότητα του Alentejo Central ανέπτυξε δύο Διαδημοτικά Σχέδια, ένα εκπροσωπώντας τους δήμους Borba και Estremoz, και το άλλο τους δήμους Moura και Mourão.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο κεντρικός ρόλος των δήμων και άλλων τοπικών δημόσιων υπηρεσιών, φορέων της κοινωνίας των πολιτών και των ανθρώπων που εκπροσωπούν τις κοινότητες των Ρομά ξεχωρίζει για τη γνώση της κοινωνικής κατάστασης και των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού Ρομά της Πορτογαλίας, καθώς και

στον καθορισμό ενός στρατηγικού σχεδίου παρέμβασης. Επιπλέον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η ομάδα σχολείων και κέντρων κατάρτισης του Portalegre και του Campo Maior εφαρμόζει ήδη δύο Προγράμματα Escolhas (E6G) για την ένταξη των κοινοτήτων Ρομά με σκοπό την προώθηση της δημοκρατικής συμμετοχής τους.

Το CIMAA θα μπορούσε να προωθήσει τη δημιουργία ΜΚΟ Ρομά, οι οποίες θα εκπροσωπούν την κοινότητα των Ρομά και θα αλληλοεπιδρούν με τοπικούς επαγγελματίες και τον τοπικό πληθυσμό για μια συλλογική κριτική σκέψη όσον αφορά τα κύρια προβλήματα και τις ανάγκες που γίνονται αισθητές στις περιοχές και θα σχεδιάζουν προσαρμοσμένες πρακτικές και λύσεις για την ένταξη των Ρομά στη Δημόσια Ζωή. Αυτή η συλλογική εργασία θα πρέπει να εμπλέκει όλους και κατά συνέπεια όλοι να είναι συνυπεύθυνοι.

Το ίδιο θα πρέπει να γίνει και με τους αλλοδαπούς που σπουδάζουν και ζουν στην επικράτεια CIMAA (κυρίως από τη Βραζιλία και απογόνων Αφρικανικής προέλευσης).

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ACM (High Commissioner for Migration), Partnerships, Municipalities, available at <https://www.acm.gov.pt/pt/parceiros/municipios>.

CICDR (Commission for Equality and Against Racial Discrimination), *Annual Report on the Status of Racial and Ethnic Equality and Non-Discrimination*, available at <https://www.cicdr.pt/-/relatorio-anual-sobre-a-situacao-da-igualdade-e-nao-discriminacao-racial-e-etnica>.

CIG (Commission for Citizenship and Gender Equality), *Domestic Violence, Law*, available at <https://www.cig.gov.pt/portal-violencia-domestica/legislacao/>.

CITE (Commission for Equality in Labour and Employment), *National Law*, available at <http://cite.gov.pt/pt/acite/legislacaonacion05.html>.

ECRI (European Commission against Racism and Intolerance), *Report on Portugal (fifth monitoring cycle) CRI(2018)35*, (2018), available at <https://rm.coe.int/fifth-report-on-portugal/16808de7da>.

EIGE (European Institute for Gender Equality), *Gender Equality Index 2019: Portugal*, (2019), available at <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2019-portugal>.

Human Rights Committee, *Concluding observations on the fifth periodic report of Portugal. CCPR/C/PRT/CO/5*, (2020), available at https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR/C/PRT/CO/5&Lang=En.

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development), *Social Institutions and Gender Index*, (2019), available at <https://www.genderindex.org/wp-content/uploads/files/datasheets/2019/PT.pdf>.

PpDM (Portuguese Platform for Women's Rights), *33rd UPR Pre-Session: Women's Human Rights in Portugal* (2019), available at <https://plataformamulheres.org.pt/site/wp-content/ficheiros/2019/04/Portuguese Platform for Women s Rights 1 .pdf>.

Public Prosecution Service, Documentation and Comparative Law Office, *Human Rights* (2020), available at <http://gddc.ministeriopublico.pt/pagina/direitos-humanos?menu=direitos-humanos>.

RASI, *Annual Internal Security Report*, (2018), available at <https://www.portugal.gov.pt/download-ficheiros/ficheiro.aspx?v=ad5cfe37-0d52-412e-83fb-7f098448dba7>.

Resolution of the Council of Ministers No. 61/2018, of 21 May, adopted the National Strategy for Equality and Non-Discrimination - "Portugal + Equal" (2018-2030), available at <https://www.cig.gov.pt/wp-content/uploads/2018/07/Resol Cons - Ministros 61 2018.pdf>.

Resolution of the Council of Ministers No. 80/2018, of 19 June, adopted the 4th National Plan against Trafficking in Human Beings (2018-2021), available at <https://www.cig.gov.pt/wp-content/uploads/2018/06/0254602552.pdf>.

Resolution of Council of Ministers Nº. 154/2018, of 8 November, adopted The National Roma Communities Integration Strategy (ENICC), (2013-2022), available at <https://www.acm.gov.pt/documents/10181/52642/Publicac%CC%A7a%CC%83o+ENICC EN bx.pdf/c129278c-86bc-4647-88e7-f362a61c56f1>.

Resolution of the Council of Ministers No. 33/2019, of 15 February, that approved 3rd National Action Plan on the Implementation of the UN Security Council Resolution 1325 (2019-2022), available at <https://www.cig.gov.pt/wp->

<content/uploads/2019/05/III-Plano-Nacional-de-A%C3%A7%C3%A3o-para-a-Implementa%C3%A7%C3%A3o-da-RCSNU-1325-2019-2022.pdf>

Resolution of the Council of Ministers No. 141/2019, of 20 August, approves the National Implementation Plan of the Global Compact for Migration, (2019-2020), available at <https://www.portaldiplomatico.mne.gov.pt/en/foreign-policy/multilateral-affairs/the-national-implementation-plan-of-the-global-compact-for-migration>.

United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labour, *Portugal 2015 Human Rights Report*, available at <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2015&dlid=252889>.

United States Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labour, *Portugal 2018 Human Rights Report*, available at <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/portugal/>.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ BUCURESTI ΚΑΙ BAIA MARE (ΡΟΥΜΑΝΙΑ)

Emanuel Adrian Sarbu*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η Ρουμανία είναι μια Νότιο-Ανατολική Ευρωπαϊκή χώρα, η οποία βρίσκεται μεταξύ Μαύρης Θάλασσας, Βουλγαρίας, Ουκρανίας, Μολδαβίας, Ουγγαρίας και Σερβίας. Με περίπου 20 εκατομμύρια κατοίκους (19.414.458 την 1^η Ιανουαρίου 2019, σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικών), η Ρουμανία μπηκε στο NATO το 2004 και στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007. Έχει 42 νομούς, 103 δήμους, 2.861 κοινότητες και 12.957 χωριά (Ciuchea et al., 2015, p. 5). Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat η κατανομή είναι, 9.500.450 άνδρες και 9.914.008 γυναίκες και από τον συνολικό πληθυσμό, 121.099 από ξένες χώρες και απάτριδες.

Οι εταίροι του προγράμματος R&C είναι τρεις από δύο πόλεις της Ρουμανίας: **Directia Generală de Asistență Socială a Municipiului București** (Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας – Δήμος του București), **CARITAS Bucharest** and **Serviciul Public Asistență Socială Baia Mare**.

Το **București** είναι η πρωτεύουσα και η μεγαλύτερη πόλη της Ρουμανίας, με περίπου 2 εκατομμύρια κατοίκους επίσημα (1.883.425 σύμφωνα με την εθνική απογραφή του 2011 και 1.829.897 την 1^η Ιανουαρίου 2019, σύμφωνα με το Εθνικό Ίδρυμα Στατιστικών), αλλά με τουλάχιστον άλλο ένα (ή ίσως δύο) εκατομμύριο διερχομένων για λόγους εργασίας ή σπουδών. Είναι το κύριο διοικητικό και πολιτικό κέντρο.

Η **Baia Mare** είναι η πρωτεύουσα του νομού Maramureș και βρίσκεται στη Βορειοδυτική πλευρά της Ρουμανίας, περίπου 600 χλμ. από το București, κοντά στα σύνορα και με την Ουγγαρία (70χλμ) και με την Ουκρανία (50χλμ). Σύμφωνα με την εθνική απογραφή του 2011, η Baia Mare είχε συνολικό πληθυσμό 123.738 κατοίκους. Ανάμεσά τους, 58.800 άνδρες (46.27%) και 64.938 γυναίκες. Οι μεγαλύτερες μειονότητες ήταν: Ούγγροι, 12.570, 12.25% του συνολικού πληθυσμού και 2.76% Ρομά, 3.107. Το 2020, όλος ο νομός του Maramureș αριθμεί 460.689 κατοίκους, εκ των οποίων 144.925 ζουν στη Baia Mare (INSS, 2020).

Η βία και οι διακρίσεις είναι στη δημόσια ατζέντα της Ρουμανίας εδώ και δεκαετίες. Η **Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων εναντίον των Γυναικών** επικυρώθηκε από τη Βουλή της Ρουμανίας στις 7 Ιανουαρίου 1982. Μετά την πτώση του κομμουνισμού, το Δεκέμβριο του 1989, συνεχίζουν να προκαλούν την προσοχή του κράτους. Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο 13 Ευρωπαϊκά κράτη αναφέρουν ότι «η εθνικότητα είναι σαφώς προστατευόμενη στη νομοθεσία ενάντια στις διακρίσεις» και η Ρουμανία είναι μια από αυτές (ENAR, 2016, σελ. 38).

Το **Σύνταγμα** της Ρουμανίας δηλώνει ότι η χώρα ανήκει σε όλους τους πολίτες της, ανεξάρτητα από φυλή, εθνικότητα, εθνότητα, γλώσσα, θρησκεία, φύλο, απόψεις, πολιτικές πεποιθήσεις, περιουσία ή κοινωνική καταγωγή. Επίσης ότι «όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και τις δημόσιες αρχές, χωρίς προνόμια και διακρίσεις».

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Ο **Παγκόσμιος Δείκτης Διαφοράς των Φύλων**, δείχνει ότι παρόλο που κατατάσσεται χαμηλότερα από τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ, η Ρουμανία ακολουθεί ανοδική πορεία και υπάρχει ορατή πρόοδος σε σχεδόν όλους τους τομείς. Όμως, το πρόβλημα της βίας σε σχέση με το φύλο (και ειδικότερα αυτή εναντίον των γυναικών) παραμένει σημαντικό.

Το **Σύνταγμα** της Ρουμανίας εγγυάται την ισότητα δυνατοτήτων/ευκαιριών ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, ώστε και οι δύο να μπορούν να βρεθούν σε οποιαδήποτε θέση ή αξίωμα στο δημόσιο, κρατικό ή στρατιωτικό τομέα, το δικαίωμα εργασίας και επιλογής οποιουδήποτε επαγγέλματος και επιβάλει ρητά την ίση πληρωμή για την ίδια δουλειά σε άνδρες και γυναίκες (άρθρο 41 παράγραφος 4), καθώς και το δικαίωμα πρόσβασης στην κοινωνική προστασία. Τα μέτρα κοινωνικής προστασίας αναφέρονται στην υγεία και ασφάλεια των υπαλλήλων, στο εργασιακό καθεστώς γυναικών και νεολαίας, ελάχιστο μισθό ανά χώρα κτλ.

Οι περισσότεροι από τους νομικούς **Κώδικες (Εργασιακός, Ποινικός, Οικογενειακός)** έχουν συγκεκριμένους κανόνες και κανονισμούς οι οποίοι συγκεκριμένα απαγορεύουν τις διακρίσεις και επιβάλλουν ίση μεταχείριση σε όλους τους κατοίκους, ανεξάρτητα φύλου, ηλικίας, φυλής, εθνότητας, πολιτικών πεποιθήσεων κτλ. Επίσης, υπάρχουν εξειδικευμένοι νόμοι για κάθε έναν από τους τομείς ενδιαφέροντος στην παρούσα ανάλυση.

* Emanuel Adrian Sarbu, Αναπληρωτής Καθηγητής στη Σχολή Κοινωνιολογίας και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο του Bucuresti, επίσης Αναπληρωτής Καθηγητής της Σχολής του Βαπτιστή Θεολόγου, Πανεπιστήμιο του Bucuresti.

Υπάρχουν συγκεκριμένοι νόμοι εναντίον των διακρίσεων, οι οποίοι περιέχουν τις περισσότερες πλευρές των διεθνών συστάσεων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στην πρόσληψη γυναικών, στην ίση μισθοδοσία για όλους όσοι δουλεύουν υπό τις ίδιες συνθήκες, στην ενδοοικογενειακή βία ή σε πιο ευαίσθητα θέματα όπως η έκτρωση ώστε να εγγυάται την προστασία της υγείας μιας γυναίκας.

Η νομοθεσία σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία τροποποιείται και βελτιώνεται συνεχώς (ειδικότερα η κανονιστική πράξη - Νόμος υπ'αρ. 217/2003 για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας), καλύπτοντας όλες τις πτυχές ή μορφές βίας, από τη σωματική έως την διαδικτυακή ή τον εκφοβισμό (bullying). Επίσης, νέα μέτρα έχουν εισαχθεί, ώστε να διασφαλιστεί η άμεση προστασία των θυμάτων, το ένταλμα προσωρινής προστασίας, το οποίο εκδίδουν οι αστυνομικοί και η απομάκρυνσή τους από τους επιτιθέμενους. Τέλος, ο νόμος εισήγαγε την έννοια της βίας σε σχέση με το φύλο, σύμφωνα με τον ορισμό της **Σύμβασης της Istanbul**, η οποία έχει επικυρωθεί από τη Βουλή της Ρουμανίας.

Επίσης, πρέπει να δοθεί έμφαση στην ύπαρξη μιας κανονιστικής πράξης ειδικά για το πρόβλημα της διάκρισης, επίσης αντικείμενο συνεχούς βελτίωσης (Διάταγμα υπ'αρ. 137/31.08.2000 σχετικά με την πρόληψη και επιβολή κυρώσεων όλων των ειδών διάκρισης), όπου ως διάκριση ορίζεται «οποιαδήποτε διαφορά, αποκλεισμός, περιορισμός ή προτίμηση σε σχέση με τη φυλή, την εθνικότητα, την εθνότητα (...), το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό (...) και οποιοδήποτε άλλο κριτήριο το οποίο έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα να περιορίσει ή να αποκλείσει την αναγνώριση, χρήση ή εξάσκηση, με ίσους όρους, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών ελευθεριών που αναγνωρίζονται από τον νόμο, σε δημόσιο, οικονομικό κοινωνικό ή πολιτισμικό επίπεδο ή σε οποιοδήποτε άλλο επίπεδο της δημόσιας ζωής». Η εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης χωρίζεται σε τρεις κυρίως τομείς: πρόληψη, διαμεσολάβηση και επιβολή κυρώσεων στις συμπεριφορές διάκρισης.

Αυτά τα μέτρα, νόμοι και πρωτοβουλίες έκαναν τη διεθνή οργάνωση Human Rights Watch να αναφέρει τη Ρουμανία ως μια από τις χώρες «η οποία έχει κάνει παραδειγματική **πρόοδο** στην καταπολέμηση της καταπάτησης των δικαιωμάτων σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου» (Human Rights Watch, 2006). Είναι προφανές ότι η Ρουμανία, σαν χώρα, είναι μακριά από το να θεωρηθεί ιδανική με την έννοια της παντελούς έλλειψης ενδοοικογενειακής βίας ή διακρίσεων σε σχέση με το φύλο, όμως υπάρχει ένα ολόκληρο νομικό σύστημα, ξεκινώντας από το Σύνταγμα, το οποίο αναγνωρίζει αυτά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες. Ακολουθώντας το εθνικό νομικό πλαίσιο, οι τοπικές ενέργειες και οι δημόσιες πολιτικές μπορούν να ενδυναμωθούν με στρατηγικές όπως αυτή που υιοθετήθηκε το 2015, **Εθνική Στρατηγική σχετικά με την Κοινωνική Ένταξη και τη Μείωση της Φτώχειας** για την περίοδο 2015-2020. Μπορούμε να πούμε ότι άνοιξε το δρόμο στις τοπικές ενέργειες, καθώς οι τοπικές αυτοδιοικήσεις (όπως το Bucuresti και η Baia Mare) ξεκίνησαν να υιοθετούν τις δικές τους στρατηγικές για κοινωνική ένταξη και μείωση της φτώχειας.

Ουσιαστικά, το νομοθετικό σύστημα της Ρουμανίας υπόκειται σε συνεχείς αλλαγές και μεταμορφώσεις. Η βία και οι διακρίσεις σε σχέση με το φύλο ήταν και θα συνεχίσουν να είναι στη συνεχή προσοχή των αρχών, με σκοπό τη συμμόρφωση ως προς το διεθνές νομικό πλαίσιο και ειδικότερα ως προς τις διεθνείς συνθήκες τις υπογεγραμμένες και επικυρωμένες από τη χώρα μας, διατηρώντας το δικαίωμα να προσαρμοστούν στο δικό μας νομικό σύστημα και εξασφαλίζοντας ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια γίνονται σεβαστά και προστατεύονται.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Η Ρουμανία πρέπει να θεωρηθεί μια χώρα η οποία επηρεάζεται όχι τόσο από την εισερχόμενη μετανάστευση όσο από την **εξερχόμενη μετανάστευση**, καθώς θεωρείται μία από τις χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό μεταναστών στην περιοχή. Οι Ρουμάνοι μετανάστες αντιμετωπίζουν διακρίσεις σε σχέση με την προέλευσή τους ή την ιδέα για την προέλευσή τους, πληρώνονται με χαμηλότερους μισθούς και γίνονται θύματα εμπορίας ανθρώπων. Ειδικά οι μετανάστες Ρομά συνεχίζουν να γίνονται στόχος ρητορικής μίσους, βίας και διακρίσεων. Και αυτό συμβαίνει και στη Ρουμανία, τη χώρα με το **μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά** ανάμεσα στις χώρες μέλη της ΕΕ. (Crişan, A., 2017, σελ. 2).

Το 2019 η Ρουμανία φιλοξένησε 137.619 ανθρώπους. Οι περισσότεροι από αυτούς (84.228) προέρχονταν από χώρες εκτός της ΕΕ και 53.331 από χώρες της ΕΕ και ΣΕΕ (IGI, 2020). Από τους 33.634 ανθρώπους που ζήτησαν άδεια εργασίας, οι περισσότεροι ήταν από το Βιετνάμ, 6.282 (18,7%), το Νεπάλ, 4.324 (12,9%) και την Ινδία, 4.100 (12,2%). Το 2019, το IGI βρήκε 820 παράνομους ξένους στο έδαφος της Ρουμανίας και 938 ξένοι οδηγήθηκαν στα σύνορα (IGI, 2020). Από τους 379 ξένους πολίτες που οδηγήθηκαν σε κράτηση, οι περισσότεροι ήταν από το Βιετνάμ, 92 (24,3%), το Ιράκ, 57 (15,0%) και το Σρι-Λάνκα, 34 (9,0%) (IGI, 2020).

Ακόμη και αν η Ρουμανία δεν θεωρείται προορισμός για τους περισσότερους δυνητικούς μετανάστες, είναι **χώρα διέλευσης** στο δρόμο τους προς άλλες χώρες της Δυτικής και Βόρειας Ευρώπης. Το γεγονός αυτό έχει συμβάλει

στο χαμηλότερο αριθμό εισερχόμενων μεταναστών και πιθανά σε μια πιο ανεκτική συμπεριφορά απέναντί τους. Φυσικά, αυτό δεν συνεπάγεται απουσία περιστατικών, όπως για παράδειγμα, προβλήματα με τους εργοδότες, κυρίως στο χώρο της οικιακής εργασίας, όπου πληρώνονται με χαμηλότερους μισθούς ή γίνονται θύματα εκμετάλλευσης.

Το **Σύνταγμα** αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να κρατά, να αναπτύσσει και να εκφράζει τη δική του ταυτότητα. Οι ξένοι πολίτες και οι απάτριδες οι οποίοι είναι κάτοικοι της Ρουμανίας έχουν δικαίωμα προστασίας για τους ίδιους και για τα υπάρχοντά τους. Επίσης, οι υποθέσεις των αιτούντων άσυλο ακολουθούν τις διαδικασίες που προβλέπονται από τις διεθνείς συμφωνίες και συνθήκες τις υπογεγραμμένες και επικυρωμένες από τη χώρα μας. Οι εθνικές μειονότητες, όπως και οι ξένοι πολίτες και οι απάτριδες έχουν το δικαίωμα να απευθυνθούν στο δικαστήριο στη γλώσσα τους με τη βοήθεια ενός διερμηνέα. Στην περίπτωση των ξένων πολιτών και των απάτριδων, ο διερμηνέας παρέχεται χωρίς χρέωση. Μπορεί να μην το περιμένει κανείς, όμως η Ρουμανία έχει μια από τις **ταχύτερες διοικητικές διαδικασίες για την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου**, μόνο 30 ημέρες και προς το παρόν, η Ρουμανία είναι το μόνο κράτος μέλος το οποίο δεν έχει καταγγείλει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζει τη Συμφωνία του Δουβλίνου (IGI, 2020).

Οι περισσότεροι από τους νομικούς κώδικες (**Εργασιακός, Ποινικός, Οικογενειακός**) έχουν συγκεκριμένους κανόνες και κανονισμούς οι οποίοι συγκεκριμένα απαγορεύουν διακρίσεις και επιβάλλουν ίση μεταχείριση σε όλους τους κατοίκους, ανεξάρτητα από την ηλικία, τη θρησκεία, τη φυλή, την εθνότητα κτλ. Ο Ποινικός Κώδικας τιμωρεί με 3-10 χρόνια φυλάκιση και περιορισμό κάποιων δικαιωμάτων και ελευθεριών όποιον εκθέτει έναν μετανάστη σε απάνθρωπη ή μειωτική μεταχείριση και ποινικοποιεί τη σεξουαλική εμπορία και την εμπορία εργατικού δυναμικού, για τα οποία επίσης προβλέπει 3-10 χρόνια φυλάκιση.

Από το 2001, η Ρουμανία έχει τον Νόμο υπ'αριθ. 678/2001 σχετικά με την πρόληψη και καταπολέμηση της **εμπορίας ανθρώπων** και από το 2006 το Νόμο υπ'αριθ. 122/ 04-05-2006 σχετικά με το **άσυλο** στη Ρουμανία. Άλλες κανονιστικές πράξεις έχουν υιοθετηθεί για τη δημιουργία του νομικού πλαισίου για το συγκεκριμένο θέμα: το Κυβερνητικό Διάταγμα υπ'αριθ. 44/ 29-01-2004 σχετικά με την κοινωνική ένταξη των ξένων πολιτών με διεθνή προστασία ή το δικαίωμα παραμονής στη Ρουμανία και των πολιτών από την ΕΕ ή τα κράτη μέλη της ΣΕΕ. Την Κυβερνητική Απόφαση υπ'αριθ. 1295/2004 για την αποδοχή του Εθνικού σχεδίου δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της **εμπορίας παιδιών**. Την Κυβερνητική Απόφαση υπ'αριθ. 1769/2004 για την αποδοχή του Εθνικού σχεδίου δράσης για την εξάλειψη της εκμετάλλευσης της **παιδικής εργασίας**. Το Έκτακτο Κυβερνητικό Διάταγμα υπ'αριθ. 102/14-07-2005 σχετικά με την ελεύθερη διακίνηση στο έδαφος της Ρουμανίας των πολιτών της ΕΕ, ΣΕΕ και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας. Το Κυβερνητικό Διάταγμα υπ'αριθ. 25/26-08-2014 σχετικά με την ένταξη στην αγορά εργασίας των ξένων πολιτών στο έδαφος της Ρουμανίας και την τροποποίηση και συμπλήρωση κανονιστικών εγγράφων που αφορούν το καθεστώς των ξένων πολιτών στη Ρουμανία. Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε την **Εθνική Στρατηγική για τη Μετανάστευση** και το **Σχέδιο Δράσης** για την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τη Μετανάστευση, τα οποία εγκρίθηκαν με την Κυβερνητική Απόφαση υπ'αριθ. 780/2015. Το 2019 κατατέθηκε πρόταση για την επικαιροποίηση της στρατηγικής για την περίοδο 2019-2022.

Καταλήγοντας, το νομικό πλαίσιο είναι επίσης περιεκτικό και καλύπτει τις περισσότερες από τις σημαντικές πτυχές του θέματος. Είναι επίσης αντικείμενο συνεχών αλλαγών και μεταμορφώσεων με στόχο την εναρμόνισή του με το Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο και τις διεθνείς συμφωνίες και συνθήκες που έχουν υπογραφεί και επικυρωθεί και αφορούν τη χώρα μας επίσης, στοχεύοντας στη διασφάλιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των μεταναστών.

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ANES, Raport de monitorizare a stadiului de implementare a Planului Operational pentru implementarea Strategiei nationale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violentei domestice. Pilonul Egalitate de șanse și tratament între femei și bărbați - 2019. București: Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse. Retrieved June 25, 2020, from <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2020/05/Raport-monitorizare.pdf>.
- ANITP, ANALIZĂ SUCCINTĂ PRIVIND VICTIMELE TRAFICULUI DE PERSOANE ÎN 2019. București: Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane, (2020).
- CNCD, Raport de activitate 2019. București: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, (2020).
- E. Sârbu, M.L. Guðmundsdóttir, J. Sigfússon, I.D Sigfúsdóttir, H. Pálsdóttir, A.L. Kristjánsson, *Youth in Europe complete report 2018/2019*, Bucharest: Directia Generala de Asistență Socială a Municipiului București.

- EIGE, European Institute for Gender Equality, *Intersecting inequalities: Gender Equality Index*, (2019), available at: <https://eige.europa.eu/publications/intersecting-inequalities-gender-equality-index>.
- ENAR, *Racist crime & institutional racism in Europe*, Shadow Report 2014-2018, (2019), https://www.enar-eu.org/IMG/pdf/shadowreport2018_final.pdf.
- Eurostat, People on the move, "People on the Move", (2019), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-digital-publications/-/KS-04-19-470>.
- Eurostat, *Statistici privind migrația și populația migrantă*, (2020), available at https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics/ro.
- FRA, European Union Agency for Fundamental Rights, *Roma survey – Data in focus*, Poverty and employment: the situation of Roma in 11 EU Member States, (2014).
- IGI, Analiza activității Inspectoratului General pentru Imigrări în anul 2019, (2020), http://igi.mai.gov.ro/sites/default/files/evaluarea_activitatii_in_anul_2019.pdf
- IGPR, *APROAPE 8.000 DE ORDINE DE PROTECȚIE PROVIZORII, EMISE DE POLIȚIA ROMÂNĂ, ANUL TRECUT* (2020), available at <https://www.politiaromana.ro/ro/stiri/aproape-8-000-de-ordine-de-protectie-provizorii-emise-de-politia-romana-anul-trecut>.
- ILGA, *Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe*, (2019).
- INSSE, Imigranți definitivi după țara de proveniență. (2020), <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.
- R. Onet, E. Sârbu, M.L. Guðmundsdóttir, J. Sigfússon, I.D. Sigfúsdóttir, H. Pálsdóttir, A.L. Kristjánsson, *Youth in Europe complete report 2016/2017*, Baia Mare: Serviciul Public de Asistență Socială Baia Mare, (2017).
- US State Department, Trafficking in persons report, 20th Edition, (June 2020), <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf>.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ HUELVA ΚΑΙ JAEN (ΙΣΠΑΝΙΑ)

Argelio Gallego Sánchez
Irene Sancho Gustos
Karen Bibiana Suárez Foronda*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το νομικό εργαλείο που ρυθμίζει το Ισπανικό σύστημα είναι το Σύνταγμα του 1978, το οποίο λειτουργεί σαν βάση για τον καταμερισμό των εξουσιών, την οργάνωση της επικράτειας και την ανάθεση των υποχρεώσεων. Το Άρθρο 1 αυτού του Συντάγματος ορίζει την Ισπανία ως ένα κοινωνικό και δημοκρατικό κράτος το οποίο διοικείται με βάση το κράτος δικαίου και το οποίο έχει την πολιτική μορφή της **κοινοβουλευτικής μοναρχίας**. Οι εξουσίες είναι τρεις: νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική.

Η Ανδαλουσία είναι μια αυτόνομη κοινότητα στη Νότια Ισπανία και κατέχει περίπου το 2% του εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η γεωστρατηγική της σημασία καθορίζεται από τη θέση της ως Νότιο σύνορο της Ευρώπης, λίγα χιλιόμετρα από τη Βόρεια Αφρική, γέφυρα μεταξύ Ευρώπης και τις χώρες του Μαγκρέμπ, όπως επίσης και για τη θέση της ανάμεσα στον Ατλαντικό Ωκεανό και τη Μεσόγειο Θάλασσα, ένα σταυροδρόμι πολιτισμών.

Στα θέματα διακρίσεων και βίας σε βάρος των γυναικών, η Ανδαλουσία έχει αποκλειστική εξουσία να προωθεί την ισότητα των φύλων στον κοινωνικό, εργασιακό, οικονομικό και πολιτικό τομέα, χάρη στο καθεστώς αυτονομίας της. Σε σχέση με τη βία σε βάρος των γυναικών, υπάρχουν κοινές αρμοδιότητες μεταξύ Κράτους και Ανδαλουσίας. Όσον αφορά το άλλο θέμα αυτής της έκθεσης, τα ζητήματα μετανάστευσης είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του Κράτους, όμως η Ανδαλουσία είναι αρμόδια για τα θέματα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών σύμφωνα με το Άρθρο 62 του καταστατικού αυτονομίας της.

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Όπως καθορίζεται στη Σύμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο Χάρτη των Βασικών Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και στο Ισπανικό Σύνταγμα (Άρθρο 9.2), η ισότητα των φύλων και οι πολιτικές κατά των διακρίσεων είναι τα θεμέλια για την αλλαγή των πολιτισμικών προτύπων, νοοτροπιών και αξιών που για την ώρα επικρατούν ώστε να βοηθηθεί η εξάλειψη των στερεοτύπων και να προωθηθεί η κοινωνική ανάπτυξη, η ισότητα και η εφαρμογή των γυναικείων βασικών δικαιωμάτων, πάντα υπό το πρίσμα της εξάλειψης οποιασδήποτε μορφής βίας σε βάρος των γυναικών. Τα μόνα μέσα στη διάθεσή μας για να μπει ένα τέλος στη βία ενάντια στις γυναίκες είναι η ανάπτυξη πολιτικών ισότητας και ενάντια στις διακρίσεις, οι οποίες θα αποτελούν τη βάση για την υλοποίηση συγκεκριμένων μέτρων προσανατολισμένων στην επίτευξη του ίδιου στόχου. Η **Σύμβαση της Istanbul**, στην οποία συμμετέχει η Ισπανία, είναι μία από τις κατευθυντήριες γραμμές για τη δημιουργία κανονισμών για την καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες.

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Μετά τη δολοφονία της Ana Orantes, η βία σε σχέση με το φύλο έγινε δημόσια υπόθεση. Γυναικείες οργανώσεις από όλη την Ισπανία ξεκίνησαν να εμπλέκονται στον αγώνα κατά της μαστίγας της ανδρικής βίας. Έτσι, οι πρωτοβουλίες και οι απαιτήσεις τους αντανakλούν τις αλλαγές που θα δούμε τα επόμενα χρόνια. Η ισχύουσα νομοθεσία στην Ισπανία όσον αφορά τα θέματα ισότητας των φύλων και τη βία ενάντια στις γυναίκες περιλαμβάνει:

- **Οργανικός Νόμος 1/2004**, της 28^{ης} Δεκεμβρίου, για μέτρα ολοκληρωμένης προστασίας ενάντια στη βία σε σχέση με το φύλο.
- **Οργανικός Νόμος 3/2007**, της 22^{ης} Μαρτίου, για αποτελεσματική ισότητα των φύλων.
- **Οργανικός Νόμος 2/2010**, της 3^{ης} Μαρτίου, για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και την εθελούσια διακοπή εγκυμοσύνης.

* Argelio Gallego Sánchez, Irene Sancho Gustos και Karen Bibiana Suárez Foronda, Νεαροί Εκπαιδευτές σε συνεργασία με το Περιφερειακό Συμβούλιο της Huelva.

Στην **Ανδαλουσία**, υιοθετήθηκαν δύο νόμοι για τη συμπλήρωση της παραπάνω νομοθεσίας: ο Νόμος 13/2207 της 26^{ης} Νοεμβρίου για μέτρα ολοκληρωμένης πρόληψης και προστασίας ενάντια στη βία σε σχέση με το φύλο στην Ανδαλουσία και ο Νόμος 12/2007 της 26^{ης} Νοεμβρίου, για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην Ανδαλουσία.

Οι ακόλουθες καινοτομίες εισήχθησαν τα τελευταία τρία χρόνια: η κατάσταση όσον αφορά τη βία σε σχέση με το φύλο μπορεί να τεκμηριωθεί από κοινωνικές και εξειδικευμένες υπηρεσίες, όχι μόνο από το γραφείο του Εισαγγελέα ή από μία δικαστική απόφαση (Βασιλικό Διάταγμα-Νόμος 9/2018). Το Βασιλικό Διάταγμα Νόμος 6/2019 αλλάζει τη επεξεργασία των σχεδίων ισότητας στις **εταιρίες** καθώς και τη θέσπιση ελέγχων για την εφαρμογή τους. Το ίδιο Βασιλικό Διάταγμα αλλάζει το καθεστώς των εργαζομένων για την **εξισορρόπηση των γονικών αδειών** για τα παιδιά και από τους δυο γονείς. Τέλος, ο Νόμος 3/2019 σχεδιάστηκε για να βελτιώσει την κατάσταση των **ορφανών** που γίνονται θύματα βίας σε σχέση με το φύλο.

Τον Οκτώβριο του 2019, πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη στο **GREVIO** στην Ισπανία. Κατά τη διάρκεια αυτής της επίσκεψης, αναλύονται οι ενέργειες του Ισπανικού Κράτους και εκδίδεται μια έκθεση η οποία περιλαμβάνει την ανάλυση της ομάδας των εμπειρογνομόνων, όπως επίσης και τις συστάσεις για τη συνέχιση των εργασιών. Σύμφωνα με μια προεπισκόπηση αυτής της έκθεσης ο διεθνής φορέας χαρακτηρίζει την Ισπανία ως τη χώρα η οποία έχει κάνει μια τεράστια προσπάθεια για την καταπολέμηση αυτού του είδους βίας και ότι αυτό είναι «εμφανές στις δημόσιες πολιτικές καθώς επίσης και στον ρόλο των κοινωνικών παραγόντων».

Όμως, τα μέλη προώθησαν την ανάγκη να πραγματοποιηθούν αλλαγές σε επίπεδο πρόληψης και εκπαίδευσης, βελτίωσης της επικοινωνίας ανάμεσα στις διάφορες διοικητικές υπηρεσίες, προκειμένου να δημιουργηθούν ευνοϊκές προϋποθέσεις για μεγαλύτερη συν-υπευθυνότητα ανάμεσά τους και να δοθεί έμφαση στην ομάδα των γυναικών της υπαίθρου (ένα θετικό μέτρο το οποίο προωθείται από το συμβούλιο). Στον χώρο της δικαιοσύνης, το GREVIO υπογραμμίζει την παραδειγματική υποστήριξη στις γυναίκες, παρόλο που εφιστά την προσοχή στο διάστημα κατά το οποίο ο δράστης βρίσκεται σε κράτηση αλλά και στα ελλιπή δικαστικά μέτρα για την αποφυγή επαφής μεταξύ του επιτιθέμενου και των παιδιών του θύματος.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Τα στοιχεία που παραθέτουμε εδώ είναι του 2003, χρονολογία στην οποία οι γυναίκες θύματα αυτού του παγκόσμιου προβλήματος, ξεκινούν να καταγράφονται. Κατά τη διάρκεια του 2020 υπήρξαν 25 γυναίκες θύματα και το σύνολο από το 2003 έως το 2020 φτάνει τα 1058. Σαν αποτέλεσμα των μέτρων που υιοθετήθηκαν και την αύξηση της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, παρατηρούμε μια πτωτική τάση.

Σε σχέση με τις 131 γυναίκες θύματα καταγεγραμμένα από το 2018, μόνο 31 από αυτές κατέθεσαν κάποιοι είδους καταγγελία ενάντια στους επιτιθέμενους, ενώ οι υπόλοιπες 100 όχι.

Σε μια βαθύτερη ανάλυση αυτών των στοιχείων, από το σύνολο των θυμάτων του 2018, 19 ήταν ξένες γυναίκες, ενώ 32 ήταν Ισπανίδες. Το ίδιο μοτίβο επαναλαμβάνεται και το 2019 και το 2020 με 22 ξένες και 22 Ισπανίδες και 8 ξένες και 17 Ισπανίδες αντίστοιχα. Η ηλικία των θυμάτων κυμαίνεται από 21 έως 50 ετών.

Θετικά μέτρα έχουν υιοθετηθεί τοπικά, όπου και οι δύο περιφέρειες χρησιμοποιούν παρόμοιες μεθόδους για να πετύχουν τους στόχους της ισότητας και της εξάλειψης της βίας ενάντια στις γυναίκες, οι οποίες συνήθως περιλαμβάνονται στο Σχέδια για την Ισότητα, σχεδιασμένα για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Αυτά τα **τοπικά μέτρα** περιλαμβάνουν εκπαιδευτικά σεμινάρια, προετοιμασία του σχετικού υλικού, χρήση συγκεκριμένου λεξιλογίου που προωθεί την ισοτιμία, παρουσίαση μιας ορθότερης εικόνας για τη γυναίκα, προώθηση φεμινιστικών ομάδων, βελτίωση της επικοινωνίας με αυτές τις ομάδες, δημόσια συμπαράσταση στους κοινωνικούς φορείς που αγωνίζονται για την ισότητα, εκπαίδευση ανδρών σε θέματα ισότητας, δημιουργία και προώθηση κινημάτων για τις γυναίκες της υπαίθρου, υποστήριξη και παροχή συμβουλών σε δήμους για τη λήψη μέτρων προσανατολισμένων στην εξάλειψη της βίας σε σχέση με το φύλο.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Το Διεθνές Συνέδριο για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, που οργανώθηκε το 1963 από τον ΟΗΕ, ορίζει τη φυλετική διάκριση ως εξής: «οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμός, περιορισμός ή προτίμηση βασισμένη στη φυλή, στο χρώμα, στην καταγωγή, ή στην εθνική ή εθνοτική προέλευση ο οποίος έχει σκοπό ή συνέπεια την εκμετάλληση ή μείωση της αναγνώρισης, απολαβής ή άσκησης, σε ισότιμη βάση, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό ή οποιοδήποτε άλλο επίπεδο της δημόσιας ζωής». Για να διευκολυνθεί η κατανόηση των παραγράφων που ακολουθούν, οι όροι, *μετανάστης, πρόσφυγας και άπατρις*, θα χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τη σημασία που τους δίνεται από τους διεθνείς οργανισμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη και τη **Σύμβαση για το Καθεστώς των Απάτριδων Ανθρώπων**. Η Ισπανία έχει υποστεί προφανείς, σαρωτικές αλλαγές σε σχέση με τη μετανάστευση τις τελευταίες δεκαετίες και ειδικότερα τα τελευταία δέκα χρόνια. Η γεωγραφική της θέση είναι βασική για

οποιαδήποτε μελέτη σχετικά με το φαινόμενο της μετανάστευσης, μιας και μόνο μια λωρίδα θάλασσας περίπου 14 χιλιομέτρων χωρίζει την **Ιβηρική Χερσόνησο** από την Αφρική.

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Τα ζητήματα που αφορούν τη μετανάστευση, αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα του **Ισπανικού Κράτους** και ρυθμίζονται από τους παρακάτω νόμους:

- Τα δικαιώματα των ξένων ρυθμίζονται από το Άρθρο 13.1 του Ισπανικού Συντάγματος, το οποίο παραχωρεί στους μετανάστες τη δημόσια ελευθερία η οποία κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα για τους Ισπανούς πολίτες «στους θεσπισμένους από τις Συμφωνίες και το Νόμο όρους». Το Άρθρο 13.3 ορίζει ότι: «**Έκδοση** θα επιτρέπεται μόνο εφόσον συμμορφώνεται με μια συνθήκη ή με το Νόμο, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αμοιβαιότητας».
- Τον Οργανικό Νόμο 4/2000, της 11^{ης} Ιανουαρίου, για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ξένων στην Ισπανία και την κοινωνική τους ένταξη.
- Όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο, το νομοθετικό εργαλείο που ρυθμίζει αυτό το ζήτημα είναι ο Νόμος 12/2009 της 30^{ης} Οκτωβρίου, για το δικαίωμα ασύλου και την επικουρική προστασία.

Σχετικά με τις καινοτομίες των τελευταίων ετών, αυτές δεν αφορούν τόσο το νομοθετικό τομέα, αλλά περισσότερο, τις κατευθυντήριες γραμμές για ενέργειες που επιβλήθηκαν από τον αρμόδιο διοικητικό φορέα, σε αυτή την περίπτωση, τη **Γραμματεία για τη Μετανάστευση**. Ειδικότερα για να ανταποκριθούν στην ανάγκη αυτής της ομάδας κατά τη διάρκεια της τρέχουσας πανδημίας, οι οδηγίες που κυκλοφόρησαν όσον αφορά τους μετανάστες έχουν σκοπό να διευκολύνουν τη διατήρηση των αδειών παραμονής, εργασίας και την άδεια για την εργασία ανηλίκων.

Τέλος, εδώ και μερικά χρόνια, ένα πρόγραμμα το οποίο ονομάζεται «Γαλήνιες Διακοπές» (“Vacaciones en Paz στο πρωτότυπο), λειτουργεί στην Ισπανία με τον πληθυσμό **Saharawi**. Για αυτό το σκοπό, το αρμόδιο Υπουργείο εξέδωσε ψήφισμα (το τελευταίο το 2019) επιτρέποντας την προσωρινή διαμονή στην Ισπανία, ανηλίκων Saharawi και των συνοδών τους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Όσον αφορά τα ποσοστά μεταξύ των δύο φύλων για τον πληθυσμό των μεταναστών στην Ισπανία, οι γυναίκες είναι περισσότερες από τους άντρες. Ο πληθυσμός των μεταναστών φτάνει τα 6.104.203, το 12,96% του Ισπανικού πληθυσμού, εκ των οποίων 3.190.456 είναι γυναίκες (52,26% του συνόλου). Η εθνικότητα των μεταναστών που φτάνουν στην Ισπανία έχει αλλάξει με την πάροδο των χρόνων. Αυτή τη στιγμή, το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από τη Νότια Αμερική, με σημαντική διαφορά από το δεύτερο σε κατάταξη, το οποίο προέρχεται από την Αφρική και το οποίο ακολουθούν οι μετανάστες από την Κεντρική Αμερική. Η Ανδαλουσία έχει μεγάλη εισροή μεταναστών. Έρχεται τέταρτη ανάμεσα στις αυτόνομες κοινότητες με μεγάλες εισροές σε μετανάστες, μετά την Καταλονία, τη Μαδρίτη και την περιοχή της Βαλένθια.

Όσον αφορά τα **θετικά μέτρα που** έχουν υιοθετηθεί μπορούμε να αναφέρουμε, μια σειρά ολοκληρωμένων καλών πρακτικών, που εφαρμόζει το περιφερειακό συμβούλιο της **Huelva**, που ορίζονται σαν μέτρα για την ανάπτυξη παρεμβάσεων στο σύνολο των ομάδων ενός συγκεκριμένου δήμου και στοχεύουν στην ένταξη των μεταναστών λαμβάνοντας υπόψη ότι θα πρέπει να γίνει σεβαστή η πολιτισμική τους ταυτότητα. Έτσι, σύμφωνα με την Ομοσπονδία των Δήμων και Περιφερειών της Ανδαλουσίας στην έκθεσή της “Tratamiento Integral de la Inmigración en Andalucía” (**Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Μεταναστών στην Ανδαλουσία**), δύο δήμοι στην περιφέρεια της Huelva είναι σημείο αναφοράς για καλές πρακτικές:

CARTAYA	LEPE
Σύλλογος υποστήριξης εποχιακών εργατών	Διαδραστικά μαθήματα του Δήμου. Βελτίωση της Ισπανικής γλώσσας και της ένταξης των παιδιών των μεταναστών.
Υπηρεσίες και Πόροι στο Γραφείο εποχιακών εργατών	Μαθήματα για το διαδίκτυο και τις καινούργιες τεχνολογίες της πληροφορικής.

Πίνακας 1. Θετικές ενέργειες στους δήμους Cartaya και Lepe, περιφέρεια Huelva. Πηγή: Συντάχθηκε βασισμένο στο Εγχειρίδιο για τις τοπικές οργανώσεις.

Σχετικά με τα θετικά μέτρα τα οποία έχει υιοθετήσει το περιφερειακό συμβούλιο του Jaen, το 2008 το Τμήμα Ισότητας και Πρόνοιας του συμβουλίου, υλοποίησε ένα πρόγραμμα για την Ένταξη και Κοινωνική Προώθηση των μεταναστών με στόχο να κάνει ευρέως γνωστά τα κριτήρια που επιτρέπουν στους μετανάστες να απολαμβάνουν τα δικαιώματα ένταξης τους καθώς επίσης και να προωθήσει ποιοτικές υπηρεσίες για την υποδοχή και πλήρη ένταξη αυτών των ανθρώπων στη φιλοξενούμενη κοινωνία.

Να προσθέσουμε στα παραπάνω, ότι μια σειρά από Γραφεία Πληροφοριών για Εποχιακούς Εργάτες δημιουργήθηκε για να απαντήσει στην ανάγκη όλων των πολιτών που έρχονται στην περιφέρεια του Jaen ψάχνοντας για δουλειά κατά τη διάρκεια της συγκομιδής των ελιών. Αξίζει επίσης να σημειώσουμε τη δημιουργία **Καταλυμάτων** για τους Εποχιακούς Εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που συνδέονται με την παραμονή τους και τις βασικές τους ανάγκες. Στην ίδια περιοχή, το περιφερειακό συμβούλιο διαχειρίζεται τα **Κέντρα Φροντίδας για τα Παιδιά** των Εποχιακών Εργατών (παιδικούς σταθμούς, καταλύματα και κέντρα ημερήσιας φροντίδας).

4. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género, see <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/home.htm>.

Diputación de Huelva. Área de Igualdad. <http://www.diphuelva.es/igualdad/>.

Diputación de Jaén. Área de Igualdad. <https://www.dipujaen.es/microsites/igualdad/>.

Instituto Andaluz de la Mujer. <https://www.juntadeandalucia.es/institutodelamujer/>.

Keys and resources guide for local corporations. Observatory of Migration in the Strait and Prevention of unwanted effects. See [http://web2.famp.es/famp/programas/seminarios_cursos_jornadas/ARENA/guias/GUIA%20DE%20INMIGRACION%20\(OMEPEI%20INTERREG%20III\).pdf](http://web2.famp.es/famp/programas/seminarios_cursos_jornadas/ARENA/guias/GUIA%20DE%20INMIGRACION%20(OMEPEI%20INTERREG%20III).pdf).

Law 12/2009, of 30 October, regulating the Right to Asylum and Subsidiary Protection. Official State Gazette. Madrid, 31 October 2009, no. 263, pp. 90860-90884 <https://www.boe.es/eli/es/lo/2004/12/28/1>.

Observatorio Permanente de la Inmigración, see <http://extranjeros.inclusion.gob.es/es/ObservatorioPermanenteInmigracion/index.html>.

Organic Law 1/2004 of 28 December on Comprehensive Protection Measures against Gender Violence. Official State Gazette. Madrid, 29 December 2004, no. 313, pp. 42166- 42197. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2004/12/28/1>.

Organic Law 2/2009, of 11 December, on the reform of Organic Law 4/2000, of 11 January, on the Rights and Freedoms of Foreigners in Spain and their Social Integration. Official State Gazette. Madrid, December 12, 2009, no. 299, pp. 104986 - 105031. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-19949>.

Organic Law 2/2010, of March 3, on Sexual and Reproductive Health and the Voluntary Interruption of Pregnancy. Official State Gazette. Madrid, 4 March 2010, no. 55, pp. 21001-21014. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2010/03/03/2>.

Organic Law 3/2007, of 22 March, for the Effective Equality of Women and Men. Official State Gazette. Madrid, 23 March 2007, no. 71, pp. 12611-12645. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2007/03/22/3>.

Organic Law 4/2000 of 11 January on the Rights and Freedoms of Foreigners in Spain and their Social Integration. Official State Gazette. Madrid, January 12, 2000, no. 10, pp.1139-1150. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>.

R. Aranda, Civilian action against gender violence in the L.O. 1/2004. RJUAM, 17 (2008-1), 9- 33.

Resolution of June 18, 2019, of the Secretary of State for Migration, by which The Agreement of the Council of Ministers of June 14, 2019 is published, by which The instructions that determine the procedure for authorize the temporary residence of minors and the stay of the monitors, Saharawi origin, in Spain within the framework of the "Holidays in Peace 2019" Program. State official newsletter. Madrid, June 18, 2019, no. 146, pp. 65082- 65086. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2019-9217.

Spanish Constitution, Official State Gazette. Madrid, 29 December 1978, no. 311, pp. 29313- 29424. [https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)).

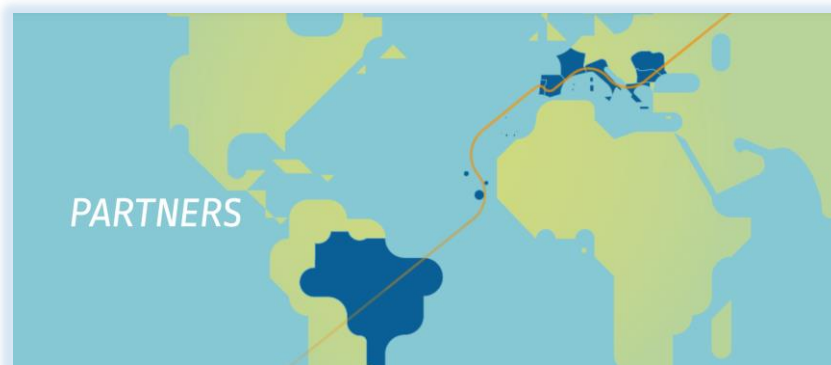
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Francesca Finelli*

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτή η τελική συγκριτική ανάλυση είναι ένα πολύπλοκο εγχείρημα. Θα παρουσιάσουμε αρκετές νομοθετικές παρεμβάσεις και τοπικές πολιτικές με σκοπό να αξιολογήσουμε πώς οι τοπικές κοινότητες και οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων αντιμετώπισαν τη μισαλλοδοξία και τις διακρίσεις στις περιοχές τους (εστιάζοντας στις αλλαγές που συνέβησαν τα τελευταία τρία χρόνια). Ο απώτερος σκοπός είναι να κοινοποιηθούν οι καλές πρακτικές και να εμπνεύσουν μελλοντικές θετικές ενέργειες ενάντια στις διακρίσεις και τη βία. Με άλλα λόγια, η συγκριτική ανάλυση θέλει να παρουσιάσει διαφορετικές προτάσεις για τη βελτίωση των (τοπικών) δημόσιων πολιτικών και της προώθησης της κοινωνικής ένταξης και συμμετοχής των πολιτών.

Η συγκριτική ανάγνωση αφορά 15 εταίρους από 9 χώρες, που σημαίνει 15 (δημόσιους και ιδιωτικούς) φορείς σε 9 διαφορετικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από διαφορετικά νομικά συστήματα, διαφορετικές κυβερνήσεις, ιστορικά υπόβαθρα, παραδόσεις, γλώσσα και πολιτισμούς. Βουλγαρία, Βραζιλία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Κάμπου Βέρντε, Πορτογαλία και Ρουμανία αντιπροσωπεύουν τις χώρες που εμπλέκονται στο πρόγραμμα. Ο Δήμος της Fortaleza (Βραζιλία), Caritas Ruse (Βουλγαρία), Delphi Association (Βουλγαρία), Ο Δήμος της Praia (Κάμπου Βέρντε), Ο Δήμος του Dunkerque (Γαλλία), Βαρδάκειος Σχολή Ερμούπολης (Ελλάδα), Ο δήμος του Collegno και ο Δήμος του Torino (Ιταλία), ISCOS Piemonte (Ιταλία), η Διαδημοτική Κοινότητα του Alto Alentejo (Πορτογαλία), Caritas Bucuresti (Ρουμανία), Ο Δήμος της Baia Mare και Bucuresti (Ρουμανία), οι Περιφέρειες Huelva και Jaén (Ισπανία) είναι οι επίσημοι εταίροι του Προγράμματος Αναγνωρίζω και Αλλάζω (R&C),¹¹ δημιουργώντας μια ιδιόρρυθμη κόκκινη κλωστή μεταξύ Ευρώπης, Αφρικής και Νότιας Αμερικής.

Εικόνα 1. Οι εταίροι του R&C στον παγκόσμιο χάρτη

Αυτή η ανάλυση αφορά τους παραπάνω αναφερόμενους εταίρους. Δεν συγκρίνει τις 9 κυρίαρχες χώρες στις οποίες βρίσκονται, επειδή ο στόχος είναι να γίνει σύγκριση μεταξύ τοπικών πολιτικών και παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και της βίας σε συγκεκριμένες περιοχές. Παρ' όλ' αυτά, για να μπορέσουμε να συγκρίνουμε τοπικές θετικές ενέργειες, είναι βασικό να παρουσιάσουμε το εθνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτοί οι τοπικοί φορείς δρουν. Ας ξεκινήσουμε λέγοντας ότι οι 9 χώρες που εμπλέκονται στο πρόγραμμα R&C έχουν διαφορετικά εδαφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά. Στο ένα άκρο, η **Βραζιλία** που αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη έκταση σε αυτό το πρόγραμμα, με ένα σύνολο 8,5 εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων και έναν πληθυσμό 211 εκατομμυρίων ανθρώπων. Στον αντίποδα, το Κάμπου Βέρντε, μια αρχιπελαγική χώρα, 4.030 τετραγωνικών χιλιομέτρων και η μικρότερη σε έκταση του προγράμματος.

* Francesca Finelli, συμβασιούχος ερευνήτρια του Πανεπιστημίου του Torino, Νομική Σχολή, σε συνεργασία με την Mia Caielli, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Συγκριτικού Συνταγματικού Δικαίου και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του CIRSD (Ερευνητικό Κέντρο Μελετών για τις Γυναίκες και το Φύλο).

¹¹ Βλ.: <https://recognizeandchange.eu/partners>.

ΚΡΑΤΟΣ			ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ			ΠΟΛΗ		
	Έκταση (m ²)	Πληθυσμός		Έκταση (m ²)	Πληθυσμός		Έκταση (m ²)	Πληθυσμός
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	8.515.770	211.000.000	Πολιτεία του Ceará	148.894	9.000.000	Fortaleza	313,8	2.600.000
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	111.000	7.000.000	n/a	n/a	n/a	Burgas	253,0	202.434
						Ruse	127,0	142.902
ΚΑΜΠΟΥ ΒΕΡΝΤΕ	4.030	549.935	n/a	n/a	n/a	Praia	102,0	159.050
ΓΑΛΛΙΑ	549.087	67.000.000	Hauts-de-France	31.813	6.000.000	Dunkerque	43,8	88.667
ΕΛΛΑΔΑ	131.960	10.700.000	Νότιου Αιγαίου	5.286	309.015	Ερμούπολη (Σύρος)	11,2	13.737
ΙΤΑΛΙΑ	301.340	60.300.000	Piemonte	25.387	4.300.000	Torino	130,0	870.952
						Collegno	18,1	49.615
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	92.226	10.200.000	Alto Alentejo	6.080	105.479	Portalegre	448,0	22.359
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	238.400	19.300.000	n/a	n/a	n/a	Baia Mare	233,5	123.738
						Bucuresti	228,0	1.800.000
ΙΣΠΑΝΙΑ	505.935	47.000.000	Andalusia	87.268	8.400.000	Huelva (Περιφέρεια)	10.128,0	519.932
						Jaén (Περιφέρεια)	13.484,0	638.099
ΣΥΝΟΛΟ							25.520,0	7.200.000

Πίνακας 2. Περιοχές και πληθυσμοί του προγράμματος R&C

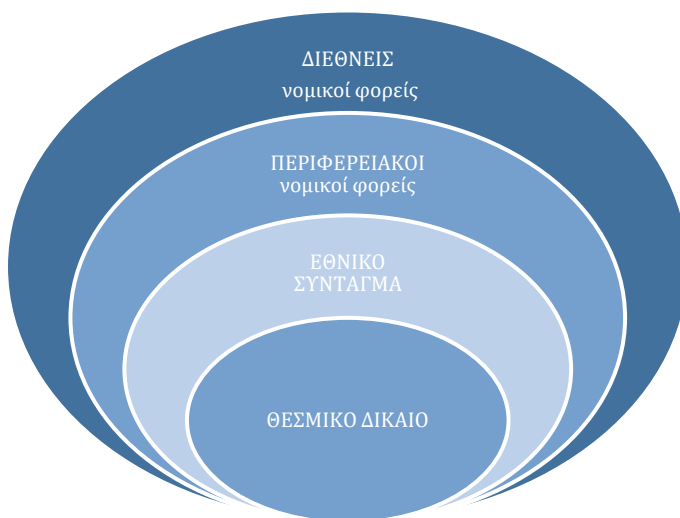
Στη συνέχεια, να αναφέρουμε ότι οι 9 χώρες που εμπλέκονται αντιπροσωπεύουν διάφορες μορφές διακυβέρνησης, ανάμεσα σ' αυτές μια προεδρική δημοκρατία (**Βραζιλία**), μια κοινοβουλευτική μοναρχία (**Ισπανία**), ημι-προεδρικές δημοκρατίες (**Γαλλία, Πορτογαλία, Κάμπου Βέρντε και Ρουμανία**) και κοινοβουλευτικές δημοκρατίες (**Ιταλία, Ελλάδα και Βουλγαρία**). Επιπλέον, αυτές οι χώρες χαρακτηρίζονται από ισχυρές και αδύναμες μορφές αποκέντρωσης. Κατά συνέπεια οι νομοθετικές τους πράξεις και οι τοπικές πολιτικές εξαρτώνται από διαφορετικούς τρόπους συντονισμού μεταξύ του ομοσπονδιακού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου. Η **Βραζιλία** είναι ομοσπονδιακό κράτος, με ισχυρή αποκέντρωση, η Δημοκρατία του **Κάμπου Βέρντε** αναγνωρίζει μόνο τη διοικητική αυτονομία των τοπικών αρχών, παρομοίως τα **Ευρωπαϊκά κράτη** που εμπλέκονται στο πρόγραμμα είναι είτε περιφερειακά είτε συγκεντρωτικά κράτη τα οποία αναγνωρίζουν τοπικές αυτονομίες. Οι κατά τόπους φορείς (Περιφέρειες, Διαμερίσματα, Μητροπολιτικές Πόλεις και Δήμοι) έχουν αυτόνομες (αποκεντρωμένες) ρυθμιστικές εξουσίες για την οργάνωση και υλοποίηση των λειτουργιών τους. Επιπλέον οι **Ιταλικοί και οι Ισπανικοί** περιφερειακοί φορείς έχουν επίσης (αποκλειστική) νομοθετική εξουσία σε σχέση με οποιοδήποτε θέμα το οποίο δεν αναφέρεται ρητά ότι αποτελεί δικαιοδοσία του Κράτους ή τρέχουσας νομοθεσίας.¹²

Κάτι άλλο το οποίο είναι σημαντικό να σημειωθεί, είναι ότι αυτές οι 9 χώρες δεσμεύονται από διαφορετικές *υπερεθνικές* υποχρεώσεις, για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας. Σε διεθνές επίπεδο, αυτές οι χώρες δεσμεύονται όλες από το διεθνές εθνικό δίκαιο (διεθνή ανθρωπίνων δικαιώματα και αρχή της μη-επαναπροώθησης). Επιπλέον,

¹² Βλ. Άρθρο 149 του Ισπανικού Συντάγματος και Άρθρο του Ιταλικού Συντάγματος. Επίσης και στο: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/default.aspx>.

δεσμεύονται στον σεβασμό των διεθνών συμβάσεων τις οποίες έχουν επικυρώσει (κυρίως Συμβάσεις των ΗΕ), μεταξύ άλλων τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Ρατσιστικών Διακρίσεων, τη Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών. Παράλληλα με αυτές τις διεθνείς δεσμεύσεις, όλες οι χώρες που εμπλέκονται στο πρόγραμμα δεσμεύονται και από περιφερειακής κλίμακας νομικές πηγές. Το **Κάμπου Βέρντε** δεσμεύεται από το Αφρικανικό Σύστημα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹³, η Βραζιλία, το Κάμπου Βέρντε και η Πορτογαλία είναι επίσης μέλη της Κοινότητας Πορτογαλόφωνων Χωρών (CPLP)¹⁴, τα Ευρωπαϊκά Κράτη του προγράμματος, (Βουλγαρία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Ισπανία) δεσμεύονται από δύο βασικές ομάδες ευρωπαϊκών κανόνων: κατ' αρχήν είναι όλα συμβαλλόμενα μέρη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Βασικών Ελευθεριών (ECHR) και υπόκεινται όλα στη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Δεύτερον, είναι κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επομένως, δεσμεύονται στον σεβασμό του δικαίου της ΕΕ (Συνθήκες της ΕΕ, Χάρτης Βασικών Ελευθεριών της ΕΕ, Κανονισμοί της ΕΕ, Αποφάσεις και Οδηγίες) όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (CJEU) με έδρα το Λουξεμβούργο. Έπεται ότι οι νομοθετικές τους μεταρρυθμίσεις, δημόσιες πολιτικές και θετικές ενέργειες επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τους Ευρωπαϊκούς Φορείς, καθώς είναι δεσμευμένες στην υποστήριξη και των Ευρωπαϊκών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των αξιών της ΕΕ.

Καταλήγοντας, είναι βασικό να λάβουμε υπόψη ότι οι 15 εμπλεκόμενοι εταίροι αντιστοιχούν σε 9 διαφορετικά συνταγματικά συστήματα, τα οποία επηρεάζονται με τη σειρά τους από διαφορετικούς υπερεθνικούς νομικούς φορείς. Η προστασία της ισότητας και μη-διάκρισης εξασφαλίζεται από διαφορετικά σύνολα κανόνων, σε διεθνές αλλά και περιφερειακό επίπεδο όπως επίσης από τις Συνταγματικές διατάξεις. Αυτό σημαίνει ότι η προστασία της ισότητας «διαχωρίζεται», μοιράζεται δηλαδή ανάμεσα σε διάφορους θεσμούς και θεσπίζεται από διάφορους, αλληλοκαλυπτόμενους, νομικούς φορείς. Μέσα σε αυτό το πολυεπίπεδο σύστημα, όπου διάφοροι νομικοί φορείς συνυπάρχουν, η ισότητα αποτελεί τον βασικό πυρήνα. Και όμως, η μισαλλοδοξία και οι ανισότητες συνεχίζουν (δυστυχώς) να είναι πραγματικότητα σε όλες τις εμπλεκόμενες κοινωνίες. Συνεπώς, η αποτελεσματική εφαρμογή των ίσων δικαιωμάτων και ίσων ευκαιριών για όλους είναι ακόμα μακριά από την επίτευξή της.

Εικόνα 2. Η πολυεπίπεδη προστασία της ισότητας

¹³ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ.: <https://www.corteidh.or.cr/tablas/31712.pdf>.

¹⁴ Βλ.: <https://www.cplp.org>.

	ΤΥΠΙΚΗ ισότητα (ρήτρα μη-διάκρισης) ¹⁵	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ισότητα ¹⁶
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	Σύνταγμα Βραζιλίας, Άρθρο 5	Σύνταγμα Βραζιλίας, Άρθρο 3 «Οι βασικοί στόχοι της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Βραζιλίας είναι: IV – η προώθηση της ευημερίας όλων, χωρίς διάκριση σε σχέση με την προέλευση, τη φυλή, το φύλο, το χρώμα, την ηλικία και οποιαδήποτε άλλη μορφή διάκρισης».
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Σύνταγμα Βουλγαρίας, Άρθρο 6	
ΚΑΜΠΟΥ ΒΕΡΝΤΕ	Σύνταγμα Κάμπου Βέρντε, Άρθρο 1(2)	Σύνταγμα Κάμπου Βέρντε, Άρθρο 1(4) «Η Δημοκρατία του Κάμπου Βέρντε θα δημιουργήσει σταδιακά τις απαραίτητες συνθήκες για την εξάλειψη όλων των εμποδίων που παρεμποδίζουν την πλήρη ανάπτυξη ενός ανθρώπου και περιορίζουν την ισότητα μεταξύ των πολιτών της, όπως επίσης την αποτελεσματική συμμετοχή τους στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική οργάνωση του Κράτους και της κοινωνίας του Κάμπου Βέρντε.» Άρθρο 85(2) «Το Κράτος θα έχει επίσης το καθήκον να αναλάβει την εξάλειψη οποιονδήποτε συνθηκών οι οποίες οδηγούν σε διακρίσεις σε βάρος των γυναικών και να διασφαλίσει την προστασία των δικαιωμάτων τους.»
ΓΑΛΛΙΑ	Σύνταγμα Γαλλίας, Άρθρο 1	Σύνταγμα Γαλλίας, Άρθρο 1
ΕΛΛΑΔΑ	Σύνταγμα Ελλάδας Άρθρα 4(1) και (2)	Σύνταγμα Ελλάδας, Άρθρο 116(2) «Η υιοθέτηση θετικών ενεργειών για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν αποτελεί διάκριση σε σχέση με το φύλο. Το Κράτος θα πρέπει να λάβει μέτρα για την εξάλειψη των ανισοτήτων που ήδη υπάρχουν, ειδικότερα σε βάρος των γυναικών.»
ΙΤΑΛΙΑ	Σύνταγμα Ιταλίας, Άρθρο 3(1)	Σύνταγμα Ιταλίας, Άρθρο 3(2) «Είναι καθήκον της Δημοκρατίας να αφαιρέσει οποιοδήποτε εμπόδιο οικονομικής ή κοινωνικής φύσης το οποίο περιορίζει την ελευθερία και ισότητα μεταξύ των πολιτών, παρεμποδίζοντας την πλήρη ανάπτυξη ενός ανθρώπου και την αποτελεσματική συμμετοχή όλων των εργαζομένων στις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές δομές της χώρας.» Άρθρο 117 «Οι Περιφερειακοί νόμοι θα πρέπει να αφαιρούν οποιοδήποτε εμπόδιο για την πλήρη ισότητα ανδρών και γυναικών στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ζωή και να προωθούν την ίση πρόσβαση στα αιρετά αξιώματα για γυναίκες και άνδρες.»
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Σύνταγμα Πορτογαλίας, Άρθρο 13	Σύνταγμα Πορτογαλίας, Άρθρο 9 σημεία (δ) και (η) «Τα βασικά καθήκοντα του κράτους είναι: δ) Η προώθηση της ευημερίας των ανθρώπων και της ποιότητας ζωής και η πραγματική ισότητα (...)» ¹⁷ η) Η προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.»
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Σύνταγμα Ρουμανίας, Άρθρα 4(2) και 16(1)	Σύνταγμα Ρουμανίας, Άρθρο 16(3) (Ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες.)
ΙΣΠΑΝΙΑ	Σύνταγμα Ισπανίας, Άρθρα 1(1) και 14	Σύνταγμα Ισπανίας, Άρθρο 9(2) «Είναι καθήκον των δημοσίων αρχών η προώθηση συνθηκών οι οποίες εξασφαλίζουν ότι η ελευθερία και η ισότητα των ατόμων και των ομάδων στις οποίες ανήκουν είναι αληθινή και αποτελεσματική, ότι απομακρύνονται τα εμπόδια τα οποία εμποδίζουν ή δυσκολεύουν την πλήρη απολαβή τους και ότι διευκολύνεται η συμμετοχή όλων των πολιτών στην πολιτική, οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή». Άρθρο 35 (Ίσες επαγγελματικές ευκαιρίες.)

Πίνακας 3. Τυπική και ουσιαστική ισότητα στα 9 εμπλεκόμενα συνταγματικά συστήματα

¹⁵ Τυπικά (de jure) η ισότητα υποστηρίζει την απαγόρευση των διακρίσεων. Συνήθως εκφράζεται ως ακολούθως: «Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, χωρίς καμία διάκριση».

¹⁶ Ουσιαστικά (de facto) η ισότητα αναγνωρίζει ότι θετικές ενέργειες πρέπει να λάβουν χώρα ώστε να εξαλειφθούν οι διακρίσεις, η περιθωριοποίηση και οι άνισες ευκαιρίες. Αυτή η αρχή στρέφεται προς τα αποτελέσματα, βασιζόμενη στην εμπειρία ότι η τυπική ισότητα μπορεί να μην είναι αρκετή, και αναφέρεται με τον όρο «ισότητα αποτελεσμάτων».

¹⁷ Βλ. τον πρόσφατο νόμο Νο. 83/2019, της 3ης Σεπτεμβρίου 2019, περί Στέγασης, ο οποίος θεσπίζει τη δέσμευση του Κράτους και θέτει τις βάσεις για την εγγύηση στέγασης για όλους, χωρίς διακρίσεις..

2. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ

Οι διακρίσεις και η βία σε βάρος των γυναικών και των κοριτσιών είναι ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο. Αποτελεί, σε παγκόσμιο επίπεδο, μια συστηματική, επίμονη και εξαπλωμένη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κατ' αρχήν, φραγμοί σε σχέση με το φύλο παρεμποδίζουν τις γυναίκες και τα κορίτσια από το να εξασκούν τα βασικά δικαιώματα και τις ελευθερίες τους, από την πρόσβαση στην εκπαίδευση, υπηρεσίες υγείας, από το να κατορθώσουν να κατέχουν θέσεις εξουσίας στον οικονομικό και πολιτικό χώρο και γενικότερα από ίσες ευκαιρίες. Αυτοί οι φραγμοί δημιουργούν το ονομαζόμενο «χάσμα» μεταξύ των φύλων. Κατά δεύτερο λόγο, οι ανισότητες σε σχέση με το φύλο, αυξάνουν το ενδεχόμενο βίας σε σχέση με το φύλο. Με άλλα λόγια, τα στερεότυπα όσον αφορά το φύλο, οι ανισότητες και οι διακρίσεις συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τη βία.

Η διεθνής κοινότητα αναγνωρίζει ότι η επίτευξη της πραγματικής (de facto) ισότητας των φύλων και της πλήρους ενδυνάμωσης της θέσης των γυναικών και των κοριτσιών είναι ακόμα μακριά και συνεχίζει να αποτελεί πρόκληση. Σύμφωνα με το Διεθνές Οικονομικό Φόρουμ του 2020, υπάρχει ακόμα ένα χάσμα μεταξύ των δύο φύλων που φτάνει στο 31,4%, κατά μέσο όρο, το οποίο πρέπει ακόμη να καλυφθεί σε παγκόσμιο επίπεδο (στοιχεία που βασίζονται σε τέσσερα βασικά θέματα: Συμμετοχή και Ευκαιρίες στην Οικονομία, Μορφωτικό Επίπεδο, Υγεία και Επιβίωση, Πολιτική Εξουσία)¹⁸. Η μεγαλύτερη ανισότητα σε σχέση με το φύλο αφορά το χάσμα στην Πολιτική Εξουσία. Πράγματι, σε επίπεδο παγκόσμιας κοινοβουλευτικής αντιπροσώπευσης, οι γυναίκες κατέχουν μόλις το 25% των διαθέσιμων θέσεων, ποσοστό που πέφτει στο 21% σε υπουργικό επίπεδο. Επιπλέον, τα τελευταία 50 χρόνια, 85 Κράτη (από 153), δεν είχαν ποτέ γυναίκα ως αρχηγό του κράτους. Το δεύτερο μεγαλύτερο χάσμα είναι στη Συμμετοχή και τις Ευκαιρίες στην Οικονομία. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η γυναικεία συμμετοχή στην αγορά εργασίας είναι χαμηλή (κατά μέσο όρο, μόνο 55% των ενήλικων γυναικών είναι ενεργές στην αγορά εργασίας, έναντι του 78% των ανδρών) και οι οικονομικές διαφορές συνεχίζονται. Ενώ η παγκόσμια πρόοδος για ίσο Μορφωτικό Επίπεδο και πρόσβαση στην Υγεία είναι πολύ πιο μπροστά.

Εικόνα 3. Χάσμα μεταξύ των φύλων 2020

Εστιάζοντας στη βία σε σχέση με το φύλο σε βάρος των γυναικών, τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) ορίζουν το φαινόμενο ως πανδημία η οποία πλήττει όλες τις χώρες¹⁹. Για την ακρίβεια, το **UN Women** δηλώνει ότι «η βία σε βάρος των γυναικών και κοριτσιών είναι καταπάτηση ανθρωπίνου δικαιώματος με διαστάσεις πανδημίας και λαμβάνει χώρα σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους». Η βία αυτή εκδηλώνεται υπό μορφή σωματικής, σεξουαλικής ή/και ψυχολογικής βίας. Επηρεάζει αρνητικά την ευημερία των γυναικών και τις αποτρέπει από το να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία. Παρουσιάζοντας μερικά γρήγορα γεγονότα όσον αφορά τη βία σε σχέση με το φύλο ενάντια στις γυναίκες, εκτιμάται ότι 35% των γυναικών σε όλο τον κόσμο έχουν υποστεί σωματική ή/και σεξουαλική βία (χωρίς να συμπεριλαμβάνεται σε αυτό το ποσοστό η σεξουαλική παρενόχληση) σε κάποια στιγμή της ζωής τους.²⁰ Περίπου 15 εκατομμύρια κορίτσια στην εφηβεία (ηλικίες μεταξύ 15 και 19) σε όλο τον κόσμο

¹⁸ Global Gender Gap Report 2020: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.

¹⁹ <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/gender-equality/>.

²⁰ UNODC, Global Study on Homicide 2019 (Vienna, 2019), Booklet 5: Gender-related killing of women and girls: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_5.pdf.

έχουν υποστεί βιασμό σε κάποια στιγμή της ζωής τους.²¹ Έχει καταγραφεί ότι 72% των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, είναι γυναίκες και κορίτσια και 4 στις 5 προορίζονται για σεξουαλική εκμετάλλευση.²² Σε παγκόσμιο επίπεδο 21% των νεαρών γυναικών παντρεύονται πριν κλείσουν τα 18.²³ Βλέπουμε λοιπόν ότι, οι επιπτώσεις της βίας σε σχέση με το φύλο, είναι άμεσες ή σε βάθος χρόνου σωματικές, σεξουαλικές και ψυχολογικές συνέπειες, συμπεριλαμβανομένου του θανάτου. Η βία κατά των γυναικών είναι η πιο ωμή έκφραση διάκρισης και έχει τις ρίζες της σε κοινωνικές (πατριαρχικές) δομές παρά σε ατομικές τυχαίες πράξεις.²⁴ Κατά συνέπεια, η **Ατζέντα Βιώσιμης Ανάπτυξης 2030 των ΗΕ**, περιλαμβάνει την Ισότητα των Φύλων στους 17 Στόχους της,²⁵ στοχεύοντας όχι μόνο να μπει ένα τέλος στις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, αλλά να εξαλειφθούν όλες οι μορφές βίας σε βάρος των γυναικών και των κοριτσιών σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους (βλ. Στόχο 5).²⁶

Κάθε περιφερειακό νομικό σύστημα το οποίο εμπλέκεται στο πρόγραμμα R&C project, δεσμεύεται να καταπολεμήσει τη βία ενάντια στις γυναίκες και να προωθήσει την ισότητα των φύλων. Στο Δια-Αμερικανικό σύστημα, η Σύμβαση του **Belém do Pará** αφορά την πρόληψη, τιμωρία και εξάλειψη της βίας σε βάρος των γυναικών.²⁷ Δηλώνει σθεναρά ότι κάθε γυναίκα έχει το δικαίωμα να είναι ελεύθερη από τη βία σε σχέση με το φύλο, το οποίο περιλαμβάνει να είναι ελεύθερη από όλες τις μορφές διάκρισης και ότι έχει δικαίωμα να αναγνωρίζεται η αξία της και να έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση ελεύθερη από στερεότυπα συμπεριφοράς και κοινωνικές και πολιτισμικές πρακτικές βασισμένες στην κατωτερότητα ή την υποτέλεια.²⁸ Το Αφρικανικό σύστημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεσμεύεται από το επονομαζόμενο Πρωτόκολλο του Maputo, το οποίο συμπληρώνει τον Αφρικανικό Χάρτη για τα Δικαιώματα Ανθρώπων και Λαών (Banjul Charter). Αυτό το Πρωτόκολλο απαιτεί από τα Αφρικανικά Κράτη τη λήψη θετικών μέτρων για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών. Προστατεύει ρητά πολλά από τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των γυναικών, μεταξύ των οποίων, το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, στην ακεραιότητα και στην ασφάλεια, το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και ίσης μεταχείρισης από το νόμο, το δικαίωμα συμμετοχής σε διαδικασίες πολιτικές και λήψης αποφάσεων. Επιπλέον το Πρωτόκολλο περιέχει συγκεκριμένες διατάξεις για βία σε σχέση με το φύλο ενάντια στις γυναίκες (Άρθρο 4). Η Πορτογαλία, η Βραζιλία και το Κάμπου Βέρντε είναι επίσης μέλη της **Κοινότητας Πορτογαλόφωνων Χωρών (CPLP)**. Το 2010, η 2^η Συνάντηση Υπουργών Υπεύθυνων για την Ισότητα των Φύλων του CPLP ενέκρινε το ονομαζόμενο **Ψήφισμα της Λισαβόνας**, το οποίο αναγνωρίζει ότι όλες οι μορφές βίας ενάντια στις γυναίκες είναι μια σοβαρή καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών ελευθεριών των γυναικών και ένα εμπόδιο για την επίτευξη της ισότητας των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών. Σε συνέχεια του Ψηφίσματος της Λισαβόνας, το CPLP ανακοίνωσε επίσης Στρατηγικά Σχέδια Επέμβασης για την καταπολέμηση των διακρίσεων και της βίας σε σχέση με το φύλο στην Κοινότητα. Τέλος, το Ευρωπαϊκό σύστημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα δίνει πολύ μεγάλη σημασία στην ισότητα των φύλων. Η **Ευρωπαϊκή Ένωση** θεωρείται ότι κατέχει την παγκόσμια ηγεσία όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων σε σχέση με το φύλο. Η ισότητα των φύλων αντιπροσωπεύει μια αρχή κλειδί για το ευρωπαϊκό δίκαιο.²⁹ Κατά συνέπεια, το ευρωπαϊκό δίκαιο απαγορεύει ρητά τέσσερεις τύπους διάκρισης: α) άμεση διάκριση (ορίζεται ως η κατάσταση στην οποία ένας άνθρωπος μεταχειρίζεται λιγότερο προνομιακά από το πώς θα μεταχειριζόταν ή μεταχειρίστηκε ή θα μπορούσε να μεταχειριστεί ένας άλλος σε μια ανάλογη κατάσταση, β) έμμεση διάκριση (ορίζεται ως η κατάσταση στην οποία μια φαινομενικά ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική θα έβαζε κάποιους ανθρώπους σε συγκεκριμένη μειονεκτική θέση, γ) παρενόχληση και σεξουαλική παρενόχληση (ορίζεται ως μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά η οποία λαμβάνει χώρα με σκοπό ή συνέπεια την καταπάτηση της αξιοπρέπειας κάποιου και τη δημιουργία ενός εκφοβιστικού, εχθρικού, μειωτικού, ταπεινωτικού ή προσβλητικού περιβάλλοντος και δ) οδηγία/εντολή για διακριτική μεταχείριση.³⁰ Όσον αφορά τις διακρίσεις σε θέματα προσλήψεων και απασχόλησης, το ευρωπαϊκό δίκαιο απαγορεύει επίσης οποιαδήποτε λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση των γυναικών η οποία σχετίζεται με την εγκυμοσύνη ή την άδεια μητρότητας.³¹

²¹ UNICEF, A Familiar Face: Violence in the lives of children and adolescents, (2017).

²² UNODC, Global Report on Trafficking in Persons (2018).

²³ UNICEF, Child marriage around the world, Infographic (latest data as of March 2020): <https://www.unicef.org/stories/child-marriage-around-world>.

²⁴ See <https://www.endvawnow.org/en/articles/295-defining-violence-against-women-and-girls.html>

²⁵ See <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg5> and <https://www.unwomen.org/en/digital-library/multimedia/2017/7/infographic-spotlight-on-sdg-5>.

²⁶ See Goal 5, “Achieve gender equality and empower all women and girls”, at <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg5>.

²⁷ The Inter-American Convention on the Prevention, Punishment, and Eradication of Violence against Women, also known as the Convention of Belém do Pará (where it was adopted in 1994).

²⁸ Art. 6 Inter-American Convention on the Prevention, Punishment, and Eradication of Violence against Women, also known as the Convention of Belém do Pará.

²⁹ See Art. 21 of the EU Charter of Fundamental Rights and Art. 157 TFEU. In addition, since the 1970s, the EU has adopted 13 Directives regarding gender equality. See MEMO/07/426 at https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_07_426.

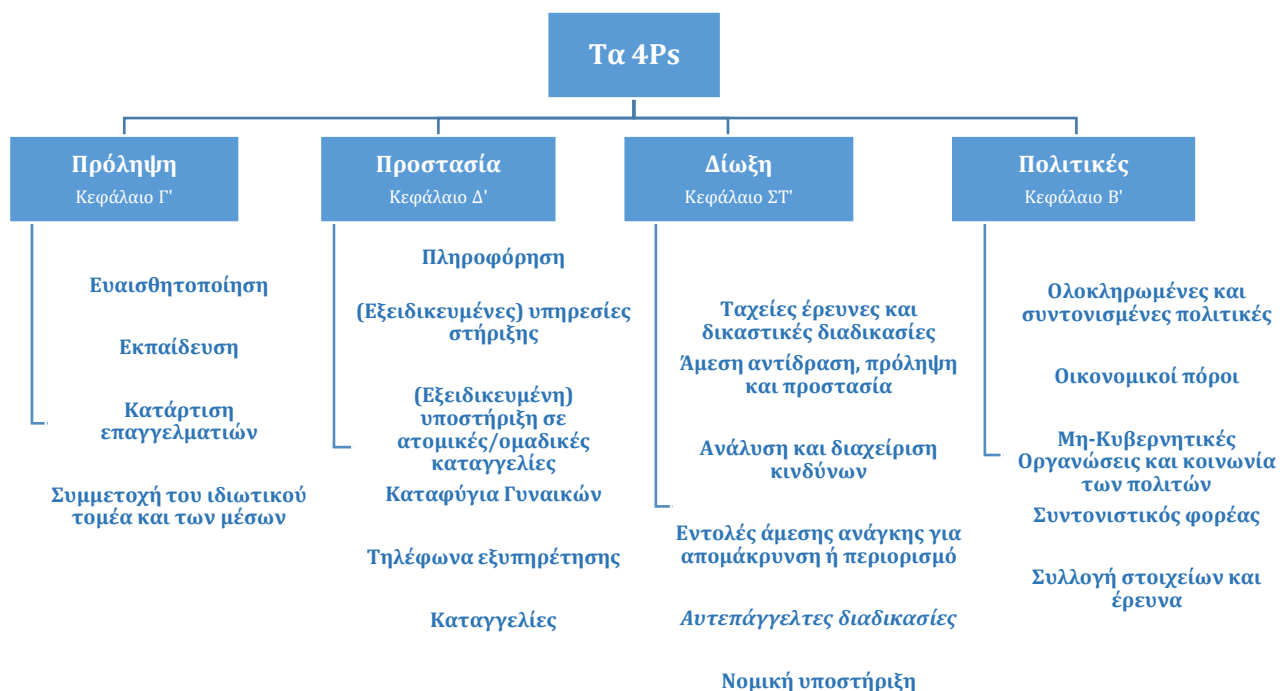
³⁰ Art. 2 Directive 2006/54/EC, as well as Directive 2000/78/EC and Directive 2004/113/EC.

³¹ See Directive 92/85/EEC.

Στο πεδίο του ποινικού δικαίου, η ΕΕ δεν έχει νομοθετική αρμοδιότητα. Αυτό συνεπάγεται ότι δεν μπορεί να εναρμονίσει τις διάφορες ποινικές διατάξεις που αφορούν τη βία σε βάρος των γυναικών. Παρ' όλ' αυτά, η Οδηγία 2012/29/ΕΕ, επονομαζόμενη Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, περιέχει πολλές διατάξεις άμεσα ή έμμεσα αναφερόμενες σε θύματα βίας σε σχέση με το φύλο. Από την άλλη μεριά, η ισότητα των φύλων είναι υψηλή προτεραιότητα για το **Συμβούλιο της Ευρώπης** (CoE), το οποίο δεσμεύεται πλήρως στην εξάλειψη των φραγμών που εμποδίζουν την πλήρη χειραφέτηση των γυναικών και την ουσιαστική ισότητά τους στην κοινωνία. Το Συμβούλιο της Ευρώπης παίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία και την προώθηση της ισότητας των φύλων διαμορφώνοντας την ανάπτυξή τους στην Ευρώπη. Έχει δημιουργήσει νομικά πρότυπα και εγχειρίδια πολιτικών.³² Επίσης, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στο Στρασβούργο (ECtHR) συνεισφέρει στην πρόοδο της ισότητας των φύλων. Πολλές αποφάσεις επιμένουν στη διασύνδεση μεταξύ βίας εναντίων των γυναικών και καταπάτησης του δικαιώματος στη ζωή (Άρθρο 2 ECHR), απαγόρευση απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης (Άρθρο 3 (ECHR) και απαγόρευση διακρίσεων (Άρθρο 14 ECHR).³³ Επιπλέον, το 2011, το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθέτησε τη **Σύμβαση ορόσημο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας ενάντια στις Γυναίκες και την Ενδοοικογενειακή Βία** (επίσης γνωστή ως **Σύμβαση της Istanbul**), η οποία αντιπροσωπεύει την πιο μεγαλόπνοη διεθνή συμφωνία για την αντιμετώπιση της βίας ενάντια στις γυναίκες σε όλες τις μορφές της.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ISTANBUL ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Σύμβαση της Istanbul είναι το πιο ανεπτυγμένο νομικό έγγραφο όσον αφορά τη βία σε σχέση με το φύλο ενάντια στις γυναίκες. Με τα 81 άρθρα της, η Σύμβαση είναι πραγματικά εντυπωσιακή. Στοχεύει σε μηδενική ανεκτικότητα απέναντι στη βία εναντίον των γυναικών και παρέχει αυστηρές κατευθυντήριες γραμμές στα Ευρωπαϊκά Κράτη. Η Σύμβαση της Istanbul στηρίζεται βασικά σε τέσσερις (ισοδύναμες) συνιστώσες (τα 4Ps), δηλαδή Πρόληψη, Προστασία, Δίωξη και Ολοκληρωμένες Πολιτικές.³⁴

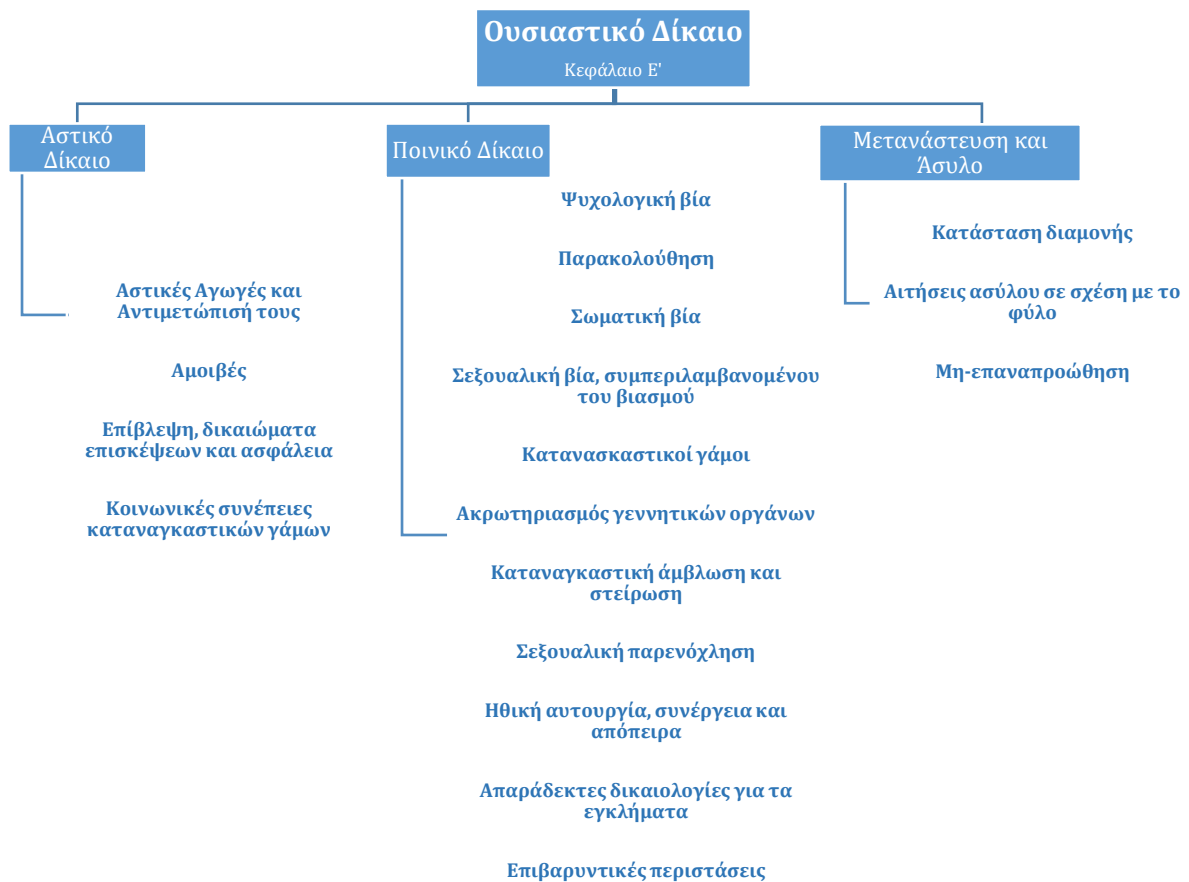

³² Για μια επισκόπηση των Πρότυπων του Συμβουλίου της Ευρώπης και τις Συστάσεις που υιοθέτησε η Επιτροπή Υπουργών για την αντιμετώπιση των θεμάτων ισότητας, βλ.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168058feef>.

³³ Βλ. Oruz εναντίον Τουρκίας (καταγγελία no. 33401/02), A. εναντίον Κροατίας (καταγγελία no. 55164/08), Eremia και Άλλοι εναντίον της Δημοκρατίας της Μολδαβίας (καταγγελία no. 3564/11), Rumor εναντίον Ιταλίας (καταγγελία no. 72964/10), M.G. εναντίον Τουρκίας (καταγγελία no. 646/10), Halime Kılıç εναντίον Τουρκίας (καταγγελία no. 63034/11), Bălșan εναντίον Ρουμανίας (καταγγελία no. 49645/09).

³⁴ Βλ. Explanatory Report (CETS 210) to the Council of European Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, para. 63, at <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383a>. Βλ. επίσης <https://rm.coe.int/coe-istanbulconvention-infographic-r02-v07/16809ea7fb>.

Εικόνα 4. Οι 4 πυλώνες της Σύμβασης της Istanbul

Εικόνα 5. Ουσιαστικό Δίκαιο στη Σύμβαση της Istanbul

Επικυρώνοντας τη Σύμβαση της Istanbul, τα Κράτη αναλαμβάνουν πολλές δεσμεύσεις. Δεν δεσμεύονται μόνο να απαγορεύουν, τιμωρούν και επιδιορθώνουν τη βία στις ατομικές υποθέσεις, αλλά θα πρέπει να αποτρέπουν τη βία με *συστημικά* μέτρα. Οι κυβερνήσεις τους είναι υποχρεωμένες να αλλάξουν τους νόμους τους, να καταργήσουν πρακτικές που κάνουν διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, να εισάγουν ευαίσθητα μέτρα σε θέματα φύλου και να διαθέσουν πόρους για την αποτελεσματική πρόληψη της βίας ενάντια στις γυναίκες. Κατά συνέπεια, αν ένα Κράτος θέλει να αντιμετωπίσει τη βία ενάντια στις γυναίκες με αποτελεσματικό τρόπο, το να επιβάλει ποινικές κυρώσεις ή επανορθωτικά μέτρα αστικού δικαίου, είναι αναγκαίο αλλά δεν είναι αρκετό. Απαιτούνται επίσης θετικές (προληπτικές) ενέργειες. Προληπτικά μέτρα, τα οποία στοχεύουν στην αποτροπή της βίας πριν καν συμβεί (*ex ante*)³⁵ πρέπει να συμβαδίζουν πλάι-πλάι με τη δίωξη και τα ποινικά (προστατευτικά) εργαλεία. Έτσι είναι πέραν αμφιβολίας ότι η Σύμβαση της Istanbul είναι το πιο σύγχρονο (Ευρωπαϊκό) εργαλείο για την αντιμετώπιση της βίας εναντίον των γυναικών. Συγκροτεί επίσης έναν μηχανισμό επίβλεψης για την αξιολόγηση του επιπέδου εφαρμογής από τα Κράτη μέρη. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος της **Ομάδας Εμπειρογνώμων για τις Ενέργειες ενάντια στη Βία εναντίον των Γυναικών και ενάντια στην Ενδοοικογενειακή Βία (GREVIO)** είναι ιδιαίτερος σημαντικός καθώς η ομάδα αυτή είναι αρμόδια για τη σύνταξη και δημοσίευση εκθέσεων, την αξιολόγηση των νομοθετικών παρεμβάσεων και άλλων μέτρων εκ μέρους των Συμβαλλόμενων Μερών, την έναρξη ειδικών ερευνητικών διαδικασιών και την υιοθέτηση συστάσεων σε θέματα και έννοιες της Σύμβασης.³⁶ Λόγω της απαιτούμενης εκτεταμένης δέσμευσης, πολλά Ευρωπαϊκά Κράτη δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Istanbul.³⁷ Σήμερα, μόνο 34 Ευρωπαϊκές χώρες την έχουν επικυρώσει.³⁸ Στη **Βουλγαρία**, το Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είναι συμβατή με το Σύνταγμα της Βουλγαρίας, κάνοντας την επικύρωσή της σχεδόν αδύνατη.³⁹ Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου, ο όρος «φύλο», όπως αυτός χρησιμοποιείται στη

³⁵ L. Grans, 'The Istanbul Convention and the Positive Obligation to Prevent Violence', Τόμος 18 Human Rights Law Review, (2018), σελ. 133–155.

³⁶ Βλ. την επίσημη ιστοσελίδα: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>.

³⁷ Χάρτης υπογραφών και επικυρώσεων μέχρι τον Αύγουστο 2020: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>.

³⁸ Βλ.: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>.

³⁹ Απόφαση No 13 of 27.07.2018 στη συνταγματική υπόθεση No 3/2018. (στα Βουλγαρικά): <http://constcourt.bg/bg/Acts/GetHtmlContent/f278a156-9d25-412d-a064-6ffd6f997310>. Βλ. επίσης:

Σύμβαση, είναι παραπλανητικός και εισάγει μια έννοια η οποία είναι ασύμβατη με το σύνταγμα της Βουλγαρίας. Το Δικαστήριο δηλώνει ότι η αποδοχή της «ιδεολογίας περί φύλου» θα προκαλούσε σύγχυση σε σχέση με την δυαδική κατανόηση του «φύλου», η οποία δέχεται αυστηρά δύο σταθερές επιλογές, αρσενικό ή θηλυκό, προσδιοριζόμενο στη γέννηση. Το Δικαστήριο πρόσθεσε επίσης, ότι αν το νομικό σύστημα της Βουλγαρίας χάσει την ικανότητα να διακρίνει μεταξύ ενός άνδρα και μιας γυναίκας, η καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες θα ήταν μια ανεφάρμοστη δέσμευση.⁴⁰ Αυτή η δικαστική απόφαση έχει οριστεί ως «η χειρότερη απόφαση περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα δικαστικά χρονικά». Η συλλογιστική του Δικαστηρίου, αντανάκλα μια παρανόηση της Σύμβασης της Istanbul, η οποία στο Άρθρο 3, κάνει έναν διαχωρισμό μεταξύ «φύλου» και «γένους» χάριν σαφήνειας. Ορίζει το γένος ως «κοινωνικά κατασκευασμένοι ρόλοι, συμπεριφορές, δραστηριότητες και χαρακτηριστικά, τα οποία μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί κατάλληλα για τις γυναίκες και τους άνδρες» και στοχεύει στην ευαισθητοποίηση σχετικά με το πώς αυτοί οι ρόλοι καθορίζονται συχνά από απαρχαιωμένα (πατριαρχικά) στερεότυπα τα οποία μπορούν να κάνουν τη βία ενάντια στις γυναίκες, τον εκφοβισμό και το φόβο πιο «αποδεκτά». Λαμβάνοντας υπόψη ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο της Βουλγαρίας απέτυχε να κατανοήσει τον απώτερο σκοπό της Σύμβασης και, κατά συνέπεια, να δώσει επειγόντως προτεραιότητα σε εθνικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της βίας σε σχέση με το φύλο, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η Βουλγαρία ακόμα προσπαθεί να εδραιώσει ένα κατάλληλο και εμπεριστατωμένο ποινικό δίκαιο για την προστασία από όλες τις μορφές βίας εναντίον των γυναικών. Επιπλέον, η Βουλγαρία αντιμετωπίζει δυσκολίες στην αντιμετώπιση του σεξισμού, της μισογυνίας και των στερεότυπων σε σχέση με το φύλο.

Ενώ το Συνταγματικό Δικαστήριο της Βουλγαρίας αντιτάχθηκε σθεναρά στην επικύρωση της Σύμβασης της Istanbul, άλλα Ευρωπαϊκά κράτη έχουν αναπτύξει προηγμένες πολιτικές σε σχέση με το φύλο (και σε συμφωνία με τις αποφάσεις του ECtHR και τις συστάσεις του GREVIO). Στη **Γαλλία**, υπήρξε μια πραγματική εθνική κινητοποίηση για την καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών, η οποία, από το 2010, έχει χαρακτηριστεί ως «μεγάλη εθνική υπόθεση» από τη Γαλλική Κυβέρνηση.⁴¹ Πολλές νομοθετικές παρεμβάσεις είχαν ως στόχο τη σταδιακή αντιμετώπιση των διαφόρων μορφών βίας εναντίον των γυναικών, ενδυναμώνοντας το νομικό πλαίσιο για την πρόληψη και τιμωρία της βίας σε σχέση με το φύλο. Οι νομοθετικές προσπάθειες συνοδεύτηκαν από μια αλληλουχία πέντε διαδοχικών Σχεδίων κινητοποίησης για την καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών. Επιπλέον, αρκετά μέτρα εφαρμόστηκαν για την προώθηση μιας πραγματικής (de facto) ισότητας των φύλων. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν το πρώτο διυπουργικό Σχέδιο για επαγγελματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, το οποίο έχει ως στόχο να κινητοποιήσει όλα τα υπουργεία γύρω από τα μέτρα και τις πολιτικές με ευαισθησία ως προς την ισότητα.⁴² Με τον ίδιο τρόπο, η **Ισπανία** έχει μια εδραιωμένη παράδοση στην καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες και στη θέσπιση υψηλών προτύπων όσον αφορά την ισότητα των φύλων. Προλογίζοντας την έναρξη εφαρμογής της Σύμβασης της Istanbul, το 2004, η Ισπανία υιοθέτησε τον Οργανικό Νόμο 1/2004 για τα Ολοκληρωμένα Μέτρα Προστασίας απέναντι στη Βία σε σχέση με το φύλο, ο οποίος αναφέρεται ως «ένας από τους πιο προηγμένους νόμους στην Ευρώπη όσον αφορά τη βία ενάντια στις γυναίκες εκ μέρους των συντρόφων τους».⁴³ Τα τελευταία χρόνια, πολλές εθνικές στρατηγικές έχουν υιοθετηθεί για την καταπολέμηση της βίας σε σχέση με το φύλο (για παράδειγμα η Εθνική Στρατηγική για την Εξάλειψη της βίας σε βάρος των Γυναικών 2013-2016, το Κρατικό Σύμφωνο κατά της βίας σε σχέση με το φύλο 2018-2022, το δεύτερο Εθνικό Σχέδιο Ενεργειών για τις Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια 2017-2023, Πλήρες Σχέδιο για την Καταπολέμηση του Εμπορίου Γυναικών και Κοριτσιών με σκοπό τη Σεξουαλική τους Εκμετάλλευση 2015-2018).⁴⁴ Επιπλέον, σχετικά με την ισότητα των φύλων, η Ισπανία είναι μία από τις χώρες που έχουν προχωρήσει περισσότερο στον κόσμο στο κλείσιμο του χάσματος των φύλων. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Διαφοράς των Φύλων, η Ισπανία κατατάσσεται 8^η το 2020 και σε αντίθεση με την παγκόσμια τάση, η Πολιτική Χειραφέτηση είναι ο τομέας όπου έχουν επιτευχθεί οι πιο ουσιαστικές βελτιώσεις. Η Ισπανία έχει την πιο γυναικο-κεντρική κυβέρνηση του

<https://balkaninsight.com/2018/07/27/bulgaria-s-constitutional-court-says-istanbul-convention-not-in-line-with-basic-law-07-27-2018/>.

⁴⁰ R. Vassileva, Bulgaria's Constitutional Troubles with the Istanbul Convention, Verfassungsblog, (Αύγουστος 2018): <https://verfassungsblog.de/bulgarias-constitutional-troubles-with-the-istanbul-convention/>.

⁴¹ Βλ. (στα Γαλλικά) http://archives.gouvernement.fr/fillon_version2/premier-ministre/la-lutte-contre-les-violences-faites-aux-femmes-grande-cause-nationale-2010.html.

⁴² Βλ. (στα Γαλλικά) <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/dossiers/egalite-professionnelle/le-1er-plan-interministeriel-en-faveur-de-legalite-professionnelle/>.

⁴³ Έγινε τιμητική αναφορά στο Νόμο, το 2014 κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης για το Future Policy Award (Βραβείο Μελλοντικής Πολιτικής) εκ μέρους του World Future Council, σαν ένα από τα καλύτερα νομοθετικά κομμάτια περί βίας εναντίον των γυναικών: Βλ. https://www.worldfuturecouncil.org/wp-content/uploads/2016/01/WFC_2014_Future_Policy_Award_En.pdf.

⁴⁴ Βλ.: https://violenciagenero.igualdad.gob.es/planActuacion/estrategiaNacional/docs/Estrategia_Nacional_Ingles.pdf, http://www.exteriores.gob.es/Portal/en/PoliticaExteriorCooperacion/DerechosHumanos/Documents/2017_I%20PLAN%20ONACIONAL%20version%20web%20ENG.PDF, http://www.violenciagenero.msssi.gob.es/otrasFormas/trata/normativaProtocolo/planIntegral/DOC/Plan_Integral_Trata_2015-2018_ENG_DEF.pdf.

κόσμου, όπου το 65% των υπουργών είναι γυναίκες. Είναι μία από τις 10 κυβερνήσεις στον κόσμο με συμμετοχή πάνω από 50%.⁴⁵ Ο Δείκτης Ισότητας της ΕΕ επιβεβαιώνει ότι η Ισπανία προχωράει προς την ισότητα των φύλων γρηγορότερα από οποιοδήποτε άλλο Κράτος Μέλος.⁴⁶ Η **Πορτογαλία**, η οποία είναι η πρώτη χώρα της ΕΕ που επικύρωσε τη Σύμβαση της Istanbul (το Φεβρουάριο του 2013), έχει δείξει σημαντική προσήλωση όσον αφορά την αντιμετώπιση της βίας σε σχέση με το φύλο και τις διακρίσεις. Αξίζει να υπογραμμίσουμε ότι η επικύρωση της Σύμβασης της Istanbul είχε την ομοφωνία της Πορτογαλικής Βουλής, εμπλεκοντας, από την αρχή, όλα τα πολιτικά κόμματα. Η Πορτογαλία ήταν πάντα στην πρώτη γραμμή ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές Χώρες που καλούσαν για την πλήρη εφαρμογή της Σύμβασης. Επίσης, τα τελευταία χρόνια, γίνονται συνεχείς προσπάθειες για την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για Ισότητα και Όχι Διακρίσεις (2018-2030), επονομαζόμενη «Portugal + Equal»⁴⁷ και άλλων σχεδίων δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών. Κατά συνέπεια, η Πορτογαλία αναπτύσσει ολοκληρωμένες μακροχρόνιες εθνικές στρατηγικές για την προώθηση μιας πραγματικής (de facto) ισότητας των φύλων.⁴⁸ Αργότερα, η **Ελλάδα**, η **Ιταλία** και η **Ρουμανία**, επικυρώνουν τη Σύμβαση της Istanbul, το 2018, 2016 και 2014 αντίστοιχα. Σήμερα, 6 Ευρωπαϊκές χώρες εμπλεκόμενες στο πρόγραμμα R&C έχουν δεσμευτεί για την πλήρη εφαρμογή της Σύμβασης, εισάγοντας ειδικές νομοθεσίες και πολιτικές. Η Βουλγαρία αποτελεί τη μόνη εξαίρεση στο πρόγραμμα.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Τα τελευταία χρόνια, έχουμε γίνει μάρτυρες μιας όλο και μεγαλύτερης προσοχής σε θέματα φύλου και βίας εναντίον των γυναικών και μιας αυξανόμενης δέσμευσης στις εθνικές ατζέντες. Οι πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις στις 9 χώρες που εμπλέκονται στο πρόγραμμα R&C εστιάζουν στους παρακάτω τομείς.

Πρώτον, αρκετές από τις χώρες που εμπλέκονται στο πρόγραμμα R&C έχουν υιοθετήσει ουσιαστικές και διαδικαστικές μεταρρυθμίσεις στο ποινικό δίκαιό τους με στόχο την πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της βίας εναντίον των γυναικών. Το 2018, η **Βραζιλία** τροποποίησε τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας θεσπίζοντας ότι εγκλήματα που αφορούν ενδοοικογενειακή βία εναντίον γυναικών, παιδιών, εφήβων, ηλικιωμένων και αναπήρων πρέπει να έχουν προτεραιότητα στα ποινικά δικαστήρια.⁴⁹ Παρομοίως, η **Ρουμανία** εισήγαγε μεταρρυθμίσεις στο ποινικό δίκαιο βελτιώνοντας τους χρόνους των εγκληματικών δικαστικών υποθέσεων. Για να πετύχει μια πιο άμεση προστασία των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, η Ρουμανία έδωσε στους αξιωματικούς της αστυνομίας το δικαίωμα να εκδίδουν προσωρινά εντάλματα προστασίας. Για την ακρίβεια, αν οι αστυνομικοί εντοπίσουν μια κατάσταση επικείμενου κινδύνου προερχόμενου από πράξεις ενδοοικογενειακής βίας, μπορούν πλέον να εξασφαλίσουν άμεση προστασία των θυμάτων, απομακρύνοντάς τα από τον επιτιθέμενο.⁵⁰ Τον Ιούλιο του 2019, η **Ιταλία** υιοθέτησε τον «Κόκκινο Κώδικα»,⁵¹ με σκοπό την επιτάχυνση των εγκληματικών δικαστικών υποθέσεων, εξασφαλίζοντας μια προνομιακή και ταχεία διαδικασία για τα θύματα ενδοοικογενειακής και σε σχέση με το φύλο βίας (σύμφωνα με την εκδίκαση της υπόθεσης Talpis εναντίον Ιταλίας, από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο του Στρασβούργου το 2017, όπου το ECtHR κατέληξε ότι οι Ιταλικές αρχές απέτυχαν στο να αντιμετωπίσουν έγκαιρα αυτή την υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας. Ο όρος «Κόκκινος Κώδικας» προέρχεται από τον ιατρικό χώρο, όπου σε περίπτωση επείγοντος περιστατικού, ο κόκκινος κώδικας προσδιορίζει ασθενείς που πρέπει να αντιμετωπιστούν με απόλυτη προτεραιότητα. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο ποινικός «κόκκινος κώδικας» εισήγαγε την απόλυτη παραδοχή ότι οι ποινικές δικαστικές υποθέσεις που αφορούν ενδοοικογενειακή βία είναι εξίσου επείγουσες. Παράλληλα με τις μεταρρυθμίσεις στις ποινικές δικαστικές διαδικασίες, αυτές οι χώρες εισήγαγαν και νέα ποινικά αδικήματα στα νομικά τους συστήματα και κατά συνέπεια, τροποποίησαν τους Ποινικούς τους Κώδικες. Το 2018, η **Βραζιλία**, εισήγαγε την έννοια της παρακάτω εγκληματικής ενέργειας: «μη-εξουσιοδοτημένη καταγραφή σεξουαλικής πράξης».⁵² Στην **Ιταλία**, ο Κόκκινος Κώδικας ποινικοποιεί το επονομαζόμενο «revenge porn» (κυριολεκτικά μεταφραζόμενο «πορνογραφία εκδίκησης»), το οποίο πλέον κατηγοριοποιείται στον Ποινικό Κώδικα ως νέο ποινικό αδίκημα και αφορά διάδοση πορνογραφικών εικόνων ή βίντεο κάποιου χωρίς τη συναίνεσή του. Με παρόμοιο τρόπο, εμφανίσθηκε πρόσφατα

⁴⁵ Global Gender Gap Report 2020, σελ. 25: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

⁴⁶ Index score for Spain for 2019: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/ES>.

⁴⁷ "Portugal Mais Igual", βλ. λεπτομέρειες: <https://www.cig.gov.pt/documentacao-de-referencia/doc/portugal-mais-igual/>.

⁴⁸ Βλ. UNCE, Beijing+25 National Reports, National-level reviews – Portugal, (Μάιος 2019): https://www.unece.org/fileadmin/DAM/Gender/Beijing_20/Portugal.pdf.

⁴⁹ Νόμος No. 13,721 2 Οκτωβρίου 2018, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2015-2018/2018/lei/L13721.htm.

⁵⁰ Διάταγμα No. 146/2578/2018 σχετικά με τη διαχείριση της ενδοοικογενειακής βίας από την αστυνομία (στα Ρουμανικά): <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/209455>. Βλ. επίσης Romanian Government First Report on the Implementation of the Istanbul Convention (received by GREVIO in February 2020) at <https://rm.coe.int/state-report-on-romania/16809b9faf>.

⁵¹ Νόμος No. 69/2019, "Modifiche al codice penale, al codice di procedura penale e altre disposizioni in materia di tutela delle vittime di violenza domestica e di genere", (στα Ιταλικά): https://www.gazzettaufficiale.it/atto/stampa/serie_generale/originario.

⁵² Νόμος No. 13,772 19 Δεκεμβρίου 2018: http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/_ato2015-2018/2018/lei/L13772.htm.

στη **Ρουμανία** η ανάγκη προστασίας των γυναικών από τη βία στον κυβερνοχώρο. Τον Ιούλιο του 2020, η βία στον κυβερνοχώρο αναγνωρίστηκε ως νέο ποινικό αδίκημα. Αυτό το αδίκημα θεωρήθηκε ως μια συγκεκριμένη μορφή ενδοοικογενειακής βίας, με τους παρακάτω ορισμούς: «διαδικτυακή παρενόχληση, διαδικτυακή ρητορική μίσους σε σχέση με το φύλο, διαδικτυακή παρακολούθηση, απειλές, μη-εξουσιοδοτημένη δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών και περιεχομένου, παράνομη πρόσβαση σε προσωπικές επικοινωνίες και στοιχεία και οποιαδήποτε άλλη καταχρηστική χρήση IT&C, με στόχο να φέρει σε δύσκολη θέση, να ντροπιάσει, να ταπεινώσει, να εκφοβίσει, να απειλήσει το θύμα».⁵³ Η **Ελλάδα** εισήγαγε πολλές μεταρρυθμίσεις μετά την επικύρωση της Σύμβασης της Istanbul το 2018.⁵⁴ Για την ακρίβεια, τροποποίησε τις εθνικές διατάξεις που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία και την εμπορία ανθρώπων. Στη Γαλλία, οι τελευταίες ποινικές μεταρρυθμίσεις διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια της εθνικής Grenelle,⁵⁵ από το Σεπτέμβριο έως το Νοέμβριο του 2019 πάνω στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας. Αυτό το τριμηνιαίο Φόρουμ ήταν η πρώτη εθνική διαβούλευση σχετικά με βία σε σχέση με το φύλο, μια στιγμή κλειδί για το ξεκίνημα του διαλόγου μεταξύ Γαλλικών αρχών, εξειδικευμένων συλλόγων και πλήθος άλλων ενδιαφερόμενων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το εθνικό Φόρουμ αύξησε και την πολιτική και την κοινωνική ευαισθητοποίηση όσον αφορά το φαινόμενο της βίας σε σχέση με το φύλο. Ολοκληρώνοντας τις εργασίες του στις 25 Νοεμβρίου 2019, Διεθνούς Ημέρας κατά της βίας εναντίον των Γυναικών, η Γαλλική Grenelle ανακοίνωσε νέα συγκεκριμένα μέτρα με στόχο την προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, των παιδιών τους και την αντιμετώπιση του μεγάλου αριθμού γυναικοκτονιών στη χώρα.⁵⁶ Στην **Ισπανία**, μια πρωτοποριακή μεταρρύθμιση έγινε πρόσφατα με το σκεπτικό της ενδυνάμωσης της πρόσβασης των θυμάτων βίας σε σχέση με το φύλο, στις παροχές της κοινωνικής πρόνοιας. Πράγματι ένα συμβάν βίας σε σχέση με το φύλο μπορεί τώρα να πιστοποιηθεί με μια γραπτή αναφορά των ειδικών κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων καταφυγίων, χωρίς δικαστική εντολή ή εισαγγελική αναφορά.⁵⁷

Δεύτερον, κάποιες από τις εμπλεκόμενες χώρες στο πρόγραμμα R&C, εισήγαγαν *νέα θεσμικά όργανα* τα οποία σκοπό έχουν την επίβλεψη του φαινομένου της βίας σε σχέση με το φύλο καθώς επίσης και την εξασφάλιση της εφαρμογής αποτελεσματικών πολιτικών όσον αφορά το θέμα. Τον Μάρτιο του 2019, η **Πορτογαλία** θέσπισε την Διατομεακή Τεχνική Επιτροπή για τη Βελτίωση και Καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας. Με παρόμοιο τρόπο, η **Ελλάδα** θεσμοθέτησε το Πανελλήνιο Δίκτυο για τη Βία σε σχέση με το φύλο (περιλαμβάνοντας τη Γενική Γραμματεία Οικογενειακών Πολιτικών και Ισότητας Φύλων (GSFPG), τους δήμους, συμβουλευτικά κέντρα, καταφύγια και την 24/7 SOS γραμμή εξυπηρέτησης). Τον Ιανουάριο του 2017, η **Ιταλία** θέσπισε μια Κοινοβουλευτική Επιτροπή Έρευνας αφιερωμένη στο φαινόμενο των γυναικοκτονιών και γενικότερα της βίας σε σχέση με το φύλο. Η Ιταλική Επιτροπή δεν είναι μόνο υπεύθυνη για τη διεξαγωγή εθνικών ερευνών, αλλά έχει και τη δικαιοδοσία να ερευνά αντιφατικότητες και ελλείψεις στην τρέχουσα νομοθεσία, με σκοπό την παρουσίαση καινούργιων νομοθετικών προτάσεων και διοικητικών λύσεων. Τον Οκτώβριο του 2018, το Κάμπου Βέρντε δημιούργησε την Διυπουργική Επιτροπή για την Ενσωμάτωση της Ισότητας των Φύλων (Gender Mainstreaming), η οποία θα μπορεί να παρουσιάζει προτάσεις δημοσίων πολιτικών και θα συντάσσει ετήσιες αναφορές για τα επίπεδα ενσωμάτωσης του θέματος ισότητας των φύλων.⁵⁸

Τρίτο και πολύ σημαντικό, οι περισσότερες εμπλεκόμενες χώρες έχουν αναπτύξει στρατηγικές *ενσωμάτωσης του θέματος ισότητας των φύλων (gender mainstreaming)*. Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών απαιτεί μια συστηματική ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλα τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά επίπεδα, ώστε γυναίκες και άνδρες να επωφελούνται ισότιμα και να μην διαιωνίζονται οι διακρίσεις.⁵⁹ Η **Ελλάδα** έχει υιοθετήσει αξιοσημείωτες τροποποιήσεις σε αυτή την κατεύθυνση. Για πρώτη φορά η Ελλάδα περιλαμβάνει την έννοια *gender mainstreaming and gender budgeting* σε νομοθετικό κείμενο (διάσταση του φύλου γενικότερα και διάσταση του φύλου στην κατάρτιση του προϋπολογισμού).⁶⁰ Θέσπισε επίσης ειδικές παροχές σχετικά με την

⁵³ Νόμος No. 106/2020 μετά τη δικαστική απόφαση του ECtHR στην υπόθεση Buturugă εναντίον Ρουμανίας (καταγγελία No. 56867/15). Βλ.: <https://balkaninsight.com/2020/07/07/romania-recognises-cyber-harassment-as-form-of-domestic-violence/>.

⁵⁴ Βλ. Νόμος 4531/2018 για την επικύρωση της Σύμβασης της Istanbul.

⁵⁵ Βλ. (στα Γαλλικά): <https://www.egalite-femmes-hommes.gouv.fr/un-grenelle-des-violences-conjugales-pour-lutter-contre-les-feminicides/>.

⁵⁶ Βλ. Νόμος No. 2019-1480, 28 Δεκεμβρίου 2019 με στόχο την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας (στα Γαλλικά): <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000039684243&dateTexte=&categorieLien=id>.

⁵⁷ Βασιλικό Διάταγμα 9/2018 για έκτακτα μέτρα ανάπτυξης του Κρατικού Συμφώνου για τη Βία σε σχέση με το Φύλο (Real Decreto 9/2018), Δελτίο Τύπου (στα Ισπανικά): <https://www.boe.es/boe/dias/2018/08/04/pdfs/BOE-A-2018-11135.pdf>.

⁵⁸ Ψήφισμα No. 103/2018. Βλ. επίσης OHCHR, Committee on the Elimination of Discrimination against Women reviews the situation of women in Cabo Verde, (Ιούλιος 2019): <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24824&LangID=E>.

⁵⁹ UN Economic and Social Council (ECOSOC), Resolution 1997/2, Agreed Conclusions of 18 July 1997: <https://www.refworld.org/docid/4652c9fc2.html>.

⁶⁰ Νόμος No. 4604/2019 on substantive equality entered into force on 26 March 2019 (initiated by the General Secretariat for Family Policy and Gender Equality).

ισότητα των φύλων στον εκπαιδευτικό τομέα και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης/διαφημίσεις (για την εξάλειψη των στερεοτύπων) καθώς επίσης και στον τομέα της υγείας και της κοινωνικής αλληλεγγύης (για παράδειγμα, ειδική μέριμνα για την κατάσταση και τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων γυναικών). Εισήγαγε επίσης το ουδέτερο, όσον αφορά το φύλο, λεκτικό στα επίσημα έγγραφα. Επίσης, εισήγαγε ειδικές παροχές σχετικά με την ισοτιμία του φύλου στους εργασιακούς χώρους (για παράδειγμα ενθαρρύνοντας δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις να εφαρμόσουν Προγράμματα Ισότητας, δίνοντας έπαθλα για τη δέσμευσή τους υπέρ ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών για όλους τους υπαλλήλους τους, άνδρες και γυναίκες). Η Γαλλία εισήγαγε μέτρα για την οικονομική χειραφέτηση των γυναικών. Το 2018, θέσπισε νέες εγγυήσεις αποκλειστικά για «τη γυναικεία ελευθερία όσον αφορά το επαγγελματικό τους μέλλον».⁶¹ Για την ακρίβεια, η Γαλλία εισήγαγε έναν νέο Δείκτη επαγγελματικής ποιότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών για όλες τις εταιρείες της χώρας με πάνω από 50 υπαλλήλους. Αυτές οι εταιρείες είναι πλέον υποχρεωμένες να δημοσιεύουν κάθε χρόνο τον Δείκτη αυτό, αναφέροντας διαφορές στο μισθό μεταξύ των δύο φύλων, ίσες ευκαιρίες, εσωτερικές προαγωγές κτλ. Οι εταιρείες που δεν δημοσιεύουν τον αναφερόμενο Δείκτη ή δεν εφαρμόζουν πρόγραμμα ισότητας των φύλων για τους υπαλλήλους τους, υπόκεινται σε οικονομικές κυρώσεις. Επιπλέον, δημιουργούνται καινούργια προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης για τους επιθεωρητές εργασίας με στόχο την πρόληψη επεισοδίων βίας. Η **Ισπανία** επίσης έχει θεσπίσει δεσμευτικά προγράμματα ισότητας για τις εταιρείες με πάνω από 50 υπαλλήλους.⁶² Επιπλέον, η Ισπανία εισήγαγε νέα μέτρα διαφάνειας για τον έλεγχο της διαφοράς στη μισθοδοσία μεταξύ των δύο φύλων. Η Πορτογαλία προώθησε την ισορροπημένη αντιπροσώπευση μεταξύ γυναικών και ανδρών σε θέσεις λήψης αποφάσεων και στον οικονομικό και πολιτικό τομέα. Καθόρισε ένα ελάχιστο όριο 33% γυναικών και ανδρών στα διοικητικά συμβούλια δημόσιων και εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών, ένα ελάχιστο 40% για τους δημόσιους υπαλλήλους των δημοσίων υπηρεσιών, των δημοσίων ιδρυμάτων ανωτέρας εκπαίδευσης και δημοσίων ιδρυμάτων και συλλόγων και ένα ελάχιστο 40% για τις εκλογικές λίστες (για τη Βουλή, το Ευρωκοινοβούλιο και τα περιφερειακά όργανα).⁶³ Κατά τον ίδιο τρόπο, η **Ελλάδα** υιοθέτησε ένα σύστημα με ποσοστό 40% υπέρ των γυναικών στις λίστες υποψηφίων για τις βουλευτικές και τις τοπικές εκλογές. Στη **Βραζιλία**, σύμφωνα με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2017, τα πολιτικά κόμματα πρέπει να αποτελούνται από τουλάχιστον 30% γυναίκες υποψήφιες.⁶⁴ Τέλος, το **Κάμπου Βέρντε** εισήγαγε τον «Νόμο Ισοτιμίας»,⁶⁵ ο οποίος θεσπίζει την αρχή της ισοτιμίας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην πολιτική εκπροσώπηση (και στην εθνική και τοπική εκλογική διαδικασία).

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ (ΤΟΠΙΚΕΣ) ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Η ισότητα των φύλων προστατεύεται από ένα πολυεπίπεδο σύστημα νομικών πηγών, μεταξύ άλλων από υπερεθνικές υποχρεώσεις, συνταγματικά δικαιώματα και νομοθεσία περί ισότητας. Παρ' όλ' αυτά, η αποτελεσματική εφαρμογή της ενσωμάτωσης των πολιτικών ισότητας είναι συχνά στα χέρια των τοπικών αρχών. Κατά τον ίδιο τρόπο, ακόμα και αν η βία σε σχέση με το φύλο αντιμετωπίζεται από διεθνείς, περιφερειακούς και εθνικούς νόμους, μόνο τα τοπικά όργανα μπορούν πραγματικά να αποτρέψουν τη βία και να προστατέψουν τα θύματα. Για αυτούς τους λόγους, κάθε συνταγματικό σύστημα που εμπλέκεται στο πρόγραμμα R&C ενισχύει τις τοπικές αρμόδιες αρχές ώστε να αναλάβουν θετικές δράσεις, με σκοπό να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η βία σε σχέση με το φύλο και να επιτευχθεί πραγματική (de facto) ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Οι περισσότερες χώρες οι οποίες εμπλέκονται στο πρόγραμμα υιοθετούν *περιφερειακά* Σχέδια Παρέμβασης ενάντια στις διακρίσεις και τη βία, θεσπίζοντας συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θα εφαρμοστούν σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, οι δήμοι στη Γαλλία (συμπεριλαμβανομένου του δήμου της **Dunkerque**) πάνε ένα βήμα παρακάτω. Έχουν δεσμευτεί να εφαρμόσουν δημοτικά Προγράμματα παρεμβάσεων με σκοπό μια «πραγματική» ισότητα (*pour l'égalité réelle entre les femmes et les hommes*).⁶⁶ Πράγματι, από το 2014, η Γαλλική νομοθεσία προβλέπει ότι κάθε δήμος με πάνω από 20.000 κατοίκους υποχρεούται να καταθέτει μια ετήσια αναφορά για την τοπική κατάσταση όσον αφορά την ισότητα των φύλων, αναφέροντας επίσης τις πολιτικές που

⁶¹ Νόμος No. 2018-771 of 5th September 2018, "pour la liberté de choisir son avenir professionnel", (στα γαλλικά): <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000037367660&categorieLien=id>.

⁶² Βλ. Royal Decree-Law 6/2019, of 1 March 2019 on urgent measures to guarantee equal treatment and opportunities for women and men in employment and occupation.

⁶³ Βλ. Νόμος No. 62/2017 (<https://dre.pt/home/-/dre/107791612/details/maximized>), Νόμος No. 1/2019 (<https://dre.pt/web/guest/pesquisa/-/search/121712770/details/normal?q=Lei+Org%C3%A2nica+n.%C2%BA%2019%2F2019>) και Νόμος No. 26/2019 (<https://dre.pt/home/-/dre/121665677/details/maximized>).

⁶⁴ Presidency of the Brazilian Republic, Constitutional Amendment No. 97 of October 4th, 2017, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/Constituicao/Emendas/Emc/emc97.htm.

⁶⁵ Parity Law No. 68/IX/2019.

⁶⁶ Νόμος No. 2018-873 4 Αυγούστου 2018, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000029330832&categorieLien=id>.

ακολουθούνται στην κοινότητα και τις οδηγίες για μελλοντικές παρεμβάσεις μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα για την αποκατάσταση ανισοτήτων που παρατηρήθηκαν. Αυτές οι τοπικές αναφορές αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό εργαλείο παρακολούθησης της κατάστασης όπως επίσης εγγυώνται την τοπική σταθερή αφοσίωση στις πολιτικές για την ισότητα των φύλων.

Η Βραζιλία, το Κάμπου Βέρντε, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Πορτογαλία προωθούν την εδαφικότητα των απαντήσεων (*territorialisation of responses*) ενάντια στη βία σε βάρος των γυναικών. Στη Βραζιλία, τόσο η **Πολιτεία του Ceará όσο και ο Δήμος της Fortaleza** προσφέρουν ειδικές υπηρεσίες στις γυναίκες θύματα βίας σε σχέση με το φύλο, δηλαδή καταφύγια για τα θύματα και τα παιδιά τους, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό την προώθηση της οικονομικής αυτονομίας και χειραφέτησης αυτών των γυναικών. Επίσης, από το 2019, το «Κέντρο Αναφοράς και Φροντίδας για Γυναίκες Θύματα Βίας Francisca Clotilde» (*CRM Francisca Clotilde*) στεγάζεται στο ίδιο κτίριο με το «Σπίτι της Βραζιλιάνας Γυναίκας» (*Casa da Mulher Brasileira*) το οποίο φιλοξενεί επίσης και άλλους σημαντικούς φορείς: το Αστυνομικό Τμήμα για την Προστασία των Γυναικών (το οποίο παρέχει υποστήριξη 24/7),⁶⁷ το Δικαστήριο Ενδοοικογενειακής Βίας σε βάρος των Γυναικών, η Εισαγγελία και το Γραφείο Συνηγόρων του Πολίτη. Στην Ελλάδα, η **Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου και το νησί της Σύρου** πήραν την πρωτοβουλία να δεσμευτούν για την εφαρμογή της «Περιφερειακής Στρατηγικής για Κοινωνική Ένταξη, Καταπολέμηση της Φτώχειας και όλων των ειδών Διακρίσεων (2014-2020)». Σε αυτό το πλαίσιο, η Σύρος υποστήριξε τη λειτουργία συμβουλευτικών κέντρων και καταφυγίων για θύματα βίας σε σχέση με το φύλο, όπως επίσης και ερευνητικά κέντρα για μελέτες για την ισότητα των φύλων. Στην Ιταλία, η Περιφέρεια Piemonte εδραίωσε το περιφερειακό δίκτυο κέντρων και καταφυγίων κατά της βίας. Επιπλέον καθιέρωσε συγκεκριμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για εργαζόμενους σε υπηρεσίες κατά της βίας και συγκεκριμένα μέτρα για την παρακολούθηση της βίας σε σχέση με το φύλο και την υποστήριξη των θυμάτων μέσα στο σύστημα υγείας (για παράδειγμα ένα καινούργιο «Ροζ Κωδικό» στη διαλογή των νοσοκομείων).⁶⁸ Από το 2000, η πόλη του **Torino** υποστηρίζει με συνέπεια και συνέχεια το Συντονιστικό όργανο Ενάντια στη Βία Ενάντιον των Γυναικών,⁶⁹ έναν τοπικό φορέα ο οποίος συνδυάζει διάφορους επαγγελματικούς συντελεστές. Οι συμμετέχοντες είναι είτε δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς, άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενοι στην καταπολέμηση της βίας σε σχέση με το φύλο, όπως στο χώρο της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας, ψυχολογικής και νομικής υποστήριξης, πολιτισμικής ένταξης, εκπαίδευσης και έρευνας. Θέτουν σε διαθεσιμότητα τις επαγγελματικές τους ικανότητες, οικονομικούς πόρους και μηχανισμούς παρατήρησης. Αυτό το Συντονιστικό όργανο αντιπροσωπεύει ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας για θύματα βίας σε σχέση με το φύλο, όπως επίσης και ένα βασικό εργαλείο παρατήρησης για την πόλη του Torino. Από το 2018, ο Δήμος ενίσχυσε τον διάλογο μεταξύ των διαφόρων φορέων που εργάζονται για την πρόληψη, προστασία και δίωξη της βίας ενάντιον των γυναικών, ενθαρρύνοντας τον συντονισμό των προσπαθειών ενάντια στη βία σε σχέση με το φύλο.⁷⁰ Παρομοίως, τα τελευταία χρόνια, η **Διαδημοτική Κοινότητα του Alto Alentejo (CIMAA)** προώθησε έναν σθεναρό θεσμικό συντονισμό μεταξύ των τοπικών φορέων που ασχολούνται με την υποστήριξη και προστασία των θυμάτων βίας σε σχέση με το φύλο.⁷¹ Αυτό το «τοπικό» δίκτυο δεσμεύεται να παρέχει οικονομική, ιατρική, ψυχολογική και νομική υποστήριξη σε γυναίκες θύματα βίας και στα παιδιά τους. Απώτερος σκοπός του είναι η υποστήριξη των θυμάτων ώστε να βγουν από το περιβάλλον βίας και να πετύχουν την κοινωνική και επαγγελματική τους επανένταξη και χειραφέτηση. **Ο Δήμος του Torino και η Διαδημοτική Κοινότητα του Alto Alentejo (CIMAA)** αντιπροσωπεύουν σημαντικές καλές πρακτικές. Τα τοπικά τους δίκτυα και οι μηχανισμοί συντονισμού μεταξύ διαφόρων επαγγελματικών κλάδων δεν αντιπροσωπεύει μόνο ένα ολιστικό σύστημα για την προστασία των γυναικών θυμάτων βίας σε σχέση με το φύλο, αλλά συνεισφέρει επίσης στην παρακολούθηση του φαινομένου σε τοπικό επίπεδο, κάτι ιδιαίτερα δύσκολο γιατί συνήθως συγκαλύπτεται και κατά συνέπεια οι αναφορές είναι πολύ λιγότερες από τα πραγματικά συμβάντα.⁷² Κατά συνέπεια, μετά από την παραπάνω ανάλυση των τοπικών μοντέλων, είναι βασικό να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι μηχανισμοί/φορείς παρατήρησης και να λαμβάνονται υπόψη όλες οι διαθέσιμες πηγές πληροφόρησης.

Στη Βραζιλία, ο **Δήμος της Fortaleza** έχει υλοποιήσει αρκετές θετικές ενέργειες στο χώρο της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης, εστιάζοντας στους νέους. Αυτές οι τοπικές παρεμβάσεις έγιναν υπό την επίβλεψη του Ειδικού Συντονιστικού οργάνου για τις Δημόσιες Πολιτικές για τη Νεολαία (CEPPJ) και τα Αστικά

⁶⁷ Βλ. <https://www.ceara.gov.br/2020/09/08/casa-da-mulher-brasileira-retoma-atendimentos-presenciais/>.

⁶⁸ Βλ. <https://www.regione.piemonte.it/web/temi/diritti-politiche-sociali/diritti/antiviolenza/codice-rosa>.

⁶⁹ Στα Ιταλικά: “Coordinamento Contro la Violenza sulle Donne” (CCVD), http://www.comune.torino.it/politichedigenere/po/po_reti/po_ccvd/.

⁷⁰ Το 2018, το Δημοτικό Συμβούλιο ενέκρινε ένα σημαντικό Σχέδιο Ενεργειών με τίτλο «Torino χωρίς βία φύλου» (“Piano d’azione contro la violenza di genere”). Βλ. http://www.comune.torino.it/ucstampa/2018/article_868.shtml.

⁷¹ Πρωτόκολλο για τη Στρατηγική Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας και της Βίας σε σχέση με το Φύλο, Ανατολικό και Δυτικό Alto Alentejo (2018-2021), Βλ. (στα Πορτογαλικά): <http://comarca-portalegre.ministeriopublico.pt/protocolos-nacionais>.

⁷² L. Sabbadini, Audizione davanti alla Commissione parlamentare d’inchiesta sul femminicidio, nonché su ogni forma di violenza di genere, (2017), <https://www.senato.it/service/PDF/PDFServer/DF/338920.pdf>.

Κέντρα Πολιτισμού, Τέχνης, Επιστήμης και Αθλητισμού (CUCAs). Αυτές οι ενέργειες στόχο έχουν να ευαισθητοποιήσουν τους νέους ανθρώπους σχετικά με τα θέματα ισότητας, διαφορετικότητας και ανεκτικότητας, μέσω εργαστηρίων, αθλημάτων, επαγγελματικής κατάρτισης, δημόσιων εκδηλώσεων και προωθητικών ενεργειών. Επιπλέον, ο Δήμος της Fortaleza έχει προωθήσει καινοτόμες θετικές ενέργειες όπως, μεταξύ άλλων, πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης για την Αφρο-Βραζιλιάνικη πολιτιστική κληρονομιά, δημόσιες εκστρατείες ενημέρωσης για τα δικαιώματα των μαύρων γυναικών (που αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις) και ενέργειες πρόληψης σχετικά με την κοινότητα LGBT (όπως για παράδειγμα εισάγοντας μια Δημοτική Μέρα για την Προβολή των Τραβεστί και Τρανς). Κατά τον ίδιο τρόπο, το Κάμπου Βέρντε και ο Δήμος της Praia έχουν υλοποιήσει αρκετές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, εργαστήρια και μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης όπως επίσης και εκστρατείες ενημέρωσης για τη σεξουαλική διαφορετικότητα και τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των LGBT.

Στην Ανδαλουσία, οι **Περιφέρειες Huelva και Jaén** είναι σαφώς δεσμευμένες όσον αφορά την ισότητα. Στην **Huelva**, οι πρόσφατες τοπικές πολιτικές εστιάζουν στη δημιουργία του επονομαζόμενου «Χώρου ισότητας» (*“Espacio de igualdad”* στα Ισπανικά) όπου άνδρες και γυναίκες χαίρουν ίσων δικαιωμάτων και κοινωνικής συμμετοχής.⁷³ Ο απώτερος σκοπός αυτής της τοπικής πρωτοβουλίας είναι η ευαισθητοποίηση όσον αφορά τα θέματα ισότητας των φύλων μέσω διαφορετικών προσεγγίσεων, όπως δημόσιες συζητήσεις, συναυλίες, εργαστήρια, εκθέσεις, συνέδρια κ.ά. Παρόμοια, η **Περιφέρεια Jaén** εισήγαγε το Φεστιβάλ Κινηματογράφου ενάντια στη Βία σε σχέση με το φύλο, προωθώντας όχι μόνο δημιουργίες και παραγωγές για το φαινόμενο της βίας αλλά δίνοντας προσοχή και στο κομμάτι της πρόληψης και της ευαισθητοποίησης.⁷⁴ Επιπλέον, και οι δυο αυτές Ισπανικές Περιφέρειες εισήγαγαν ειδικά σεμινάρια σχετικά με την ισότητα των φύλων. Στην **Huelva**, «το Σχολείο Ισότητας» παρέχει στους τοπικούς πολιτικούς τις απαραίτητες γνώσεις για την εφαρμογή και ανάπτυξη δημόσιων πολιτικών για την ισότητα των φύλων και την εισαγωγή τους στις τοπικές ατζέντες.⁷⁵ Το 2019, το Περιφερειακό Συμβούλιο της **Huelva** εισήγαγε επίσης έναν «Οδηγό για ίση χρήση της γλώσσας και της εικόνας», με σκοπό την αντιμετώπιση της σεξιστικής γλώσσας στη δημόσια διοίκηση.⁷⁶ Στο **Jaén**, το «Σχολείο φεμινισμού και χειραφέτησης» είναι ανοιχτό σε όποιον ενδιαφέρεται να παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια σχετικά με τα θέματα ισότητας, με σκοπό την αντιμετώπιση των πατριαρχικών στερεοτύπων και του “machismo” (αντρίλκι).⁷⁷

Τέλος, η **Περιφέρεια Huelva** και η **πόλη του Torino** έχουν αναπτύξει ιδιαίτερες θετικές ενέργειες αφιερωμένες στους άνδρες. Ειδικότερα, η Περιφέρεια της **Huelva** εισήγαγε το πρόγραμμα «Άνδρες που ονειρεύονται την ισότητα», με το οποίο στοχεύει να προωθήσει τη συμμετοχή των ανδρών στην επίτευξη της ισότητας, εστιάζοντας στη συν-υπευθυνότητά τους όσον αφορά τα οικιακά.⁷⁸ Ενώ το **Torino**, έχει υποστηρίξει (πειραματικές) πρωτοβουλίες αφιερωμένες σε δράστες βίας σε σχέση με το φύλο με στόχο την αποφυγή υποτροπής και πρόληψης μελλοντικής βίας εναντίον των γυναικών. Εκτός από την προσπάθεια περιορισμού της υποτροπής και της πρόληψης περαιτέρω βίας, αυτά τα προγράμματα στοχεύουν επίσης να εκπαιδεύσουν τους δράστες βίας σε σχέση με το φύλο, στην υιοθέτηση μη-βίαιης συμπεριφοράς στις διαπροσωπικές τους σχέσεις (σύμφωνα με το Άρθρο 16 της Σύμβασης της Istanbul).⁷⁹

ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ LGBT

Αρκετοί εταίροι παρατήρησαν ότι η βία σε σχέση με το φύλο και οι διακρίσεις επηρεάζουν έντονα και την κοινότητα LGBT. Η **Βραζιλία, το Κάμπου Βέρντε, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Πορτογαλία** καταγράφουν ότι οι LGBT γίνονται συχνά θύματα εγκλημάτων και ρητορικής μίσους. Αντιπροσωπεύουν μια ιδιαίτερος εύαλωτη ομάδα σε αυτές τις κοινωνίες, μια κοινότητα η οποία «ζει μέσα στον φόβο»,⁸⁰ υποκείμενη σε διακρίσεις και βία μεγάλης έκτασης. Σε πολλές χώρες αυτές οι μορφές διακρίσεων και βίας παραμένουν (δυστυχώς) «αόρατες», χωρίς να τιμωρούνται. Κατά συνέπεια, η κοινότητα των LGBT κινδυνεύει όχι μόνο γιατί

⁷³ <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/ESPACIO-DE-IGUALDAD/>.

⁷⁴ Diputación Provincial de Jaén, “Festival de Cortometrajes contra la Violencia de Género”, <https://www.dipujaen.es/microsites/igualdad/festival-de-cortometrajes-contra-la-violencia-de-genero/>.

⁷⁵ Diputación Provincial de Huelva, “Escuela de Igualdad”, <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/ESCUELA-DE-IGUALDAD-00001/>.

⁷⁶ <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/Uso-igualitario-del-lenguaje-y-de-la-imagen/>.

⁷⁷ <https://www.dipujaen.es/microsites/igualdad/escuela-feminismo-empoderamiento/>.

⁷⁸ (στα Ισπανικά), <http://www.diphuelva.es/igualdad/contenidos/HOMBRES-QUE-SUENAN-CON-IGUALDAD/>.

⁷⁹ Άρθρο 20 Περιφερειακός Νόμος No. 4/2016, (στα Ιταλικά) <http://arianna.consiglioregionale.piemonte.it/iterlegcoordweb/detttaglioLegge.do?urnLegge=urn:nir:regione.piemonte:legge:2016:5@2019-3-1>. Και <http://www.cittametropolitana.torino.it/speciali/2018/maltrattanti/>.

⁸⁰ A. Giuffridi, ‘We’re living in fear’: LGBT people in Italy pin hopes on new law, 26 Ιουλίου 2020: <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/26/italy-lgbt-new-law-debate>.

γίνεται στόχος διακρίσεων και βίας, αλλά και γιατί δεν διαθέτουν νομικές λύσεις, προστασία και αποζημίωση. Στη **Βουλγαρία**, τα εγκλήματα μίσους εναντίον LGBT παραμένουν χωρίς αναγνώριση και αν καταγραφούν, συνήθως αντιμετωπίζονται από την αστυνομία σαν χουλιγκανισμοί.⁸¹ Στην **Ιταλία**, οι LGBT δεν προστατεύονται ούτε από το ποινικό ούτε από το αστικό δίκαιο.⁸² Το Ιταλικό νομικό σύστημα παραμένει τυφλό στην ομοφοβία. Και όμως, αυτό το νομικό κενό βρίσκεται σε αντίθεση με την πραγματικότητα. Πράγματι, σύμφωνα με εθνικές έρευνες,⁸³ ποσοστό μεγαλύτερο του 50% των LGBT στην Ιταλία έχει υποστεί διακρίσεις, στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, στο χώρο εργασίας, στην εύρεση κατοικίας, στις δημόσιες υπηρεσίες και τις υπηρεσίες υγείας. Μια καινούργια νομοθετική πρόταση βρίσκεται αυτή τη στιγμή υπό συζήτηση στο Ιταλικό Κοινοβούλιο.⁸⁴ Η πρόταση έχει στόχο να συμπεριλάβει φύλο, γένος, σεξουαλικό προσανατολισμό, και ταυτότητα φύλου στο τρέχων νομοθετικό πλαίσιο περί εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους, τροποποιώντας τον Ποινικό Κώδικα. Εάν εγκριθεί, θα είναι επέκταση ενός ήδη υπάρχοντος ποινικού νομικού πλαισίου το οποίο τιμωρεί «την προπαγάνδα και την παρακίνηση για εγκλήματα με βάση τις ρατσιστικές, εθνοτικές και θρησκευτικές διακρίσεις». Με τον ίδιο τρόπο, νομοθετικές μεταρρυθμίσεις αναμένονται και στη **Βραζιλία**, όπου η ομοφοβία επίσης ακόμη δεν έχει ποινικοποιηθεί. Τον Ιούνιο του 2019, το Ανώτατο Δικαστήριο της Βραζιλίας ασχολήθηκε με την υπάρχουσα έλλειψη νομικών λύσεων για την προστασία της κοινότητας LGBT. Αποφάσισε ότι η ομοφοβία και η τρανσφοβία θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο ρατσιστικό ποινικό δίκαιο, μέχρι να εγκρίνει το Ομοσπονδιακό Κογκρέσο τη νομοθεσία η οποία ασχολείται εξειδικευμένα με τις διακρίσεις κατά των LGBT.⁸⁵ Αναμφίβολα, η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου ασκεί μεγάλη πίεση στο Κοινοβούλιο της Βραζιλίας. Την ίδια στιγμή, αυτή η δικαστική απόφαση αντιπροσωπεύει ένα σοβαρό πλήγμα για τον συντηρητικό και ομο-τρανσφοβικό Πρόεδρο Jair Bolsonaro.

Η Ελλάδα και η Πορτογαλία είναι οι μόνες χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα R&C οι οποίες πρόσφατα εισήγαγαν το δικαίωμα στην ταυτότητα φύλου. Για την ακρίβεια, το Ελληνικό νομικό σύστημα πρόσφατα αναγνώρισε ότι «*ταυτότητα φύλου σημαίνει τον εσωτερικό και προσωπικό τρόπο με τον οποίο ένας άνθρωπος βιώνει το φύλο του/της, ανεξάρτητα από το φύλο το οποίο καταγράφηκε στη γέννηση, βάσει των βιολογικών χαρακτηριστικών του/της*».⁸⁶ Με αυτόν τον τρόπο, ο νόμος αφαιρεί την ανάγκη για τους διαφυλικούς ανθρώπους της Ελλάδας να υποβληθούν σε στείρωση για να αναγνωρισθεί νομικά το φύλο τους, μια καταχρηστική πρακτική που παραβιάζει τη σωματική ακεραιότητα αυτών των ανθρώπων. Παρόμοια, η Πορτογαλία εισήγαγε το δικαίωμα του «αυτοκαθορισμού» (“self-determination”) για την ταυτότητα φύλου και έκφρασης σε σχέση με το φύλο και την προστασία των σεξουαλικών χαρακτηριστικών.⁸⁷ Επιπλέον, η Πορτογαλία τροποποίησε τον Ποινικό της Κώδικα για την κατάλληλη τιμωρία των εγκλημάτων μίσους σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου.⁸⁸ Τα τελευταία χρόνια, η **Γαλλία** επίσης αντιμετώπισε την εμφάνιση του ζητήματος της «μεσοφυλίας» (“intersex”). Η νομική αναγνώριση ενός ουδέτερου (τρίτου) φύλου έχει συζητηθεί στα Γαλλικά δικαστήρια. Παρ’ όλ’ αυτά, το Μάιο του 2017, το «*Cour de Cassation*» (Άρειος Πάγος) αποφάσισε ότι ο Γαλλικός Νόμος δεν επιτρέπει την αναγνώριση ενός ουδέτερου φύλου.⁸⁹ Μια τέτοια αναγνώριση, θα είχε σοβαρό αντίκτυπο στο Γαλλικό νομικό σύστημα και θα παρέκαμπτε πολυάριθμες νομοθετικές αλλαγές. Έτσι, μέχρι σήμερα, το Γαλλικό νομικό σύστημα αναγνωρίζει τη δυαδική κατηγοριοποίηση φύλου, αρσενικό ή θηλυκό.

⁸¹ P. Godzisz and G. Viggiani (eds.), Running through Hurdles: Obstacles in the Access to Justice for Victims of Anti-LGBTI Hate Crimes, Lambda Warsaw Association, (2018): <https://iris.unibs.it/retrieve/handle/11379/509062/88384/2018%20Running%20through%20hurdles.pdf>.

⁸² Η Ιταλική νομοθεσία προστατεύει τους LGBT people μόνο επί διακρίσεων στον εργασιακό χώρο, για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού: βλ. Νομοθετικό Διάταγμα No. 216, 9 Ιουλίου 2003, συμπληρωματική οδηγία 2000/78/EC για ίση μεταχείριση σε θέματα προσλήψεων και εργασιακών συνθηκών. (στα Ιταλικά): <https://www.camera.it/parlam/leggi/deleghe/03216dl.htm>.

⁸³ Στοιχεία του 2011, βλ. λεπτομέρειες (στα Ιταλικά): <https://www.istat.it/it/archivio/62168>.

⁸⁴ Βλ. σχέδια προτάσεων (στα Ιταλικά): <https://www.camera.it/leg18/126?tab=1&leg=18&idDocumento=569&sede=&tipo=>
⁸⁵ Βλ. Δικαστική απόφαση (ADO 26 / DF) (στα Πορτογαλικά): <http://www.stf.jus.br/arquivo/cms/noticiaNoticiaStf/anexo/ADO26votoMAM.pdf>.

⁸⁶ Βλ. Νόμο 4491/2017 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Α '152/13-10-2017). Βλ. επίσης <https://www.ilga-europe.org/resources/news/latest-news/greece-gender-recognition-law-oct2017>.

⁸⁷ Βλ. Νόμο No. 38/2018, <https://dre.pt/pesquisa/-/search/115933863/details/maximized>.

⁸⁸ Βλ. Νόμο No. 94/2017. Βλ. επίσης Ψήφισμα του Συμβουλίου των Υπουργών No 61/2018, της 21ης Μαΐου και την Εθνική Στρατηγική για Ισότητα και Όχι Διακρίσεις 2018-2030 “Portugal + Equal”.

⁸⁹ Γαλλική ανώτατη δικαστική αρχή « Cour de Cassation, N° 16-17189 (4ης May 2017): <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000034653561/>.

3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Ο ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ «ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ»

Πρώτα απ' όλα, είναι βασικό να αναλύσουμε την έννοια του «μετανάστη». Αξίζει να σημειώσουμε ότι, σε διεθνές επίπεδο, δεν υπάρχει ένας ορισμός παγκόσμια αποδεκτός. Το **Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών** (UN DESA) ορίζει ως «μετανάστη» έναν άνθρωπο ο οποίος φεύγει από τον συνήθη τόπο διαμονής του, προσωρινά ή μόνιμα, για πολλούς και διάφορους λόγους.⁹⁰ Όμως είναι αμφιλεγόμενο εάν ο όρος «μετανάστης» μπορεί να είναι «ένας» ο οποίος τα περιλαμβάνει όλα, μια έννοια ομπρέλα, η οποία αναφέρεται σε κάθε άνθρωπο που μετακινείται. Η βασική διαμάχη αφορά το αν «μετανάστης» είναι μια περιεκτική ετικέτα που περιλαμβάνει και τους πρόσφυγες.⁹¹ Από τη μια μεριά, η περιεκτική άποψη υποστηρίζει ότι μετανάστες είναι άνθρωποι που μετακινήθηκαν ανεξάρτητα από τη νομική τους κατάσταση και τα κίνητρα (κατά συνέπεια περιλαμβάνει και τους πρόσφυγες).⁹² Από την άλλη, η άποψη «residualist» (*residuals: απομεινάρια*) βλέπει τους μετανάστες σαν ανθρώπους που μετακινήθηκαν από τον συνήθη τόπο διαμονής τους για οποιονδήποτε λόγο αλλά όχι γιατί τράπηκαν σε φυγή λόγω πολέμου ή διώξεων.⁹³ Σύμφωνα με αυτή την τελευταία άποψη, ο μετανάστης είναι κάποιος που επιλέγει να μετακινηθεί και ο οποίος *σε αντίθεση* με τον πρόσφυγα, δεν φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι κινδυνεύει σοβαρά στον τόπο από τον οποίο προέρχεται. Σύμφωνα με τον **Ύπατο Αρμοστή για τους Πρόσφυγες των ΗΕ (UNHCR)**, καταργώντας τη διάκριση μεταξύ «πρόσφυγα» και «μετανάστη» χάνεται η απαραίτητη προσοχή στην ειδική νομική προστασία την οποία μόνο οι πρόσφυγες χρειάζονται. Για την προστασία αυτού του ιδιαίτερου καθεστώτος των προσφύγων, ο UNHCR είναι σαφώς υποστηρικτής της άποψης residualist.

Παρ' όλες τις διαφορετικές απόψεις, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι λόγοι μετακίνησης είναι διάφοροι. Για παράδειγμα, η μετακίνηση ενός ανθρώπου ή μιας ομάδας ανθρώπων μπορεί να οφείλεται σε οικονομικές ευκαιρίες. Αυτοί οι άνθρωποι συχνά αναφέρονται ως «οικονομικοί μετανάστες» και ορίζονται ως κάποιος που αφήνει την χώρα προέλευσής του για να βρει μια καλύτερη ζωή.⁹⁴ Αυτό είναι ένα ξεκάθαρο παράδειγμα «εκούσιας μετανάστευσης» σύμφωνα με το οποίο οι άνθρωποι αφήνουν τα σπίτια τους εξαιτίας μιας σειράς αιτιών γνωστών ως «παράγοντες προσέλκυσης» ('pull factors') (όπως καλύτερες ευκαιρίες καριέρας, εκπαίδευση ή συνένωση οικογένειας). Από την άλλη, όταν η μετανάστευση είναι αποτέλεσμα «απωθητικών παραγόντων» ('push factors') (μεταξύ άλλων, δίωξη, πόλεμος, καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κακομεταχείριση), μπορεί να οριστεί ως αναγκαστική μετανάστευση. Οι ωμότεροι και σκληρότεροι από τους *απωθητικούς* παράγοντες οδηγούν τους ανθρώπους να αναζητήσουν διεθνή προστασία. Οι άνθρωποι που αναζητούν τέτοιου είδους προστασία δεν προσπαθούν να ξεφύγουν από τη φτώχεια (δεν αναζητούν καλύτερες ευκαιρίες), *προσπαθούν να ξεφύγουν από τον κίνδυνο*.⁹⁵ Αυτό συνήθως συμβαίνει όταν η κοινωνία παύει να παρέχει ασφάλεια στους πολίτες της και κατά συνέπεια τίθεται σε κατάσταση διαταραχής. Σε πολλές περιπτώσεις οι άνθρωποι αυτοί τρέπονται σε φυγή τρομοκρατημένοι από την κακομεταχείριση εκ μέρους του ίδιου τους του Κράτους. Σε άλλες περιπτώσεις, προσπαθούν να ξεφύγουν από την καταπίεση την οποία το Κράτος αδυνατεί να διαχειριστεί γιατί έχασε τον έλεγχο του εν λόγω εδάφους ή επειδή έπαψε να λειτουργεί αποτελεσματικά.⁹⁶

Οι άνθρωποι που αναζητούν διεθνή προστασία ονομάζονται «αιτούντες άσυλο». Για την ακρίβεια, ένας «αιτών άσυλο» είναι κάποιος του οποίου η αίτηση για διεθνή προστασία δεν έχει ακόμη διεκπεραιωθεί από τη χώρα στην οποία την υπέβαλε.⁹⁷ Η έννοια του «αιτούντος άσυλο» αναφέρεται σε μια διαδικασία και είναι διαφορετική από την έννοια «καθεστώτος πρόσφυγα». Πράγματι, δεν είναι απαραίτητο ότι όποιος αιτείται άσυλο

⁹⁰ Βλ. the United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA), Recommendations on Statistics of International Migration, 1998, σελ. 9.

⁹¹ J. Carling, What is the meaning of migrant? www.meaningofmigrants.org (lastly accessed in July 2020).

⁹² For example, the International Organisation for Migration (IOM) favours the inclusive approach (βλ. <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>)

⁹³ The primary proponent of the residualist view of migrants is the UN Refugee Agency (UNHCR). See <https://meaningofmigrants.files.wordpress.com/2016/09/definitions-compared.png> for a visual explanation and the UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), 'Refugees' and 'Migrants' - Frequently Asked Questions (FAQs), 31 Αυγούστου 2018: <https://www.refworld.org/docid/56e81c0d4.html>.

⁹⁴ <https://www.amnesty.org.au/refugee-and-an-asylum-seeker-difference/>.

⁹⁵ A. Betts and P. Collier, Refuge: Rethinking Refugee Policy in a Changing World, (Oxford University Press, 2017), σελ. 16.

⁹⁶ UNHCR, The State of The World's Refugees 1993, Introduction: The Challenge of Protection, βλ. [https://www.unhcr.org/publications/sowr/4a4c6da96/state-worlds-refugees-1993-challenge-protection.html#:~:text=The%20State%20of%20The%20World's%20Refugees%201993%3A%20The%20Challenge%20of%20Protection,By%20United%20Nations&text=It%20is%20also%20an%20eloquent,to%20their%20homes%20once%20again](https://www.unhcr.org/publications/sowr/4a4c6da96/state-worlds-refugees-1993-challenge-protection.html#:~:text=The%20State%20of%20The%20World's%20Refugees%201993%3A%20The%20Challenge%20of%20Protection,By%20United%20Nations&text=It%20is%20also%20an%20eloquent,to%20their%20homes%20once%20again.).

⁹⁷ International Organization for Migration (IOM), Glossary on Migration, 2019, available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.

θα αναγνωρισθεί τελικά σαν «πρόσφυγας», όμως κάθε αναγνωρισμένος πρόσφυγας είναι αρχικά ένας αιτούμενος άσυλο. Οι «πρόσφυγες» είναι μια ειδική κατηγορία ανθρώπων που διασχίζουν διεθνή σύνορα. Σύμφωνα με τη **Σύμβαση του 1951 Σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων**, ένας «πρόσφυγας» ορίζεται ως οποιοσδήποτε άνθρωπος ο οποίος «έχει βάσιμους φόβους ότι καταδιώκεται για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων, γιατί είναι μέλος κάποιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, βρίσκεται εκτός της χώρας της εθνικότητάς του και αδυνατεί ή εξαιτίας του προαναφερθέντος φόβου, δεν επιθυμεί να επωφεληθεί της προστασίας της χώρας αυτής ή κάποιος ο οποίος δεν έχει εθνικότητα και βρίσκεται εκτός της χώρας της προηγούμενης κατοικίας του και ως αποτέλεσμα αυτών των γεγονότων, αδυνατεί ή εξαιτίας του προαναφερθέντος φόβου δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτή».⁹⁸ Το Διεθνές Δίκαιο δίνει τον παγκόσμιο ορισμό του πρόσφυγα και καθορίζει επίσης τις κεντρικές αρχές για την προστασία αυτών των ανθρώπων.⁹⁹ Η αρχή της μη-επαναπροώθησης (*non-refoulement principle*) είναι η πιο σημαντική υποχρέωση. Σήμερα, θεωρείται κανόνας εθιμικού δικαίου,¹⁰⁰ που σημαίνει ότι η φύση του είναι απόλυτη και αποτελεί ένα ξεκάθαρο όριο στη διακριτική ευχέρεια κάθε κυρίαρχου Κράτους για τη διαχείριση της μετανάστευσης. Δηλώνει ότι ένας πρόσφυγας δεν μπορεί να απελαθεί σε μια χώρα όπου θα αντιμετώπιζε σοβαρές απειλές για τη ζωή του ή την ελευθερία του. Κατά συνέπεια, αυτή η αρχή απαγορεύει στο Κράτος να εκδώσει, απελάσει, αποβάλλει ή αλλιώς επιστρέψει (*refouler*) έναν πρόσφυγα. Εννοεί επίσης ότι οι αιτήσεις όσων αιτούνται άσυλο δεν μπορούν να απορριφθούν, καθώς επίσης και δεν είναι δυνατόν να τους αφαιρεθεί η δυνατότητα να αιτηθούν προστασία (*ex ante*). Πράγματι, κάθε αιτούμενος άσυλο θα μπορούσε δυνητικά να αναγνωρισθεί σαν πρόσφυγας. Έτσι, η αρχή της μη προώθησης καλύπτει όχι μόνο τους πρόσφυγες, αλλά και τους αιτούντες άσυλο σε αναμονή της διαδικασίας προσδιορισμού τους.¹⁰¹ Μη-αποδοχή, απόρριψη στα σύνορα, απώθηση των πλοίων θεωρούνται καταπάτηση της αρχής της μη-επαναπροώθησης.

Από μία πλευρά, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η διαχείριση της μεταναστευτικής ροής και η κατάλληλη προστασία των προσφύγων είναι αλληλένδετοι στόχοι. Το UNHCR αναγνωρίζει ότι το γενικό του ενδιαφέρον στο θέμα της μετανάστευσης απορρέει από το γεγονός ότι υπάρχει σύνδεση μεταξύ αναγκαστικών μετακινήσεων πληθυσμού και μεταναστευτικών ρευμάτων.¹⁰² Το 2016, η Γενική Συνέλευση των ΗΕ, αναγνώρισε ρητά το στενό δεσμό μεταξύ μεταναστών και προσφύγων και υιοθέτησε την **Δήλωση για τους Πρόσφυγες και Μετανάστες της Νέας Υόρκης**.¹⁰³ Μολονότι αναγνωρίζει τη διαφορά μεταξύ των νομικών συνθηκών που προστατεύουν αυτούς τους ανθρώπους, η Δήλωση επιβεβαιώνει την έκτακτη ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά την ανθρώπινη κινητικότητα. Δηλώνει επίσης ότι, ακόμα και αν η διαχείριση προσφύγων και μεταναστών διέπεται από διαφορετικούς κανόνες, και οι δύο έχουν τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες. Με άλλα λόγια, παρόλο που πολλοί άνθρωποι που μετακινούνται δεν θεωρούνται πρόσφυγες, βρίσκονται στην ίδια ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Επιπλέον, και οι πρόσφυγες και οι μετανάστες αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις και έχουν παρόμοιες αδυναμίες.¹⁰⁴ Ανάμεσα στους ευάλωτους μετανάστες υπάρχουν γυναίκες σε κίνδυνο, παιδιά, ειδικά ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες ή παιδιά που χωρίστηκαν από τις οικογένειές τους, μέλη μειονοτήτων λόγω εθνότητας ή θρησκείας, θύματα βίας, ηλικιωμένοι, ανάπηροι, άνθρωποι που υπόκεινται διακρίσεις για έναν οποιονδήποτε λόγο, ιθαγενείς, θύματα εμπορίας ανθρώπων και θύματα εκμετάλλευσης και κακομεταχείρισης ειδικά όταν πρόκειται για λαθρεμπόριο μεταναστών.¹⁰⁵ Αυτοί οι άνθρωποι βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο να υποφέρουν κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης τους. Η αδυναμία τους απέναντι στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι το αποτέλεσμα πολλών και διασταυρωμένων μορφών διάκρισης, ανισότητας και κοινωνικών δυναμικών οι οποίες οδηγούν σε μειωμένα και άνισα επίπεδα

⁹⁸ The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, Art. 1.

⁹⁹ See the 1951 Refugee Convention, Art. 3 (non-discrimination), Art. 31 (non-penalisation) and Art. 33 (non-refoulement).

¹⁰⁰ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), The Principle of Non-Refoulement as a Norm of Customary International Law. Response to the Questions Posed to UNHCR by the Federal Constitutional Court of the Federal Republic of Germany in Cases 2 BvR 1938/93, 2 BvR 1953/93, 2 BvR 1954/93, (1994), <https://www.refworld.org/docid/437b6db64.html>.

¹⁰¹ European Union Agency for Fundamental Rights, 'Scope of the principle of non-refoulement in contemporary border management: evolving areas of law', (2016), p. 14, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-scope-non-refoulement-0_en.pdf.

¹⁰² UNHCR, Memorandum of Understanding between the United Nations High Commissioner for Refugees and the International Organization for Migration, 15 May 1997, Para. 10, available at <https://www.unhcr.org/4aa7a3ed9.pdf>.

¹⁰³ UN General Assembly, New York Declaration for Refugees and Migrants: Resolution adopted by the General Assembly, 3 October 2016, A/RES/71/1, available at <https://www.refworld.org/docid/57ceb74a4.html>.

¹⁰⁴ Within the migration context, 'vulnerability' represents the limited capacity to avoid, resist, cope with, or recover from harm, and 'migrants in vulnerable situations' are those individual who are unable to effectively enjoy their human rights, are at increased risk of violations and abuse and who, accordingly, are entitled to call on a duty bearer's heightened duty of care. See IOM, Glossary on Migration, (2019), available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.

¹⁰⁵ Human Rights Council Resolution 35/17, Protection of the human rights of migrants: the global compact for safe, orderly and regular migration, p. 3, available at https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_HRC_RES_35_17.pdf.

εξουσίας και απολαβής δικαιωμάτων.¹⁰⁶ Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι αυτοί οι ευάλωτοι μετανάστες μπορεί να μην περιλαμβάνονται στη νομική κατηγορία των «προσφύγων», όμως χρειάζονται ειδική προστασία (κυρίως για κάποια από τα χαρακτηριστικά τους όπως η ηλικία, το φύλο, η ταυτότητα φύλου, αναπηρίες ή προβλήματα υγείας ή γιατί είναι ήδη θύματα κακομεταχείρισης). Γι' αυτό λοιπόν, ακόμα και όταν μετανάστες δεν θεωρούνται πρόσφυγες, μπορούν να έχουν άλλου είδους προστασία.¹⁰⁷ Εννοείται ότι, στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης, δεν υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ μεταναστών που έχουν ανάγκη προστασίας και μεταναστών που δεν θα είχαν το δικαίωμα. Αυτή η σύγχυση είναι ιδιαίτερα εμφανής όταν πρόκειται για «μεγάλες μετακινήσεις».¹⁰⁸ Οι μεγάλες μεταναστευτικές μετακινήσεις λέγονται επίσης «ανάμεικτες» μεταναστευτικές ροές και σε αυτές τις ροές, η διάσταση «πρόσφυγας» ποικίλλει. Σε κάποιες περιπτώσεις (για παράδειγμα, το κύμα αφίξεων στην Ευρώπη με βάρκα από την Ανατολική Μεσόγειο το 2015) η πλειονότητα είναι πρόσφυγες. Σε άλλες, η σύνθεση είναι πιο πολύπλοκη.¹⁰⁹ Αυτό δεν αλλάζει βέβαια το γεγονός ότι οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται μετανάστες και πρόσφυγες είναι συχνά οι ίδιοι. Για αυτούς τους λόγους, σύμφωνα με τη Δήλωση της Νέας Υόρκης, η διεθνής κοινότητα πρέπει να εγγυάται μια περιεκτική μεταναστευτική πολιτική υποστήριξης, βοήθειας και προστασίας, σε συμφωνία με τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις (και δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρότυπα προστασίας προσφύγων). Μη-ασφαλείς και ακατάστατες μετακινήσεις μεταναστών πρέπει να αποφεύγονται, ή τουλάχιστον να καταπολεμούνται.¹¹⁰ Ουσιαστικά, η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να δεσμευτεί ώστε «η μετανάστευση να είναι εφικτή για όλους».¹¹¹ Πράγματι, σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα των ΗΕ António Guterres, «Χωρίς να αναζητούμε καινούργιες νομικές κατηγορίες ή επέκταση των μοναδικών μορφών διεθνούς προστασίας που παρέχονται στο πλαίσιο των προσφύγων, πρέπει να σχεδιάσουμε την κατάλληλη απάντηση στις ανάγκες των μεταναστών των μεγάλων μετακινήσεων».¹¹²

Από την άλλη μεριά, παρ' όλους τους κοινούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι άνθρωποι που μετακινούνται, κανένας δεν θα πρέπει να καταργήσει τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ προσφύγων και μεταναστών. Πράγματι, μόνο οι πρόσφυγες μετακινούνται (ή πιο σωστά τρέπονται σε φυγή) εξαιτίας συγκρούσεων ή διώξεων ή γενικότερα λόγω έλλειψης προστασίας στη χώρα τους. Κατά συνέπεια, μόνο ορισμένοι άνθρωποι χρειάζονται ειδική προστασία εξαιτίας καταστάσεων που άφησαν πίσω τους. Αντιμετωπίζοντάς τους σαν «απλούς» μετανάστες ενέχει τον κίνδυνο να επισκιαστεί το ξεχωριστό τους καθεστώς και τα ξεχωριστά τους δικαιώματα στο διεθνές δίκαιο.¹¹³ Πράγματι, οι πρόσφυγες είναι μια ειδικά προσδιοριζόμενη και προστατευόμενη ομάδα από το διεθνές δίκαιο, επειδή η κατάσταση στη χώρα προέλευσής τους, κάνει αδύνατη την επιστροφή τους (π.χ. φόβος διώξης, πόλεμος, βία ή άλλες περιστάσεις οι οποίες έχουν αλλοιώσει σοβαρά τη δημόσια τάξη).¹¹⁴ Τους αναγνωρίζετε ακριβώς το γεγονός ότι είναι πολύ επικίνδυνο για αυτούς να γυρίσουν πίσω και κατά συνέπεια έχουν ανάγκη προστασίας αλλού. Σύμφωνα με το UNHCR, το αδιέξοδο των προσφύγων είναι κοινή ανησυχία όλης της ανθρωπότητας.¹¹⁵ Κατά συνέπεια, η ελαχιστοποίηση των λόγων για τους οποίους οι πρόσφυγες μετακινούνται θέτει σε κίνδυνο το νομικό καθεστώς τους και κατά συνέπεια την ανάγκη τους για προστασία.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

¹⁰⁶ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights, UN Document A/HRC/37/34, Principles and practical guidance on the protection of the human rights of migrants in vulnerable situations, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights, (2018), σελ. 5, <https://undocs.org/A/HRC/37/34>.

¹⁰⁷ Βλ. για παράδειγμα, το Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime; the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families; the Convention relating to the Status of Stateless Persons; and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

¹⁰⁸ New York Declaration for Refugees and Migrants, Παράγρ. 6.

¹⁰⁹ F. Grandi, 'Refugee and Migration', in J. Knolle and J. Poskett (eds.), Migration, (Cambridge University Press, 2020), σελ. 79-95.

¹¹⁰ UNGA Resolution 73/195, Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, (2019): https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/73/195.

¹¹¹ Report of the Secretary-General, UN Document A/72/643, Making migration work for all, (2017): https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/sg_report_en.pdf.

¹¹² Ibid, para. 50.

¹¹³ F. Grandi, 'Refugee and Migration', supra cit.

¹¹⁴ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), 'Refugees' and 'Migrants' - Frequently Asked Questions (FAQs), 31 August 2018, available at: <https://www.refworld.org/docid/56e81c0d4.html>.

¹¹⁵ Report of the UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), UN Document A/73/12 (Part II), Global compact on refugees, https://www.unhcr.org/gcr/GCR_English.pdf.

Τα τελευταία χρόνια, η μετανάστευση έχει αναδειχθεί σε κρίσιμη πολιτική και κοινωνική πρόκληση, ιδιαίτερα σε θέματα όπως η ένταξη, η ασφάλεια και η διαχείριση των συνόρων.¹¹⁶ Σε παγκόσμιο επίπεδο, παρατηρούμε μια συνεχώς αυξανόμενη μισαλλοδοξία προς αυτούς τους ανθρώπους οι οποίοι θεωρούνται ως «άλλοι» ή ως «οι ξένοι». Οι αξίες της ένταξης, ανεκτικότητας και ισότητας έχουν υποσκελιστεί σοβαρά. Έχουν εκτοπιστεί από καινούργιους φόβους οι οποίοι δημιουργούν την αντίληψη ότι ο «άλλος» είναι απειλή για τη χώρα που τον φιλοξενεί. Αυτές οι ανησυχίες έχουν δώσει το έναυσμα για μια αυξανόμενη σύμπνοια εθνικιστών, ακροδεξιών κομμάτων και αντιμεταναστευτικών συναισθημάτων.

Αρκετές χώρες επιδίδονται σε ολοένα και εντονότερες συζητήσεις για τις «δυσβάσταχτες αφίξεις» μεταναστών στα εδάφη τους. Η **Βραζιλία** αντιμετωπίζει μια μαζική εισροή αιτούντων άσυλο από τη Βενεζουέλα μέσω των βορείων συνόρων της (ειδικά στην Πολιτεία Roraima). Η **Ευρωπαϊκή Ένωση** είναι σοβαρά εκτεθειμένη σε κύματα μεταναστών και προσφύγων. Ο χωρίς προηγούμενο αριθμός αφίξεων έφτασε στην κορυφή το 2015, όταν οι αιτήσεις για διεθνή προστασία έφτασαν σχεδόν το 1,3 εκατομμύριο.¹¹⁷ Οι επιπτώσεις της μεταναστευτικής κρίσης ήταν ιδιαίτερα σοβαρές στην **Ελλάδα**, **Ιταλία** και **Ισπανία**, λόγω του ότι οι ακτογραμμές τους ήταν άμεσα εμπλεκόμενες στην διαχείριση των μεταναστευτικών οδών της Μεσογείου και της Δυτικής Αφρικής.¹¹⁸ Ειδικότερα, η Ελλάδα εμπλέκεται στην οδό της Ανατολικής Μεσογείου, όπου υπήρξε το μεγαλύτερο μεταναστευτικό κύμα.¹¹⁹ Το 2015, το Ελληνικό σύστημα ασύλου σχεδόν κατέρρευσε. Στη συνέχεια, η κοινή δήλωση ΕΕ-Τουρκίας (υπογράφηκε στις 18 Μαρτίου 2016) αποτέλεσε σημαντική καμπή στη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης στην Ελλάδα.¹²⁰ Όμως η εγκυρότητά της αμφισβητείται έντονα.¹²¹ Η **Ιταλία** αντιμετώπισε τις χωρίς προηγούμενο αφίξεις από την οδό της Κεντρικής Μεσογείου. Οι μαζικές αφίξεις αιτούντων άσυλο από τη Μεσόγειο Θάλασσα πυροδότησαν ισχυρές ξενοφοβικές θέσεις και διαμαρτυρίες για «εισβολή».¹²² Αυτό είχε σαν συνέπεια, ο Ιταλός νομοθέτης να εισάγει δύο «Διατάγματα Ασφάλειας»,¹²³ τα οποία στηρίζονται στην ιδέα ότι η μετανάστευση και η ανασφάλεια είναι αλληλένδετα φαινόμενα. Τα Διατάγματα Ασφάλειας σκοπό είχαν να σταματήσουν τις μεγάλες υποδοχές μεταναστών στο ιταλικό έδαφος, μειώνοντας τα κριτήρια για ανθρωπιστική άδεια παραμονής, «ποινικοποιώντας» τις θαλάσσιες επιχειρήσεις διάσωσης και επιβάλλοντας την ιδέα ότι τεράστιες αφίξεις μεταναστών από τη Μεσόγειο μπορούν μόνο να βάλουν σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια και σταθερότητα. Ωστόσο, η συσχέτιση του μεταναστευτικού φαινομένου μόνο με ανησυχίες ασφάλειας είναι τουλάχιστον αντιφατικό.¹²⁴ Πράγματι, το Ιταλικό Συνταγματικό Δικαστήριο αποφάσισε πρόσφατα ότι το πρώτο Διάταγμα Ασφάλειας είναι μερικώς αντισυνταγματικό.¹²⁵ Παρόμοια, στη **Γαλλία**, υπήρξαν πολλές αντιφάσεις στη μεταναστευτική πολιτική. Τα τελευταία χρόνια, η κύρια ενασχόληση του Γάλλου νομοθέτη ήταν ο έλεγχος των μεταναστευτικών ροών. Το 2018, υιοθετήθηκε η «Νομοθετική Πράξη για την Ελεγχόμενη Μετανάστευση» με στόχο την απλοποίηση και την επιτάχυνση της διαδικασίας υποδοχής.¹²⁶ Ταυτόχρονα, αυτή η Νομοθετική Πράξη περιέχει πολλά μέτρα τα οποία τείνουν να μειώσουν τη μετανάστευση, να αποδυναμώσουν βασικά δικαιώματα και ατομικές εγγυήσεις. Έτσι, η **Ελλάδα**, η **Ιταλία** και η **Γαλλία** έχουν πρόσφατα εφαρμόσει αμφιλεγόμενες μεταναστευτικές πολιτικές, οι οποίες κινδυνεύουν να έρθουν σε σύγκρουση

¹¹⁶ International Organization for Migration (OIM), World Migration Report 2018, Chapter 2, p. 13, available at https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf.

¹¹⁷ According to Eurostat, see https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en.

¹¹⁸

See

<http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?page=1&view=grid&Type%25B%25D=3&Search=%2523monthly%2523>.

¹¹⁹ According to Frontex, 885,000 migrants used it to reach the EU in 2015 - 17 times the number in 2014.

¹²⁰ Council of the European Union, 'EU-Turkey statement, 18 March 2016', Press Release 144/16, 18.03.2016, at <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>.

¹²¹ See M. Duhaà, 'The EU Migration Crisis and the Human Rights Implications of the Externalisation of Border Control', in C. Strohal & S. Kieber (authors) & W. Benedek, P. Czech, L. Heschl, K. Lukas, & M. Nowak (eds.), European Yearbook on Human Rights, 2018, p. 135-166. See also L. Haferlach and D. Kurban, Lessons Learnt from the EU-Turkey Refugee Agreement in Guiding EU Migration Partnerships with Origin and Transit Countries, Global Policy, 2017, available at <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1758-5899.12432>.

¹²² H. de Haas, 'The Myth of Invasion', (2015), available at <http://heindehaas.blogspot.com/2015/05/the-myth-of-invasion.html>.

¹²³ Decree Law n. 113/2018, first "Security Decree" also known as "Salvini Decree" and Decree Law n. 53/2019, second "Security Decree" also known as "Security Decree bis".

¹²⁴ C. Corsi, 'Evaluating the 'Salvini Decree': Doubts of Constitutional Legitimacy', EUI (2019), at https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/61784/PB_2019_06_MPC.pdf?sequence=1&isAllowed=y and S. Carta, 'Beyond closed ports: the new Italian Decree-Law on Immigration and Security', (2018), available at <https://eumigrationlawblog.eu/beyond-closed-ports-the-new-italian-decree-law-on-immigration-and-security/>.

¹²⁵ Italian Constitutional Court, Judgement 186/2020, 9th July 2020, ECLI:IT:COST:2020:186, https://www.cortecostituzionale.it/actionSchedaPronuncia.do?param_ecli=ECLI:IT:COST:2020:186.

¹²⁶ Loi No. 2018-778 of 10th October 2018 pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie.

όχι μόνο με τις συνταγματικές τους αρχές,¹²⁷ αλλά και με το διεθνές εθιμικό δίκαιο (το οποίο απαγορεύει τη συλλογική απώθηση ξένων και δηλώνει την αρχή της μη-επαναπροώθησης (*non-refoulement*)).

Η Βουλγαρία και η Πορτογαλία καταγράφουν ότι μετανάστες και εθνοτικές μειονότητες είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε μισαλλοδοξία, επιθετικές δημόσιες καμπάνιες και εθνικιστικά ακροδεξιά κινήματα. Και οι δύο χώρες αναφέρουν επίσης ότι η ρητορική μίσους και οι απειλές εναντίον των μεταναστών είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα στο διαδίκτυο. Σε πολλές περιπτώσεις, τα βήματα για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους δεν είναι κατάλληλα και οι επιβαλλόμενες κυρώσεις δεν αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα.¹²⁸ Επιπλέον, η **Πορτογαλία** αναφέρει την επιμονή περιπτώσεων αστυνομικής βίας εναντίον μεταναστών (από Βραζιλία, Ουκρανία, Ρουμανία και Μολδαβία) και μειονοτήτων (ειδικότερα εναντίον των Ρομά και ανθρώπων Αφρικανικής προέλευσης, αλλά και εναντίον Μουσουλμάνων, και LGBT).

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ (ΤΟΠΙΚΕΣ) ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Ο καθορισμός των μεταναστευτικών πολιτικών είναι συνήθως επικεντρωμένος σε εθνικό επίπεδο. Οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν συνήθως αποκλειστική εξουσία στη λήψη αποφάσεων για τη ρύθμιση της μεταναστευτικής ροής και της αποδοχής των ξένων εντός των εθνικών συνόρων. Οι αποκεντρωμένες αρχές, Περιφέρειες και Δήμοι δεν μπορούν να ρυθμίσουν τη μετανάστευση και το άσυλο αυτόνομα. Παρ' όλ' αυτά αυτές οι αποκεντρωμένες αρχές είναι αρμόδιες για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και είναι υπεύθυνες για το συντονισμό διαφόρων μέτρων στήριξης όπως το κατάλυμα, η περίθαλψη, η εκπαίδευση και η κατάρτιση. Αυτό συνεπάγεται ότι πολιτικές ένταξης και θετικές ενέργειες (ενάντια στον αποκλεισμό και τις διακρίσεις σε βάρος των μεταναστών) είναι συνήθως στα χέρια των τοπικών αρχών. Αυτοί οι τοπικοί φορείς, με την υποστήριξη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, εμπλέκονται άμεσα στον σχεδιασμό και την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων εξασφαλίζοντας την οικονομικο-κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία που τους φιλοξενεί. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι η διαδικασία ένταξης καλείται να λάβει υπόψη και να συνυπολογίσει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες όπως, μεταξύ άλλων, την κοινωνική αξιοπρέπεια, ισότητα, πλήρη ανάπτυξη κάθε ανθρώπου, πραγματική συμμετοχή στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική οργάνωση της χώρας.¹²⁹ Αυτές οι δομικές αξίες κατοχυρώνονται και μέσω εργαλείων διεθνούς δικαίου (ειδικότερα μέσω της **Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Ρατσιστικών Διακρίσεων**),¹³⁰ και μέσω εθνικών νόμων και συνταγματικών διατάξεων. Κατά συνέπεια, οι περισσότεροι από τους εταίρους που εμπλέκονται στο πρόγραμμα R&C, έχουν εμπλακεί στην εφαρμογή εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παρεμβάσεων με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων σε σχέση με τη μετανάστευση και τον εθνοτικό διαχωρισμό.

Η **Fortaleza** (Βραζιλία), η **Praia** (Κάμπου Βέρντε), το **Dunkerque** (Γαλλία), το **Torino** (Ιταλία), οι **Huelva** και **Jaen** (Ισπανία) έχουν υιοθετήσει δημοτικά σχέδια παρεμβάσεων ενάντια στις διακρίσεις σε σχέση με τη μετανάστευση και την εθνότητα. Για την ακρίβεια, έχουν εισάγει θετικές ενέργειες με την προοπτική να προωθήσουν την κοινωνική ένταξη των μεταναστών σε επίπεδο δήμων. Η **Fortaleza** έχει χρηματοδοτήσει μια τοπική στρατηγική για την υποδοχή μεταναστών και προσφύγων, προσφέροντάς τους ένα δημόσιο κατάλυμα, που λέγεται «*Centro-Dia*» όπου εξασφαλίζονται οι ελάχιστες συνθήκες διαβίωσης για όλους (μεταξύ άλλων διαμονή, φαγητό και ασφάλεια, όπως επίσης και νομική υποστήριξη). Το **Dunkerque** χρηματοδότησε συγκεκριμένες ενέργειες για να εγγυηθεί το δικαίωμα στην υγιεινή στους πρόσφυγες του ανθρωπιστικού καταυλισμού στο Grande Synthe. Η **Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου** (Ελλάδα), συμπεριλαμβανομένου του νησιού της **Σύρου**, ανέπτυξε αξιοσημείωτες θετικές ενέργειες σχετικά με την κοινωνική ένταξη μεταναστών και προσφύγων.¹³¹ Οι τοπικές παρεμβάσεις εστιάζουν κατά κύριο λόγο στην κοινωνική ένταξη και οικονομική ανεξαρτητοποίηση των μεταναστών, μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών, νομικής υποστήριξης και διαπολιτισμικής διαμεσολάβησης. Επιπλέον, αρκετές οργανώσεις και ερευνητικά κέντρα παρατηρούν συνεχώς το φαινόμενο των ρατσιστικών διακρίσεων (μεταξύ άλλων το Κέντρο Πρόληψης «ΘΗΣΕΑΣ» των Κυκλάδων, το Αντιρατσιστικό Παρατηρητήριο του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, το Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης της Ιεράς Μητρόπολης Σύρου, το Κοινοτικό Κέντρο του Δήμου Σύρου-Ερμούπολης και η Βαρδάκειος Σχολή Ερμούπολης). Με παρόμοιο τρόπο, η **Περιφέρεια Piemonte** (Ιταλία) έχει ενεργοποιήσει ένα ισχυρό Περιφερειακό

¹²⁷ Βλ. Άρθρο 10(3) του Ιταλικού Συντάγματος («Ένας ξένος στον οποίο, στη χώρα καταγωγής του, αρνείται την πραγματική άσκηση των δημοκρατικών ελευθεριών που εγγυώνται από το Ιταλικό σύνταγμα, θα δικαιούται το δικαίωμα του ασύλου υπό τις συνθήκες που θεσπίζει ο νόμος»).

¹²⁸ Βλ. *European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) Report on Portugal, (2018)*, σελ. 9.

¹²⁹ Ορισμένοι εταίροι (όπως η πόλη του *Torino*) προτιμούν την έννοια της «πολιτισμικής συμμετοχής» από της «ένταξης», όπου η πρώτη εστιάζει συγκεκριμένα στη διαπολιτισμική δέσμευση, μια περιεκτική και συμμετοχική προσέγγιση για τη διαχείριση των διάφορων πολιτισμών, κοινοτήτων και ανθρώπων, προωθώντας την κατανόηση και διαδραστικότητα στο δημόσιο τομέα..

¹³⁰ Βλ. Άρθρο 5, 6 και 7 International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, UN General Assembly, 1965.

¹³¹ In the framework of the regional Strategy for Social Inclusion, Fight against Poverty and all forms of Discrimination, within the NSRF (National Strategic Reference Framework 2014-2020).

Αντιρατσιστικό Δίκτυο,¹³² ένα Ταμείο Αλληλεγγύης για τη δικαστική υποστήριξη των θυμάτων διακρίσεων,¹³³ αρκετές πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης και δραστηριότητες κατάρτισης για «αντιρατσιστικά στελέχη».¹³⁴ Στην Ανδαλουσία (Ισπανία), οι **Περιφέρειες Huelva** και **Jaen** έχουν υιοθετήσει συγκεκριμένες τοπικές πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών. Πρόσφατες παρεμβάσεις εστιάζουν κατά κύριο λόγο σε εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και καταρτίσεις, ειδικότερα για την Ισπανική γλώσσα και την πληροφορική. Επίσης, λόγω της εποχιακής συγκομιδής της ελιάς, η Περιφέρεια Jaen, δημιούργησε μια σειρά από κέντρα πληροφόρησης για τους εποχιακούς εργάτες, όπως επίσης υπηρεσίες διαμονής και φροντίδας για τα παιδιά τους. Παρόμοια, η πόλη της **Praia** έχει χρηματοδοτήσει πολλές πρωτοβουλίες πληροφόρησης για μετανάστες που έχουν ανάγκη πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες (μεταξύ άλλων, εκπαίδευση, περίθαλψη, κοινωνική πρόνοια και νομιμοποίηση) όπως επίσης και μαθήματα γλώσσας και επαγγελματικής κατάρτισης.

Η πόλη του **Torino** έχει αναπτύξει προηγμένες διαπολιτισμικές πολιτικές και αποτελεί ένα εξαιρετικό μοντέλο.¹³⁵ Το 2018, θέσπισε το νέο «Εγχειρίδιο για Διαπολιτισμικότητα και Συμμετοχή»,¹³⁶ με σκοπό την προώθηση της πλήρους και ίσης δέσμευσης όλων στην υιοθέτηση και υλοποίηση των τοπικών πολιτικών. Πιο πρόσφατα, τον Ιούνιο του 2020, η πόλη του Torino ξεκίνησε μια δημόσια διαβούλευση, σύμφωνα με την οποία οι πολίτες καλούνται να παρουσιάσουν γραπτές προτάσεις με στόχο τον από κοινού σχεδιασμό της (νέας) Συμφωνίας Συνεργασίας για ένα Αντιρατσιστικό Torino.¹³⁷ Με αυτόν τον τρόπο, η πόλη του Torino δηλώνει ξεκάθαρα τη δέσμευσή της για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας που βασίζεται στο μίσος, ενόσω εδραιώνει την ανοιχτή και συμμετοχική προσέγγιση στον καθορισμό των τοπικών δημόσιων πολιτικών.

¹³² Βλ. <http://www.piemontecontrolediscriminazioni.it/rete-regionale>.

¹³³ Στα Ιταλικά: "Fondo per il patrocinio legale delle vittime di discriminazioni", http://www.regione.piemonte.it/governo/bollettino/abbonati/2017/07/attach/re201704_polsoc.pdf.

¹³⁴ In the framework of the Three-year Regional Plan Against Discrimination (2018-2020), https://www.regione.piemonte.it/web/sites/default/files/media/documenti/2019-01/piano_triennale_2018-2020_0.pdf. Βλ. επίσης: <https://www.regione.piemonte.it/web/temi/diritti-politiche-sociali/diritti/antidiscriminazioni/rete-regionale-contro-discriminazioni>.

¹³⁵ Βλ.: <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/torino>.

¹³⁶ Στα Ιταλικά: "Linee guida per il Coordinamento alle Politiche per l'Interculturalità e alla Partecipazione", http://www.integrazionemigranti.gov.it/Attualita/Notizie/Documents/La%20politica%20interculturale%20della%20Città%20di%20Torino_latest.pdf.

¹³⁷ Στα Ιταλικά: "Patto di Collaborazione per una Torino Antirazzista", <http://www.comune.torino.it/benicomuni/bm~doc/avviso-per-la-presentazione-di-proposte-di-collaborazione.pdf>. Βλ. επίσης http://www.comune.torino.it/ucstampa/comunicati/article_152.shtml.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αυτή η έρευνα επιβεβαιώνει ότι οι ανισότητες και η βία παραμένουν και επιμένουν σε κάθε κοινωνία, σε κάθε πολιτισμό, σε κάθε χώρα και περιοχή, από ένα μικρό νησί (όπως η Σύρος) μέχρι μια μεγάλη μητρόπολη (όπως η Fortaleza). Εφόσον μισαλλοδοξία και ανισότητες υπάρχουν οπουδήποτε, ο κάθε εθνικός νομοθέτης και ο κάθε τοπικός φορέας θα πρέπει να αισθάνεται την έκτακτη ανάγκη για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων με στόχο την πραγματική (de facto) ισότητα για όλους. Και το κράτος και οι τοπικοί παράγοντες με εξουσία λήψης αποφάσεων θα πρέπει να δεσμεύονται για την προώθηση της ισότητας με όλα τα μέσα, μεταξύ άλλων μέσω νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, υλοποιήσεων κοινωνικών πολιτικών, εθνικών στρατηγικών, θετικών ενεργειών όπως επίσης και τοπικών σχεδίων παρέμβασης.

Όσον αφορά τις ανισότητες σε σχέση με το φύλο, είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε ότι η βία σε σχέση με το φύλο είναι η πιο απάνθρωπη μορφή καταπίεσης. Για αυτόν τον λόγο, εθνικές και τοπικές αρχές θα πρέπει να υιοθετούν πολιτικές και μέτρα για την πρόληψη, την προστασία και την τιμωρία της βίας, σε ίσο βαθμό, ώστε να διασφαλίζουν μια ολοκληρωμένη και περιεκτική προσέγγιση ενάντια στη βία σε σχέση με το φύλο (όπως προτείνεται στην Ευρώπη με τη Σύμβαση της Istanbul και τους 4 δομικούς πυλώνες της). Στα πλαίσια του προγράμματος R&C, πολλοί νομοθέτες έχουν προωθήσει δυναμικά εθνικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες έχουν στόχο την ποινικοποίηση των πράξεων βίας εναντίον των γυναικών και την αντιμετώπιση των ελλείψεων στις διατάξεις του ποινικού (διαδικαστικού) κώδικα. Με αυτόν τον τρόπο, απέτυχαν στο να αναγνωρίσουν πλήρως τη δομική διάσταση του φαινομένου. Πράγματι, οι ποινικές μεταρρυθμίσεις δεν είναι αρκετές για να αντιμετωπίσουν τους κοινωνικούς και πολιτισμικούς λόγους για τη βία ενάντια στις γυναίκες. Η πλατιά διαδεδομένη πατριαρχική στάση και συμπεριφορά όπως και τα πατριαρχικά στερεότυπα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με *συστηματικές* παρεμβάσεις, περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, ενέργειες ευαισθητοποίησης, κατάρτιση των επαγγελματιών και, γενικότερα, με προληπτικά μέτρα που να στοχεύουν στην καταπολέμηση των σεξιστικών κοινωνικών και πολιτισμικών μοτίβων συμπεριφοράς τα οποία στηρίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας των γυναικών. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, οι περιφερειακοί και αστικοί συντελεστές παίζουν βασικότατο ρόλο. Παρόλο ότι δεν έχουν αρμοδιότητες σε ό,τι αφορά το ποινικό δίκαιο, είναι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές της αποτελεσματικής εφαρμογής της νομοθεσίας ισότητας και των κοινωνικών πολιτικών. Για αυτόν τον λόγο, οι τοπικοί συντελεστές, θα πρέπει να εγγυώνται ένα ολιστικό σύστημα πρόληψης και προστασίας των θυμάτων βίας σε σχέση με το φύλο και να συνεργάζονται για την παρακολούθηση του φαινομένου σε τοπικό επίπεδο.

Η βία σε σχέση με το φύλο έχει συχνά θεωρηθεί ένα πλατιά διαδεδομένο φαινόμενο το οποίο δεν αφορά μόνο τις γυναίκες αλλά και την κοινότητα LGBT. Πράγματι, η πλειοψηφία των εμπλεκόμενων στο πρόγραμμα R&C εταίρων βεβαιώνουν ότι οι LGBT είναι συχνά θύματα μισαλλοδοξίας, εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους. Δυστυχώς, σε πολλές χώρες αυτού του είδους οι διακρίσεις και η βία παραμένουν αόρατες και δεν τιμωρούνται. Κατά συνέπεια, αυτή η έρευνα έχει σκοπό να υπογραμμίσει ότι σε αυτές τις διακρίσεις και τη βία ενάντια στους LGBT θα έπρεπε να δοθεί περισσότερη προσοχή και σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο.

Οι διακρίσεις και η βία σε σχέση με τη μετανάστευση αποτελούν ένα πολύπλοκο φαινόμενο. Κατ' αρχήν, δεν υπάρχει ένας παγκόσμιος ορισμός του «μετανάστη». Έπειτα, οι μεταναστευτικές πολιτικές επηρεάζονται συνήθως από τις κατά τόπους ανάγκες. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι πολιτικές ένταξης (ή διαπολιτισμικότητας) εξαρτώνται από τις τοπικές ευαισθησίες. Για παράδειγμα, μερικές περιοχές θεωρούνται παραδοσιακά ως ζώνες *διέλευσης* (transit zones) λόγω της γεωστρατηγικής τους θέσης (όπως το Κάμπο Βέρντε το οποίο συνδέει την Αμερική, την Ευρώπη και την Αφρική) και κατά συνέπεια έχουν μια εδραιωμένη παράδοση στην αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Άλλες χώρες εκτέθηκαν σε «δυσβάσταχτες» αφίξεις αιτούντων άσυλο και μεταναστών μόνο τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, ορισμένες περιοχές χαρακτηρίζονται από εκπατρισμό παρά από εισερχόμενη μετανάστευση (όπως η Ρουμανία η οποία είναι από τις Ευρωπαϊκές χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό απόδημων). Παρ' όλες αυτές τις διαφορές, τα συναισθήματα εθνικισμού και ξενοφοβίας αποτελούν κοινή τάση. Πράγματι, πρόσφατες παρεμβάσεις δίνουν κυρίως προτεραιότητα στην ανάγκη ελέγχου σε εθνικό επίπεδο και κατά συνέπεια εφαρμόζουν απωθήσεις στα σύνορα και άλλα εμπόδια για τους μετανάστες. Με αυτόν τον τρόπο, οι εθνικοί νομοθέτες έχουν αποτύχει να συμβιβάσουν κατάλληλα την ανάγκη της αντιμετώπισης των προβλημάτων της μετανάστευσης ενώ γίνεται ταυτόχρονα αντιληπτή η ανθρωπιστική διάσταση. Επομένως, δεν έχουν μόνο υπονομεύσει το καθεστώς των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, αλλά έχουν παραβεί την αρχή της μη-επαναπροώθησης (*non-refoulement* principle) καθώς επίσης και τη διεθνή νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις εθνικές συνταγματικές αρχές. Επιπλέον, έχουν επηρεάσει αρνητικά την εφαρμογή κανόνων κατά των διακρίσεων και ολοκληρωμένων πολιτικών σε εθνικό επίπεδο. Αντιθέτως, τα τοπικά όργανα έχουν παίξει βασικό ρόλο στο σχεδιασμό τοπικών θετικών ενεργειών και στρατηγικών κοινωνικής ένταξης.